

ION MINULESCU

O P E R E

I

V E R S U R I

Ediție îngrijită, tabel cronologic, note și variante de EMIL MANU
Prefață de MIHAI GAFIȚA

S C R I I T O R I   R O M Â N I
E D I T U R A   M I N E R V A
București, 1974

PREFAȚĂ

Exegeza operei lui Ion Minulescu, atunci cînd i-a căutat acesteia ecourile, accesul în public, a mers mai totdeauna pe calea proclamată inaugural chiar de poet, în titlul volumului din 1908 — destinat „pentru mai tîrziu" — și în prima dintre piesele sumarului — *Romanța noului venit:*

. . . *Dar poarta a rămas închisă la glasul artei viitoare* . . .

Traducția simbolului a apărut clară tuturor: contemporanii, așadar cititorii dintîi ai lui Minulescu, n-au înțeles poezia lui simbolistă — firește, el era „noul venit" — și n-au primit-o; numai cei mai de pe urmă i-au putut pătrunde tainele, cu satisfacția didactică a unei superiorități incontestabile dobîndită inerent odată cu trecerea timpului și cu exercițiul poeziei moderne. A început chiar să pară simplă simbolistica minulesciană, de vreme ce lumea s-a deprins cu ea și a trecut — pornind de la antrenamentul întru modernism, oferit de prozodia liricii lui, de la analogiile și incifrările *romanțelor* lui, cît se poate de lesnicioase în aparență — la misterioasa mitologie păgînă a lui Blaga, la dilemele și procesele de conștiință ale lui Arghezi, la absurdul linear și plastic al lui Bacovia, ca să ajungă la performanțele ermetice ale lui Ion Barbu din *Joc secund* și apoi la Vinea și la avangardă, pentru a veni la contemporanii absconși, unde abia aici apar marile obstacole...

Cu alte cuvinte, rolul rezervat lui Minulescu în poezia primei jumătăți a secolului XX, prin raport cu Arghezi, Blaga, Bacovia, Barbu și ceilalți protagoniști lirici din a doua generație de aur a literaturii noastre, a fost aproximativ rolul acordat lui Alecsandri prin comparație cu Eminescu și Macedonski, dacă nu cumva chiar rolul lui Bolintineanu, cel atît de ușor de imitat și memorat. Așadar un premergător, nereceptat cum trebuie la vremea lui — deși larg îmbrățișat — dar apoi curînd depășit; un pre-

mergător, iar poezia lui — teritoriul unei şcoli, al unei verificări şi experimentări de mijloace, de instrumentaţie a domeniului.

Aşa s-a considerat, pornindu-se nu o dată de la premize oferite de însuşi poetul şi de spectaculoasa lui pătrundere în arenă, la începutul acestui secol, lansat de o poezie încredinţată viitorimii: *romanţe* — „pentru mai tîrziu". Aceasta ar da să se înţeleagă limpede că după o vreme, să spunem după trei decenii, „cetatea" şi-a deschis „poarta" şi „noul venit" din 1908 a fost primit cu laurii aşteptaţi, sărbătorit în for — nu neapărat el însuşi, ci poezia, arta lui!

Însă Ion Minulescu nega acest lucru — şi, tot programatic, ca şi în 1908, cînd, chiar din titlul volumului, încredinţa viitorului înţelegerea artei sale, înscrie un nou titlu contestatar, infirmînd toată exegeza de pînă la el şi chiar modul cum opinia publică îi receptase poezia: *Nu sunt ce par a fi!* proclamă el pe coperta volumului de poezii din 1936, ultimul tipărit în timpul vieţii (înaintea reeditării integrale din 1939).

N-am fost nici ieri,
Nu sunt nici azi
şi nu voi fi,
Cu-atît mai mult nici mîine, după moarte,
Nimic din ce vor crede poate
Cei cîţiva cititori de carte —
Naivii care-mi vor citi
Volumele, numai pe jumătate . . .

(În loc de prefaţă)

Negînd interpretările sau titulaturile cu care fusese investit: inovator, şef de şcoală, modă trecătoare („Nu sunt nici foc, / Nici ploaie / Şi nici vînt!... / Nu sunt nimic din ce-aş putea fi pe pămînt..." etc.), opunîndu-se echivalării mediocre dintre circulaţia pe piaţă şi veritabila receptare („N-am vrut să fiu volumul ideal, / Cu sute de ediţii repetate — / Volumul voluptăţilor mărunte..."), Minulescu lasă în continuare *sub zodia viitorului*, unui cititor ulterior, descifrarea exactă a versurilor poeziei sale:

Nu sunt decît un snop de vorbe bune
Ce-aştept un cititor cinstit, să mă răzbune
Şi să m-arate lumii, cine sunt...

O atare afirmaţie cată să creeze inhibiţii oricărui cititor sau cercetător. Ea nu are cum fi doar o metaforă, căci autorul o proclamă atît de răspicat şi o multiplică apoi în tot volumul; deci trebuie considerată şi *ad litteram*, impunînd concluzia că, în criticile ce i se consacraseră, poetul nu văzuse

relevat ceea ce sădise el în poeziile sale, că nu i se descoperise nici exact, nici integral simbolul însuşi, „cheia" descifrării *romanţelor*.

Nici romanţa-prefaţă la *Nu sunt ce par a fi* şi nici întregul volum nu traduce mai direct şi mai amplu înţelesul tăinuit de poet, nu propune sau nu indică formula dorită, de natură să-i definească profilul, să dea „titlu", deci plasare în eşichierul poeziei, *romanţelor* minulesciene.

Sunt un volum ce n-are titlu încă,
Deşi există-n mine tipărit —
Volum unic, ce trebuie citit
Rînd după rînd
Şi tot aşa, la fel —
De la-nceput şi pînă la sfîrşit —
Pînă se va-nţelege ce daltă de oţel
Va trebui să-mi sape titlu-n stîncă
Atunci cînd titlul meu va fi găsit!...

Că totul nu e o poză, nu e un sentiment sau o opinie trecătoare, aceasta rezultă chiar din poezia a doua a volumului *Nu sunt ce par a fi* — *Povestea mea şi-a lor*, dedicată lui Mihail Cruceanu, veteran al mişcării simboliste din prima ei generaţie. În faţa unui companion din avangardă, confruntarea între vechea şi noua ipostază devine firească şi obligă la sinceritate:

Mă-ntreb:
Cel care-am fost cîndva,
Tot eu sunt şi-azi?...
Sau sunt altcineva?

Răspunsul rezultă indirect: da, poetul e acelaşi, îl cred mort pe părintele *romanţelor* (al celor din 1908, deci pe protagonistul curentului, trebuie să înţelegem) numai adversarii, ignoranţi sau neatenţi. El însă e viu şi îşi duce mai departe arta („Continui să trăiesc, ba şi să scriu..."); schiţînd sumar dispoziţia taberelor enunţate încă din titlu: *Povestea mea şi-a lor* — poetul preface romanţa în sinteză simbolică de istorie literară, descrie metaforic sau direct pamfletar corida antisimbolistă, care l-a vizat în primul rînd pe el, sfîrşită cu „înmormîntarea" lui „de viu" şi conchide cu voluptate că el e un mort rebel care trăieşte, în timp ce „confraţii asasini... trăiesc din semne de-ntrebare / Şi putrezesc ne-nmormîntaţi..."

Conştiinţa că e acelaşi, că este egal cu el însuşi şi că se mişcă fără abatere în interiorul formulei proprii, deci în terenul simbolist iniţial — desigur, extins cu noi teritorii tematice cucerite — este desăvîrşită la poet şi o putem accepta, ca atare, drept reper prim al cercetării care va urma în paginile de faţă.

Întrebările poetului nu le putem considera deloc retorice sau metaforice, şi cu atît mai puţin indiferente pentru noi, de vreme ce devin şi principala substanţă a unei întregi perioade poetice. Cînd ne aflăm în faţa unei poziţii atît de patetic afirmate, şi a unei poezii cu o atît de largă — totuşi — receptare, atît la apariţie cît şi în spaţiul interbelic, apoi în acesta contemporan, dar despre care autorul ei declară că n-a fost înţeleasă, cum neînţeleasă îi rămăsese „cetăţii", din punctul lui de vedere, încă de la început — este o obligaţie să încerci aventura de a căuta legitimările intime ale declaraţiilor poetului. E cu putinţă ca o poezie ca aceasta să fie *numai* superficie, *numai romanţă* — în sensul acreditat şi practicat încă în secolul celălalt, deci o specie întrucîtva mai aleasă a vechiului cîntec de lume, a muzicii uşoare de azi — nu şi poezie profundă, din zona marii arte?

Pentru a depista cauzele dezamăgirii poetului faţă de critică, din *Nu sunt ce par a fi* (formulă repetată şi în titlul amplei comunicări autobiografice făcută în faţa studenţilor în litere din Bucureşti, şi tipărită în 1941), e util să se pună întrebarea: ce *părea a fi* Minulescu în acest moment?

Părea a fi, după opinia generalizată *a criticii literare*, precursorul, pionierul şi heraldul unei poezii şi profetul de început al unei credinţe, care profet şi-a făcut datoria, trebuind să părăsească mauresc scena — unii afirmau că o şi părăsise, şi încă de mult — protagoniştii noii poezii fiind evident alţii (avangarda de după 1920? Arghezi? Blaga? Bacovia?) Deci, un simbolist de primă generaţie, a cărui formulă se oferă cu înlesnire traducţiei, cu chei simple, mai mult manierist şi parodiar decît original, însă şi original dacă e privit în epoca sa, ineditul său părînd mai mult de suprafaţă decît de profunzime, cu o precizie nouă numai prin dispunerea grafică sau tehnica versului, nu şi prin substanţa ei, deci simulată, nu reală, cu un simbol mai mult alegoric, deci cu un simbolism simulat, nu real, cu ascunzişuri care se descoperă nu cu prea mare efort.

Minulescu era, în epocă, şi a rămas şi acum, posesorul manierei celei mai uşoare de imitat, pastişat sau parodiat; era cel mai cantabil, mai lesne memorabil — datorită perioadelor lui mereu reiterate, paralelismelor de construcţie — recitabil cu efecte scenice directe, agreabil la lectura în conclav sau în singurătate. „Democratismul" care decurge din aceste caracteristici a făcut să pară că poezia lui, care e *şi aşa* — e *numai aşa* şi *numai atît*. Ceea ce era *una* din calităţi — muzicalitatea cuceritoare şi accesibilă — datorită căreia se construia albia de acces către un nou mod de transmisie poetică — simbolul — a devenit piedica cea mai mare în receptarea poeziei şi în valorificarea profunzimilor ei, sau numai a componentelor ei intrinseci, care o fac *poezie* şi anume *simbolistă*.

Iată de ce, în această prefaţă vom întreprinde o *lectură analitică* a cîtorva opere minulesciene, lectură cu mai multe disponibilităţi pentru descoperirea sensurilor de *sub* cuvinte, pentru intuirea „jocului secund" integral din structura versurilor — sau a unei mari părţi a lui — a încărcăturii ideatice care stă, în fiece poezie, mai departe şi mai adînc decît comunicarea întîiului ei strat cognitiv, cel mai de suprafaţă, cel „pentru toată lumea".

I

Simbolismul marchează începutul unui nou *stadiu în gîndirea estetică*, materializată, concretizată în formele artei; aşadar, el determină şi un nou gen de receptare estetică. Simplificînd îndestul lucrurile, pentru nevoile demonstraţiei, expunîndu-le foarte pe scurt, schematic, afirmăm că simbolismul este prima etapă a unei întregi noi forme de comunicare artistică, a unui nou sistem de creaţie în artă sau, altfel spus, de redefinire poetică a lumii, de re-creare prin artă a realităţii, care este materia primă a artei. Aşa cum e lirica lui Baudelaire, pentru simbolismul francez, nu numai punctul lui de pornire, dar şi expresia lui de cea mai lesnicios traductibilă speţă — în orice caz, de primă emisie — aşa e *romanţa* minulesciană, pentru simbolismul românesc. Desemnăm, în cadrul acestor pagini, sub termenul *simbolism*, numai faza iniţială, curentul iniţial, inaugural pentru întreaga nouă direcţie în artă — în principal în literatură — numită ca atare *cunoaşterea artistică prin analogii de tip simbolist*. Ulterior, şi nu în timp prea îndelungat, simbolul însuşi trece în alte calităţi, îşi modifică natura, aşa cum, de exemplu, în literatura anterioară, tot mai evoluată comparaţia iniţială, ca primă emisie a figurilor stilistice, devenise metaforă, metonimie, sinecdocă, antonomasă, hiperbolă etc., deci se îmbogăţise, devenise complexă.

Simboliştii merg mai departe de stadiul metaforei anterioare într-o direcţie care duce componentele imaginii la o sinteză extremă, pînă la a face cuvîntul sau combinaţia de cuvinte să exprime în acelaşi timp şi sensurile consacrate, dar şi sensuri subterane, neprecizate şi, prin aceasta, mai bogate.

Poezia, cucerindu-şi un teritoriu propriu, începe a-şi crea şi o recuzită proprie şi, desigur, o atitudine proprie, ceea ce fusese la romantici „l'étalage du moi" — şi de la Baudelaire apare drept vehicol al sensibilităţii poetice noi, *simbolul*, cu instrumentele lingvistice pe măsură, iar de la Lautréamont şi de asemenea de la Baudelaire, începe să se construiască profilul poetului modern — simbolist — din „fleurs du mal" „cîntece din Maldoror", poeţi „blestemaţi" („maudits"), nevroze, „solilocuri ale nebu-

nilor", din poezii de „plumb", „flori de mucigai", iar prin Minulescu, primul la noi — deci anterior *Plumbului* şi *Florilor de mucigai* — din „romanţe" ale pelerinilor-vagabonzi, ale saltimbancilor, ale „boemilor" — cu sens şi de frondeuri de cafenea, şi de comedianţi de circ, şi de nomazi, şătrari cu corturi, trubaduri, paria ai societăţii etc., etc.

Prima reacţie a „cetăţii" literare a fost de a izola şi chiar de a nu accepta o atare poezie, care îşi constituia un teritoriu al său. Poetul romantic era un nefericit, nu fiindcă era neînţeles, dimpotrivă, nefericirea lui creştea cu cît era mai receptat. Simboliştii încep a intui înţelegerea din partea „cetăţii" ca pe o nefericire, întrucît prin aceasta sensurile, nuanţele se ofereau prea direct, ucideau „misterul". De aici o explicabilă frondă, ripostă, în fond neîntemeiată, în faţa neînţelegerii din partea „cetăţii", dar şi cînd ea „înţelegea". Ideea de *spectacol* oferit prin poezie, se menţine de la romantism la simbolism, dar simbolismul îşi retrage virtuţile comunicante şi începe să se consume, să se comunice în propriul perimetru, la „grupul" propriu, la „şcoala" proprie. Romanticii rămîneau individualităţi; simboliştii apar în corpore — şi Minulescu, chiar în poezia-program *Romanţa noastră*, este exponent *al poeţilor* (modernişti), nu *al publicului*. Sentimentul sociabilităţii ei îl au acut, în sentimentul *destinului comun* al speţei lor, de „maudits", nevrozaţi, pelerini, vagabonzi, boemi, saltimbanci, etc. Romanticii aveau conştiinţa de a fi *reprezentanţi* sociali, trubaduri tragici ai unui „rău" care cuprinsese secolul întreg, umanitatea întreagă, şi erau acceptaţi cu simpatie şi cu compasiune de aceasta; simboliştii defineau nevroza *unei categorii* doar, prin care singularizau această categorie în mijlocul mulţimii. Secolul *nu era* al lor, erau conştienţi de aceasta — dar *sperau să fie* („Noi, cei născuţi din tată-n fiu, navigatori, / / Vom acosta la rîndul nostru-nvingători... / Şi-atunci — / Stăpînii Mării Negre noi vom fi!..." *(Spre Insula enigmă)*. În plină epocă de realism, ei trăiau într-un climat de neînţelegere pe care o receptau ca pe o adversitate directă, îndreptată împotriva lor exclusiv. Secolul literar se nuanţase însă, nu mai confunda un curent literar cu întreaga literatură, un curent nu mai aspira decît la *supremaţie*, faţă de altele, nu la *stăpînirea integrală* a cetăţii, nici la excluziunea celorlalte. Fronda simbolistă făcea parte din legendă, era folosită ca slujitoare a Poeziei cu majusculă. Poezia devine — din vocaţie, mod de viaţă; nu profesie, nici mijloc de existenţă, ci mod de a înţelege viaţa socială, realitatea, de a te plasa prin raport cu viaţa cetăţii. Apare ideea de sacerdoţiu al poeziei, pe care, la noi, Macedonski e primul să o cultive cu convingere, în timp ce lumea, nepregătită pentru oficierea întru poezie, o socotea snobism sau ostentativă bravadă.

Simbolismul, care va fi atît de divers personal, de invidual în ipostazierile pe care le reprezintă fiecare poet — încît putem spune că există

atîtea tipare simboliste, atîtea simbolisme, cîţi poeţi — acceptă, totuşi, în fiece moment, ca pe un fel de lege a tagmei, ideea de *şcoală*, de marş în corpore.

Încă de la primele sale opere, de după 1906, Minulescu îi enumera ca maeştrii săi pe Baudelaire, Verlaine, Laforgue, Murger, Nerval, Mallarmé şi se referea, nedeclarat, la alţii, revendicîndu-se de la matca lor prin substanţa însăşi a poeziei. Ca la o confrerie, sau ca la o organizaţie iniţiatică, prezenţa corifeilor simbolişti în literatura mişcării este o datorie subînţeleasă, o condiţie a triumfului acesteia. Mai mult decît orice altă direcţie anterioară, simbolismul are despre sine conştiinţa că nu e *unica* direcţie posibilă, dar că e şcoală, şi se socoate aceea care marchează *stadiul cel mai nou* al literaturii. O va spune nu numai „prietenul" din ciudata grădină minulesciană plantată cu „flori simboliste" (nuvela *În grădina prietenului meu)*, dar o va proclama însuşi Minulescu în cuvîntul program al *Revistei celor'l'alţi* — cu numele ortografiat în acest chip ciudat, şi el cu intenţii de frondă — program intitulat *Aprindeţi torţele:*

„Aprindeţi torţele să luminăm prezentul literar! Prezentul literar?... Iată-l... cîţiva tineri care vorbesc şi citesc româneşte la fel cu cei'l'alţi, dar care voiesc să scrie într-altfel decît ei, au curajul ca ziua nămiaza mare să înfigă în mijlocul drumului un fanion şi, adresîndu-se celor'l'alţi, să le spună:

— Pînă aici, este drumul vostru; de aci încolo, al nostru."

Nimic nu e aici iconoclastie în conştiinţa „celor'l'alţi", a tinerilor simbolişti; nimic nu e gratuitate, infatuare, nimic frondă sau insurecţie în „revoluţia" lor — căci ei aşa o consideră, sau presupun că aşa va fi considerată atitudinea lor („Dacă tradiţia literară găseşte revoluţionară coloarea acestor jaloane, fie..."); dominantă e convingerea că mişcarea lor este „expresia fatalelor legi ale evoluţiei", atestată de toate mişcările anterioare, pentru care stegarul simbolist ia drept martori pe Ronsard, Corneille, Racine, Lamartine, Hugo, Eminescu şi Voltaire, inovatori la vremea lor, prin raport cu tradiţia anterioară a fiecărei epoci.

Novatorismul simbolist nu este, după articolul-program al *Revistei celorlalţi*, nici măcar o rupere totală de această tradiţie. Reprezentanţii noii mişcări „nu caută lucruri noi, căci lucruri noi nu există. Ei nu caută decît forme noi pentru lucruri vechi" — aşadar sisteme originale, proprii de *comunicare* a unei substanţe umane *eterne*.

Sonoritatea şi violenţa proclamaţiei au putut înfricoşa pe „aşa-zişii preoţi ai tradiţiei literare", declaraţi cu îndrăzneală în manifest drept îmbătrîniţi, neputincioşi şi orbi. Cu toate acestea, esenţa noii orientări nu este pînă într-atît de nihilistă cum s-a instaurat legenda, şi lectura **roman-**

țelor, nuvelelor și romanelor, a pieselor de teatru, trebuie făcută depășind stratul prim al transmisiei și mergînd cu traducerile la esență, în adîncime. „Pentru trecut, spune așadar articolul program, ei (simboliștii, n. n.) nu au nici o dragoste. Pentru trecut nu pot avea decît respect. Dragostea și-o rezervă însă pentru viitor" — și urmează o superbă definire a programului simbolist (pe care aproape l-am putea transcrie, integral, cu versuri sau formule ale maeștrilor simboliști francezi aleși la întîmplare): „libertate și individualitate în artă; părăsirea formulelor învățate de la cei mai bătrîni; tendința spre ceea ce e nou, ciudat, bizar; a nu extrage din viață decît părțile caracteristice, a nu da atenție decît actelor prin care un om se deosebește de altul — iată cîteva din principalele jaloane cu care cei cîțiva au curajul să-și însemne calea lor".

Ideea primă a acestei afirmări violente a dreptului la noutate, la cale proprie, este legitimată de conștiința că dreptul la un loc în literatură îl dă nu supunerea la canoanele epocii anterioare, ci acordul cu propria epocă și cu ceea ce ea avansează viitorului.

Revista celorlalți are acest prim manifest, direct, chiar în numărul inaugural, iar în al doilea, tot ca manifest, nuvela *În grădina prietenului meu*, pledoaria care numește de data aceasta simbolismul drept formula modernă de artă, ceea ce nu se specificase în *Aprindeți torțele*.

Citită ulterior, ca o nuvelă autonomă, întîmplarea cu ciudatul grădinar al florilor simboliste își pierde acuitatea de program explicativ al unei mișcări, însă ea a fost tipărită în volum *în același an* cu publicarea sa în *Revista celorlalți* și cu *Romanțele pentru mai tîrziu*. Și alte lucrări de început ale lui Minulescu trebuiesc puse în nemijlocită legătură cu necesitățile afirmării curentului, cu traducțiile simboliste. Ulterior, cititorii și critica le-au dat valoare autonomă, despuindu-le de reperele prime, cele care au guvernat zămislirea lor. Dar ele sînt programatice, au sens de manifest sau de „lecții", pentru a deprinde cu noua literatură un public obișnuit cu sistemul clasic al poeziei, deci cu vechiul tip de metaforă, preeminesciană sau chiar eminesciană („Prosternați-vă în fața morților de lîngă intrare... Dar atîta tot". E vorba de intrarea în noul „templu literar" simbolist!). Cu doi ani înainte, apăruse la fel de programatică, nuvela *Casa cu geamurile portocalii*[1], în care traducțiile nu se făceau atît de direct, dar bizareria întîmplării istorisite și absurdul unor situații nu putea să nu atragă atenția că e vorba despre simbolism și nu despre altceva.

Casa cu geamurile portocalii are mult din aerul exterior al romanțelor prime, cu care e contemporană — ea operează o translație în plan simbolic a destinului mișcării și exprimă încifrat agitația vieții literare, în fața simbolismului, prin reacția străzii uimite de originalitatea stranie a unui fantezist, care își transformă casa în chip ciudat. Inițial, casa era „zidită în stilul pe care arhitecții noștri ne-au obișnuit să-l credem stil românesc", deci tradițional; ulterior, prin ideile noilor arhitecți și după gustul său original, proprietarul casei modifică totul realizînd, prin intervenția artizană în decorul natural, un „tablou în care un pictor impresionist nu pusese decît verde, alb și portocaliu" — șocant fiind mai ales portocaliul geamurilor la ferestre.

[1] *Viața literară*, I, 28—30, 9, 16 și 23 iulie 1906.

De aici înainte, nuvela este istoria stilizată a conflictului dintre frumosul tradițional, care a format gustul oamenilor, și acest șoc aplicat rutinei de fantezistul constructor, care a schimbat geamurile, făcîndu-le portocalii.

Ciudățenia e că masa umană, contrariată la început, este gata să-și agonisească avidă cîte un ciob portocaliu și să-l atîrne în casă ca pe o relicvă, cu instinctul sau cu superstiția că, totuși, există ceva prețios și frumos în fantezia „casei cu geamurile portocalii".

În formele specifice poeziei minulesciene de primă perioadă, în cifrurile ei, același e sensul *Romanței noului venit*, inaugural în volumul din 1908:

> ... în calea mea-ntîlnii pe rînd
> Pe toți cîți vrură să vă vîndă
> Podoabe noi ce nu se vînd,
> Pe cei ce vrură să vă cînte romanțe noi,
> Pe cei ce vrură
> Să vă îndrumeze spre mai bine —
> Spre-acel frumos întrezărit
> În armoniile eterne
> Dintr-un sfîrșit
> Și-un infinit,
> Pe cei ce v-au adus lumina,
> Pe cei ce i-ați primit cu ură —
> Și i-ați gonit cu pietre —
> Pietre ce s-or preface-n piedestale
> În clipa cînd vă va învinge beția altor ideale.

Minulescu este, prin urmare, chiar din prima sa perioadă „minulesciană", cea de după întoarcerea de la Paris, nu doar un pionier al direcției simboliste, un poet deschizător de drum, dar și un teoretician al ei, tot pe calea simbolurilor. Trebuie făcută observația, din acest punct de vedere, că majoritatea prozei sale, chiar de la început, așadar cea din volumul *Casa*

cu geamurile portocalii (1908), apoi din romanul-jurnal *Măşti de bronz şi lampioane de porţelan* (1920), din *Cetiţi-le noaptea* (1930), din romanele ulterioare, este sau o teoretizare a simbolismului, sau o ilustrare a tipului său de imagini, a „cheilor" sale. Absurdul aparent, contrariant pentru cititor, rezultă numai atunci cînd ignorăm simbolul subjacent — mai amplu în proză, mai bogat decît în *romanţe* — ale cărui componente ne conduc la realităţi sociale şi umane dintre cele mai clare, atunci cînd sînt traduse în complexitatea lor.

S-a văzut cum *În grădina prietenului meu* ne poartă în domeniul legitimării simbolului; *Casa cu geamurile portocalii* era o istorie ilustrată — şi cifrată — a intrării simbolismului în conştiinţa „cetăţii". Întîia fusese o confruntare între un zeu simbolist, un creator de direcţie, şi un singur veleitar, deschis curentului, apt de recepţie; a doua prelungise confruntarea în stradă, în mijlocul mulţimii. Nu mai puţin, procedeul se prelungeşte şi în alte nuvele *(În grădina prietenului meu, Spovedania unui om putred)*, aşa cum el va fi mereu prezent în romanţe şi în toată lirica minulesciană.

II

S-a discutat intens despre Minulescu dacă este sau nu un poet simbolist.

Este indispensabilă în acest sens constatarea că, tocmai conştiinţa că ei se constituie în şcoală, în grupare sau direcţie, îi face pe simbolişti să vehiculeze laolaltă, să preia, să repete, să prelungească, să dezvolte sau să particularizeze, sistemele simboliste ale altor poeţi simbolişti. Critica a numit aceasta — şi vom exemplifica numai în ce-l priveşte pe Minulescu — pastişă sau parodie, deci epigonism sau simbolism de grad secund sau terţ. Însă nu este aşa, ci e una dintre componentele sau practicile obişnuite ale mişcării, să frecventeze motivele şi practicile ei. Astfel, *orice* simbolist este „un parodiar" al curentului, ba, mai mult, este „un parodiar" al întregii literaturi anterioare, simbolismul fiind un inovator *al formei* în care se comunica substanţa, esenţa *eternă* a artei. *Revista celorlalţi* nu proclamă ea, la 1908, că grupul „nu caută lucruri noi, căci lucruri noi nu există" — ci „nu caută decît forme noi pentru lucruri vechi", ceea ce înseamnă aplicarea la dezvoltarea permanentă a motivelor existente, crearea motivelor-replică declanşate de cele iniţiale. Însă o nouă formulă sau tehnică poetică, poate legitima, în oricare ipostază, şi calificarea de parodie!

Este motivul pentru care Minulescu îşi plasează, ca şi simboliştii francezi, cîteva romanţe sub semnul unor versuri emblematice ale predece-

sorilor — în afara distihului baudelairian sub a cărui pecete e pus întregul volum de *Romanţe pentru mai tîrziu :*

Je hais le mouvement qui déplace les lignes:
Et jamais je ne pleure et jamais je ne ris.

(Ele aparţin sonetului *La Beauté*)

(Umorul, de care s-a vorbit că ar caracteriza poezia lui, jovialitatea, retorica mascînd chiar o subterană bufonadă, sînt deci negate de Minulescu prin versul baudelairian. Deopotrivă e negat însă şi tragismul — şi se ştie cîtă angoasă, melancolie tristă, chiar dramă e în poezia minulesciană, începînd de la refuzul cetăţii de a-l primi pe mesagerul „artei viitoare", în anul 1908 — şi pînă la *Sinuciderea unui anonim*, cu care se încheie ediţiile sale definitive, din 1939 şi 1943. Umorul, dacă apare în poezia sa, este o pastă groasă din care însă rezultă exact contrariul, adică realitatea intrinsecă poeziei, care e cel mai adesea drama.)

Gesticulaţia lui Minulescu nu „parodiază" deci curentul, ci preia şi dezvoltă depozitul comun, simbolist, al şcolii, la nivelul contemporanilor sau predecesorilor săi simbolişti. După modelul lui Verlaine („Et fais-moi des serments que tu rompras demain") care-l prelungea pe Malherbe („Faire des serments et ne les tenir pas"), Minulescu scrie romanţa *Celei care minte* („Eu ştiu c-ai să mă-nşeli chiar mîine") de sursă verlaineiană; după *Ophélie* a lui Rimbaud, care pornea de la Shakespeare, Minulescu reia motivul lui Hamlet; după orologiile lui Verhaeren, preluate de la Baudelaire, una din *romanţele* minulesciene e a clopotelor, alta a ceasului; în prelungirea *Corbului* lui Edgar Poe şi Minulescu are o *Romanţa corbului ;* de asemenea, mai multe *romanţe fără cuvinte* ca Verlaine *(Romances sans paroles)*, iar un ciclu şi-l intitulează *Liturghii profane*, tot ca Verlaine *(Liturgies intimes) ;* el scrie cu majusculă *Triolet, Albastrul, Poem, Perpetuare, Sfîrşiturile, Profet, Calvar, Nebunul, Cuminţii, Nebunie* etc, — aşa cum scrisese cu majuscule Mallarmé *Azur, Ennui, Idées, Eté, Minuit, Cygne* (cu sens: le chant de cygne), *Visite* (cu sens: la visite de la mort), *Ombre, Vie, Monde, Calvaire, Rive, Couleur, Précis, Océan, Sagesse, Espoir, Indécis,* sau cum la fel scria Tristan Corbière: *Poète, Amour ;* sau Rimbaud: *Infini, Poète, Paresse, Fleuve, Poème, Aubes, Mer, Prairie,* sau cum scria Laforgue: *Lune, Vie, Sillonée,* sau Valery: *Platane, Cheval, Amour, Terre, Temps, Hommes, Songe, Oeil, Toit, Midi* etc.

E o gesticulaţie exterioară, fără îndoială, substanţa poeziei nu stă aici, dar prin această caligrafie, receptabilă numai *la lectură*, văzînd textul nu şi auzindu-l, se sugera, mallarméean, ca un argument în plus, aspiraţia spre cuvîntul „total", spre conceptul integral, absolut. În fapt, există aici

un ceremonial, o inițiatică a curentului, în această criptică grafică, nu conceptuală (Appolinaire o va duce departe în *Caligrame;* avangarda din secolul al XX-lea, suprarealismul, o vor prelungi în direcția absurdului). Însă practicarea ei nu înseamnă parodie, ci e una din căi prin care se demonstrează însăși apartenența la curent, așa cum orice ritual definește și substanța cultului, nu e parodia, cu atît mai puțin caricatura lui, orice „semne" semnifică inițiatica însăși, nu simularea ei. Devotul religiei simboliste oficia larg cu caracteristicile exterioare ale curentului, adoptate de el, adesea create de el, care îl *integrau* acestuia, nu-l scoteau *în afara* lui, nu-l înscriau în zona lui epigonică, simulatoare, parodiacă.

Rolul acestor așa-zise componente exterioare, este deci esențial. Fatidicul *trei, (Romanța celor trei romanțe, Romanța celor trei galere, Trei lacrimi reci de călătoare, Romanța trioletului, În orașul cu trei sute de biserici, Triptic banal* etc*)*, zis de sursă maeterlinkiană are tot felul de alte echivalente: trei fii are împăratul în basme, sau trei fete, trei încercări sau probe are de trecut voinicul; în unele religii, trei zeități prime apar; trei sînt stările de agregație ale corpurilor, trei dimensiuni are spațiul material etc., — așadar numărul *trei* e un simbol sau *semn* de mult mai veche proveniență. Simbolismul a preluat adesea și simbolurile consacrate din mitologie, folclor, din uzul curent, din literatură. Tipologiile devin simboluri și întîlnim la Minulescu, ca la toți înaintașii săi: *Saharele* (simbolul aridității, al spațiului neschimbat și infinit), *Venus de la Millo* (frumusețea pură, misterioasă, indicibilă), *Torquemada* (tirania absolută, gratuită), *Don Quijotte* (generozitatea mușchetară), *Maria din Magdala* (dragostea oferită cu ingenuitate totală), *Madonna* (puritatea maternității) — și tot așa *Sibilele* (taina dragostei), *Cleopatra* (dragostea răzbunătoare, ucigașă), *Esop* (înțelepciunea). *Casanova* (îndrăgostitul vinovat) etc. etc., Decorul acesta continuă tot mai terestru, pînă la simbolistica specifică bucureșteană, constituită din cadrul caragealesc: Cișmigiu, șosea, hipodrom, Cotroceni, Baia centrală, Prefectură (a poliției!) etc. Europenismul cert al poetului — după Macedonski și Duiliu Zamfirescu, al treilea mare european din poezia românească, al cadrului ei extranațional, este Ion Minulescu, înaintea lui Ion Pillat — se compune cu atașamentul la perimetrul patriei cu peisajele dunărene *(Pe Dunăre)*, maritime *(Crepuscul la Tomis)* și cu cel bucureștean *(Vara în Capitală, Ploaie urbană, Rînduri pentru Anul nou)*, sau rustic *(Amiază rurală, Seară rurală)* etc. Toate punctele de geografie, toate numele proprii, personajele, chiar lucrurile, culorile, devin simboluri, așadar dobîndesc extensii simbolice de sensuri, se asociază cu concepte, se încarcă de conținut inedit, și intră în recuzita poeziei, devenind și limbajul curent al ei, simbolic.

III

Între cele mai importante componente intrinseci ale poeziei este *muzicalitatea* — de la care s-a ajuns numaidecît la ceea ce s-a numit „retorica" minulesciană.

E aici obligatorie citarea versului inaugural din *Arta poetică* a lui Verlaine: „De la musique avant toute chose". Nimeni nu vorbește despre armoniile sau incantațiile lui Minulescu din *romanțe* fără să se refere la acest celebru vers, care a putut părea chiar legitimarea lipsei de conținut a poeziei, în favoarea efectelor sonore, așadar reducția poeziei la muzica ei. Însă muzica, se demonstrează, nu poate fi „avant toute chose" rațiunea supremă a poeziei; formalismul părea a-și fi găsit aici una dintre lozincile lui. Totuși, versul lui Verlaine era mai puțin o lege a poeziei *în genere*, el era o caracterizare a *propriei* prozodii, unde *melodia* joacă un rol mare. Aceasta e veritabila „muzică înainte de orice", deci însemnînd valorificarea maximă a disponibilităților limbii în comunicarea ideii, nu substituirea acesteia prin „musique".

De fapt, în poezie, tehnica și toată prozodia încetează de a fi instrumentație pură și se încorporează materiei lirice, sentimentului sau stării, e mai mult decît un vehicul al acestora. Minulescu a știut exact acest lucru și l-a aplicat cu intensitatea legilor curentului. Supralicitarea unei tehnici e însă și ea din recuzita simbolistă așa, cum, de exemplu, Mallarmé, a umplut opera sa cu *vers de circonstance*, Rimbaud a scris poezii pe care le puteau scrie zeci de confrați ai săi, mai puțin parodii și mai mult integrări în universul lor liric, iar Verlaine are zeci de „dedicații", unele de un prozaism extrem, apoetic sau naiv poetic; la noi Macedonski le-a practicat — nu însă și Minulescu. La el supralicitarea unui procedeu, a unei formule, e paralelă mai curînd cu a pictorilor care își repictează cu mici diferențe același tablou, uneori în foarte multe variante, sau plasează în cadru identic scene diverse. Nu poate scăpa sensul unei astfel de modalități: reluarea tiparelor e o sugestie a repetării decorului general, filozofia *vieții egale cu sine*, în timp ce scena variabilă concretizează ideea *mutației a ceea ce ține de om.* Lectura grăbită reține paralelismele și echivalențele; lectura autentică reține diferențierile, așadar *nuanțele.*

Cu privire la structura versurilor și la muzicalitatea lui Minulescu, vom nota că ruperea versurilor are funcție în latura tonalității, ea indică spațiile, pauzele recitativului, așadar potențialul diferit al componentelor frazei poetice, suita sau ierarhia ideilor, diferențierile specifice și variabile ale transmisiei de substanță poetică:

Tăceți voi toți din jurul meu,
Vă rog tăceți —

Că-s obosit
Şi-aş vrea să dorm,
Şi-aş vrea să mor... etc.

(Romanţa celui ce s-a întors)

sau, din alt unghi, enumerarea elementelor primordiale, numite şi descrise în strofele anterioare, este reluată sintetic în cîte un final, fiecare strofă avîndu-şi fişa în cea ultimă:

Ca s-ajung pînă la tine,
Pentru tine-au obosit
Calul,
Vîntul,
Moartea,
Toate mi-au făcut pe voie;
Dar...
Dintre cutele perdelei... etc.

(Romanţă fără muzică)

Alteori ruperea versului — sau compunerea poeziei din rînduri inegale — e strict pentru expoziţia elementelor unei demonstraţii, realizează enunţul materialului liric:

Voi care le-aţi iubit,
Voi care le-aţi cîntat,
Voi care le-aţi pierdut,
Şi-aţi plîns
Şi le-aţi uitat... etc.

(Marş funebru)

Însă o gradaţie se realizează întotdeauna: a iubi, a cînta şi a pierde iubita, a o plînge şi a o uita — sînt cele cinci faze esenţiale pentru dragostea trecătoare, din clipa în care ea se iveşte şi pînă ce se risipeşte cu totul. *Nuanţa* operează eficient, tot aşa cum în *Romanţa fără muzică* citată anterior, calul, vîntul şi moartea sînt expresiile vitezei naturale, concrete, măsurate în spaţii şi durate: calul e maxima viteză terestră, deci mărginită, vîntul e cea naturală extremă, pe spaţii uriaşe, dar şi ea cu frontiere, moartea e conversiunea spaţiului în timp, în eternitate, ea realizează solitudinea extremă, egoistă sau indiferentă, deci desfiinţează relaţia dragostei şi odată cu ea şi existenţa, sau mai exact le confundă.

Tocmai această diferenţiere de potenţialitate între cal, vînt şi moarte îl face pe poet să li se şi adreseze diferit, să le pretindă fiecăruia alt aport: calului — „grăbeşte", pentru a înfrînge distanţa („ pînă-n nori"); vîntului — „dă-mi mîna", pentru a realiza ubicuitatea („pînă unde poţi pătrunde"); morţii — „mergi-nainte", pentru a impune eternitatea („coseşte-mi fără milă tot ce-i viu / Şi-mi ţine calea").

Muzica, la Minulescu, nu e cîtuşi de puţin o componentă exterioară, ci o dimensiune a substanţei poeziei. Acele rime din cuprinsul versului nu sînt căutate cu dinadinsul, ele ar fi îngreunat versul, l-ar fi fărâmiţat după necesităţile *melodiei ;* însă versul e rupt, în principal, următor *ideii*, dar cu aest prilej o suită de asonanţe iscusite măresc încărcătura sonoră, obţinută dintr-un depozit sonor nativ al cuvintelor. Iată cîteva astfel de vocabule cu disponibilităţi sonore (alese dintr-o singură strofă de 10 versuri inegale, reductibilă însă la o strofă de patru versuri clasice, de cîte 18 silabe şi un al cincilea numai cît jumătatea celorlalte): radă, port, castanii, lacrimă, Mediterana, galere, ancorate, spaniole, Xeres, Estramadura, Alicante.

În alte strofe (reconstituite din versurile rupte), rimele au frecvenţe variabile — însă accentele dispun de o excepţională gamă de intensităţi, obţinute prin arta poetului de a determina la cititor o anume pronunţie şi numai aceea dorită. Ruperea versului, asociată cu repetiţia, enumerarea şi cu disponibilităţile proprii ale cuvintelor, se subordonează mereu acestei potenţializări sonore, a ideii cu inflexiuni de recitativ. Ecourile lor sînt de obicei aducătoare aminte ale instrumentelor *intermediare* între cele metalice, mari, bubuitoare, şi suflătoarele mici, cu tonuri subţiri. Aşadar la Minulescu vor intra accentuate, în structurile muzicale din cuprinsul versului şi din rime, mai ales vocalele *a*, *e* şi *o* şi — cu tonuri mai stinse, surde — *ă (corăbii, mării, înserării) ;* instrumentaţia sugerată a orchestrei lui — sau a fanfarei lui — cuprinde mai ales oboiul, flautul, cornul, harfa, saxofonul, iar dintre cele cu coarde viola şi mandola; mai rar întîlnim trompeta şi piculina. E vorba, desigur, de priorităţi, nicidecum de statistici absolute, căci uneori prezenţa lui *i*, *î* şi *u* face să domine senzaţia chiotului („De-acum pornim... / Pornim din nou... / Pornim ..."; „Adio port... / Adio cuib de veselie trecătoare... Adio...": şapte fragmente de vers începute cu *adio*). *Spre Insula enigmă*, din care am citat, începuse prin declanşarea sunetului de sirenă a unui vapor („Un şuierat prelung salută ivirea zorilor...") aşadar accentele principale, obligatorii ale lecturii cădeau pe doi *u* şi doi *o*, sugerînd cu exactitate mai degrabă *mugetul* sirenei, decît şuieratul declarat de poet. Alteori poetul împuţinează cantitatea de *î* şi ă insonori, prin folosirea unor pronunţii speciale (*monastire* în loc de *mănăstire* sau *mînăstire*) sau, aceste substituţii fiind totuşi rare, cantitatea de accente sonore e

sporită prin repetarea, ca laitmotive ideatice, a cuvintelor cu sugestii muzicale obţinute prin *a*, *o* şi *e*:

Glasul morilor de apă
Glasul morilor de vînt
Glasul morilor severe care macină Romanţa
etc.

O întreagă ştiinţă a sonorităţii vocalelor o avem de exemplu în romanţa *Cînta un matelot*, unde, în finalurile de vers, accentele cad pe *o* şi *a* în mai toată poezia, cu excepţia a două versuri în care intervine un *e*.

Poetul avea să spună mai tîrziu despre versurile sale că sînt zboruri în « zigzag » de rîndunele — „zboruri fragmentate, / Rupte / Şi-nnodate / Ca să poată fi cîntate / Nu numai cetite pe sub gene — Pui golaşi de vrăbii fără pene" *(Ita est)*. Deci muzica lor e un penet, o pavăză, o condiţie adiacentă, un veşmînt, o formă, nicidecum un scop, e o încărcătură — una, cîtuşi de puţin singură. Ea se revelă cititorului, în adevăr *înainte* de orice, dar nu *mai presus* de orice, cu atît mai puţin *în locul* a orice. Lectorul trebuie *să intre* în atmosfera *romanţei* prin intermediul muzicii, aceasta să-l captiveze „avant toute chose", deci încă *înainte* de a se începe revelarea substanţei poeziei. Teoria mai veche a artei preconiza, între momentele ei „constitutive", patru la număr, pe acela al *izolării*, echivalînd cu detaşarea fenomenului operă de artă din ansamblul celorlalte fenomene ale existenţei, pentru a se asigura condiţia esenţială a momentului următor, *contemplarea*. Muzica „avant toute chose" e factorul prim al acestei izolări, izolantă (de restul faptelor naturale) şi integratoare (în atmosfera prielnică) aşadar creatoare de ambianţă, indispensabilă şi materiei propriu-zise a poeziei.

IV

După componentele tehnicii, care e simbolistă — ceea ce rămîne deci permanent de analizat, şi anume drept esenţă a *romanţelor* minulesciene — iar, prin extensie, şi a nuvelelor, a mai multora din romane şi piese — este conţinutul simbolismului lor. Primordială aici este descoperirea „cheii", aşadar a motivului care ordonează toată construcţia şi justifică diversele componente; „cheia" — aşadar motivul, nucleul ideativ, deci simbolul însuşi al fiecăreia dintre romanţe, nuvele, piese etc. Termenul iniţiatică simbolistă revine încă odată aici. O atare substructură de „mistere" simboliste nu există însă la Minulescu, fără îndoială.

Singura taină din simbolism e *simbolul* însuşi, întemeiat pe gîndirea analogică, pe silogisme, unde una din premize se constituie din sensuri

figurative, iar concluzia nu e formulată. În fond, gîndirea analogică, baza simbolului, e o gîndire asociativă, cu distanţe mari între termeni şi presupunînd un proces activ nu numai raţional, logic (de fapt analogic), dar şi imaginativ, deci de raportări, prin asemănare şi neasemănare, la concepte învestite cu noi atribute, cu noi capacităţi de comunicare.

Pentru a „dezlega" atari simboluri, nu e nevoie de iniţiere, decît în ce priveşte „tiparul" respectiv de comunicare: atitudinea şi principiul sînt comune, formele în care acestea se concretizează sînt mereu altele.

Prin urmare, şi Minulescu are propria „iniţiatică", aşa cum alţi simbolişti o au pe a lor. El e, la noi, personalitatea cea mai pregnantă, activă, la începutul secolului nostru, în a-şi crea o atfel de iniţiatică, sistemul propriu de analogii şi prospecţii imaginative, iar forma simbolismului său e *romanţa*, specie veche, uzitată şi de înaintaşii francezi şi de Eminescu sau Alecsandri — romanţă tragică sau numai melancolică — dar la el generalizîndu-se pe tot spaţiul creaţiei poetice.

Sistemul figurativ întemeiat pe simbol e prezent întotdeauna în textura *romanţei* minulesciene. Aici e şi întîia deosebire dintre *romanţa* minulesciană, care e poezie autentică, şi romanţa cu muzică, pe care-o transmit cîntăreţii de estradă, ca pe cîntecul de lume. Lirica lui Minulescu a avut însă de întîmpinat asocierea cu romanţa clasică, aceea cu muzică. G. Călinescu, de exemplu, va vorbi direct, în legătură cu Minulescu, despre stadiul romanţei de estradă sau de cîrciumă: „Dacă oraşul român n-avea cafenele — unde să se producă *chansonnieri* de cafenea, avea însă lăutarii", poeţii muzicali, melodioşi ai simbolismului şi chiar anteriorii — „compun cu presentimentul viorilor în urechi".

Forma cea mai populară a acestei specii este, desigur, canţoneta napolitană.

Însă *romanţa* lui Verlaine, a lui Minulescu, cea care se echivalează cu cantilena, are muzica drept numai o adiacenţă, un adjuvant, nu factor esenţial. Nu întîmplător, chiar în volumul prim al poetului nostru, se avertiza prin 5 titluri — şi nu ca o cochetărie — că *romanţele* respective sînt „fără muzică". Romanţa fără muzică, nu înseamnă fără melodicitate, căci muzica e lege a construcţiei însăşi, nu ornament sau lustru exterior, ci *întîiul strat al poeziei*, calea către cele ulterioare — sau instrumentul tainei lor. Pregnanţa lui, atracţia, forţa lui cuceritoare, au covîrşit cel mai adesea stratul secund, care e adevărata poezie simbolistă a lui Minulescu şi, de fapt, adevărata poezie simbolistă românească din spaţiul de un deceniu anterior primului război mondial. Această poezie s-a prelungit apoi încă două decenii, din propria substanţă, în interiorul propriei formule, în timp ce alte tipare moderne (Arghezi, Bacovia, Blaga, Barbu, Vinea, Maniu, Fundoianu), neapelînd — sau nu în aceeaşi măsură — la muzică, au rămas

să fie examinate prin stratul propriu-zis declanşator de analogii şi sensuri simbolice.

La Minulescu, muzica, „romanţa" melodică în postura de strat iniţial („avant toute chose"), a ajutat la difuziunea poeziei, la rapida ei receptare şi memorizare, la parodierea ei lesnicioasă — dar a stînjenit pătrunderea cititorului la *substanţa* poeziei, care era, într-o parte a volumelor, de o profunzime, sau de o valoare ideatică incontestabilă. Lucrul s-a produs nu odată şi la Eminescu.

A stînjenit — e poate inexact spus. Mai exact ar fi: a întîrziat, a încetinit acţiunea de iniţiere a cititorului în adîncimea romanţei, reţinînd-o la momentul ei prim, sau la suprafaţă. Melodia s-a interpus ca o perdea, dincolo de care, spre conţinutul propriu-zis, nu numai că nu s-a mers, ci *romanţele* au fost suspectate de inexistenţa altei substanţe în afara melodiei şi a primului strat comunicat.

„Obscuritatea "conţinutului, inerentă simbolismului, a făcut să pară că el nici nu există, deşi o problematică gravă se dezbate într-o mare parte a romanţelor.

S-a asociat acestor factori încă un strat, paralel cu al muzicalităţii. E vorba de ceea ce s-a numit *umorul* lui Minulescu, jovialitatea lui, care au făcut pe G. Călinescu să discute pe larg această chestiune.

Vom observa că o anumită bravadă ironică, persiflantă, autopersiflantă, pigmentată de un umor discret sau manifest, apare în permanenţă la simbolişti. Dar de exemplu versurile:

Paznicul mi-a-nchis cavoul
Şi-am rămas afară-n ploaie...

(Romanţa mortului)

au numai *aparenţa* de straniu amuzament, în realitate comunicarea e tragică, pentru că ea vorbeşte de moarte.

Romanţele minulesciene sînt pline de atare aer de frondeur. La el golful e „circonflex", doi bătrîni sînt „două jucării stricate", care „merg ţinîndu-se de mînă", din orient nu mai soseşte nimic, „nici aspirină pentru gripă", în oraş (tot de provincie) „plouă gris ca-ntr-o estampă japoneză...", popa schimbă „sedilele cu caş / Cu trei duzini de lumînări de ceară" (pentru morţii satului), dimineaţa ploioasă „mîngîie agonia tristă dar gravă a unui tren de marfă" („dar gravă" — deci alteori tristeţea poate să nu fie gravă), „un *cargo-boat* norvegian / Respiră înfocat şi rar / Ca un mamut antediluvian...", un poet se văicăreşte: „Vai de mine... / Vai de ea... / Vai de manuscrisul meu neterminat / Fără bun de imprimat..." (şi poetul din *Epitaful* lui Nerval ruga moartea să-l aştepte „qu'il eût posé le point à son

dernier sonnet"), venirea nopţii e constatată prin aceea că „nu se mai vede pe covoare / nici o floare...", tăcerea coboară în „spirale / Rotunde şi-ovale/ Ca nişte confetti de-aceeaşi culoare..." etc.

Acest gen de comparaţii implică o anumită forţare, o îndrăzneală care depăşeşte spiritul vorbirii comune. Obişnuit, metaforizarea în poezie, hiperbolizarea operaseră în sferele unor analogii, nu doar accesibile, dar acceptabile, chiar cînd contrastante. Simbolismul, sau în genere „modernismul", poartă adesea cu frondă comparaţia, analogia în zona contrastelor care implică umor, chiar umor tragic. Verhaeren asemăna orologiile „aux vieilles servantes / Boitant de leurs sabots ou glissant sur leurs bas", luna lui Laforgue are, „bonne vieille, / Du coton dans les oreilles", Tristan Corbière sfătuieşte poetul să dea Mizeriei, dacă o întîlneşte, din raniţa lui, „pour sa pipe, un peu de tabac..."

E ceea ce face Minulescu şi vor face Arghezi, Bacovia, Ion Barbu, avangarda. Însă atari procedee nu diminuează *poezia*, cu atît mai mult cu cît ele constituie doar o crustă, sub care tragismul este evident. Mai e de subliniat că această undă de aparent umor se constituie la Minulescu tot mai frecvent pe măsură ce anii trec şi poetul se depărtează de momentul *romanţelor* prime. Cum *romanţa* minulesciană a devenit din şcoală — modă, implicînd imitaţia, pastişa, decalcul pînă la parodie, şi cum aceasta din urmă a îngroşat întotdeauna *maniera*, nu *spiritul romanţei* — s-a extins asupra poetului însuşi concluzia de parodiar al propriei modalităţi, ceea ce e şi inexact, şi nedrept. Diluţia unora din romanţe nu afectează substanţa şi densitatea celorlalte, iar crusta de umor care le învăluie pe unele, pentru a tăinui poetic nucleul tragic, nu răpeşte drama reală nici din ele însele, nici din celelalte.

V

Căci, esenţială, nu e la Minulescu atmosfera autoironică, persiflantă, la urma urmei asemănătoare undei de naivitate veselă, simulată, cu care îşi învăluie şi Arghezi, de pildă, începutul tragicului „joc"*De-a v-aţi ascuns*. Surprinzător e că exegeza minulesciană a consemnat cu mai multă aplicare superficia umorală a *romanţelor* decît fondul lor tragic şi frecvenţa motivelor sumbre, care sînt incomparabil mai mari. A contribuit la o atare concluzie tonalitatea de comunicare familiară, directă a *romanţelor*, însă aceasta nu schimbă, ci doar învăluie fondul.

Chiar în piesele de început ale *Romanţelor pentru mai tîrziu*, viziunea copleşitoare, generalizată, e cea a morţii. *Romanţa noastră* e cîntecul tragic al succesiunii — deci al despărţirii — generaţiilor poetice; *Spre Insula enigmă* e plină de neliniştea sumbră — cu tot chiotul optimist din final — a plecărilor în necunoscut; *Romanţa marilor dispăruţi* e proclamarea fra-

ternităţii cu morţii şi cu moartea, încă din viaţă; *Romanţa celor trei romanţe* e concluzia decepţionantă pînă la sentimentul funerar, a intenţiei nerealizate de a „cînta" optimist; *Romanţa cheii* e formularea certitudinii despre „naufragiul ce m-aşteaptă ..."; *Romanţa zilelor de ieri* e „romanţa nesfîrşită căci arcuşele s-au frînt", deci tot a morţii. Sumarul mai cuprinde *Romanţa mortului*, *Romanţa morţii*, *Pelerinii morţii*, *Romanţa corbului* — „cioclu-naripat". Pelerinul din *Romanţa pelerinului* „e mort de mult şi... tot nu moare"; viii din *Sonet* îşi „aşteaptă rîndul ca să moară", în *Nocturnă* cadrul e dominat de o lună care „în noaptea-aceea... părea un cap de mort"; pribeagul din *Romanţa celui ce s-a-ntors* e sătul de rătăcire şi de viaţă — „şi-aş vrea să dorm / Şi-aş vrea să mor / De-ar fi să pot muri curînd şi mai uşor ...", după cum şi *Romanţa fără muzică* invocă, pentru a ajunge la iubită, calul, vîntul şi *moartea !*

Celelalte romanţe sînt pline de sentimentul funerar, — comparaţiile aleg doar cadavre, sicrie, cavouri — de iubiri condamnate, „născute din goluri de sicriu", de morţi, morminte, schelete călătoare, trădări, minciuni, cîntece disperate, visuri irosite — pînă şi braţele Venerei de la Millo, „cei morţi le-au luat cu ei în groapă / Să nu le lase celor vii...".

În faţa acestei cascade a morţii, se pune întrebarea: din care sol, din ce zăcăminte s-a hrănit legenda umorului şi jovialităţii *poetului* Minulescu.

Umorul, jovialitatea aparţineau *lui*, nu *romanţelor* — care erau tragice, aşa cum şi le defineşte în *Ecce homo*, confesiunea-portret din volumul *De vorbă cu mine însumi*. Poetul nu-şi recunoaşte umorul; rîsul şi-l declară: „impertinenţa sonorelor mandole", deci lipsit de veselie, mai curînd cinic. În rest, el se consideră pe sine drept „o-mperechere de straniu / Şi comun"; sonorităţile sale sînt „aiurări de clopot" — deci momentele nebuniei sonore; cîntecul potolit are „tumultul căderilor de ape", însă e potrivit nu pentru imnuri, de vreme ce poetul poartă în suflet „tristeţea planetelor ce-apun". Alternarea „de bine şi de rău" din fiinţa lui, nu e a optimismului şi pesimismului, nu a veseliei şi tristeţii, ci e amestecul „de glasuri răzvrătite / Şi resemnări tîrzii"; gesticulaţia lirică şi-o declară drept „sfidare a tot ce-i Dumnezeu", iar dacă sonorităţile par a dobîndi majestate, aceasta nu e decît aureola „solarei agonii"; „încrucişarea" de harfe, trompete, pavane şi farandole defineşte în continuare timbrul sunetelor, cadrul *muzical* — exterior — căci în rest e vorba la el de lacrimi, care semnifică „minciuna tăcutelor regrete", şi de rîsul impertinent deci sfidător, cinic; armonia „de proză / Şi de vers" e alternativ a crimei şi a idilei care sînt: prima artă, a doua eres — deci ţot numai *aparenţă*, în timp ce — şi aici se sugerează cauza ciudatei, nu dualităţi, ci dedublări — în timp ce mintea e sub semnul absolutului, versul (expresia acestei stări) rămîne pînă la urmă neînţeles („voinţa celui din urmă Nenţeles...")

Interesant e că umorul lui Minulescu seamănă, în mai multe *romanţe* cu acela al lui Arghezi, persiflant, iconoclast, critic, deci de veselie crispată, care nu mai e veselie. Împrumutînd folclorului sceptic cu ironie dimensiunile înţelepciunii superioare, poetul va polemiza cu clişeele gîndirii, încă o dată nu dual, ci dedublat, ca într-o mare parte a liricii argheziene. Riposta la legenda biblică a Creaţiunii divine, din *Rugă pentru mîntuirea copiilor din flori*, e făcută cu ipocrizia crudă a demonstraţiei ştiinţifice, pentru a revela că oamenii, „copiii... din flori" ai lui Dumnezeu, sînt nemuritori, în timp ce fiul adevărat al lui Dumnezeu a murit pe cruce. Întorsăturile seamănă aproximativ cu pildele inverse argheziene, de exemplu din *Mihniri :* ascetul Iakint primeşte noaptea „o fată vie" în chilia lui, unde nici Dumnezeu nu ştie ce se petrece, căci şi el află întîmplarea numai cînd ea părăseşte dimineaţa lăcaşul oficierii nocturne. Cu toată răsucirea de aparent umor, *romanţele* de acest fel nu au veselie, jovialitate, ci gravitatea tragică prezentă în atîţia *psalmi* arghezieni.

Tragismul de acest fel e identic şi în nuvela minulesciană, în *spovedaniile* sau *mărturisirile*, *confesiunile* frecvente (a unui „candidat la sinucidere", a altuia „la crimă", a unui al treilea „la nebunie", a unui nebun, a unui anonim, a unui renegat etc.) — nu şi în gazetăria lui, în reportaj (de felul rubricii *Serpentine şi arabescuri* din *Falanga*, 1910). În prima serie, a confesiunilor sau spovedaniilor, gravitatea creşte adesea şi din absurdul situaţiilor, dintr-un fel de insurecţie interioară împotriva rutinei sau anchilozei în materie spirituală; în seria a doua, reportericească, se înstăpîneşte o ironie bonomă, însă convertită în satiră din cauza undei de amărăciune sceptică în faţa multora din momentele evocate. Vom consemna doar, fără altă demonstraţie deocamdată, că toate comediile lui Minulescu au un puternic substrat tragic, care infirmă jovialitatea, iar nuvelele *(Măşti de bronz şi lampioane de porţelan, Cetiţi-le noaptea)* sînt fără excepţie viziuni sumbre, cu finaluri funebre.

Această unitate tragică nu exclude, totuşi, viziunea carnavalescă asupra societăţii, care aparţine indiscutabil lui Minulescu — carnavalul, pătimaş pînă la distrucţie, al cîntecului, dansului, dragostei, morţii, beţiei, vagabondajului sau pelerinajului, plecărilor permanente şi sosirilor etc. E o viziune ce apare şi în romanţe, prin lunga serie de amante, femei, nimfe, silvani, bacante, pelerini, vagabonzi, trubaduri, cîntăreţi, mateloţi, acrobaţi de circ, balerine, Rozine, Brigite, Don Juani, măscărici, păpuşi, etc. — dar mai ales în teatru. Poetul a avut conştiinţa vieţii ca teatru — temă abordată direct în *Manechinul sentimental*, prin intermediul formulei „teatru în teatru" — de aceea lirismul său are o certă teatralitate, *romanţa* e totdeauna scenică, se cere şi interpretată, sau cel puţin intonată. Însă *teatru* înseamnă, în sens larg, convenţie — şi de aici se ajunge numaidecît

la viziunea carnavalescă, prin care critica l-a înrudit pe Ion Minulescu, cu I. L. Caragiale.

Observaţia se verifică mai ales în schiţe, în romanele *Corigent la limba română* şi *Roşu, galben şi albastru*, în mai multe piese care, deşi în substanţa lor sînt mai curînd *romanţe* amplificate, dezvoltînd eterna comedie tragică a iubirii — prin cadrul lor, prin personajele de plan secund, sînt satire sociale, justificînd înrudirea menţionată cu părintele comediei satirice româneşti.

„Eroilor mei, spunea Minulescu în 1941, în confesiunile *Nu sunt ce par a fi...*, nu le-am permis niciodată să se ia în serios, de teamă să nu-mi devină antipatici mie însumi... Nu le-am permis decît un singur lux. Un lux de altfel care nu-mi şifona cu nimic amorul meu propriu de autor — luxul de a se prezenta cîteodată în public sub diferite măşti de carnaval. În felul acesta, am reuşit, cred, să-i prezint şi pe ei ca şi pe mine în adevărata lumină a vieţii noastre de toate zilele, care nu este decît un carnaval, multiplicînd la infinit aspectul etern al aceluiaşi triunghi simbolic: o Colombină, un Pierrot şi un Arlechin..."

Romanţele implică în felurite chipuri acest triolet. Cînd Boemii vin să-şi aştepte în parc „necredincioasele Boeme" *(Octombrie)* însăşi necredinţa acestora presupune Arlechinul din *Paggliaccio*, cîştigătorul etern al inimii de Colombină. „Multaşteptata" care nu vine la nici o întîlnire *(Multaşteptatei)*, sau iubita de-o noapte, implorată să nu plece nici după ce orchestra şi-o sfîrşi valsul *(Romanţă fără muzică)*, cealaltă care aduce aminte de iubirea dintre Manon Lescaut şi Des Grieux, dar a cărei credinţă nu ştie nimeni cît va dura *(Romanţă fără muzică)*, „cea care pleacă" spulberînd iluzia iubirii adevărate, călătoarea care va vărsa „trei lacrimi" şi va uita că l-a uitat pe îndrăgostitul poet; „amantele de ieri" „cea care minte" şi va înşela „chiar mîine" pe îndrăgostit, amanta „ultimei seri", Rozina pe care a iubit-o Guerlain, dar care nu l-a iubit pe el, „Doamna" care ascultă „glasul equinoxului de toamnă" după idila de-o vară, — întreg acest inventar de *romanţe* cu iubiri sfărîmate au o schemă fixă sau o presupun: Pierrot-Colombina-Arlechinul, atît de tragic descrisă în *Ultima oră*, unde fiecare Arlechin cîştigător devine la rîndul său un Pierrot înşelat, pierzător, şi numai necredincioasa Colombina rămîne fără schimbare, în eternitatea ei feminină:

> Acelaşi accident de circ, banal...
> O zi « relâche»
> Şi-apoi la fel,
> Cu-aceeaşi balerină lîngă el,
> Alt acrobat ...
> Alt salt mortal ...

Refrenul comun al tuturor iubirilor, poetul îl converteşte aproape fără excepţie în filozofia amară a dragostei identificată cu moartea.

Pe felurite căi, aşa se întîmplă şi în piesele lui Minulescu, pentru care laitmotivul tragic al *romanţelor* constituie dominanta — variabilă în detalii, nu în schema esenţială. Irina îl va împuşca pe Mihnea Dorcescu, Arlechinul care ameninţa să-şi părăsească rolul de Arlechin, aşadar să nu mai consimtă a fi al treilea pe lîngă menajul soţilor Majoreanu *(Pleacă berzele)*; moare sinucigîndu-se şi Pierrot Sălcianu, care e Arlechinul frumoasei Zuzu, apoi al călugăriţei abjurate Damiana *(Omul care trebuie să moară)*; Radu Cartian din *Manechinul sentimental* nu va muri, nici Colombina lui, Jeana Ionescu-Potopeni, dar triunghiul se va constitui şi se va sfărîma, de această dată din iniţiativa şi din vina Arlechinului. Comedia bufă *Allegro ma non troppo* complică şi mai mult arlechinada: doi prieteni dramaturgi colaborează la o piesă despre adulter şi nu se înţeleg asupra finalului, dacă acesta să aducă moartea infidelei sau tolerarea infidelităţii; însă viaţa îi pune în situaţia limită: partizanul soluţiei violente, a pedepsei extreme aplicată iubirii trădătoare, se descoperă chiar pe sine în rolul lui Pierrot, şi atunci, ca să nu-şi pună capăt zilelor, se convinge pe el însuşi că totul a fost numa un experiment nevinovat al colegului — ca să-i dovedească valabilitatea soluţiei paşnice pentru finalul piesei!...

Critica a redus astfel de situaţii la farsă, la bizareriile unor aventurieri, boemi, amatori „de situaţii originale şi paradoxale, în nici un contact cu viaţa şi cu problemele ei" [1] Însă e simbolistica tragică a vieţii privită ca teatru, a convenţiei împinsă pînă la ultima extremă, cînd apar necesare simbolurile — din *romanţe* — ale Cleopatrei, Sulamitei, Mariei din Magdala, acelea unde femeia e mai ales bacantă, amantă, nimfă, e „cea care vine" (şi trece), „cea care trece", „cea aşteptată" (şi care nu mai vine), etc.

Vom analiza, vom „traduce" pentru exemplificare, cîteva din operele programatice ale lui Minulescu, iar între ele, cea dintîi, e piesa inaugurală a volumului *Romanţe pentru mai tîrziu*. Avem, în *Romanţa noului venit*, instrumentaţia expresivă a noului curent, sub ea citind mereu soarta sau avatarurile poeziei simboliste: *străinul* care *bate* la *poartă* (a cetăţii) e poetul simbolist, el vrea intrare în literatură („republică" sau „regatul" literelor, în terminologia consacrată a epocii!) — străin pentru că inedit, sau prea puţin obişnuit în peisajul poeziei româneşti („străinule de lumea noastră"); este ideea din manifestul *Aprindeţi torţele*. „Coşmarul nepovestitelor poveşti", pe care l-a trăit el, vorbeşte de noul specific al poeziei, care nu

---

[1] E. Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, 1900—1937, „Socec", 1937, pag. 357.

comunică (nu „povestește"), ci *sugerează*, deci e simbolică, vorbește prin metafore sau concepte analogice; „coloarea decoloratei nebunii" e patima poetică însăși, descoperită de către noul venit, într-o „stea" nouă și ea, desigur — deci într-un nou ideal poetic — care nu poate fi aici decît al simbolismului. Lucrul se și explicitează în continuare, enumerîndu-se, ca fapte de la sine înțelese („de unde pot veni?") cîteva din motivele și tehnicile simboliste elementare: „ochi-mi / Plini de regrete și tristeți / Par două candele aprinse în cripta morților poeți" — așadar elogiul înaintașilor care au slujit poezia, echivalent cu conștiința sacerdoțiului și integrarea într-o tagmă. Toga dată de Apollo e harul poeziei, Apollo fiind stăpînul muzelor; de ce e ea albastră — o spune poetul în *Romanța noastră*: „Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri" — deci e culoarea purității, a poeziei pure (desăvîrșite, de culminație artistică).

Traducțiile posibile ale limbajului utilizat de poet jucînd încă între metaforă și simbol (deoarece ne aflăm încă în faza definirii programului, care trebuie să fie, ca orice program, ca orice crez, direct exprimat, mai puțin cifric) poate continua în acest fel și ca un exercițiu prin care Minulescu însuși îl introduce pe cititor în spațiul noii direcții. Semnalăm așadar, ca în fișe de dicționar simbolist prezumat, astfel de formulări: „podoabe noi ce nu se vînd" — poezia utilitară; „cei ce vrură să vă-ndrumeze spre mai bine" — poeții militanți: „armoniile eterne dintr-un sfîrșit și-un infinit" — poezia pură; „cei ce v-au adus lumina" — lirica mesianică; „cei ce i-ați primit cu ură" — poeții neînțeleși la vremea lor; „piedestalele" acestora — recunoașterea lor postumă. Toate acestea reprezintă poezia anterioară, cea de care articolul-program *Aprindeți torțele* se detașează net; pentru trecut, spune aici Minulescu, poeții simboliști „nu pot avea decît respect" — de aceea „noul venit" i-a întîlnit „pe rînd" pe toți *înaintașii*, i-a întrecut, i-a depășit *în timp* (cum se arată și în *Romanța noastră*: „... în calea noastră întîlni-vom / Pe cei bătrîni rămași în urmă — / Pe cei ce ne-or privi cu ochii în lacrămi, / Că le luăm-nainte") și, trecînd prin toate ciclurile, epocile poetice, a ajuns la ciclul poeziei *noi*. Definițiile acesteia sînt formulate lapidar: ea se plasează în „lumea creată dincolo de zare", unde „nu-i ceru-albastru, / Și copacii nu-s verzi" — deci unde sensurile semantice consacrate nu mai sînt socotite suficiente pentru comunicarea poetică, unde materialul liric este investit cu alte disponibilități de transmisie, unde potențele vocabularului și sintaxei sînt înnoite, sînt *altele*. „Lumea nimfelor" și cea a „faunilor goi" — e a dragostei naturale, în reducțiile ei simbolice din mitologie; „lumea cupelor deșarte și totuși pline-n orice clipă" definește poetica orgiacă a permanenței posibilități de nouă interpretare a poeziei, de revelare a unor sensuri noi; „lumea ultimului cîntec / Purtat pe-a berzelor aripă" e decorul exotic simbolist, mirific prin intercomunicare și fantazare con-

tinuă colectivă (purtat „din om în om", „din gură-n gură", în „patru vînturi / Și patru puncte cardinale"), devenind *stare poetică* generală.

Oferind în acest fel comparației vechea artă și noua artă, poetul „nou venit" solicită opțiunea celor din *cetate* — nu neapărat *cititorii*, ci întreg publicul poeziei, „cetatea literară", cu *critica* implicit — și cheamă cohorta simboliștilor („cei ce măsurați cu versul gîndirile ce n-au măsură") să vină în jurul său, pentru a merge împreună în lumea sperată, înțelegătoare, unde „nu-s castele ... cu ruginite porți de-aramă". Încrezător, profetul noii religii promite cîntăreților cu „lire de aur" simboliste, triumful total: aprinderea „stinselor fălcii" în suflete, așadar încrederea în noua poezie, și perspectiva consacrării, a eternității: „strălucirea aureolelor de mîine".

Finalul e tragic: „cetatea literară" nu acceptă, ea refuză noua poezie:

Dar poarta a rămas închisă la glasul artei viitoare.

Ne aflăm deci în fața unei pagini în același timp de *istorie literară*, privind receptarea simbolismului („Era prin anul una mie și nouă sute opt — îmi pare"), dar și de *estetică*, a unui curs practic de inițiere în simbolism.

Tocmai această caracteristică de manual poetic, de familiarizare cu tiparele expresive ale curentului, face ca unele — și nu puține — *romanțe*, să fie mai puțin dificultoase în ce privește traducțiile. *La poarta celor care dorm* prelungește seria simbolurilor din precedenta — de data aceasta *poezia* însăși se adresează veleitarului „cercetător în stele", căutător „de frumuseți *bizare* și armonii *smintite*" — deci un simbolist — descriindu-i unica perspectivă, atunci cînd „cetatea" îl refuză: încorporarea, ca într-o moarte, în marele cimitir al poeziei, depozitul de eternă frumusețe, nu inaccesibilă mulțimii, ci parcă netrebuitoare ei, dar trebuitoare, suficientă ei însăși, *poeziei*.

Romanța noastră e tot din seria crezurilor poetice, este o interpretare în principal a succesiunii generațiilor poetice, dar nu neapărat a acestora numai, ci a legii absolute a continuității domeniilor spirituale și materiale, a progresului umanității pe o albie continuă, „pe-același drum..."

Poezia este singura sugerată concret în seria idealurilor mereu înnoite și mereu scrumite, depășite („al aiurărilor parfum", „cîntul țiterelor sparte") și sînt elogiați tragic deschizătorii de drum, mereu alții și mereu necunoscuți, profeții unor frumuseți ignorate. Dar ce e relevant în această *romanță* este filozofia poetului în legătură cu conexiunea dintre gîndirea unei generații și a celeilalte. E un scepticism amar în concepția lui Minulescu, convingerea sau teama succesiunii lipsite de continuitate, neîncrederea fiecărei generații în tradiția anterioară, în propria putere de a institui la rîndu-i o tradiție.

Cascada acestei idealități, incertă în ce privește configurarea ei concretă și precisă, dar nu mai puțin fascinantă — și pe care nu trebuie să ezităm a o echivala cu ipostaza poetică supremă, cu adevărul absolut al fiecărui domeniu al cunoașterii — e definită uneori ca Insula enigmă, „în care nu știm nimeni ce va fi", dar de a cărei existență nu se îndoiește nimeni, nici de capacitatea omului de a sosi *cîndva* la treapta ei.

Intrăm, așadar, într-un univers minulescian unde „romanța" melodioasă, cuceritoare prin limpezimea ei pitorească și colorată, nu mai e decît un strat întru totul exterior, e tehnică, iar stratul următor ne poartă în zone către care muzica pare a întîrzia intenționat accesul, nu prin încifrare (simbol), ci prin abaterea voită a atenției.

Un alt exemplu elocvent: asistăm la o spectaculoasă demonstrație marină, declanșată odată cu zorile venite brusc, în peisaj bănuit a fi meridional. Rada adormită a portului e zguduită din toropeala somnului de „un șuierat prelung", care „salută ivirea zorilor"; melodia stranie mișcă echilibrul noptatic, îl sfărîmă și, parcă la semnalul ei, „un strop de purpură pătează albastrul violet al mării", lumina roșie din înaltul catargului principal al navei e ucisă de nucleul incendiar al celeilalte, pavilioanele care dau stare civilă navelor se ridică fluturînd în aer — și noaptea piere în chiotul diurn: „E ziuă!..." — formula implicînd o îndelungă accentuare a lui *i*, țipătul, explozia bruscă a luminii și a vieții.

Tabloul, desfășurîndu-se de aci înainte în lumina solară, debutează prin reprezentări cînd calme, omenești („Și călătorii se deșteaptă pe bord"), cînd apocaliptice, prelungiri ale viziunilor nocturne („Și ancorele grele / Apar ca ghearele-ncleștate / Ca niște fiare-nfometate..."); priveliștea se limpezește curînd în conture de stampă marină clasică („Și bricul alb se mișcă-alene") nu lipsită de fiorul misterului etern al oceanului, prin sugearea glasului sau făpturii sirenei, întruchipată de însăși tremurarea apei („Plasa de inele / Și de brățări lichide / Ce dispar...").

Presentimentul misterului e cel sub care nava se rupe de port, și acesta, clasică stampă a perdiției umane sau numai a voluptăților inerente existenței (localurile de „veselie trecătoare", cabareturi, dansatoare, „ciocnet de pahare" — „tot ce-a fost"). Călătoria începe și continuă în această ambianță de real și ireal, de amintire a vieții autentice și de fascinație a necunoscutului:

Și-n urma noastră, marea
Își împletește respirarea
Cu al sirenelor ecou —
Eternul nostru semn de întrebare!...

Spectaculosul pictural din primele secvențe face pe nesimțite loc misterului, neliniștii metafizice, atît de natural însă, încît parcurgem *romanța*

avînd încă în ochi tablourile inițiale, ușor străbătute de prefigurarea marilor întrebări care se pregătesc, plutesc în jur, fără să le percepem. Portul — uscatul, așadar condiția terestră — rămîne în urmă, se șterge din vedere, deși el trăiește în conștiință, și cititorul nu intuiește schimbarea de planuri care se petrece, intrarea din geografie în istorie, din spațiu în timp: portul e un cavou „din care morții-ncep să-nvie", iar nava, reală pînă în clipa dinainte, devine vas fantomă, „primul mort care-a-nviat". Vîntul — nestatornicia continuă a vieții, „fortuna labilis" — e cel care călăuzește pe enigmaticii călători, învățîndu-i să evite atracția zării, deci a geografiei reale — „căci zarea-i veșnic prefăcută" — și, atunci cînd limbajul neființei, al mișcării nevăzute și neînțelese a naturii, a fost revelat („cînd... / noi i-am tălmăcit cuvîntul"), are loc mutația fundamentală: timpul începe să curgă invers, către geneze, imanentizînd ceea ce e uman, translatînd materia în spirit, prezentul convertindu-l în trecut și proiectîndu-l potențial spre viitor, într-un tablou de-o frisonantă, stranie, frumusețe:

Plutim spre răsăritul lumii —
Plutim spre prima dimineață...
Și bricul alb
Sfîșie-n două covorul apelor albastre,
Lăsînd în urma lui o dîră de spumă creață
Ce se-ntinde
Ca și o punte nesfîrșită
Pe care sufletele noastre
Se vor întoarce-acasă-n ziua
Cînd uraganele ne-or vinde!...

Călătoria, întoarsă către impulsurile primordiale, către locul unde, inițial, nu soarele ci lumea a răsărit, se desfășoară sub semnul eternității: *toți* plutesc pe mare *mereu, dintotdeauna* — dar o nouă translație de sensuri are loc, și întoarcerea cronologiei suprapune trecutul cu viitorul, drumul înapoi cu drumul înainte, către necunoscut — „spre Insula enigmă, în care nu știm nimeni ce va fi" — identifică realul cu posibilul, convertind totul în certitudinea triumfului asupra necunoscutului, a stăpînirii asupra spațiului misterios identificat cu o ubicuă Mare Neagră:

Dar știm cu toții că-ntr-o bună zi,
Noi, cei născuți din tată-n fiu navigatori,
Vom acosta la rîndul nostru-nvingători...
Și-atunci —
Stăpînii Mării Negre noi vom fi!...

Se explică acum patosul tragic al acestei poezii, depresiunea ei, cu toată certitudinea din final. Ea este expresia permanentizării neliniștii de

a căuta, de a descoperi numai spiritual, nu şi material, un viitor, mereu lipsit de configuraţie. Avem doar certitudinea idealului, nu şi a înfăţişării lui potenţiale, aşadar, spune Minulescu, chiar îndreptîndu-ne ferm către viitor, nu sîntem decît aceiaşi călători *în necunoscut!*

„Citită" astfel, şi fără a forţa, de fapt, nici unul dintre sensurile incorporate, romanţa *Spre Insula enigmă* se înscrie şi într-o cu totul altă zonă de comunicare, decît aceea a unui fel de nou manifest simbolist. Sensul acesta ea îl are, neîndoios, dar, la rîndul său, el nu e decît stratul secund, *după* acela tipic iniţial, de *romanţă* a plecării unei nave pe mări. Iată însă că, sub cele două prime straturi, apare al treilea strat, incomparabil mai larg, mai profund, legitimînd plasarea acestei *romanţe* în compartimentul marii poezii.

Examinarea în acest chip a volumelor poetului ne revelă o interesantă distribuţie tematică a sumarelor, asupra căreia niciodată nu s-a insistat îndeajuns.

Încă *Romanţele pentru mai tîrziu* ofereau o netă diferenţiere: o întreagă primă jumătate era populată de lirica acestui strat secund sau terţ, pe care am sugerat-o în „lecturile" analitice precedente, în timp ce a doua jumătate aparţinea poeziei erotice.

Trecem dintr-o dată la aceasta, pentru o lectură identică urmînd să ne întoarcem apoi la prima categorie.

Vom spune că în lirica dragostei, ca şi în aceea a naturii, sau în cea elegiacă, rolul comunicării prime a sentimentului este fundamental, nu neasociat cu alte stări, dar predominînd sau imprimîndu-şi pecetea proprie, erotică, asupra construcţiei poetice. Eminescu implica, în *Pe lîngă plopii fără soţ*, conştiinţa eternizării iubitei în spaţiul poeziei („Dîndu-mi din ochiul tău senin / O rază dinadins / În calea timpilor ce vin / O stea s-ar fi aprins"); Blaga va asocia iubirea cu legităţile prime ale existenţei, continuate apoi în viaţa oamenilor („Lumina ce-o simt năvălindu-mi / în piept cînd te văd — minunato, / e poate că ultimul strop / din lumina creată în ziua dintî" etc). Însă uneori transmisia e mai simplă, ca în *Mai am un singur dor;* aici apar limpede implicaţiile de sugestie mioritică, ale participării consolatoare, compensatoare, a naturii la tragedia morţii omului, cu sentimentul reintegrării ciclurilor naturale.

La Minulescu vom întîlni diverse atari ipostaze ale dragostei, ale peisajului natural, cel mai adesea dominate de comunicări mai mult directe, dar nu o dată ridicîndu-se la amplitudini şi complexităţi indiscutabile, din sfera marii poezii.

Romanţa care face trecerea între cele două secţiuni ale volumului prim este *Romanţă fără muzică*, despre care vom relua cîteva observaţii, făcute şi mai înainte.

Indicaţia din titlu, privind exclusia *muzicii* în recepţia acestei poezii, e o invitaţie deloc gratuită, deşi melodia e prezentă în aceleaşi forme ca şi în alte *romanţe*. E util să se menţioneze precizarea că *romanţe* dedicate *numai* iubirii, femeii poartă specificaţia: „fără muzică". Poetul invită pe cititor să caute direct stratul secund, fără implicaţia gesticulaţiei exterioare, deci poezia de iubire nu e propriu-zis de iubire, întrucît o *romanţă* fără muzică nu mai e *romanţă!* De altfel, poezia în cauză nu are nici o componentă care să ateste adresarea către iubită. Limbajul consacrat al domeniului subînţelege prin *tu, tine*, al *tău* — pe femeia iubită; scrierea cu majusculă a aceloraşi vocabule duce cu gîndul şi la divinitate — e o convenţie acum uzuală.

Însă de ce ar fi numai aşa?

Cînd poetul spune: „Ca s-ajung pînă la tine, i-am zis calului", sau: „i-am zis vîntului...", sau: „i-am zis morţii...", fără nici un alt detaliu despre identitatea acestui *tu*, — de ce adresa obligatorie să fie numai *femeia* şi nu, de exemplu, *poezia*, sau *şi poezia?*

Calul începe, în această nouă ipostază, să fie clasicul Pegas, *vîntul* îşi păstrează sensul metafizic, rămînînd simbolul mişcării invizibile însă reale a materiei, mutaţia ei neîntreruptă, însă egală cu ea însăşi, iar *moartea* e şi egalizarea patrimoniului poetic anterior, şi anihilarea piedicilor („munţii-n zare") şi desfiinţarea distanţei între aspiraţie şi realizare („... umple-mi de cadavre valea / Dintre ea şi mine...").

Nici *romanţa Multaşteptatei* nu e mai precizată în această direcţie: „multaşteptata poate fi aşadar şi femeia iubită, şi poezia, şi nu numai femeia sau poezia; cît despre următoarea, *Acelei care va veni*, temeiurile de a crede că stratul secund se referă la *poezie*, nu la iubire, sînt categoric favorizate de ambiguizarea voită a poeziei. Cea „care va veni" e aşteptată să sosească dintr-o neştiută „prea fericită ţară", să fie purtată de vînturi nebune, de-o presupusă barcă rătăcită — aşadar e vorba despre o realitate aparţinînd mai mult întîmplării şi transcendenţei decît realităţii. Urmează întrebarea plină de reproşuri pentru aceea „care va veni" — femeia iubită sau poezia — privind cauza pentru care şi-a părăsit ţara, iar această ţară fabuloasă aparţine unui exotism de cadru simbolist specific, poetic, deşi arid: Sahare, palmieri, nisipuri — după cum teritoriul sosirii se înscrie într-un alt cadru, aparţinînd şi el simbolismului, însă acela unde poezia simbolistă e sortită pieirii:

Or nu ştiuşi că-n ţară la mine
Nu-s nici cînturi,
Nici flori de lămîiţă?...

Amanţii şi-au vîndut
Orgiilor —
Şi corpul
Şi sfintele avînturi
Şi-azi totu-i mort şi putred în camera de lut!...

„Ţara mea" — cu alte cuvinte perimetrul poetic unde trăieşte poetul, ambianţa adversară simbolismului, pe care o explicitează amplu în *Sonet*, cu deosebire în catrenul al doilea şi în terţine:

În ţara mea, pe marea frămîntată
Cu aiurări de vînturi funerare,
Nu vezi plutind corăbii albe-n zare
Purtînd pe bord plecaţii de-altădată!...

În ţara mea, nu-s flori ca-n altă ţară
Şi cîntece de dragoste nu sînt;
Şi-n ţara mea — tăcuţi ca-ntr-un mormînt —

Cei vii şi-aşteaptă rîndul ca să moară
Pe cîtă vreme morţii ... Cine ştie?...
Aşteaptă-o zi ca-n alte ţări să-nvie!...

Este şi sugestia înfrîngerii noii direcţii poetice — aceeaşi ca în *Romanţa noului venit*, unde „cetatea", cea literară, rămîne surdă „la glasul artei viitoare" — de către o tradiţie neînduplecată.

Aceea „care va veni" are înfăţişarea de sfîntă bizantină, hieratică — stilizare, nu reproducere a făpturii umane; ochii ei sînt „morţi ca negrul spleen" simbolist, sau „verzi ca apa moartă", în felul culorii care i-a rămas poetului unică, din treimea de culori intenţionate în *Romanţa celor trei romanţe* (acolo aspirase către aurul solar al iubirii sau al poeziei paradisiace, către infernalul roşu al dragostei carnale sau al poeziei dominate de patimă umană, şi către verdele înfrîngerii, al desperării demente sau decepţiei resemnate. Cel ce triumfă e acesta — verdele, „un verde mocirlos", acoperind groapa funerară unde zac îngropate aspiraţiile pure: „o pată verde, ce m-apasă ca şi o piatră funerară"). Aşteptata „care va veni" trebuie să-l întoarcă pe poet în ţara ei, a Saharelor sterpe, de unde nu mai pot răsări iubirile decît moarte:

... în ţara
În care palmierii — stăpîni peste pustiu,
Cu braţele deschise ne vor primi-n Sahara
Iubirilor născute din goluri de sicriu.

Spăimosul ţinut care e mult mai probabil al poeziei decît al dragostei, e din nou explicitat în *Odeletă* [1], poezia care aşterne mister definitiv asupra cifrei fatidice *trei* („... refren / de *Triolet*, / Pe care nimeni nu-l va-nţelege — findcă nu-i / În lume nimeni să-nţeleagă simbolul Trioletului ...")

★

Întorcîndu-ne la ciclul prim din *Romanţe pentru mai tîrziu*, vom semnala un nou mod de traducţie a liricii simbolice *minulesciene*, un alt strat ce se revelă dincolo de stratul muzical de *romanţă*. E deosebit de caracteristică, din acest punct de vedere, *Romanţa marilor dispăruţi*.

Dedicată „lui Ştefan Petică şi Iuliu Săvescu", această *romanţă* are un sens care de asemenea „joacă" într-un sistem de ambiguităţi, conferindu-i un farmec tragic, lesne constatabil încă din contactul superficial cu textul şi cu atît mai expresiv cînd e reconstituit în adîncime, în implicaţiile lui.

Poezia e compusă ca şi cum ar fi discursul celor doi „dispăruţi" adresat urmaşilor — nu în primul rînd poeţi — care i-au uitat, după ce în viaţă i-au „plătit cu bulgări de noroi!". O comuniune deloc voită de cei vii se stabileşte totuşi, cei morţi retrăiesc în visurile lor, poezia lor îi obsedează, o armonie bizară a morţii definitive, irecuperabile, apropie pe cei duşi de cei rămaşi („Noi, / Ca şi voi, / La fel simţim / Vibraţiile-acelor armonii / Ce-nsufleţesc tăcutele pustii / În care voi ne-aţi îngropat pe veci ").

În acest punct al *romanţei* apare *poezia nouă*, a fraţilor întru simbolism; lor li se adresează „marii dispăruţi", ca să le continue ei opera de inovare, de negare a *vechii* poezii:

Cîntaţi frumosul îngropat de-acei
Ce n-au putut să-l re-nvieze-n vers,
Cutreieraţi întregul *Univers*
Şi-n cîntecele voastre îngropaţi
Toţi vechii zei.

Nici destinul noilor veniţi, al noii generaţii simboliste (cei „ce păşesc pe-al nostru drum"), nu va fi altul, dar conştiinţa continuităţii *direcţiei*,

[1] Este interesant de subliniat că şi aici, în *Odeletă*, apare trinitatea de culori: verde, galben, roşu, din *Romanţa celor trei romanţe;* poetul îi promite iubitei trei *smaragde*, trei *perle blonde* şi trei *rubine*-nsîngerate — un triolet de triolete; verdele naturii, sau, la Minulescu, al morţii; galbenul suferinţei (perla se iscă din rănirea scoicii) şi roşul vieţii, al iubirii sau al patimii.

a *şcoalei* legitimează existenţa lor poetică. Totul e să aibă loc perpetuarea formulei de artă a „marilor dispăruţi".

Traducţia secundă a *romanţei*, stratul secund, e, în linii mari acesta, detectabil lesne dincolo de frazarea melodioasă, tristă a versurilor.

Însă lectura proaspătă şi în paralel a romanţei şi a unor texte alese cu adresă din opera celor doi poeţi din dedicaţie, ne va revela noul strat, al treilea, subjacent adesea în poeziile lui Minulescu.

Vom remarca, în explicarea ideii de „frăţie" a poetului *romanţelor* cu „marii dispăruţi", că Ştefan Petică publica şi el o *Romanţă* în *România jună* (1901), în termenii viitorului minulescianism: „Cum palidă, cîntase eternei cantilene / De dragoste apusă... /, etc.; avusese *Cîntece de toamnă, Serenade, Serenade demonice, Cîntece de seară*, aşadar specii poetice care implicau *melodia*, ca şi viitoarele romanţe minulesciene. Articolele lui îi menţionau pe Moréas, Samain, Heredia, Remy de Gourmont, Maeterlinck, Henri de Régnier, el se extazia de Hugo von Hoffmanstahl şi Stefan Georg, era îndrăgostit de Wagner, compozitorul cel mai *nou*, echivalentul în muzică al simboliştilor din poezie, [1] şi scria despre toate acestea chiar cînd Minulescu îşi începea, la 18 ani, perioada bucureşteană, cea a revelaţiei simboliste. Revelaţia se produce chiar prin cei doi „mari dispăruţi": „La Bucureşti... sensibilitatea mea artistică începe să-şi lărgească deodată orizonturile şi să-mi deschidă porţi nebănuite încă. Aici reuşesc să-mi verific gustul pentru poeziile lui Ştefan Petică şi cîteva din poeziile lui Iuliu Săvescu, pe care pînă atunci nu-i citisem decît în treacăt." Acestea le spune Minulescu în confesiunile *Nu sunt ce par a fi...*, din 1941. Petică era, în momentul revelaţiei simboliste a lui Minulescu, principalul profet al curentului, mai mult decît Macedonski, acesta cunoscător mai sumar al generaţiei noi simboliste, de după Baudelaire şi Mallarmé. Petică teoretiza termenul *decadenţă* [2], iar despre simbolism afirma că este treapta cea mai înaltă a literaturii [3], întocmai cum va afirma şi misteriorul personaj minulescian din nuvela *În grădina prietenului meu*, care se dă drept Baudelaire. Lectura în paralel a articolului *Poezia nouă*, a lui Petică şi a *Romanţei marilor dispăruţi* arată că, indiscutabil lucrarea înaintaşului său era puternic întipărită în mintea lui Minulescu.

---

[1] Minulescu va începe romanţa *Celei mai aproape* astfel: „De ce-ţi sînt ochii verzi — /Coloarea wagnerianelor motive..."

[2] „O mică lămurire se impune: Dacă este vorba de decadent în înţelesul vulgar, ţin să declar că aşa ceva n-am fost niciodată. Dacă însă se înţelege prin aceasta o cugetare mai subtilă, o psihologie mai adevărată, o formă mai corectă, atunci astfel de decadent am fost totdeauna." (Ştefan Petică, *Opere*, Ed. „Fundaţia pentru literatură şi artă", 1938, pag. 31).

[3] În articolele *Critica noastră literară* şi *Poezia nouă*, din *România Jună* (1900).

Aşadar, elogiul se adresează nu doar unui poet „dispărut", ci unui stegar al curentului, unui „frate" de crez poetic. Echivalenţele sînt directe şi numeroase: Petică vorbeşte despre „nebunele fecioare" *(Cînd viorile tăcură,* XIX*)*, la Minulescu e vorba de „legendarele nebune" care-o „sărbătoreau pe blonda Venus" *(Romanţa celor trei romanţe)*; Maria Magdalena, Şiraz, mister, Levant etc. apar la amîndoi, ca instrumentaţie simbolistă consacrată; viorile care tac ale lui Petică au echivalent în chitarele frînte ale lui Minulescu, sau în „stinse-acorduri de chitară"; apoi, la Iuliu Cezar Săvescu poeziile sînt populate de bacante, de viziunile bahice, tablourile nordice („La Polul Nord, la Polul Sud, sub stele vecinic adormite"), cele sahariene, oceanice — pe care le întîlnim şi la Minulescu, descoperite direct sau dobîndite apoi prin sursele franceze comune.

Dedicaţiile romanţelor ne indică şi ele adesea zăcămintele din care s-au hrănit poeziile, mai adînc decît se putea bănui că semnifică menţionarea unei astfel de adrese. E sigur că o parte a acestor semnificaţii s-a pierdut şi numai un exeget foarte minuţios, care va putea parcurge corespondenţa poetului şi cine ştie ce mărturii sau amintiri despre el, sau care va exam ina extrem de atent biografia şi opera dedicatarilor, va avea şansa să reconstituie cel puţin parţial, straturile cele mai adînci ale *romanţelor*, primele lor impulsuri, geneza acestora. Interesant e că cel puţin în cîteva cazuri, cum e cel examinat mai sus, impulsurile amintite poartă în structurile spirituale intime ale unor scriitori şi artişti, aşa cum s-a petrecut cu *Solilocul nebunului*, dedicat lui Tudor Arghezi. Însă astfel de *chei* ale unora dintre romanţe le putem considera de pe acum definitiv pierdute; identificarea motivului iniţial care a declanşat o *romanţă* sau alta, deci a simbolului care numai el ordonează şi explică *romanţa*, ar scoate în lumină toate sensurile ei, sau majoritatea. De exemplu, *Primăvara rurală*, dedicată „doctorului V. Voiculescu", îşi află „cheia" în *Idila* lui V. Voiculescu, a nunţii primăverii cu codrul:

Cînd Primăvara prin livede
Păşeşte lin cu flori în poală,
Tăcutul Codru, cum o vede
Ca un voinic viteaz se scoală.

La Minulescu, Primăvara e o fată mare de-idilizată, o ţărăncuţă ce se dedică satului, oamenilor („Doctoriţa fără plată"), nu se împărtăşeşte doar întru ea însăşi, în natură, ca la V. Voiculescu. E o replică mai mult glumeaţă, antisemănătoristă, antitradiţionalistă, la poezia confratelui, deci conţine, indirect, o intenţie simbolică de bază. Întregul ciclu descriptiv rustic sau citadin din *Strofe pentru cele patru anotimpuri*, sau alte *romanţe* ca *Pe*

Dunăre, Crepuscul la Tomis, Nocturnă, Octombre, Pastelurile („de toamnă", „bolnav", „mecanic"), *Pe malul Oltului* — pot fi lecturate şi din unghiul motivului poetic — al pastelului care le-a declanşat, dar şi în ţesătura care surclasează *romanţa* şi pastelul, şi care ne poartă către nucleul ideatic mai adînc. Vom analiza ca exemplu *Pe malul Oltului*.

Poezia demarează reportericeşte, cu notaţii exacte („Pornind din Lotru spre Cornet / Şoseaua urcă-ncet... încet..."), continuînd cu raportări la o geografie fizică sau economică de natură să ţină mereu *romanţa* legată de realitate. Se menţionează că e o şosea „naţională", de trafic intens, că pe calea ferată vecină trec locomotive „Malaxa" cu trenuri de marfă angajate pe traseul Piatra Olt-Turnu Roşu etc. Acestea sînt reperele unui tablou, în care anumite realităţi se constituie în întîmplări consemnate cu aer bufon, uneori numai amuzat, dar cu substrat din ordinea moralei umane: şoseaua şi calea ferată merg alături, aparent înfrăţite, „ţinîndu-se parcă de mînă". Seria echivalenţelor se mută însă în zona umană, şi ţărăncuţa simplă, care urcă şi ea odată cu şoseaua, este opusă locomotivei, comparată cu „o cocoană din elită / Cu ochii plini de dinamită, / Scăpată dintr-o casă de nebuni".

Relaţia e, clar, între modern şi tradiţional, faţă de care, deopotrivă, Minulescu e sentimental-constatativ, deşi ne-am aştepta să apere modernul. De ce nu e aşa, se relevă în finalul care converteşte simbolul din *romanţă* în fabulă directă, cu o morală cam bizară faţă de antecedentele decorative: dacă urci, soarta ţi-e relativ aceeaşi — stîrneşti adversităţi şi la duşmani şi la prieteni; iar dacă te cobori, atunci aceiaşi te şi omoară... E chiar notaţia tragică şi din *Povestea mea şi-a lor* [1], unde se vorbeşte de el însuşi „care-am fost ucis / De către cei care, citind ce-am scris, / M-au ponegrit / Şi m-au scuipat, / Apoi cu toţi m-au pastişat...", după care i-au pregătit moartea „criminalii mei confraţi". Însă cine, în tabloul din *Pe malul Oltului*, coboară? Cine riscă să fie ucis — fiindcă se coboară? (Îmbătrîneşte? Scade ca putere poetică?). Răspunsul e admirabil în *romanţă*, definind în mereu agitatul Olt, pe *poetul* însuşi, pe Minulescu original şi unic, distanţat şi faţă de *tradiţionala* şosea cu ţărăncuţă, şi faţă de excesiv *moderna* linie ferată, sulemenită de funingine („Cu fumul negrilor cărbuni"), numai el „coboară" cîntîndu-şi sie-şi, singur, „Acelaşi veşnic menuet / discret, / Pe

[1] Nu întîmplător, desigur, această romanţă e dedicată poetului Mihail Cruceanu, iar precedenta, *Pe malul Oltului*, e dedicată altui poet, Nicolae Budurăscu, ambii din prima generaţie simbolistă, negaţi sau ignoraţi de contemporanii vizaţi în *Povestea mea şi-a lor*. Minulescu se adresa deci confraţilor simbolişti, vechii sale grupări şi lui însuşi, ripostînd în faţa uitării sau contestării de care-şi vedea ameninţată direcţia, şcoala.

care nu-l dansează decît el ..." Iată întregul text al acestei autodefiniţii:

Doar Oltul — apă blestemată,
Nu vrea să urce niciodată,
Nici cu şoseaua demodată,
Nici cu moderna linie ferată...
El singur, săltăreţ, coboară
Spre Dunăre —
Cu apă multă
Şi albastră... [1]

★

Lectura în acest fel analitică a *romanţelor*, lectura care nu numai sintetizează dar şi destramă ţesătura pentru a examina şi traduce fiecare fir al ei, este, în fond, singura practicabilă în cazul poeziei care începe cu simbolismul; ea nu conferă poeziei valori şi sensuri care nu-i aparţin, ci numai le relevă pe acelea neaparente, e o lectură echivalentă cu audiţia muzicii simfonice, cu vizionarea picturii impresioniste, nonfigurative — şi chiar, adesea, a celei figurative, dar care încorporează valenţele sugestiei în locul acelora care se oferă deschis — a sculpturii de tipar brîncuşian. Tocmai datorită convingerii că a lipsit o astfel de lectură a poeziei sale, una din temele care se continuă la Minulescu de la debut pînă la *romanţele* volumului *Nu sunt ce par a fi*... este aceea a poetului neînţeles (coborîtoare din *Luceafărul* eminescian), a poetului refuzat sau numai ignorat de „cetate".

Este conţinut şi un contrast aici: între tentaţia către accesibilitatea integrală, deci între livrarea către public — care însă nu-l face fericit nici ea pe poet — şi între aspiraţia către inefabil, absolut, prin poezie, cu atît mai insaţiabilă cu cît sînt mai intens căutate marile semne supreme ale artei. Traductibilitatea lesnicioasă simplifică şi reduce poezia, o face telurică; construcţia mai încifrată din seria practicilor simboliste, o înalţă, eterînd-o — însă Minulescu conjugă aceste două perspective, le unifică într-o expresie omogenă.

VI

Nu mai puţin, proza lui Ion Minulescu şi piesele sale au nevoie de o lectură în acelaşi fel analitică, prin care să se treacă de stratul prim, de epica

[1] Albastrul era, încă din primele *romanţe*, culoarea poeziei: „... Iar toga ce mi-o dete-Apollo / În clipa cînd pornii spre voi, / Abea-şi mai flutură *albastrul*..."; „Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri"; „Iar mîine-n zori, de-o fi să ne-ntîlnim / Pe-*albastrele* cărări...", etc.

sau de intriga aparentă, înaintîndu-se către al doilea și al treilea strat al comunicării. S-a văzut acest lucru, ca fiind indispensabil, încă la primele nuvele ale volumului *Casa cu geamurile portocalii*. Cu atît mai mult, romanul *Corigent la limba română* este semnificativ sub raportul încifrărilor de tip simbolist, care dezvăluie un fond de problematică specifică minulesciană, dincolo de cronica vieții provinciei din prima parte, de romanul cascadei de iubiri piteștene, bucureștene și parisiene, de cronica de moravuri a Capitalei din final.

Că toate acestea stau sub semnul unei anume „chei", e limpede încă din titlu. Acesta se referă la o întîmplare din biografia lui Minulescu, care apoi își va impune pecetea asupra întregii vieți conștiente a scriitorului și, ca atare, și asupra romanului. Întîmplarea e din liceu. La o oră de română, scriitorul atunci elev, a contestat începutul cunoscutei poezii a lui Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia:*

Ale turnurilor umbre, peste unde stau culcate,
Către țărmul dimpotrivă se întind, se prelungesc,
Ș-ale valurilor mîndre generații spumegate
Zidul vechi al mănăstirii în cadență îl izbesc.

„Realitatea era cu totul alta. Mai întîi, mănăstirea Cozia avea turle și nu turnuri, după cum o adusese din condei autorul, și al doilea, turlele mănăstirii sunt la o distanță așa de mare de malul Oltului, că umbrele lor, la nici o oră din zi cu soare, sau noapte cu lună plină, nu se pot întinde pînă acolo, ca să se culce pe undele apei."

Dacă e așa sau nu e așa, nici nu are importanță pentru noi. Elevul a plătit îndrăzneala cu o corigență, pe care romancierul din *Corigent la limba română* pare la o lectură grăbită a cărții a o reproșa *dascălului*, în chip firesc; dar memorialistul din *Nu sunt ce par a fi...* traduce clar sensul romanului și o impută de fapt *liceanului*, așadar propriei inexperiențe din adolescență: „Pe mine, însă, întîmplarea mă pusese în gardă pentru viitor, cînd ochii sau urechile aveau să încerce să mă mai mintă, adevăr pe care, de altfel, îl constatase chiar Eminescu înaintea mea".

Poetul matur e neiertător deci cu această cutezanță de adolescent și nu întîmplător sfîrșește romanul *Corigent la limba română* cu un semnificativ reflex al ei: un patron de ziar nu-l angajează pe erou în redacție pentru corigența de demult. Totul e, de fapt, un avertisment adresat de scriitor, prin amuzata autopersiflare: atenție, ne sfătuiește autorul romanului, poezia, literatura, arta — sînt altceva decît măsurarea exactă a dimensiunilor pe care le au lucrurile, altceva decît consemnarea precisă a caracteristicilor lor și decît copia fidelă a realității. Iar poetul — artistul — e și el altceva decît un ins care prezintă certificate și patalamale cu note

calificative maxime. „Arta, va spune Minulescu în 1926, este exteriorizarea brutală a unei entități sufletești rebele. Ea nu suportă și nu impune nici un fel de disciplină" — desigur, o disciplină din seria celor didactice, codificată prin reglemente birocratice. „O carte de literatură nu este un curs de gramatică aprobat de Ministerul Instrucțiunii." [1]

Întîmplarea e deci simbolică, ea vorbește despre tipul de lectură a artei al cărei sens și a cărei valoare trebuie căutate în sensurile ei, nu în rigoarea strictă a unor date statistice. Faptul, aparent biografic, e, în ultimă instanță, un simbol; semnificația o poartă în domeniul receptării artei.

În disputa dintre elev și profesorul său de literatură a avut dreptate nu exigența științifică a copilăriei scriitorului (identică stării infantile a receptării artei) care a pus metrul și a măsurat turnurile, copilărie dăscălită în spiritul poeziei tradiționaliste — ci profesorul matur, care a și lăsat-o corigentă! De aici și frumusețea primă a emblemei sub care e plasată cartea: ea e un „Bildungsroman", romanul formării unui caracter, de la devotamentul orb față de poezia de tip clasic, pînă la sosirea, în final, în cîmpiile elizee ale simbolismului, forma socotită drept cea mai înaltă a poeziei epocii, față de care omul cel mai specific al societății trecute (considerată în termeni generici, abstracți): financiarul, politicianul, patronul de gazetă, e total ignorant, chiar refractar. Romanul e al unui personaj identificat cu Minulescu însuși, în ipostaza sa umană, nu în cea poetică, avînd biografia lui aproape exactă, dar el se transformă în romanul *poetului*, al poetului *în general;* din social, romanul își mută semnificațiile în planul poeziei și în sociologia artei. Este o viziune a destinului acesteia, evoluînd în cadrele care o generează, o condiționează — o ucid, sau îi dau aripi.

Interpretat astfel, romanul *Corigent la limba română* își plasează toate, sau aproape toate episoadele în descendența sau ascendența poeziilor autorului său. Viața în cadrul patriarhal al Slatinei, vacanțele în „pătuiagul" de la vie, coloritul toamnei de acolo, cadențele și armoniile folclorului invocat, se pot urmări în romanțele poetului. Fără declarații directe, episoadele vieții prefigurează sau explică substanța versurilor, rosturile tradiției, ale amintirilor, prezența citadinismului și persiflarea lui subtilă, caracterul de *romanță* rezultat din reveria multelor iubiri, toate spulberate — cea pentru Margareta, Steluța, Kety, Lizica, doamna Wendy Woods — unele

---

[1] *Ideea europeană* nr. 161, an VII, 1 ianuarie 1926. Este finalul unei anchete cu titlul: *Ce cred aleșii cititorilor* Ideii europene *despre problema literară a vremii noastre.* (Formula: „aleșii cititorilor" se referă la faptul că ancheta, efectuată în 1925 cu privire la un număr de cărți recent apărute, dăduse locul prim, la trei scrutinuri succesive, romanului *Roșu, galben și albastru*).

profunde, altele simple interludii, amare pentru erou, ca în romanța *Ultima oră*. Într-o structură realistă evidentă, *Corigent la limba română* este, prin sensurile lui, un roman simbolist, ca și alte lucrări ale prozei lui Ion Minulescu.

Însă și epidoadele concrete, scenele de amănunt, lărgesc semnificațiile *simbolice* ale unei istorii care, în desfășurarea sa, este identică oricărei trame de *roman* realist.

Foarte elocventă este scena descrierii nucului din via slătineană, care nu e neindicat s-o punem în paralel cu imaginea șirului nesfîrșit al celor „născuți din tată-n fiu navigatori“, care plutesc spre « Insula enigmă» pentru a pune stăpînire pe ea. „Sîngele meu, spune poetul, se înrudește numai cu seva din trunchiul nucului din via noastră de la Slatina, care are peste o sută de ani...“ Un transfer de sensuri e posibil; irizările care învăluie suta de ani a nucului, vorbesc despre suta de ani a poeziei românești anterioare lui Minulescu; depozitarul ei, conștient de patrimoniul transmis lui prin legi ancestrale, atribuia altei epoci a vieții sale — cea a copilăriei și adolescenței, dinaintea revelației simboliste de la București — o posibilă ispită primă de a fi descoperitorul și purtătorul mai departe al acestui tezaur: inima sa tresărise la ideea că, la rădăcina bătrînului nuc se află o comoară îngropată odinioară, care e a sa: „Și nucul acesta era nucul meu, fiindcă eu eram cel din urmă vlăstar al celor care, pe vremea turcilor, îngropaseră la rădăcina lui o comoară...“ Ploile și zăpezile nu topiseră aurul, ca să-l prefacă în lut, „comoara dispărută exista totuși acolo unde fusese îngropată“, ea trebuia numai scoasă în lumină, — treabă prea lesnicioasă în închipuirea adolescentului, constituind pentru el suprema chemare. Însă, nu! va spune el numaidecît „monezile de aur ce mi s-ar fi cuvenit mie trebuiam să le moștenesc sub altă formă...“. Așadar, nu tradiționala poezie de o sută de ani, ci noua poezie, cea rîvnită...

E mereu un joc de cuvinte în aceste evaluări ale atracției spre tezaurul sigur al simbolicei moșteniri poetice, tradiționale, căreia i se socotea depozitar, și în substratul realist, al așteptării ca foarte reala moștenire de la părintele mort să-i intre în mînă, pentru a putea pleca la Paris, pentru a descoperi cealaltă comoară, a simbolismului. Interpretarea stării adolescentului și a ispitelor care-l încearcă e făcută tîrziu, desigur, deci e *interpretare*, mutație artistică și anume simbolistă. Trecutul, continuă scriitorul, îl fascinează, dar nu-l atrage, căci „mă îmbătrînește, mă diformează... îmi ușurează trupul și-mi îngreuiază mintea... îmi înmulțește regretele și-mi scurtează zilele...“

Lectura combinată și tradusă în acest fel, a romanului cu a unora din *romanțe* în paralel, explică drept o necesitate vitală plecarea la Paris, atît ca obligația unei evadări dintr-un climat poetic străin („Nu recunosc pe

nimeni. Nici unul — dintre trecători, contemporanii săi, n. n. — nu se înrudește cu mine, nici unul nu aparține rasei mele“), cît și ca afirmare a solitudinii, de fapt a conștiinței că e începătorul, deschizătorul de drum, capul de coloană a călătorilor spre „Insula enigmă“ („Eu sunt unic, spune poetul despre adolescentul care fusese. În mine curge alt sînge“).

La fel se întîmplă și în nuvela *Măști de bronz și lampioane de porțelan*. Acumularea de fapte ascunde aici, la mare adîncime, sensul simbolului relativ la simbol însuși, ca modalitate de expresie artistică. Atît în paralel cu romanul *Corigent la limba română* (față de care nuvela e anterioară cu cel puțin un deceniu[1]), se constată că materia autobiografică le e comună, mai stilizată în nuvelă, mai realist tratată în roman.

Avem, în *Măști de bronz și lampioane de porțelan*, un manuscris „găsit“, în pură convenție romantică, un jurnal, cu notații foarte distanțate între ele în timp. Eroul, un român, pleacă în lume și, pînă să se piardă misterios în naufragiul unui iaht de lord englez („Nirvana“), cunoaște pe o mare artistă lirică, de care se îndrăgostește, întîlnește aievea pe eroul unui roman de Aurier („din ilustra pleiadă a simboliștilor morți la 27 de ani“), îl contemplă pe poetul fantezist Jean Lorrain și e obsedat de el în peisajul Coastei de Azur, vrea să trăiască lîngă un nebun, îl fascinează o corespondență între o doamnă E. și lordul W., despre care află că sînt părinții săi, pleacă spre Indii cu iahtul și transcrie în jurnal o romanță de Minulescu *(În port a ancorat un vas fantomă)* și ajunge într-o țară a morții, într-un peisaj lunar, încremenit, indiferent, care-și traduce sensul în a fi „mirajul celor de-acolo de unde ai pornit“ — și moare tăinuindu-și, așa cum și-a dorit, și numele și mormîntul.

Aici, descifrarea simbolurilor e tot mai dificilă, dar ea există, pentru cine e obișnuit cu cifrurile simboliste. E un fapt că materia povestirii nu mai e decît pe alocuri cea a *romanțelor*. De aceea și traducția e mai grea, iar uneori încă imposibilă, fiindcă simbolul evadează în absurd — nu în pictura absurdului din viață, ci în literatura absurdă, în gratuitatea pură, din care se rețin deocamdată, dominante, peisajele dătătoare de atmosferă. Cititorii de literatură realistă au putut frisona și ricana în fața logicii arbitrare din această carte, la care, chiar traducția titlului pare pur convențională deși e dată într-o scrisoare a doamnei E. către lordul W. Se povestește aici că doamnei E. i s-au spart lămpile de porțelan japonez dăruite de el, și nu se mai păstrează decît masca de bronz, durînd fără expresie, încremenită,

[1] A apărut în volum în 1920, dar atmosfera, perfecta „mistificare“ a autobiografiei e din familia primului volum, *Casa cu geamurile portocalii*; iar romanul *Corigent la limba română* a apărut în 1928.

eternă: „Tu fii masca de bronz. Nu te schimba niciodată şi iubeşte-mă aşa cum se iubesc bronzurile... etern. Şi nu crezi tu că-i de-ajuns o iubire de bronz pentru nişte figurine tot atît de fragile ca şi lampioanele de porţelan?" Aproximativ, e vorba de dragostea constantă, fără exuberanţe şi răceli, preferabilă jocului primejdios al iubirilor fluctuante, cu mari incendii, dar şi mari depresiuni, în care sufletele se pot şi pierde. Minulescu îşi tradusese mai direct ideea într-o romanţă, manevrînd aceleaşi elemente ale simbolului: „Iubire, bibelou de porţelan!" *(Romanţă fără ecou)*

Despre *Bărbierul regelui Midas sau voluptatea adevărului*, Perpessicius — cel mai receptiv dintre criticii cărţii — spunea la apariţie că „nici nu este, la dreptul vorbind, un roman. El este o fantezie, în genul fanteziilor epice ale d-lui Ion Minulescu, o construcţie arbitrară, în care toate se petrec după legile unei noi mitologii sociale şi unde simbolurile şi legendele ies din negura veacurilor şi din filele cărţilor, se încorporează vieţii de toate zilele, o tulbură o vreme, şi după un timp sfîrşesc să dispară la fel ca arătările din vis[1].) E un vis rătăcit într-o lume reală, mediocră, o legendă intersectînd existenţa autentică a unor mărunţi funcţionari, o iluzie, o aspiraţie devenită o clipă realitate şi circulînd în viaţa cotidiană ca şi cum i-ar aparţine. Negoiţă Prescureanu, aspirant la orice post superior celui pe care-l are şi la mîna oricărei subalterne drăguţe, dobîndeşte postura bărbierului legendar al regelui Midas, cel care îşi încredinţează pămîntului adevărul că înaltul său client are urechi de măgar. Prescureanu vrea să acţioneze în planul social, în gratuitatea pură, dar socială — anume să îndrepte ceasornicele Capitalei noastre, care nu mergeau două la fel. Am spune că ambiţia personajului e în ordinea binefacerilor mari, efortul lui se îndreaptă spre lichidarea unor practici, moravuri, neajunsuri — şi oscilaţiile lui între condiţia umilă de funcţionar comod, şters, şi cea de bărbier regal, cu ambiţii reformatoare, ne încredinţează chiar de acest lucru. Dar totul reintră în obişnuit, afară de eroul însuşi, care ispăşeşte tragic — de fapt îşi spulberă singur — iluzia de a se fi putut încumeta, fie şi pentru timp scurt, să se afle în postura de campion al adevărului.

Purtat de procedeul descoperit: închipuirea imposibilului dobîndind o clipă existenţă reală — autorul a desfăşurat amuzat valenţele lui, cu aer de gratuitate, în fapt pentru a prelungi contrastul dintre iluzie şi iluzia iluziei, deci plonjarea dezarmată în realitate, aglomerînd fapte şi lăsînd la suprafaţa lor, abia schiţată, psihologia personajului şi satira socială. Critica i-a reproşat tocmai neadîncirea lor, dar simbolistica aceasta are toate calităţile pe care, cu voluptate pentru adevăr, le exploatează cinematografia modernă, folosind procedeul interferenţei realului cu irealul, pentru a măsura proporţiile absurdului din viaţă.

[1] *Menţiuni critice*, vol. IV, Edit. „Fundaţiilor pentru literatură şi artă", 1938, p. 181.

Cetiţi-le noaptea — anunţate încă din 1920 că vor apărea în volum, dar publicate abia după un deceniu — dau şi mai mult loc fantasticului simbolic, în cadre evident realiste, pentru ca traducţiile să se încifreze, pe măsură ce contrastele se accentuează. Ciudat e că, în interpretarea acestor întîmplări neobişnuite (un om care stă de vorbă cu diavolul; un schelet care-şi revendică pentru el o cravată; un om care-şi reconstituie inima de aur, adunîndu-i frînturile în care a fost împărţită; un sinucigaş din dragoste care spînzură alături de el o gîscă), nu s-au folosit în măsura cuvenită dedicaţiile fiecăreia dintre nuvele, toate fiind închinate cîte unui poet român, stins din viaţă la data apariţiei volumului (Oreste, Andrei Naum, Mihail Săulescu şi Dimitrie Anghel — primii trei căzuţi în război, ultimul punîndu-şi singur capăt zilelor). Ar merita o mai largă analiză aceste patru nuvele construite din asociaţii aparent arbitrare, gratuite, şi din fapte cu siguranţă reale, cu aluzii la viaţa eroilor, mai greu — dar nu cu neputinţă — de identificat şi tradus. Scriitorul ripostează în toate cele patru nuvele, schiţează insurecţii în numele său ori al poeţilor din dedicaţii, ironizează pe iluzionişti, plînge pe vizionari, denunţă pe cei ce s-au jucat cu vieţile altora, condamnă pe cei ce trişează cu propria viaţă, risipind-o în iluzorii vise de iubire, acţiune, aspiraţii etc. Însă totul este încifrat, acoperit de o adevărată luxurianţă a elementelor, care-şi dezvăluie greu sensurile, încît unele din ele parcă nici nu le au neapărat, ci îşi justifică prezenţa în construcţie prin simplul joc fantastic de lumini şi umbre, de linii şi volume. Căci descripţia elementelor — aparent sau real gratuită, aparent sau efectiv neintegrată nuvelei — e dovada unei virtuozităţi de maestru. Toate simetriile minulesciene, jocurile de cuvinte, dantelăriile sugestive, obsesia unor cifre, peisaje şi cuvinte, situaţiile neobişnuite, chiar fantastice, în care se mişcă eroii reali, adesea de o voit dezolantă platitudine, apoi muzica, orgia de culori şi detalii, toate acestea decorează cadre ciudate, menite să ascundă cheile simbolurilor mai mult decît să le reveleze cititorului, obligîndu-l pe acesta la efort cerebral, la asociaţii şi traducţii îndrăzneţe. În fond, încă ciudatul prinţ B, din *Spovedania unui om putred*, îşi dădea cu voluptate o moarte lentă, consumînd în doze savante extracţie de chiparoasă, planta atît de decorativă a interioarelor fastuoase şi a celor simple. Arta era, pentru scriitor, în primul rînd o astfel de orgie de lucruri puţin trebuitoare ansamblului, dar fermecătoare pe porţiuni, în detaliu, în simpla lor alăturare, chiar aparent lipsită de sens. „Arta — spunea el într-o formulă care ar trebui nu respinsă pentru presupusa ei lipsă de contigenţă cu o concepţie realistă, ci tradusă, valorificînd accepţiile stricte minulesciene — arta este individuală, autonomă, absurdă şi, dacă vreţi,

chiar inutilă. Ea nu există decît în exemplare unice, ca şi nedumerirea lui Hamlet în mijlocul familiei sale şi demnitarilor de la curte — oameni normali şi foarte cumsecade." [1]

O astfel de opinie avea de ce-şi atrage oponenţi, de ce scandaliza chiar, deşi nu acoperea exact literatura scriitorului, aceasta mai puţin — iar uneori deloc — rebelă decît definiţia de mai sus, dar consecventă altei credinţe formulate printr-un paradox strident: „Arta adevărată trebuie să aducă cu ea şi un element de surpriză. În artă, găina trebuie să clocească numai ouă de raţă." Aici era vorba despre poezia tradiţională şi cea modernistă, dar *surpriza* e obsesia lui Ion Minulescu în literatura sa, în substanţa, compoziţia şi exprimarea ei. Cînd ea nu rezultă din întîmplările povestite, cînd nu rezidă în eroii lor, ca în *Cetiţi-le noaptea*, de exemplu, atunci autorul se însărcinează, ca în *Corigent la limba română*, să producă surprize prin unghiul contemplaţiei, prin comentariul ironic sau tabloul grotesc, absurd sau ermetic, prin asociaţii şi definiţii ingenioase, cuceritoare.

O atare proză a fost acceptată cu îndoială, în cel mai bun caz, anume atunci cînd era în ansamblu construită pe scheletul unei epici realiste, ca romanele *Corigent la limba română* şi *Roşu, galben şi albastru*. Stratul secund, identificabil numai cînd lectura urma legea *romanţelor*, a fost lesne trecut cu vederea, deşi era esenţialul pentru scriitor. Reuşita lui literară, propriu-zisă, a fost greu de apreciat, în lipsa precedentelor româneşti pe măsură. *Roşu, galben şi albastru* a fost apreciat numai în cadrul literaturii de război, căci are, în mare măsură, caracterul unui jurnal al perioadei. Se pot face, în chip firesc, identificări de persoane — nu în sensul ciclului epic al lui Stere, nici al *Calvarului* lui Rebreanu, ambele în mai mare măsură cronici descriptive — ci în sensul descifrării unor chei simboliste. Nu *persoanele* autentice, *modelele* reale sînt esenţiale, ci *ipostazele* fundamentale. Perspectiva în roman e a „învîrtitului de război" Mircea Băleanu, scriitor, mobilizat la cenzură, pentru a fi apărat de front. Atmosfera e a Iaşilor retragerii, unde Minulescu a fost în grupul care a scos ziarul direcţiei de front a armatei, *România* — într-un fel delegat oficial din partea guvernului, în calitatea sa de director al cabinetului ministrului de Interne, pe care o avea de la Bucureşti. Dacă însă cadrul larg e oraşul unde se concentraseră „învîrtiţii", umanitatea care umple cartea e mai ales a multelor iubite, din *romanţe:* rusoaica Tatiana, îndrăgostită de eroul principal, apoi Jeny Vasilescu, D-na Grünberg, etc. — cele mai multe cu înfăţişări groteşti. Dincolo de fauna specifică *romanţelor* — unde numai Tatiana e sinceră şi pasionată, restul se înscriu într-un panopticum de o bufonadă tragică — apare lumea propriu-zisă lovită de război, şi aceasta pictată cu un anumit cinism, dar în ipostazele fundamentale: intelectualul fugar din Bucureştii ocupaţi, afaceristul, politicianul, insul inutil etc. „Învîrtitul" Băleanu — aşa se autodenumeşte — nu e de fapt necinstit, e adesea un biet om care încearcă să se strecoare printre nenorociri, nu dispreţuindu-i sau năpăstuindu-i pe alţii, ci apărîndu-se pe el. Un fundal sumbru, de măreţie cutremurată, profilează generic pe luptătorii de pe front, singuri admiraţi. Dominanta cărţii e, totuşi, caricatura — un simbolism în care jovialitatea devine critică socială şi cartea se transformă în satiră severă.

[1] *Ideea europeană, art. cit.*

Această atracţie a sustragerii de la tehnicile realiste, care-l făcuse în 1929 (în *Gazeta literară*) să-şi conteste definitiv aptitudinile de romancier, e mult mai accentuată în *3 şi cu Rezeda 4*, unde însă, ca şi în romanul *Roşu, galben şi albastru*, ca şi în numeroase *romanţe*, ca şi în nuvele — mai puţin în *Bărbierul regelui Midas* — pretextul prim, axul construcţiei, este dragostea. Un scriitor care umple literatura sa cu siluete, nu cu personaje, cu simple profiluri, deci cu oameni în stilizări maxime, identificate cu simbolurile, şi care îşi organizează majoritatea operei în jurul a două conflicte unice sau pretexte unice: arta şi dragostea, trebuie înţeles mai adînc în problematica intenţionată. În *3 şi cu Rezeda 4*, avem astfel de stilizări maxime, reducţii extreme, în care femeia (Rezeda) e pe rînd confruntată cu principalele ipostaze ale cuplului posibil: îndrăgostitul oficial, cu oarecare certitudine şi cu „drept" imprescriptibil asupra ei; gelosul, chinuit de spectrele insuccesului; amantul, singurul avînd acces la adevărata dragoste, pură şi totală, deşi de scurtă durată, sau tocmai pentru aceasta.

Ion Minulescu mînuieşte deci în proza sa nu eroi, personaje, oameni în sensul romanului realist, nici al celui romantic, ci ipostaze, siluete, profiluri, marionete, idei de oameni, de fapt simboluri. Nu scheme, nici tipuri, ci simboluri.

Iar teatrul duce la treapta ultimă aceste reducţii, deoarece, prin specificul genului, lipseşte definitiv comentariul, e absentă orice consideraţie privind mişcarea interioară, totul constînd în gest, mişcare şi dialog, deci în ceea ce *se exteriorizează* în mod absolut — am spune: se obiectivează, desigur în limitele simbolismului.

Cel mai caracteristic exemplu în acest sens, şi care urmăreşte în acelaşi timp interferenţa pînă la substituţie a artei cu viaţa este, probabil, comedia *Amantul anonim*, piesa întemeiată pe reducţiile simbolice identice cu ale *romanţelor*, cu ale nuvelelor şi ale romanului *3 şi cu Rezeda 4*, stilizări deduse din legende livreşti, ca în *Bărbierul regelui Midas* sau ca Sulamita, Hamlet, Boemii lui Mürger etc. din *romanţe*. Aici ne aflăm în faţa mitului suprem al dragostei masculine. Don Juan, prezent în cele trei ipostaze ale îndrăgostitului din *3 şi cu Rezeda 4*, cu mereu permanentul dar mereu înlocuitul

Pierrot — acrobatul din *Ultima oră* etc. Descifrarea cît mai multor sensuri din această piesă lămureşte şi structurile celorlalte.

Trebuie precizat mai întîi termenul *amant*, în accepţia lui Minulescu. El nu e neapărat *al treilea* din „triunghiul" conjugal — ci e îndrăgostitul *în genere*. Accepţii mai noi, cu deosebire de după Caragiale, au dat termenului sens adulterin; la Minulescu însă amantul nu are raporturi adulterine faţă de femeie, care, în *romanţe* nu apare aproape niciodată în ipostaza căsătoriei, a *soţiei*, ci numai a *amantei*. Amantele cu ochii verzi, amanţii lui Ion Minulescu sînt îndrăgostiţi, fie şi de-o noapte, dar iubind total, pur, natural — bărbatul eternei dragoste, nu cu *durata* eternă, ci dragostea eternă, s-ar putea spune: abstractă.

Din această speţă e *„amantul anonim"*, Don Juan în versiune reală, din piesa discutată. Într-un antract al unei piese cu *Don Juan*, apare aici în cabina *Actriţei (Femeia!)* care-o interpretează pe Dona Sol — chiar Don Juan, adevăratul, deci bărbatul simbolic, *etern*, dar tot pe atît de *efemer* îndrăgostit.

Ca în *Cetiţi-le noaptea*, unde apare diavolul, ca în *Bărbierul regelui Midas*, unde planul fantastic se suprapune realului, potenţîndu-l, aici un personaj creat în planul *artei*, se materializează în lumea curentă, compusă din oameni care interpretează arta, o refac, o retrăiesc. Don Juan este ipostaza reală a unei iluzii. Actriţa (femeia-amanta) se lasă — singura — fascinată de această alternativă, crede în ea, şi e gata să-l urmeze, pentru ceremonialul nupţial, deci îşi concretizează şi ea travestiul, convenţia, se identifică voluptos cu rolul atribuit în piesă. Avem deci *amantul* şi *amanta* — îndrăgostiţii simbolici. Cum reacţionează lumea din jur? Cum reacţionează ei înşişi?

Falsul Don Juan — deci *Actorul*, interpretul din piesă — îl acuză pe *realul* Don Juan de falsitate, de impostură, prin raport nu cu viaţa ci cu arta, cu scena. El nu poate crede într-un Don Juan autentic, ci numai în cel creat în teatru — în artă — deci în cel din convenţia pură: pentru el, planul secund, al artei, e cel real. El deci trăieşte cu sinceritate arta, el e actor, se identifică de fiecare dată cu rolul, crede în el, e un artist, deşi bătrîn şi intrat în zona decrepitudinii. Deşi fals, totuşi, în planul artei el e autentic; cu toate că ridicol, el e absolvit de autor.

Directorul teatrului, *Regizorul*, *Ziaristul*, *Bancherul* (protectorul actriţei, al *Femeii*) îl contestă de asemenea pe Don Juan cel real, însă în numele verosimilităţii, al vieţii nu al artei. Pentru ei arta e o afacere, o irealitate, şi în numele acestei incompatibilităţi funciare, îl resping pe Don Juan.

Cu aptitudini de a înţelege împrejurarea, e *Criticul*, dar şi acesta numai pe jumătate. Legat de artă prin faptul că receptarea acesteia reconstituie procesul de elaborare artistică, misterul artei, el poate accepta existenţa

reală a lui Don Juan; însă tocmai pentru că el nu e un creator, ci contemplator, judecător al artei, înţelegerea lui se opreşte într-un punct, de care nu trece. Trece de acest punct înţelegerea *Autorului*, care e legat de artă prin aceea că şi el creează, însă şi el e limitat, deoarece înţelegerea sa se limitează la propria artă.

Cine va accepta deci integral existenţa reală a lui Don Juan? *Actriţa* — numai un timp, în spaţiul căruia, din convingere, spirit de aventură, curiozitate, ea se dăruie dragostei; *femeia* se identifică aici cu *actriţa*, realitatea se substituie artei şi arta devine nu a doua ci *unica* realitate.

În acest punct al piesei, numai cei doi, *Actriţa* (femeia eternă, amanta) şi *Don Juan* (bărbatul etern, amantul) sînt reali cu adevărat, pentru că realizează sinteza supremă artă-viaţă; ceilalţi, rămaşi în zona strictă a vieţii banale, sînt mai falşi decît întruchiparea absolută a artei, care e viaţa — sau invers: a vieţii, care e arta. Unilaterali, ceilalţi aparţin statisticii şi sînt falşi, numai Actriţa, făptură reală ajunsă la ipostaza identificării absolute cu arta imaginară, şi Don Juan (făptură imaginară din planul artei, aflată în ipostaza materializării, identificîndu-se absolut cu viaţa reală) sînt adevăraţi.

În numele acestui adevăr (al artei devenită viaţă şi al vieţii ridicată la desăvîrşirea, puritatea artei) Don Juan cere desfiinţarea spectacolului (a *convenţiei*) pentru a se da dreptul absolut noii realităţi — o a treia, rezultată din sinteza artă-viaţă. În adevăr, spectacolul e înlocuit şi Actriţa pleacă întru dragoste cu Don Juan, deci îşi urmează chemarea absolută a *femeii* — care e iubirea totală, deci *pură* în concepţia lui Ion Minulescu.

Pînă aici ne aflăm în plină atmosferă minulesciană a *romanţelor*, unde, la fel, amanta şi amantul, femeia şi bărbatul, oficiază mereu pe altarul dragostei. Se va observa că absurdul situaţiei e numai aparent. În fond, ne aflăm în faţa unei filozofii exprimată simbolic, despre supremaţia iubirii, a celui mai firesc raport dintre oameni, prin care ei se integrează desăvîrşit vieţii. Departe de ideea iubirii libertine, de adulter, departe de iluzie, sensurile piesei ne poartă în lumea simbolurilor celor mai înalte umane.

Dar actele II şi III par să răstoarne toată construcţia. După îndeplinirea ritualului lor — într-o prozaică odaie de hotel — Actriţa revine, ca şi Cătălina din *Luceafărul*, la zona ei reală, deci se gîndeşte la condiţia ei de actriţă, la scenă, bancher, presă etc. Sinteza se sfărîmă, convenţia se destramă: *Don Juan* (amant anonim, în sens de bărbat etern) trebuie să-şi caute din nou *femeia*, iar *Actriţa* redevenise profesionistă, după ce aparţinuse dragostei, deci sintezei viaţă-artă. Ea rămîne să retrăiască mereu şi mereu pe scenă clipa identificării dintre artă şi viaţă, cînd se substituie rolului — Donei Sol, sau altei îndrăgostite — în rest ea se va subsuma nu convenţiei artei, ci convenţiei sociale, căci „dragostea adevă-

rată se trăieşte nu se visează". Deci şi ea, ca şi Actorul, ajung periodic să slujească arta — chiar fără Don Juan, şi numai simulîndu-l, actorul şi actriţa slujesc arta. Publicul va rămîne insuficient lămurit, el va prefera *această* ipostază a sintezei artă-viaţă, de mici durate, nu eterne, dar se va salva tocmai prin faptul că e capabil de a trăi, fie şi pe porţiuni, raportul absolut viaţă-artă. E suficient şi atît spune piesa. Pentru fiecare din oameni, arta devine, o clipă, existenţa lui, raţiunea lui de a fi, el se identifică artei, nu mai poate deosebi arta de viaţă. A putea realiza acest lucru, e cel mai frumos rol al artei, în accepţia ei de interpretă a supremei ipostaze a vieţii, care e iubirea.

Se va recunoaşte că e concluzia *romanţelor*, şi anume este modul de înţelegere a artei ca sacerdoţiu, şi a artistului (simbolist) ca oficiant al acestui cult, prin care omul realizează desăvîrşirea. Ideea este sublimă şi are puncte de clară tangenţă cu *Luceafărul* eminescian.

Pleacă berzele, mai realistă decît *Amantul anonim*, îşi trage substanţa cea mai de „Unterground" dintr-o problematică asemănătoare. Mihnea Dornescu (ca şi Mircea Băleanu din *Roşu, galben şi albastru*, ca şi eroul central din *Corigent la limba română*) este un etern îndrăgostit, dar, ca Don Juan, el nu poate iubi decît *odată* aceeaşi femeie, apoi pleacă, aşa cum berzele pleacă, atunci cînd dragostea se întomnează. Blestemul sau legea se încheie cînd se îndrăgosteşte pentru *a doua oară* de aceeaşi femeie — Irena Majoreanu — fără s-o recunoască după 18 ani. Căsătorită, aceasta a rămas totuşi ancorată la vechea dragoste şi îl împuşcă pe bărbatul iubit, în faţa alternativei de a-l şti plecat. Aparent, o iubire din seria patimilor dostoiesvskiene. Însă e cu totul altceva: e o mitologie, tratată foarte modern, a iubirii totale, a irepetabilităţii iubirii. Nici Irena şi nici Mihnea Dornescu nu pot relua o poveste — ea *(femeia eternă)* pentru că iubeşte total *o singură dată*, el *(bărbatul)* pentru că iubeşte total *de fiecare dată*. Ambii au ajuns la treapta supremă, cînd iubirea ucide, aşa cum sună o poveste veche indiană, prezentată la începutul piesei, despre parfumurile ucigaşe, care duc direct, pe cel ce le aspiră, din voluptatea maximă în moarte. Este, în termeni inversaţi, aceeaşi problemă din *romanţa Ultima oră*, unde Colombina e *unică* şi victima permanent *alta* e Arlechinul; în *Pleacă berzele* acesta e unic, ca Don Juan, în timp ce Colombina (femeia) e mereu alta.

Nu se poate vorbi deci la Minulescu de o supremaţie a unuia din cei doi poli ai dragostei, bărbatul şi femeia. Ipostazele sînt mereu schimbate, însă *iubirea* e mereu aceeaşi.

S-a putut confunda, sau identifica, din această cauză o piesă cu alta, iar eroul central din fiecare piesă a fost raportat mereu la Ion Minulescu însuşi, ceea ce e o eroare. *Simbolul* e mereu altul, „cheia" rămînînd aceeaşi, subtextul prim, motivul de bază avînd continuitate şi numai ipostaza lui

concretă modificîndu-se. Comediile — piesele lui Minulescu sînt comedii, chiar cînd sînt tragice — *Manechinul sentimental, Nevasta lui Moş Zaharia, Omul care trebuie să moară, Ciracul lui Hegesias, Porumbiţa fără aripi, Allegro ma non troppo*, sau scenetele *Lulu Poppescu, Cînd doi se ceartă, Finita la Comedia (Da capo al fine) Rona del Rio*, definesc mai puţin o operă dramatică distinctă, cît prezenţa scriitorului într-un gen literar cu o definire literară generală a unei direcţii poetice. Dialog totdeauna atracţios, scenă foarte „teatrală", dar subiecte care se pierd, personaje-fantoşe — aceasta din cauză că efectul căutat de scriitor e mereu în sfera ilustrării unei idei, care domină şi o mare parte a *romanţelor*, aceea a raportului viaţă-artă interpretat prin dragoste. Mai curînd teziste în sensul apropiat de cel dat de Gherea, sau eseuri, în accepţia modernă, piesele lui Ion Minulescu precizează un profil unitar, dezvoltă extrase ale *romanţelor*, le explicitează, le reinterpretează, în aceeaşi unitară preocupare de-a oficia în tipare simboliste pentru artă, pentru poezie, pentru condiţia artistului.

Preocuparea aceasta se transmite larg gazetăriei lui Minulescu din care — cu excepţia unei restrînse culegeri despre peisajul bucureştean, apărută recent — nu s-a adunat încă nimic în volume, deşi ea este una dintre cele mai voluminoase şi mai interesante din literatura noastră.

Minulescu a ţinut cronică, în *Viitorul*, desigur nu toată semnată, adesea cu o regularitate de gazetar profesionist, cum a şi fost în perioada dinaintea primului război mondial. *Viitorul* era ziarul liberal, şi poetul simbolist a fost aici secretar de redacţie, colaborînd şi în corpul gazetei ani de zile, începînd din 1907. Aici se poate urmări o evoluţie a gîndirii sale, prezenţa poetului în for în cele mai diverse chestiuni.

Calitatea literară e vizibilă — totuşi, nici aici, nici în *România*, ziarul armatei de front, care i-a publicat de asemenea, în 1917—1918, o foarte frecventă colaborare, nu avem în principal în faţă un poet, ci pe gazetarul profesionist, nu odată pe pamfletar, semnînd o proză revendicată firesc şi de literatură. Despre ce scrie poetul? despre Constantin Brîncuşi într-o revistă modernistă *(Integral*, 1925), despre moartea lui Jean Lorrain *(Viaţa literară*, 1906*)*, despre „agonia criticii" (*Rampa*, 1912), despre imperfecţiune (id., 1911), despre modă (id., 1913), despre Ibrăileanu, la moartea lui (*Viaţa românească*, 1937), amintiri de la Paris (*România literară*, 1933), pamfletul *De vorbă cu armăsarul lui Mihai Viteazul* (*Familia*, 1939), despre luna cărţii (*Revista fundaţiilor*, 1944), amintiri despre un Crăciun de odinioară (*Vremea*, 1942), un elogiu al cafenelei (*Ilustraţiunea română*, 1913), despre F. Marinetti şi futurismul (*Viitorul*, 1909, 1910), confesiuni (*Ideea europeană*, 1924), evaluări ale vieţii social culturale „după un sfert de veac, mai bine" (*Dimineaţa*, 1933), noi amintiri (*Adevărul*, 1932), cronici de tot

felul — plastice, dramatice, literare — articole cu caracter de reportaj, etc, etc. Citaţiile alese înadins, ilustrează faptul că Minulescu a acoperit şi toată epoca, după venirea de la Paris, şi o arie extrem de largă de teme şi un imens număr de publicaţii, care l-au solicitat. Cu atît mai mult, ziare şi reviste ca *Viitorul*, *Falanga*, *România*, de care a fost legat direct, dar şi *Rampa*, *Adevărul literar*, *Universul literar*, *Vremea*, *Flacăra*, *Viaţa românească*, *Bucureşti* (1941) etc., îi cuprind mai frecvent colaborarea. Este, în perioada interbelică, scriitorul care a luat loc la aproape orice tribună publică — în afara celor de dreapta — pentru a se adresa publicului. Gazetăria lui continuă şi dezvoltă democratismul urmărit şi realizat cu *romanţele* şi chiar cu piesele şi proza, deşi acestea mai greu accesibile, mai încifrate.

Gazetăria sudează mereu şi secondează o activitate literară şi aşa unitară, omogenă, dîndu-i — singura — extensie şi în alte direcţii, pe care celelalte genuri, fundamentale, nu i le cunosc. Dar în acest unic domeniu al „evaziunii" dincolo de perimetrul comunicării simboliste, Minulescu este, în ansamblu, tot un artist.

VII

Examinînd sub raportul întrebării esenţiale pentru definirea marii literaturi: creează sau nu Minulescu un univers propriu specific în cadrul literaturii noastre? sau el inovează numai în direcţia recuzitei, a tehnicii, a limbajului? — este clar că răspunsul e afirmativ la ambele puncte de vedere: nu numai că el creează un astfel de univers propriu, dar îşi compune şi instrumentaţia comunicării lui, atît din substanţă inedită, cît şi din depozitul general simbolist. La el, ansamblul tehnicilor, instrumentelor specifice, recuzitei imagistice, este o componentă organică a universului său însuşi.

Cadrul muzical, ceremonialul retoric, drama continuă sau decepţia continuă a plecărilor şi sosirilor, artistul pelerin, trubadur, boem, în căutarea poeziei, dragostei, a consolidării *şcoalei* mereu rîvnite şi mereu neînţelese, şi alte componente lirice romantice, specifice simbolismului de primă fază, închid în ele, în subtexte, universul specific minulescian, care depozitează o evidentă filozofie tragică, avînd drept reper fundamental destinul artistului prin raport cu lumea lui, raport extras din sensul avatarurilor proprii *romanţei* minulesciene. „O carte de literatură, spunea Minulescu, este spovedania grafică a unui suflet zbuciumat, care aşteaptă de la cititor dezlegarea pentru păcatele tăinuite între filele ei". [1] Drama se multiplică în sens invers, căci însuşi cititorul e în faţa unui proces dificil, într-un sistem de relaţii, e un pol al comunicării umane. Existenţa acestui cititor, continuă

[1] *Ideea europeană*, din 1 ianuarie 1926.

Minulescu, legitimează, alături de „voluptatea păcatului" (justificarea creaţiei în ea însăşi), existenţa literaturii şi artei, caracterul acestora de permanentă confesiune şi în acelaşi timp de inter-comunicare între necunoscuţi: „Cititorul de literatură continuă să duhovnicească, fără să-şi dea seama, pe toţi autorii cărţilor care-i cad în mînă".

Drama acestei căutări a polului comunicării, aflarea lui neîntreruptă, niciodată integral, constituie farmecul superior al *artei*, dar tragedia *artistului*. Inter-comunicarea dorită are loc — sau ar trebui să aibă — nu numai în sfera poeziei, a *înţelegerii* textului, ci şi în *iubire* (a poeziei), de aceea, dacă o jumătate din volumele lui Minulescu sînt extracţii în problema artei şi destinului artistului simbolist, sau al artistului în genere, cealaltă jumătate e mai ales a iubirilor — destinelor neîmplinite, trădate, uitate, risipite. *Creaţia operei de artă* (în ipostaza unică: simbolistă) şi *iubirea* (în ipostazele cele mai diverse între care, şi poate chiar în primul rînd, *iubirea pentru poezie*) configurează la Minulescu raţiunile existenţei *poetului* şi *omului*, „cheile" de boltă ale universului său.

În operele sale — romanţe, nuvele, piese — sursa primă, punctul prim de plecare şi substanţa primordială rămîn implantate adînc într-un plan mai greu identificabil, iar în primul plan vin aspecte spectaculoase, atracţioase ale receptării: efecte muzicale, întîmplări senzaţionale, care seduc pe cititor şi-i opresc sau numai îi întîrzie accesul spre substanţa adevărată, spre materia primă a operei, care se ascunde dincolo de eroi, de subiect, de cursul aparent al *romanţei*.

„Traducţiile" pe care le-am încercat se pot înmulţi: prin exegeză aplicată, în comentarii succesive ale ediţiilor lui Minulescu va trebui să sporească mereu cunoaşterea acestui substrat de realitate de la baza artei minulesciene. Atari traducţii dovedesc că opera lui Minulescu este, de fapt — şi anume în primul rînd — o realitate convertită în simbolism, nu o simplă preluare a motivelor curentului, este integrarea în universul simbolist, european şi românesc, a unei materii proprii, a universului specific minulescian.

Identificat în dimensiunile lui reale în *romanţe*, nuvele, piese şi romane, acest univers nu mai e doar contrariant sau amuzant pentru cititor, nu mai pare simplu şi nici jovial atunci cînd e autopersiflant, nici numai spectaculos, ritualic etc., ci ironia, teatralitatea, ceremonialul apar drept forme de concretizare a *dramei*. Un poet „plînge" adesea — însă cine nu ştie motivul, crede că spectacolul e bufon; totuşi poetul „plînge" de durerea lumii sau a sa; grimasa e bufonă, dar cînd o ştim că e a suferinţei, nu mai produce rîs. Ipostaza *gravă* a clovnului nu o cunoaştem, dar nu înseamnă că ea nu există. Astfel de simboluri minulesciene duc la alte componente şi sensuri ale universului său, anume la ideea că totul în viaţă e înşelare, uitare, minciună, că totul e plecare, aşteptare, deziluzie, moarte.

S-a putut vorbi despre o superficialitate a sentimentelor la Minulescu, în fața acestei cascade a iertărilor resemnate pentru iubirile trădate, echivalînd cu o fatalitate a cursului vieții omenești. Însă ideea fatalității în această materie este un reflex al unei filozofii mai largi, relativiste, avînd drept consecință viziunea carnavalescă a vieții. O atare viziune au avut-o Anton Pann și Caragiale, iar Creangă a împărtășit-o fără discuție. Cu parada lui de artificii și măști; cu exuberanța, cu descărcarea sinceră sau chiar silită — deci falsă — oricum tragică, de vitalitate; cu luxuria aparentă, bogăția de fațadă mascînd mizerii și suferințe ascunse, chiar agonia; cu veselia care acoperă sau amînă drame, dacă nu chiar le declanșează; cu frumusețea tăinuindu-se, cochetă ori dezamăgită, și urîțenia ascunzîndu-se satisfăcută sau bravînd ostentativ; cu tinerețea șarjînd bătrînețea, persiflînd-o, dacă nu izgonind-o cu superbie, și cu bătrînețea învingîndu-se pe sine sau confundîndu-se decepționată în moarte; cu jocul său de iluzie și realitate, de teatru în viață sau teatru în teatrul vieții — enumerația cuprinde, în reducții simplificate, motive ale *romanțelor,* nuvelelor și comediilor lui Minulescu — *carnavalul* numește bine o viziune din care lirica lui Minulescu prinde o parte, proza sa alta, iar piesele pe cea mai mare.

Numele lui Caragiale apare aici ca o lege a domeniului. *Comediile* lui Minulescu se înrudesc cu *Scrisoarea pierdută* și *D-ale carnavalului*, cu *Momentele.* Dar și proza, iar uneori și poezia lui, au corespondențe la Caragiale, în acel aer de un tragism persiflant, care însoțește *romanțele,* foarte adesea unele nuvele *(Cine-i autorul acestui roman senzațional)* și desigur romanele *(Roșu, galben și albastru, Corigent la limba română, Bărbierul regelui Midas, 3 și cu Rezeda 4).* Lucrul a fost relevat de critică, însă într-un chip ciudat. Nu *eroii* lui Minulescu au fost identificați în lumea pictată de Caragiale, în galeria căreia îi aparțin Tache, Lache și Mitică — ci *părintele* lor, autorul *romanțelor.* Însă o astfel de apropiere, cîtă poate fi făcută, trebuie să aibă în vedere pe Caragiale însuși, nu personajele sale. Mitică, Tache, Lache sînt ridicoli, și sînt așa datorită convingerilor care-i animă, pozei, infatuării, prostiei, șireteniei, naivității, actelor pe care le săvîrșesc. Ridicolul li-l conferă creatorul lor, Caragiale însuși. La fel procedează Minulescu, uneori în *romanțe*, adesea în teatru și în proză, însă în forme care mărturisesc conștiința tragică a autorului, exteriorizată în viziuni care parcurg toată gama umorului, de la ironie la bufon și grotesc.

Minulescu este un Caragiale mai puțin polemic, cel mai adesea numai ironic, în primul rînd implicîndu-se și pe sine în ironia sa, parcă pictîndu-se caricatural în oglindă, atribuindu-și sie nostalgiile altora, ale timpului său, psalmodiind amuzat sau crispat, ironic cu îngăduință, chiar cu oarecare scepticism, sau delicat cinism. Ceea ce la Caragiale era otravă, spadă sau glonț ucigaș, nu fără eternul deghizament comic — la Minulescu e cel mai adesea atenuat pînă la limitele vîrfului simbolic de floretă, și acesta redus la amenințarea fină, tocmai din cauză că primul scria o literatură realistă, iar al doilea simbolistă. Este un discipol macedonskian, sacerdot al poeziei, mai puțin ofensiv decît modelul, mai puțin profet al ei cu sabie — deși apărarea poeziei și a simbolismului ocupă jumătate din opera sa literară — și mai cu seamă devotul ei solitar, propagator cu pilde și înțelepciuni. O luptă e, dar una din planul estetic. Minulescu e menestrelul sau trubadurul, mai emoționat la ofranda pocalului din vinul cel mai bun — fiindcă acesta e un omagiu, nu o plată — decît la darul lanțului de aur, pe care-l refuza și bătrînul cîntăreț al lui Goethe *(Der Sänger).* El *își cîntă* poezia, pasiunea poetică, nu o impune, nu o instituie; cîntărețul său bate la poartă și *cere* intrarea în cetate *(Romanța noului venit),* nu dărîmă zidurile, nici nu-și răspîndește crezul cu spada ca maestrul său de la *Literatorul. Romanța* sa e mereu *rostită,* dar nu avem în ea un blestem ca al proletarului eminescian, și nici un rechizitoriu ca în *Scrisoarea III ;* îndrăgostit mereu ca Alecsandri, exotic ca Duiliu Zamfirescu, nu e un contemplativ, un descriptiv ca primul, nici nu are patima timpilor antici ca al doilea. Îndrăgostit, ca toți poeții, de poezie și de femeie, literatura sa se împarte mult timp între una și cealaltă, avînd drept emblemă tragismul cu aplicare la *poezie,* — tragismul datorit conștiinței că formula sa rămîne insuficient înțeleasă sau neînțeleasă; cu privire la femeie — tragismul rezultat din dragostea pătimașă dar trecătoare, așteptată zadarnic și uitată sau trădată.

Nimic aristocratic la Minulescu, nimic distant, totul *se dăruie,* și în primul rînd poezia, cu toate că substraturile ei rămîn mascate bine în adînc, se revelă cu greutate. Minulescu e bucureșteanul inalterabil, căruia cei patru ani parisieni de la sfîrșitul adolescenței i-au potențat bucureștenismul, șlefuindu-i aerul boem, dîndu-i conținut și profunzime, făcîndu-l original și apropiat, chiar dacă nu total înțeles, bucurînd lumea cu o facondă amuzată, cînd în straturile nevăzute ale poeziei se consumau drame. El a ridicat atracția cafenelei la treapta salonului poetic lipsit de etichetă, ucigînd suspiciunea de sanctuar și turn de fildeș, dimpotrivă, chemînd mulțimile în altar ca să desfășoare ceremonialul laolaltă, poet și cititori, în cor de *romanțe.* Profetul, sacerdotul devin, prin Minulescu, artiști ai străzii. Fantast extraordinar de variat, însă armonios, inteligent, veșnic îndrăgostit însă artist veșnic pelerin, Minulescu a avut de la Pann, Creangă și Caragiale zeflemeaua, crescută pe un sol de parabole și simboluri, de vorbire care ascunde și dezvăluie în același timp, lunecă un sens în locul celuilalt, încîntă și derutează. Arghezi s-a socotit, într-un timp, el însuși din familia binecuvîntată în această trăsătură comună a zeflemelei, derivată de dînsul din „oltenism": „Oltenii-s felibrii valahi, și Minulescu e Mistralul lor".

MIHAI GAFIȚA

TABEL CRONOLOGIC

1879 — Tudor Minulescu, cavaf din Slatina, tatăl viitorului poet se căsătoreşte cu Alexandrina Ciucă, fiica unor cavafi.

1880 31 dec. — *1881* 1 ian. — În urma unui atac de apoplexie moare, la Turnu Măgurele, unde era plecat după afaceri, Tudor Minulescu, chiar în timpul petrecerii de revelion.

1881 — 6—7 ianuarie — Se naşte în Bucureşti, în str. Covaci 15, Ion Minulescu. Dintr-o eroare a funcţionarului de la starea civilă, în actul de naştere nr. 9/1881, este înregistrat *Minculescu*.

1883 — Alexandrina Minulescu se recăsătoreşte cu locotenentul de cavalerie Ion Constantinescu din Piteşti.

1884 — Familia Constantinescu, împreună cu copilul Ion Minulescu, se mută la Bistriţa, unde fiinţa o şcoală militară de cavalerie, şi unde Ion Constantinescu era profesor de hipologie.

1886 — Familia Constantinescu se mută la Piteşti.

1887 — Ion Minulescu începe cursul primar la Piteşti
Se naşte, la 21 februarie, în Bucureşti, Claudia Millian, viitoarea soţie a poetului.

1891 — Ion Minulescu începe liceul în acelaşi oraş.

1897 — Semnînd Nirvan, I. M. Nirvan, I. Minulescu-Nirvan sau chiar Ion Minulescu, poetul publică primele poezii: *Gîndului* (*Povestea vorbei* I, nr. 28, aprilie 1897), *În așteptare* (ibidem, nr. 29, aprilie 1897), *Plîns* (*Foaia pentru toți*, I, 40, 20 sept. 1897), *La Monastire* (ibidem, 41, 1 oct. 1897, semnată Ion Minulescu), *Unei maici* (*Foaia interesantă* I, 43, 2 noiembrie 1897)
— Continuă colaborările cu poezii la *Foaia pentru toți*, *Viața nouă* (dir. D. Caselli), *Adevărul de joi*, *Moda ilustrată*; scoate la Pitești, împreună cu Al. Gherghel revista șapirografiată *Luceafărul* interzisă de directorul școlii; rămîne repetent, fiind mai întîi „corigent la limba română", cum afirmă și în romanul cu același titlu.
— Semnează în ziarul *Adevărul de joi* prelucrări după Lenau.

1899 — Este transferat la București, la pensionul particular „Brîndză și Arghirescu" unde repetă clasa a VI-a, trecînd, în același an, examenele clasei a VII-a și bacalaureatul; colaborează la revista *Carmen*.
— Ion Minulescu se înscrie la Facultatea de drept din București, frecventînd cursurile pînă în luna decembrie.
— Alexandrina Constantinescu vinde imobilul din București (str. Covaci 15); suma obținută din vînzare constituie o posibilitate pentru plecarea poetului la Paris.

1900 — Poetul pleacă la Paris înscriindu-se la „École de droit", unde este coleg cu Istrate Micescu și Anibal Teodorescu.
— Locuiește în cartierul latin într-o pensiune studențească, în Rue des Écoles, 12; frecventează cafenelele literare Vachette, Panthéon, cabaretul Noctambules.

1901 — Se mută în Rue Saint-Jacques (vis-à-vis de facultate); frecventează mediul de cafenea (cafenelele Voltaire, l'Odeon). Trimite în țară colaborări la *Curierul literar* și *Revista literară* (dir. Th. M. Stoenescu).

1902 — Se mută în Rue des Écoles; cunoaște pe pictorii N. Galanis și Victor Brauner, care-i fac portrete. Portretul semnat de Galanis este expus la Salonul de toamnă din Paris și obține premiul I; portretul lui Brauner ca și o variantă a lui Galanis se păstrează în colecția Minulescu.

1903 — Vine la Paris pentru susținerea doctoratului în drept bunul său prieten, N. Budurescu, poet simbolist de nuanță parnasiană. Împreună locuiesc o vreme în Rue de la Pompe, în cartierul Trocadero.
— Ion Minulescu se îmbolnăvește și timp de o lună și jumătate este îngrijit de studenții români mediciniști, veniți pentru studii la Paris.
— Moare una din surori, Zinica.
— Cunoaște prin Galanis pe Jean Moréas, care se rupsese de simboliști, fondînd „Școala neoclasică" și pe Paul Fort ce oficia într-un plen simbolist la cafeneaua Clauserie de Lilas.

1904 — Își intensifică lecturile din Baudelaire, Lautréamont, Aloysius Bertrand, Verlaine, Rimbaud, Jules Laforgue, Tristan Corbière, Emil Verhaeren, Maurice Maeterlinck, Charles von Lerberge ș. a.
— Se reîntoarce, împreună cu N. Budurescu în Rue des Écoles.
— Din această epocă se cunosc versurile improvizate de Minulescu, sub titlul *Romanța albastră* — pentru petrecerile studenților români, în ale căror cercuri era prezent — și primul poem simbolist al autorului, *Cîntec de drum*, apărut în nr. 2, decembrie, al *Revistei albe* din Geneva.
— Colaborează la *Revista albă* cu o *Scrisoare* (datată „Berlin, 1904", dedicată Contesei J. de A.) și cu un *Cîntec de toamnă* (din St. Germain) în care e răscolit de dorul patriei.
— Anunță în *Revista albă* un articol polemic, *Asupra idealismului în artă* și o *comedie*, producții ce n-au văzut lumina tiparului.
— Călătorește în Italia și Germania.

1905 — Se întoarce în țară la începutul anului publicînd în revista lui Ovid Densusianu (*Viața nouă*) romanțele scrise în Franța: *În pribegie* (I, 6, 15 IV) *Cîntecul parcului — Saint Cloud* (I, 6, 15 IV), *Cîntece* (I, 8, 15 V), *Unui cîntăreț* (I, 13, 1 VII), *Cîntecul mortului* (I, 13, 1 VII), În *Viața nouă* apar fragmentele de proză *Din jurnalul unui pribeag*.
— Debutează în cafeneaua bucureșteană a lui „papa Kübler", unde cunoaște pe Victor Eftimiu, Al. T. Stamatiad, D. Karnabatt, Dimitrie Anghel, St. O. Iosif, Ilarie Chendi, Panait Cerna, Ion Dragoslav, Andrei Naum, C. Sandu-Aldea, Ion Adam, N.N. Beldiceanu, Al. Cazaban, D. Nanu, Corneliu Moldovanu, N. Dunăreanu, Carol Ardeleanu ș.a.
— Participă la formarea celor două mari grupări literare: tradiționaliștii și moderniștii, făcînd casă bună cu cei din urmă.

1906 — Începe să colaboreze la *Viața literară și artistică*, revistă condusă de G. Coșbuc, Ilarie Chendi și Ion Gorun, apărută după ce redactorii se despart de gruparea *Semănătorului*. Majoritatea poemelor tipărite aici vor apărea în volumul *Romanțe pentru mai tîrziu*.

— Pentru cîtva timp este angajat corector la ziarul *Patriotul*, plătit cu 80 lei pe lună.

— Cunoaște pe Dimitrie Anghel cu care se împrietenește.

— În septembrie, la recomandarea lui Dimitrie Anghel, Iancu Păucescu, directorul Domeniilor statului din Dobrogea, îl numește funcționar la serviciul contenciosului (oficiul juridic); petrece astfel împreună cu „poetul florilor" o toamnă și o iarnă la Constanța, unde-și scrie *marinele* primului volum.

1907 — Traduce, fiind la Constanța, împreună cu D. Anghel versuri din Albert Samain, Charles Guérin, H. Bataille, H. de Régnier, Victor Hugo pe care le publică în *Semănătorul* și în *Viața literară și artistică* cu pseudonimul Gabriel Sutzu.

— În aprilie își încheie „sejourul" tomitan, se întoarce la București și este angajat ca redactor la ziarul *Viitorul* unde scrie cronici și foiletoane și deține rubrica de reportaje *Săptămîna bucureșteană*.

— Începe să participe la „sîmbetele literare" ale lui Mihail Dragomirescu și să colaboreze la *Convorbiri critice*.

— În numărul din 1 iulie publică în *Convorbiri critice* poezia *În orașul cu trei sute de biserici;* versurile atrag atenția lui I.L. Caragiale, pe atunci la Berlin, care-i scrie lui Mihail Dragomirescu, întrebîndu-l de Minulescu.

1908 — Sub conducerea lui Ion Minulescu apare la 20 martie *Revista celorlalți*, de violentă orientare simbolistă. Printre colaboratori: Mihail Cruceanu, Eugeniu Ștefănescu-Est, N. Davidescu, Eugeniu Speranția, Iser. Articolul program, *Aprindeți torțele* e cel mai acuzativ rechizitoriu la adresa tradiționalismului și un prim manifest al modernismului românesc. Revista își încetează apariția la cel de al treilea număr (10 aprilie); redacția era în locuința poetului, la Hotel Imperial, deasupra cafenelei Kübler.

— Apare, în aprilie, în Editura librăriei „Leon Alcalay" primul volum de versuri al lui Ion Minulescu, *Romanțe pentru mai tîrziu*, cu o copertă desenată de Iser, coleg și prieten al poetului.

— La aceeași editură, în colecția *Biblioteca pentru toți* (nr. 437) apare volumul de „nuvele", de factură simbolistă *Casa cu geamurile portocalii*.

— Colaborează la *Viitorul*, *Viitorul social*, *Viața românească*, *Convorbiri critice*.

1909 — Apare a doua ediție a *Romanțelor pentru mai tîrziu*, la editura Socec în colecția „Biblioteca românească enciclopedică".

— Colaborează la *Junimea literară*, *Viața românească* și *Viitorul*.

1910 — În februarie cunoaște pe Claudia Millian, viitoarea soție, care-l vizitează în redacția *Viitorului;* Claudia Millian era căsătorită, pe atunci cu epigramistul Christu N. Dumitrescu-Cridim.

— Colaborează la *Viața românească*, *Falanga literară și artistică*.

— Este printre inițiatorii întemeierii Societății scriitorilor români și scrie articole pentru apărarea drepturilor scriitorilor.

1911 — La 10 august se naște Mioara Laurenția, fiica lui Ion Minulescu.

— Colaborează la *Flacăra*, *Viața românească* și la revista *Versuri* (redactor I. M. Rașcu).

— Participă la dezbaterile literare ale Terasei Oteteleșanu.

1912 — Scoate, la 18 martie, revista *Insula*, ca emanație a unei grupări simboliste, *Grupul nostru*. Colaborează Eugeniu Speranția, Eugeniu Ștefănescu-Est, Claudia Millian, N. Davidescu, D. Karnabatt, Al. Vițianu, Adrian Maniu, Mihail Cruceanu, Ion Dragoslav, D. Iacobescu, Emil Isac, Th. Solacolu, Șerban Bascovici, Cincinat Pavelescu, Mihail Săulescu, N. Budurescu etc. La al treilea număr revista încetează să mai apară (5 aprilie).

— Sub influența acțiunii lui Ion Minulescu, Alexandru Th. Stamatiade, publică o culegere (pagini alese) de proză și versuri simboliste, intitulată *Grădina Hesperidelor*.

— Colaborează la *Versuri și proză*, ce apărea la Iași, și la *Simbolul* (dir. S. Samyro [Tristan Tzara] și Ion Iovanachi [Ion Vinea]).

1913 — Apare volumul de versuri *De vorbă cu mine însumi* coperta și ilustrațiile semnate de Iser.

— Colaborează la *Seara* (director Al. Bogdan-Pitești).

1914 — În 11 aprilie se celebrează căsătoria cu Claudia Millian (1887—1961), poetă simbolistă, autoarea volumelor de versuri: *Garoafe roșii* (1914), *Cîntări pentru pasărea albastră* (1923), *Întregire* (1936).

— Se mută în Calea Dorobanților, nr. 27, în apropiere de locuința lui Alexandru Macedonski și a lui Delavrancea.

— Este numit șef al biroului de presă și apoi director de cabinet al ministrului de interne Vasile Morțun.

— Traduce *Sora Beatrice* de Maurice Maeterlinck (col. „Biblioteca pentru toți").

1915 — Colaborează la ziarul *Românul.*

1916 — După un refugiu temporar la mănăstirea Pasărea, din cauza bombardamentelor germane, familia Minulescu pleacă în Moldova, stabilindu-se la Huși, în str. Cuza Vodă, la familia Donici.

— Minulescu locuiește în acest timp, fiind mobilizat, la Iași, în str. Lozonschi.

— În 31 dec. își aduce și familia în capitala Moldovei, pe strada Muzelor, nu departe de locuința lui Oswald Teodoreanu. Aici reface spiritual Terasa bucureșteană, la care participă pictorii Camil Ressu, N. Dărăscu, Iser și scriitorii Corneliu Moldovanu, Octavian Goga, Liviu Rebreanu.

1917 — Face parte din redacția ziarului de front *România*, organ al apărării naționale, al cărui redactor responsabil era Mihail Sadoveanu; în redacție: Octavian Goga, Corneliu Moldovanu, Mircea Dem. Rădulescu, George Ranetti, P. Locusteanu, Aurel Marcu, N.N. Beldiceanu, C. Gongopol, C. Bucșan, Eugen Hero-veanu, Virgil Bărbat, pictorul D. Stoica și căpitanul I. Petrescu, reprezentantul statului major.

— Printre tinerii scriitori ieșeni pe care-i descoperă în 1917 Minulescu, se numără și Benjamin Fundoianu.

1918 — Participă la șezători literare date în folosul răniților alături de: Elvira Popescu, Marioara Ventura, Liviu Rebreanu, Corneliu Moldovanu.

— Se întîlnește adesea la Iași cu ministrul Franței în România Saint-Aulaire.

— În septembrie familia poetului se întoarce la București; Minulescu rămîne în continuare la Iași pînă la sfîrșitul anului.

1919 — Întors la București își dă demisia din postul de șef al biroului de presă din Ministerul de interne.

— Colaborează la *Viitorul, România nouă, Familia* (în noua serie), *Flacăra, Letopiseți.*

1920 — Apare volumul de proză simbolistă *Măști de bronz și lampioane de porțelan.*

— Colaborează la *Sburătorul.*

1921 — La 10 ianuarie i se joacă în premieră, la Teatrul Național din București piesele *Pleacă berzele* și *Lulu Poppescu*, care apar în același an și în volum. *Pleacă berzele* are în distribuție pe Aristide Demetriad, Victor Antonescu, Ion Livescu, Ion Morțun, Ana Luca.

— Împreună cu Liviu Rebreanu scoate buletinul literar *Ceti-ți-mă* (1921—1922).

1922 — La „Cultura Națională" se tipărește cea de a treia ediție a *Romanțelor pentru mai tîrziu*, într-o prezentare tehnografică deosebită.

— La 24 noiembrie este numit Director general al artelor din Ministerul cultelor și artelor, funcție pe care o deține pînă în septembrie 1940.

— Tinerii poeți, admiratori sinceri, după moda cafenelei franceze, îl declară *șef al poeziei noi.*

— În revista *Cetiți-mă*, publică, în traducere, *Minunea Sfîntului Anton*, farsă în două acte de Maurice Maeterlinck.

1923 — Din inițiativa și prin străduințele lui Minulescu se deschide primul *Salon oficial* de artă plastică (în două ediții — de primăvară și de toamnă); expun printre alții: Gh. Petrașcu, Th. Pallady, N. N. Tonitza, I. Teodorescu-Sion, Jean Al. Steriade, Marius Bunescu, D. Ghiață, Petre Iorgulescu-Yor, Adam Bălțatu, Al. Ciucurencu, Iser, Ion Jalea, Cornel Medrea, C. Baraski, Ion Irimescu.

— La propunerea sa se instituie Premiile naționale pentru literatură și artă.

— Colaborează la ziarul *Națiunea* (director Tudor Arghezi).

1924 — Apare romanul *Roşu, galben şi albastru*, unul din marile succese literare ale vremii, după ce fusese publicat în paginile *Vieţii româneşti.*

— I se joacă piesa *Omul care trebuie să moară*, „grotescă tragedie în trei acte", publicată în 1939 sub titlul *Ciracul lui Hegesias* la Oradea în colecţia revistei *Familia.*

— Colaborează la *Ideea europeană, Contimporanul.*

— Face o călătorie la Paris împreună cu Claudia Millian unde se întîlneşte cu Constantin Brâncuşi.

1925 — Colaborează la *Integral, Mişcarea literară, Salonul literar* (Arad, dir. Al. T. Stamatiad), *Lumea* (bazar literar).

1926 — Între 1 aprilie şi 30 noiembrie, este director al Teatrului Naţional din Bucureşti.

— I se joacă la Teatrul Naţional din Bucureşti şi apare în volum la „Cultura Naţională" comedia *Manechinul sentimental*, dedicată protagonistei, Marioara Voiculescu, „scumpul meu manechin sentimental".

— La scrutinul organizat de revista *Ideea europeană* cîştigă preferinţele cititorilor pentru romanul *Roşu, galben şi albastru*: 171 voturi, faţă de 103 — Rebreanu.

— Colaborează la *Cetatea literară.*

1927 — Reapare în actualitate, ca poet, după o întrerupere de 14 ani, prin volumul de versuri *Spovedanii*, tipărit în colecţia *Manuscriptum* îngrijită de Petre Cătunaru, unde mai apăruseră Rebreanu şi Sadoveanu. Textele, în transcripţie autografă, sînt litografiate. Volumul a avut o circulaţie restrînsă (1.500 ex).

— I se joacă piesa *Allegro ma non troppo*, comedie ce se reprezintă apoi la Bratislava şi Buienos Aires; textul apare în volum în acelaşi an.

1928 — I se decerne Premiul naţional de poezie.

— Colaborează la *Propilee literare.*

— Publică romanul autobiografic, *Corigent la limba română.*

— I se joacă la Teatrul Naţional din Bucureşti, apărînd şi în volum (la „Ramuri" — Craiova) piesa *Amantul anonim;* în rolul principal Marioara Voiculescu.

1929 — Călătoreşte în Franţa şi Anglia.

— Este prezent în antologia slovacă *Moderni rumunské básnictoi* întocmită de Jindra Huskova (cu un studiu introductiv de Ovid Densusianu).

1930 — Apare la „Cultura Naţională", culegerea de versuri *Strofe pentru toată lumea* şi volumul de nuvele fantastice *Cetiţi-le noaptea* (cu un portret de Iser).

— La Bratislava, apare în slovacă ciclul *Spovedaniilor* (traducător C. Jan Podest).

1931 — Publică romanul *Bărbierul regelui Midas sau Voluptatea adevărului* (Ed. „Naţională — S. Ciornei").

— I se reprezintă piesa *Porumbiţa fără aripi*, apărută în volum, în acelaşi an, în Ed. „Magazinul".

1932 — Îşi continuă caravanele literare în ţară.

— Colaborează la *Adevărul literar şi artistic.*

1933 — Apare romanul *3 şi cu Rezeda 4* (Ed. „Adevărul")

1934 — Colaborează la *Cuvîntul liber.*

— Se mută în B-dul Palatului Cotroceni, azi B-dul Dr. Gh. Marinescu, 19.

1935 — Minulescu adună într-o elegantă plachetă traducerile mai vechi, realizate în perioada dobrogeană, în colaborare cu Dimitrie Anghel (Victor Hugo, Albert Samain, Charles Guérin, Henry Bataille, Henri de Régnier).

— Prefaţează romanul *Codin* de Panait Istrati şi traducerea lui Ion Gorun la romanul *Winetou* de Karl May.

1936 — Apare un volum selectiv de *Poezii*, în colecţia „Biblioteca pentru toţi" (Editura Alcalay).

— Sub titlul *Nu sunt ce par a fi...* îşi adună poeziile din ultimii ani.

— Colaborează la *Revista Fundaţiilor regale.*

1937 — Scrie piesa de teatru „*Nevasta lui Moş Zaharia*, „comedie tristă" publicată în 6 „suite" în revista *Familia.*

1938 — Colaborează în mod permanent la *Revista Fundaţiilor regale.*

1939 — În seria „ediţiilor definitive" publică la „Fundaţia pentru literatură şi artă" volumul de *Versuri.*
— Colaborează la *România literară* (dir. Cezar Petrescu).

1940 — Îşi încheie activitatea de Director general al artelor.
— Casa scriitorilor îi acordă o pensie lunară de 25.000 lei.
— Scrie proverbul dramatic *Cînd doi se ceartă.*
— Colaborează la *Viaţa românească*, *România literară.*

1941 — Publică în *Revista Fundaţiilor regale* mărturisile cerute de prof. D. Caracostea, sub titlul *Nu sunt ce par a fi...*
— Conduce, împreună cu Mircea Damian, ziarul *Bucureşti*, unde reia vechea sa rubrică „Săptămîna bucureşteană".

1942 — În revista *Familia* (Oradea) publică *Finita la commedia* sau *Da capo al fine*, dialog spiritual într-un act.
— Colaborează la *Universul literar*, *Gîndirea*, *Viaţa românească*, *Vremea*, *Familia*, *Revista Fundaţiilor regale.*

1943 — În *Familia* publică *Rona del Rio*, un act în proză.
— Publică a doua „ediţie definitivă" şi adăugită a *Versurilor* şi o culegere de nuvele intitulată *Cine-i autorul acestui roman senzaţional?*, cuprinzînd şi unele bucăţi din *Cetiţi-le noaptea.*
— Colaborează la *Ramuri*, *Săptămîna CFR*, *Vremea.*

1944 — După bombardamentele din 4 aprilie familia poetului pleacă la Sinaia; poetul rămîne în Bucureşti.
— În 8 aprilie se simte rău; în 9 aprilie boala se agravează; diagnosticul „malarie" pare să fie o eroare.
— În aprilie 10, familia venită la Bucureşti, îl internează la Spitalul Brîncovenesc.
— În 11 aprilie încetează din viaţă, în urma unui colaps cardiac. În 15 aprilie e înmormîntat la Cimitirul Bellu.

1945 — În 15 mai se constituie „Asociaţia prietenilor lui Ion Minulescu"; preşedinte: Mihail Sadoveanu; vicepreşedinte Basil Munteanu; secretar: Claudia Millian, membrii comitetului: Al. Rosetti, Ionel Jianu, Şerban Cioculescu, Perpessicius, Gh. Stratulat, Adrian Maniu; cenzori: Mihail Cruceanu, Gh, Hîrsu, H. Daniel.
— S-a acordat de către „Asociaţia prietenilor lui Ion Minulescu" premiul de poezie „Ion Minulescu" poetului Alexandru Lungu, pentru volumul *Ora 25.*

1946 — George Dan a fost distins cu premiul de poezie „Ion Minulescu" pentru culegerea *Marea de Sargasse.*

1947 — Ultimul premiu de poezie „Ion Minulescu" a fost primit de Barbu Cioculescu pentru placheta *Steaua păstorului.*
— Ca urmare a iniţiativei Claudiei Millian-Minulescu, casa în care a locuit poetul în ultima parte a vieţii (B-dul Dr. Gh. Marinescu, 19) devine casă memorială sub numele „Colecţia Ion Minulescu".

1961 — 21 septembrie, se stinge din viaţă Claudia Millian-Minulescu.

EMIL MANU

NOTĂ ASUPRA EDIŢIEI

Ediţia de faţă este concepută în cinci volume: vol. I — versuri, vol. II — teatru, vol. III—IV proză, vol. V — publicistică.

I. Cuprinde versurile publicate în volume, periodice, inedite şi traduceri.

II. Textele dramatice din acest volum reproduc teatrul lui Ion Minulescu, urmărind îndeaproape volumele tipărite, confruntate cu manuscrisele din arhivele teatrelor unde s-au jucat: *Lulu Poppescu*, un act în proză, Bucureşti, 1921, 48 pag.; *Pleacă berzele*, trei acte în proză, Bucureşti, 1921, 88 pag.; *Manechinul sentimental*, Bucureşti, 1926, 139 pag.; *Allegro ma non troppo*, comedie în trei acte, Bucureşti, 1927, 25 pag.; *Porumbiţa fără aripi*, trei acte în proză, Bucureşti, 1931; *Nevasta lui Moş Zaharia*, comedie tristă în patru acte şi două tablouri, Oradea, 1937, 100 pag.; *Omul care trebuie să moară*, grotescă tragică în trei acte, scrisă în 1924, apărută sub titlul *Ciracul lui Hegesias* în 1939, 80 pag., *Amantul anonim*, Craiova (f. a.), jucată în 1928, 111 pag. Am reprodus într-o addenda şi piesele tipărite pînă în prezent, numai în reviste: *Cînd doi se ceartă* (1940), *Finita la comedia sau Da capo al fine?* (1941), *Familia*, iulie 1941, p. 33—49. *Rona del Rio* (1943), *Familia*, martie-aprilie 1943, p. 17—41. Într-o secţiune aparte am făcut loc cîtorva traduceri de Ion Minulescu din dramaturgii simbolişti.

III—IV. Proza lui Ion Minulescu se retipăreşte acum în întregime după ediţiile princeps; vol. III — nuvele şi povestiri: *Casa cu geamurile portocalii*, Bucureşti, 1908, 92 pag. col. „Biblioteca pentru toţi" nr. 437, (seria veche), *Măşti de bronz şi lampioane de porţelan*, Bucureşti, 1920, 108 pag., *Cetiţi-le noaptea*, Bucureşti, 1930, 166 pag., *Cine-i autorul acestui roman senzaţional?*, Bucureşti, 1943, 198 pag. (numai textele ce nu se repetă din *Cetiţi-le noaptea*); vol. IV — romane: *Roşu, galben şi albastru*,

Bucureşti, 1922, 224 pag., *Corigent la limba română*, Bucureşti, 1928 275 pag., *Bărbierul regelui Midas sau voluptatea adevărului*, Bucureşti, 1931 198 pag., *3 şi cu Rezeda 4*, Bucureşti, 1933, 213 pag.

Am confruntat textele din volume şi periodice cu cele manuscrise; spre deosebire de *versuri*, aici, variantele sînt rare şi fără importanţă în evoluţia artei prozatorului.

V. Cu excepţia micii antologii *Bucureştii tinereţii mele*... proiectată de Ion Minulescu în timpul vieţii dar realizată parţial abia în 1968 (Editura Tineretului, 182 pag.), publicistica sa n-a fost strînsă pînă acum în volum. Am fost nevoiţi a grupa materia după un minim criteriu sistematic: reportaje, impresii, eseuri, cronici literare, cronici plastice, articole politice, note etc. Într-o secţiune aparte (varia) am reprodus speciile pe care nu le-am putut încadra în nici o formulă publicistică.

Textele acestuia au fost transcrise direct după ziarele şi revistele în care au fost publicate, sub semnături diverse (Ion Minulescu, Koh-y-noor, I. M. etc.): *Viaţa nouă* (1905), *Viitorul* (1907—1919), *Românul* — Arad (1911—1915), *Rampa* (1911—1913, 1924, 1935), *Ilustraţiunea română* (1912—1913), *Mişcarea* — Iaşi (1917), *România* — ziar de front (1917—1920), *România nouă* (1920—1921), *Naţiunea* (1923), *Adevărul literar şi artistic* (1925, 1928—1932), *Politica* — Bucureşti (1926), *Universul literar* (1927), *Ritmuri* — Braşov (1929), *Vremea* (1930—1932, 1943), *Adevărul* (1932, 1937), *Dimineaţa* (1933, 1936 — 1937), *Viaţa românească* (1936, 1940), *Revista Fundaţiilor regale* (1941), *Bucureşti* (1941) etc.

Pentru *ediţiile critice* consacrate scriitorilor contemporani, înţelegînd prin această împărţire şi perioada interbelică (noţiunea de *contemporaneitate* nefiind posibilă decît în contextul a cel puţin două generaţii), stabilirea sumarelor şi a textelor este mult uşurată de *ediţiile definitive*, de seriile complete sau semicomplete de opere apărute în timpul vieţii autorilor. Este şi cazul lui Ion Minulescu, ale cărui *versuri definitive* au apărut în 1939 şi 1943, în editura „Fundaţiei pentru literatură şi artă".

La baza acestei ediţii critice a poeziilor stă textul definitiv din 1943, comparat cu versiunile din ediţiile princeps şi intermediare, cu variantele din periodice şi cu manuscrisele păstrate în colecţia familiei sau în arhivele publice. De notat faptul că Ion Minulescu n-a fost, decît în ultimii ani ai vieţii, un bun administrator al manuscriselor sale, pe care le lăsa definitiv în redacţii sau le dăruia cu multă generozitate prietenilor apropiaţi. Aşa se explică de ce colecţia de manuscrise a familiei este, relativ, săracă, în schimb în arhivele şi secţiile de manuscrise ale marilor biblioteci apar caiete întregi cu romanele, nuvelele sau chiar cu versurile poetului. Într-o corespondenţă cu profesorul Horia Teculescu din Sighişoara Ion Minulescu îi solicita

textul unei poeme pe care i-o dăruise (v. Tuliu Racotă, *Ion Minulescu şi Horia Teculescu*, note pe marginea unei scrisori inedite, în *Revista de istorie şi teorie literară*, tomul 19, nr. 1, 1970, p. 118). În acest sens există numeroase mărturii ale contemporanilor.

Prin comparaţia textelor, în cele patru ipostaze posibile (manuscris, periodice, volume, ediţia definitivă), am putut ajunge la unele concluzii deosebit de interesante pentru discutarea operei lui Ion Minulescu în general şi a poeziei sale în special:

— Contrar aparenţelor, Ion Minulescu a fost un editor parcimonios şi exigent al versurilor, lăsînd „uitate" în periodice foarte multe titluri, după numeroase selecţiuni.

— Ion Minulescu nu a fost un poet *cursiv* şi *spontan*, specializat în improvizaţii lirice, un autor care revenea cu greu asupra textului iniţial.

— În ultima parte a vieţii, modificările manuscriselor sînt legate de dorinţa poetului de a-şi autohtoniza creaţia.

Prin publicarea poemelor de debut i-am prezentat aici producţia lirică din anii de şcoală sau din anii formaţiei franceze, deosebit de semnificativă pentru definirea contribuţiei sale în istoria poeziei noastre; aceste versuri, poate neconcludente pentru un debut, dovadă că şi le-a repudiat tacit, ca şi Tudor Arghezi, suplinesc o biografie sprituală a *poetului*, a omului care se căuta şi care scriind după modele eminesciene sau după inevitabile „reţete" de epocă e plin de infuzii şi transfuzii simboliste.

Poemele din perioada pariziană, publicate mai întîi în *Revista albă* din Geneva (decembrie 1904—februarie 1905) ne oferă şi o rectificare sau cel puţin o precizare a biografiei poetului, putînd presupune pe baza lor că s-a întors din Franţa în 1905 sau cel mai devreme în decembrie 1904.

Reproducerea integrală a manuscriselor ocazionale, cele mai multe inedite, n-a fost posibilă într-o ediţie ca aceasta, deoarece caracterul lor facil (pe plan estetic) şi uşor licenţios, cu aspect de cronică rimată (umoristică) ar fi diminuat nivelul poeziei consacrate. Ar fi intrat aici micile cronici-butade de vacanţă (*Cronica Băilor Herculane, Cronica Băilor Malnaş*, ambele inedite, *Romanţa lui Wassermann*, apărută în *Versuri şi proză* I, 1, 1914 etc.). Cu bună ştiinţă am omis poezia *A X-a cruciadă*, publicată în *Revista Fundaţiilor regale*, VIII, 1 august—1 septembrie 1941, p. 281 — 282.

Puţinele traduceri semnate de Ion Minulescu sînt legate de prietenia sa cu Dimitrie Anghel din perioada „poetică", pe cînd erau funcţionari ai administraţiei domeniilor de la Constanţa.

Versurile traduse împreună cu Dimitrie Anghel au rămas pînă în 1935 în reviste. Sub îngrijirea lui Ion Minulescu, au apărut într-o ediţie bibliofilă, cu cinci gravuri de Petru Grant (tiraj 500 ex.).

Cele două prelucrării după Lenau aparţin perioadei de debut.

Aparat critic

Am considerat necesar pentru informarea cititorilor să notăm pentru fiecare poezie în parte trimiterile bibliografice (data primei publicări şi apoi reluarea în periodice sau volume). Am consemnat apoi amănunte de ordin istorico-literar necesare conturării profilului minulescian.

În privinţa dedicaţiilor, frecvente la Minulescu am dat explicaţii numai în cazurile ce interesau istoria literară, arătînd relaţiile dintre poet şi persoana căreia îi închina versurile, căutînd a sesiza, la sugestia mai veche a lui Tudor Vianu (v. Postfaţa *Versurilor* din 1957) corespondenţele posibile care au determinat gestul dedicativ.

N-am republicat decît o mică parte din traducerile versurilor minulesciene, *indicînd numai* tălmăcirile de importanţă secundară. Am reprodus traduceri semnate de autor, de Al. Macedonski, şi pentru comparaţie una de Mario Roques.

La cîteva poeme am arătat transpunerea textelor pe muzică. Dintre compozitorii cei mai cunoscuţi, apropiaţi de sensibilitatea minulesciană, am citat pe R. Wislocki, compozitor polonez care, trăind cîţiva ani, în tinereţe, în România, a cunoscut îndeaproape poezia lui Minulescu. Ciclul său de compoziţii camerale figurează în cataloagele străine cele mai cunoscute şi face parte din repertoriul de concert al muzicianului.

În privinţa *variantelor* am consemnat numai variantele stilistice, renunţînd la variantele lingvistice neinteresante pentru un poet ca Minulescu. De asemenea n-am retranscris diferenţele de ordin prozodic: trecerea unui vers dintr-o strofă în alta, frîngerea unui vers, recompunerea sau diversificarea versurilor.

Transcrierea textului

Am folosit ca text de bază pentru poeziile publicate în volume ediţia *Versuri*, 1943, „Fundaţia pentru literatură şi artă“, iar pentru cele rămase în periodice, ultimul text tipărit în timpul vieţii autorului.

În transcrierea textelor am folosit normele ortografice în vigoare. Am renunţat la toate formele grafice învechite (de tipul *yacht, equinox, aquarelă*).

Am păstrat:

— forme specifice (*fantazie, coloare, întunerec, feodal*);
— formele alternante (*ceti / citi, chitară / ghitară, monastire / mănăstire, strein / străin, care / cari*) ;
— formele paralele de genitiv-dativ (*mărei / mării, tinereţei / tinereţii*) ;
— forma *sunt* folosită consecvent de Minulescu (*sînt* — apare numai pentru rimă).

În cadrul aparatului critic s-au folosit următoarele abrevieri:

R. t. — *Romanţe pentru mai tîrziu*
Dvm. — *De vorbă cu mine însumi*
Stl. — *Strofe pentru toată lumea*
N. s. p. — *Nu sunt ce par a fi...*
V — *Versuri*
S — *Spovedanii.*

Documentarea asupra difuziunii textelor minulesciene ne-a fost uşurată de Mioara Minulescu, fiica poetului şi de cercetătorul C. Rădulescu, cărora le aducem şi pe această cale mulţumirile noastre.

E. M.

ROMANȚE PENTRU MAI TÎRZIU

(1908)

lui Tilică Burillianu

Je hais le mouvement qui déplace les lignes:
Et jamais je ne pleure et jamais je ne ris.

Charles Baudelaire

ROMANȚA NOULUI-VENIT

Străinule ce bați la poartă,
De unde vii
Și cine ești?...
Străinule de lumea noastră,
Răspunde-ne de unde vii,
Prin care lumi trăiși coșmarul nepovestitelor povești
Și-n care stea găsiși coloarea decoloratei nebunii?...

De unde vin?...
De unde pot veni, cînd ochii-mi,
Plini de regrete și tristeți,
Par două candele aprinse în cripta morților poeți?
Priviți...
Sandalele-mi sunt rupte,
Iar toga ce mi-o dete-Apollo
În noaptea cînd pornii spre voi,
Abia-și mai flutură albastrul de-a lungul umerilor goi.
Sunt gol —
Căci calea-mi fuse lungă
Și-n calea mea-ntîlnii pe rînd
Pe toți cîți vrură să vă vîndă
Podoabe noi ce nu se vînd,
Pe cei ce vrură să vă cînte romanțe noi,
Pe ce ce vrură
Să vă-ndrumeze spre mai bine —

Spre-acel frumos întrezărit
În armoniile eterne
Dintr-un sfîrșit
Și-un infinit,
Pe cei ce v-au adus lumina,
Pe cei ce i-ați primit cu ură
Și i-ați gonit cu pietre —
Pietre ce s-or preface-n piedestale
În clipa cînd vă va cuprinde beția altor ideale!...

De unde vin?
Eu vin din lumea creată dincolo de zare —
Din lumea-n care n-a fost nimeni din voi,
Eu vin din lumea-n care
Nu-i ceru-albastru,
Și copacii nu-s verzi, așa cum sunt la voi,
Din lumea Nimfelor ce-așteaptă sosirea Faunilor goi,
Din lumea cupelor deșarte și totuși pline-n orice clipă,
Din lumea ultimului cîntec,
Purtat pe-a berzelor aripă
Din țărm în țărm,
Din țară-n țară,
Din om în om,
Din gură-n gură, —
Din lumea celor patru vînturi
Și patru puncte cardinale!...

Deschideți poarta dar,
Și-n cale
Ieșiți-mi toți cu foi de laur,
Iar voi, ce măsurați cu versul gîndirile ce n-au măsură,
Veniți în jurul meu degrabă,
Și-n cîntul lirelor de aur,
Porniți cu mine împreună
Spre lumea-n care nu-s castele cu punți
Și șanțuri feodale,
Nici ruginite porți de-aramă, la care bat cei noi sosiți...
Veniți cu toți cît mai e vreme,
Și mai puteți cînta —

Veniți!...
Veniți, să vă aprind în suflet lumina stinselor făclii
Și-n versuri fantasmagoria și vraja noilor magii!
Iar cînturile voastre —
Cînturi cu care azi cerșiți o pîine —
Să le-ncunun cu strălucirea aureolelor de mîine!...

Dar poarta a rămas închisă la glasul artei viitoare.
....
Era prin anul *una mie și nouă sute opt* — îmi pare.

LA POARTA CELOR CARE DORM

lui Dimitrie Anghel

Hei, cîntăreţ!...
Opreşte-ţi truditul pas...
Nu ştii
Că-aci-i sfîrşitul celor ce-au început cei vii?...
Şi nu ştii că-n grădina din dosu-acestei porţi
Începe, nouă, lumea sfîrşită de cei morţi?...
. . . .
Eşti obosit — se vede.
Ce drumuri prăfuite
Bătătorişi, sărmane cercetător prin stele
De frumuseţi bizare şi armonii smintite?

Tu, ce-ţi tîrăşti scheletul prin faţa porţii mele,
Ce nu găsişi în viaţă aşteaptă să-ţi dau eu:

Vezi poarta-aceasta verde?
E poarta mea...
De vrei
Să-nveţi şi tu povestea aleelor de tei
Sub care zac tăcute părerile de rău,
De vrei să-i ştii pe nume toţi morţii ce-mi hrănesc
Cu trupul lor pămîntul grădinii,
Şi de porţi
Şi tu ca alţii-n suflet respectul pentru morţi,
Opreşte-te la poartă şi bate de trei ori...
. . . .
Bine-ai venit!
Priveşte ce tei bătrîni umbresc
Pe cei culcaţi sub stratul de iarbă şi de flori!...
Şi ce miros de viaţă!...
Şi teii, ce parfum
De sînuri decoltate împrăştie pe-alee —
Or, tu cunoşti parfumul de carne de femeie.
Nu?
Parcă-ai fi în parcul vreunui castel regesc
În care se serbează orgiile de seară —
Cei morţi sunt înăuntru, iar viii sunt pe-afară!...

Pe cîţi grăbiţi ca tine nu i-a oprit din drum
Grădina mea!...
Priveşte-i aleele de-aproape —
Nisipu-i praf de aur, şi-n frunzele de tei
Verzi stofe de mătase s-ascund ca sub pleoape;
Nu flori, ci ochi...
Priveşte-i...
Nu sunt şi ochii *Ei*?...
. . . .
Şi-acum mai pleci?
Răspunde-mi, sărman cercetător
De frumuseţi bizare şi armonii smintite —
Tu, ce bătuşi în viaţă la poarta tuturor
Şi nu-ntîlnişi în cale decît porţi zăvorite!...

Iar cîntăreţul care plîngea, strîngînd la sîn
Chitara cu trei strune, răspunse:
— Nu...
Rămîn!...

ROMANȚA NOASTRĂ

> **Sur ton beau tapis de poussière rose,**
> **De poussière grise, de poussière blonde,**
> **O ! route, rois ou pauvres, fous ou fiancés,**
> **Cueilleurs de baisers ou cueilleurs de roses,**
> **Sur ton beau tapis de poussière blonde,**
> **Tout le monde, tout le monde, tout le monde,**
> **Y a passé.**
>
> KLINGSOR

Pe-același drum,
Mînați de-același îndemn nefast al năzuinții,
De-aceleași nențelese-avînturi spre tot mai sus,
Pe-același drum
Pe unde ieri trecură, poate,
Străbunii noștri
Și părinții,
Pe unde, unii după alții, drumeții trec de mii de ani,
Noi —
Cărora ni-i dat să ducem enigma vieții mai departe
Și doliul vremilor apuse
Și-al idealurilor scrum,
Pe-același drum
Vom trece mîine cerșind din țiterele sparte
La umbra zidurilor mute
Și-a secularilor castani!

Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri...
Și-n calea noastră întîlni-vom
Pe cei bătrîni rămași în urmă —
Pe cei ce ne-or privi cu ochii în lacrămi
Cum le luăm-nainte.
Iar noi —
Le vom citi-n figură cum suferințele le curmă
În suflet sfintele avînturi
Și-n gură caldele cuvinte...

Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri..·
Și-n calea noastră întîlni-vom —
O!... cîte nu poți să-ntîlnești
Cînd drumu-i lung
Și nesfîrșită e năzuința ce te mînă
Tot mai departe
Și te poartă,
Ca pe un orb ținut de mînă,
Spre-ntrezărite-*Aureole* —
Nimicuri scumpe pămîntești!....

Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri!..
Și mîndri poate ca seninul albastru-al sîngelui regesc

Dar va veni o zi în care
Ne vom opri deodată-n drum,
Înspăimîntați că-n urma noastră
Zări-vom pe-alții cum sosesc,
Cum ne ajung,
Ne trec-nainte
Și rîd că nu-i putem opri...

Da...
Va veni și ziua-n care vom obosi,
Și va veni
Un timp în care-al năzuinții și-al aiurărilor parfum
Ne va părea miros de smirnă,
Iar cîntul țiterelor sparte
Un *Psalm* cîntat de-un preot gîngav
La căpătîiul unei moarte
Pe care nimeni n-o cunoaște...

Și-atunci, privind în urma lor —
Ca cei ce n-au nimic să-și spună
Cînd nu-și pot spune tot ce vor —
La umbra zidurilor mute
Și-a secularilor castani,
Vom adormi ca și drumeții
Ce dorm uitați de mii de ani!...

SPRE INSULA ENIGMĂ

lui **N. M. Condiescu**

Un șuierat prelung salută ivirea zorilor...
În larg,
Un strop de purpură pătează albastrul-violet al mării,
Pe bric,
Lumina roșie se stinge în vîrful primului catarg,
Și-n locul ei, pe sfori, se-nalță pavilioanele...
E ziuă!...

Și mateloții se deșteaptă pe bord,
Și ancorele grele
Apar ca ghearele-ncleștate,
Ca niște fiare-nfometate...
Și bricul alb se mișcă-alene
Cu grația unei sirene
Ce se răsfață-n plasa de inele
Și de brățări lichide,
Ce dispar
Pe poarta larg deschisă lîngă far!...

Adio, port...
Adio, cuib de veselie trecătoare...
Adio, cabareturi...
Adio, dansatoare...
Adio, ciocnet de pahare...

Adio, tot ce-a fost...
Adio!...

De-acum, pornim...
Pornim din nou...
Pornim!...
Și-n urma noastră, marea
Își împlinește respirarea
Cu al sirenelor ecou —
Eternul nostru semn de întrebare!...
Iar mai tîrziu,
Sărmanul port
Abia-și mai lămurește-n zare
Conturul alb,
Ca și-un cavou
Din care morții-ncep să-nvie!...
Și bricul nostru-i primul mort
Care-a-nviat,
Înveșmîntat
În alb,
De sus și pînă jos,
Ca și Cristos!...

Suntem departe —
Da... departe!...
Și vîntul mării ne sărută
Pe frunte,
Pe obraji,
Pe gură...
Și parcă ne cunoaște, vîntul —
Cu nevăzutele lui brațe ne-arată drumul
Și ne-nvață
Să ne ferim de sfatul zării,
Căci zarea-i veșnic prefăcută...
Și-apoi ne lasă cînd pricepe
Că noi i-am tălmăcit cuvîntul!..

Plutim spre răsăritul lumii,
Plutim spre prima dimineață!...

Și bricul alb
Sfîșie-n două covorul apelor albastre,
Lăsînd în urma lui o dîră de spumă creață,
Ce se-ntinde
Ca și o punte nesfîrșită,
Pe care sufletele noastre
Se vor întoarce-acasă-n ziua
Cînd uraganele ne-or vinde!...
Și-așa, pluti-vom toată ziua...
Și-așa, pluti-vom noaptea toată...
Și-așa, pluti-vom vreme multă —
Căci «prea mult» nu e niciodată,
Cînd ne-ndreptăm spre «Insula enigmă»,
În care nu știm nimeni încă, ce va fi —
Dar știm cu toții că-ntr-o bună zi,
Noi, cei născuți din tată-n fiu navigatori,
Vom acosta la rîndul nostru-nvingători...

Și-atunci —
Stăpînii Mării Negre noi vom fi!...

ROMANȚA MARILOR DISPĂRUȚI

lui Ștefan Petică și Iuliu Săvescu

Noi suntem morți de mult...
Voi ne-ați uitat —
Și ne-ați uitat că nu ne mai vedeți.
Dar noi din umbra negrilor pereți
Adeseori ieșim să vă-ntîlnim,
Și-n visurile voastre retrăim,
Ca și-n viață,
Cîte-un vers ciudat
Din marele *Poem*, pe care voi
Ni l-ați plătit cu bulgări de noroi!...

Noi suntem morți...
Și totuși, cînd pornim
Spre lumea voastră — lumea celor vii —
În negrul gol al craniilor reci,
Noi,
Ca și voi,
La fel simțim
Vibrațiile-acelor armonii
Ce-nsuflețesc tăcutele pustii
În care voi ne-ați îngropat pe veci!

Noi
Mulților ce nu ne-au înțeles

Le vom ierta — căci suntem morţi acum.
Iar celor ce păşesc pe-al nostru drum
Le vom fi fraţi!...
O! fraţilor, cîntaţi —
Căci noi de-aci din groapă v-ascultăm!..

Cîntaţi frumosul îngropat de-acei
Ce n-au putut să-l renvieze-n vers,
Cutreieraţi întregul *Univers*,
Şi-n cîntecele voastre îngropaţi
Toţi vechii Zei!

Iar mîine-n zori, de-o fi să ne întîlnim
Pe-albastrele cărări, de unde azi
Noi vă privim —
O!... Mîine-n zori, de-o fi să ne-ntîlnim,
Vă vom primi cu braţele deschise,
Şi-obrajii voştri, — adeseori scuipaţi,
I-om săruta —
Căci voi ne sunteţi fraţi!...

ROMANŢA CELOR TREI ROMANŢE

lui Dumitru Cuclin

Mi-am zis:
Voi scrie trei romanţe...
Şi-n trei romanţe-mi voi închide,
Ca-n trei sicriuri de aramă, trei morţi iubiţi —
Trei clipe reci —
Ce-mi stau în suflet împietrite,
Ca trei luceferi stinşi pe veci,
Uitaţi în haos,
Ca pe-o cracă de chiparos trei crisalide...

Mi-am zis apoi:
Romanţa primă
Voi scri-o-n gustul florentin —
Aşa cum ar fi scris-o Dante cînd a zărit pe Beatrice —
Şi-n fiecare vers voi pune atîta aur, cît se zice
Că-ngrămădiră credincioşii
Pe groapa primului creştin...

Pe-a doua
Voi sculpta-o-n ritmul eroticelor lesbiane,
Cu care-n Lesbos cîntăreţii şi legendarele nebune
Sărbătoreau pe blonda Venus.
Şi-n fiecare vers voi pune
Carmin din buzele acelor neasemănate curtezane...

Iar pentru-a treia
Voi alege tot ce-i mai trist —
Voi scri-o așa
Ca-n versul ei să plîngă glasul
Tristeții nopților polare
Și-n versul ei voi pune verde —
Un verde-mocirlos, în care
Și-or îngropa pe veci iubirea acei ce n-o vor mai cînta...
....

Mi-am zis:
Voi scrie trei romanțe...
Dar azi, din aurul de-alt'dată
Și din carminul de pe buze
Nu mi-a rămas decît o pată —
O pată verde, ce m-apasă ca și o piatră funerară
Sub care dorm, ca-n trei sicriuri,
Trei stinse-acorduri de chitară!...

ROMANȚA CHEII

Cheia ce mi-ai dat aseară —
Cheia de la poarta verde —
Am pierdut-o chiar aseară!...
Dar ce cheie nu se pierde?

Cheia ce mi-ai dat aseară
Mi-a căzut din turn,
Pe scară,
Și căzînd, mi-a stins lumina.

Cheia ce-am pierdut aseară
Am cătat-o;
Dar pe scară
Era noapte ca și-afară —
Noapte ca sub boltuita
Cupolă de mănăstire,
Cînd s-au stins pe la icoane
Lumînările de ceară.

Și-am rămas în turnul gotic —
Turnul celor trei blazoane:
Al Iubirii,
Al Speranței,

Și-al Credinței viitoare...
Și-am rămas în turnul gotic
Domn pe-ntinsele imperii
Ale negrului haotic.

Și-au trecut de-aseară clipe,
Și-au trecut de-aseară ore,
Și-ale zorilor aripe
Fluturatu-mi-au grăbite,
Ca și clipele trăite
Pe-albul treptelor sonore.

Și m-am coborît pe scară...
Dar pe cea din urmă treaptă —
Cheia ce mi-ai dat aseară —
Am găsit-o prefăcută
Într-o cupă albă, plină
Cu vin verde de cucută.

Și pe cea din urmă treaptă
Am îngenuncheat
Și-am plîns —
Căci pe cea din urmă treaptă,
Ca-ntr-o carte înțeleaptă,
Am cetit în fundul cupei
Naufragiul ce m-așteaptă!...

ROMANȚA ZILELOR DE IERI

Taci,
Să nu-mi deștepți tristețea amintirilor culcate
În sicriurile-albastre ale zilelor de ieri!...
Taci,
Să nu-mi deștepți în suflet tragediile jucate
În aplauzele mute ale-ntîielor dureri!
Treci tăcut ca beduinul ce cutreieră nisipul,
Treci tăcut ca cel ce-și pune mîinile-n cruciș pe piept,
Și să nu mă chemi pe nume —
Să-mi deștepți din piatră chipul
Sfinxului,
Ce-ar vrea să-mi spună că e timpul să-l deștept...
Ocolește-mă cu groază, ca pe-un stîrv de om ucis —
Nu de oameni,
Ci de mîna nentrupatelor dorinți —
Și pe piatra-mi funerară nu ceti poemul scris
De nebunul din cetatea plină numai de cuminți!...
Ocolește-mă cu groază...
Dar oprește-te deoparte,
Să mă poți privi de-a-ntregul
Și să-mi spui ce vezi...
Eu sunt
Stropul vinului ce scade prin paharele deșarte
Și romanța nesfîrșită, căci arcușele s-au frînt!

ROMANȚA MORTULUI

Paznicul mi-a-nchis cavoul
Și-am rămas afară-n ploaie...
Paznicul mi-a-nchis cavoul
Și-am rămas să-mi plimb scheletul
Pe sub sălciile ude,
Ce mă cheamă
Și se-ndoaie
Să-mi sărute golul negru ce-mi plutește în orbite,
Să-mi sărute alba frunte —
Fruntea ce-mi știa secretul
Aiurărilor trăite —
Și să-mi șteargă de pe oase picăturile de ploaie...

Paznicul mi-a-nchis cavoul și-am rămas în ploaie-afară.
Și-am rămas să-mi plimb scheletul printre albele cavouri
Unde-ai noștri dorm în paza lumînărilor de ceară —
Și-am rămas să-mi plimb scheletul pe potecile pustii
Și pe crucile de piatră să cetesc ce-au scris cei vii.

Și-am cetit...
Din depărtare, vîntul mi-aducea ecouri
Nențelese, de orchestră
Și de voci ce cîntă-n cor —

Cei ce-aveau să moară mîine
Beau în cinstea morților!...

Vîntul mi-aducea ecoul bucuriilor din lume
Iar *«regretele eterne»* scrise-n josul unui nume
Lăcrimau,
Ducînd în albul picăturilor de ploaie
Aurul lipit pe cruce!...

Printre albele cavouri
De sub sălciile ude,
Ce mă cheamă și se-ndoaie
Să-mi sărute alba frunte,
Rătăcesc de-atîta vreme —
Paznicul mi-a-nchis cavoul
Și-am rămas de-atunci afară!...

Unde-i paznicul?
Să vină,
Să mă vadă,
Să mă cheme,
Să-mi deschidă iar cavoul
Și s-adorm din nou în paza lumînărilor de ceară!...

ROMANȚA MORȚII

Răsună-n poarta veche trei lovituri
Ce par
Trei nențelese vorbe desprinse dintr-un vers...
Răsună-n poarta veche trei lovituri
Ce par
Trei nențelese versuri din noul calendar!...

Pe verdea balustradă analtului balcon
Te pleci spre călătorul necunoscut ce bate,
În timp ce două brațe se-nalță spre balcon
Ca două negre umbre de turnuri crenelate.

Spre verdea balustradă a naltului balcon
Se-nalță două brațe;
Iar umbra lor pe zid
Se leagănă ca două chei negre, descîntate,
Cu care Vrăjitorii
Și Parcele
Deschid
Zăvoarele-ncleștate în porțile-ncuiate...

Pe verdea balustradă a-naltului balcon
Te pleci spre călătorul necunoscut ce bate

Și-ntrebi:
— Cine-i acolo?
De unde vii?
Ce vrei?...
Dar vocea-ți la vederea demonicelor chei
Se stinge cu sfiala luminii pe-nnoptate...
— Cine-i acolo?
— Nimeni...
— De unde vii?
— Nu știu...
— Ce vrei?
— Nimic...

Și vocea ce-ți răspunde timidă, deși-ți pare
Că-i vocea ta;
Simți totuși că nu are
Nici zborul,
Nici căldura din vocea de om viu.

E vocea ta —
E vocea tăcerii ce cuprinde
Întreaga balustradă a naltului balcon,
Ca și o funerară făclie ce s-aprinde
În mîna unui Rege
Și-n preajma unui Tron.

Și-n timp ce-n poarta veche, trei lovituri te cheamă
Ca trei refrenuri triste de cîntece uitate —
În timp ce-ai vrea să afli în poartă cine-ți bate —
Adormi, proptindu-ți fruntea pe cheile de-aramă
Păstrate-n negre turnuri de piatră, crenelate...

ROMANŢA CORBULUI

Pe ţărmu-nalt şi drept —
Hotarul, de unde-ncepe necuprinsul
Imperiu-al apelor albastre
Cu-atîtea felurimi de pete,
Al apelor ce dimineaţa sunt verzi,
Iar seara violete —
Un corb a poposit spre seară,
Şi-aşa, cum stă pe malul mării,
Orbit dealbastrele noianuri,
Muiate-n purpura-nserării,
Parcă-i sositul care-aşteaptă să vină şi-alţi întîrziaţi...

Şi-n seara-aceea-n care-apusul
Părea mai trist ca-n alte seri,
Iar soarele părea că pleacă să nu mai vină niciodată,
M-am dus să-mi plimb pe ţărm urîtul
Şi biata-mi inimă,-mbibată
De-amaru-otrăvilor sorbite din gura-amantelor de ieri...
Dar corbul mi-a ieşit în cale . . . .
. . . .

Pe ţărmul mării nalt şi drept,
Ca şi pe-o margine de groapă,
Veghea un cioclu-naripat,

Şi cioclul m-a privit o clipă,
A dat din aripi
Şi-a zburat...
Şi parcă mi-a şoptit în treacăt:
— *Bine-ai venit... De cînd te-aştept!*

ROMANȚA CELOR CE SE VÎND

lui **Alexandru Zamfirescu-Aliz**

Se-ngroapă soarele-ntr-un nor —
O, negrul nor ca și mormîntul
Înșelătoarelor ce mor
Neplînse de amanții lor!

Pe la ferestre-și plimbă vîntul
Tristețile sfîrșitului de vară,
În timp ce-n cîrciuma murdară,
Din strunele de-aramă — cîntul
Chitarelor
Își ia avîntul...

Iar pe la mese,
Rînd pe rînd,
O ceată de amanți artiști —
Toți nențeleși și mari,
Toți Criști...
Își beau iubirea, fredonînd
Romanța celor ce se vînd.

ROMANȚA PELERINULUI

Sunt obosit de drum și-aș vrea
Să dorm trei nopți,
Trei vieți în șir,
Culcat pe-un așternut,
Așa
Cum dorm culcați în cimitir
Toți sfinții palizi din altare,
Cu pumnii-ncrucișați pe piept.
Din somnul fără deșteptare
Aș vrea să nu mă mai deștept....

Cei ce-au pornit-naintea mea,
Bătătorind poteca lungă,
Și-au năzuit ce nu era
În rostul vieții scris s-ajungă,
Cei ce-au pornit, cu mii de ani
Naintea mea, pe-același drum,
Au adormit pe sub castani
Demult,
Și dorm uitați și-acum.
Și dintre cei porniți cîndva,
Mînați — spre-aceleași înnorate
Și mute zări — de-aceeași stea,
Un singur pelerin mai bate
La poarta liniștii...

El pare
Că,-ndurerat ca Prometeu,
E mort de mult și... tot nu moare —

Și-acest biet pelerin sunt eu!...

SONET

În țara mea, tot cerul pare-o pată
De sînge, scurs din rana unui soare,
Ce-abia-și deschide ochii-n zări; și moare
Ca cei mușcați de-o gură-nveninată!

În țara mea, pe marea frămîntată
În aiurări de vînturi funerare,
Nu vezi plutind corăbii albe-n zare
Purtînd pe bord plecații de-altădată!...

În țara mea nu-s flori ca-n altă țară
Și cîntece de dragoste nu sunt;
Și-n țara mea — tăcuți ca-ntr-un mormînt —

Cei vii și-așteaptă rîndul ca să moară;
Pe cîtă vreme morții... Cine știe?...
Așteaptă-o zi ca-n alte țări să-nvie!...

PELERINII MORŢII

E cîrciuma plină de oameni străini —
De oameni tăcuţi ce vin de departe,
De unde ei singuri să spună nu ştiu...

De unde veniţi, pelerini?
Din care cetate cu porţile sparte
Din care pustiu?...
De unde veniţi, pelerini?...
De unde veniţi cu sandalele rupte,
Cu hainele zdrenţe şi feţele supte,
Şi albe, de parcă
Vă temeţi ca pumnul de care fugiţi
Să nu vă ajungă şi iar să vă-ntoarcă
În ţara în care n-aţi vrut să trăiţi?...
Cu ochii albaştri, ca-albastrul senini,
De unde veniţi, pelerini?...

Ei tac...
Să răspundă nici unul nu vrea;
Iar cîrciuma pare o criptă,
Şi-n ea
Tăcuţii străini, cu sandalele rupte,
Cu hainele zdrenţe şi feţele supte,
Cu braţele goale şi umerii goi,
Îşi trec de la unul la altul paharul,

Şi-n flacăra scurtă, ce-o scapără-amnarul
Par nişte strigoi...

— Hei!... Mute fiinţe,
Bizari pelerini,
Cu ochii albaştri, ca-albastrul senini,
Spre care cetate porNirăţi — armată
De oameni cu cranii şi mîini de schelete,
Cu feţele albe ca albul perete
Şi gura-ncleştată?

Ei tac...
Să răspundă nici unul nu vrea...
Pe cer o lumină s-aprinde, şi-o stea
Coboară şi-n sute de stele se-mparte...

Şi-n clipa aceea, tăcuţii strigoi
Se scoală grămadă, ca-n ziua de-apoi,
Şi pleacă cu toţi mai departe...

ÎN TEMPLUL LINIŞTII

lui **Al. Gherghel**

În sfeşnicele vechi de-aramă
Descresc trei lumînări de ceară —
Descresc ca nopţile spre vară.
Şi-n sfeşnicele vechi de-aramă
Trei flăcări parcă se destramă
În fire lungi de foc ce cresc
Din lumînări pînă-n tavan
Şi scriu verseturi din *Coran*
De-a lungul templului turcesc...

Trei credincioşi desculţi se-nclină
Proptindu-şi frunţile-n covor —
Şi parcă-s trei bolnavi ce mor...
Trei credincioşi desculţi se-nclină,
Şi-n simfonia de lumină
Ce-şi plimbă petele pe geamuri —
Cînd verzi, cînd purpure, cînd blonde —
Par trei corăbii vagabonde
Ce-adorm în legănări de valuri...

Şi-n templul liniştit ce pare
Un sarcofag păgîn, enorm,
Toţi *Muezinii* parcă dorm...
Şi-n templul liniştii, în care

Greoiul fum de lumînare
Miroase-a cranii dezgropate —
Din sfeşnicele vechi de-aramă
Trei flăcări pîlpîind te cheamă
S-adormi sub ele-ntins pe spate!...

NOCTURNĂ

În noaptea-aceea luna părea un cap de mort
Tăiat de ghilotină și aruncat în Mare —
Un cap purtat de valuri și-n marșuri funerare
Rostogolit spre farul ce scînteia în port.

În noaptea-aceea luna părea un ghem de sfoară
Scăpat din mîna dreaptă a celui care-n viață
Te leagă, te dezleagă, te iartă și te-nvață
Cum poți ieși din iarnă, intrînd în primăvară.

Și-n noaptea-aceea luna părea un chihlibar,
Desprins din cingătoarea lui Crist, care murise
Ca să-nvieze iarăși din somnul fără vise,
Sanctificîndu-și crucea rămasă pe Calvar!...

PE DUNĂRE

... **emportant vers tes havres**
Tes cargaisons de bois,
de houille et de cadavres.

PAUL VERLAINE

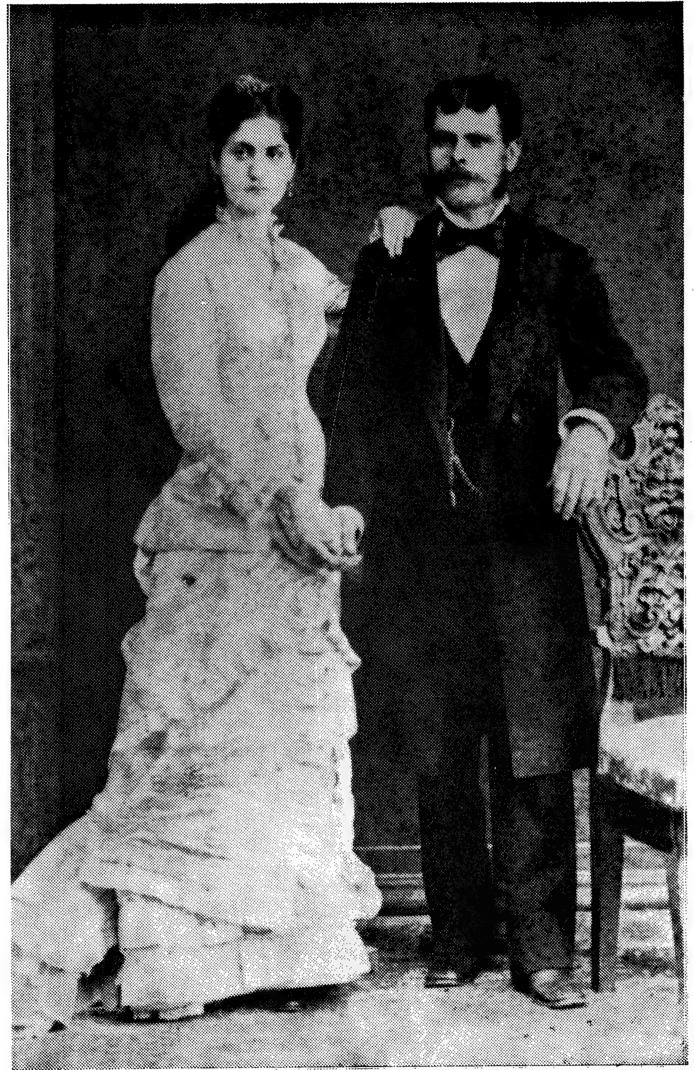
Se duc pe Dunăre la vale
Caiace-n roz și-n alb vopsite...
Se duc pe Dunăre la vale
Coșciuguri albe, plutitoare
Pe negrul apelor murdare...

Departe-n zare, neclintite,
Pădurile de sălcii par
Castele negre feodale
Ce-și spală-n apele murdare
Tristețea zidului murdar.

Se duc pe Dunăre la vale,
Grăbiți și fără de popas,
Pescarii triști ce poartă-n glas
Tăcerea albelor spitale...

Se duc pe Dunăre la vale —
Ca șirul de cocori pribegi
Pe-ntinsul fără de hotare —
Se duc pe Dunăre la vale
Coșciuguri albe plutitoare
Pe negrul apelor murdare...

Şi tot pe apa care poartă
Noroiul omenirii-ntregi,
Sub sărutările solare,
Pluteşte şi-o... ghitară spartă.

Părinţii poetului: Alexandrina şi Tudor Minulescu

Ion Minulescu la vîrsta de un an, cu „Mama Alexandrina"

CREPUSCUL LA TOMIS

Pe mare-n asfințit...
Și vîntul
Îmi poartă barca pe cărarea
Pe care soarele și marea
Se-mbrățișează cu pămîntul!...

Din larg,
Ca niște mici fragmente
Desprinse din albastrul infinit,
Înamoratele sirene
Apar cu gesturi indecente
Și-n cinstea mea încep să-noate
Pe spate,
Cu cîte-un far aprins sub gene,
Ce-mi luminează-n asfințit
Temutul semn de întrebare
Cu care marea m-a-nfrățit...

Iar eu —
Pornit în căutarea
Frumosului din suflet
Și din rime —
Un vagabond pe care marea
M-a scos de păr, din adîncime

M-avînt din nou în infinit...
Şi convertit
De dragul unei simple jucării,
M-agăţ cu mîinile de astrul
Ce ca un pescăruş rănit
Îşi moaie aripa-n albastrul
Crepusculărei agonii!...

SOSESC CORĂBIILE

lui Krikor Zambaccian

Sosesc corăbiile,
Vino,
Să le vedem cum intră-n port —
Să le vedem cum, obosite de-atîta luptă cu furtuna,
Îşi lasă ancorele grele să cadă una cîte una,
Aşa cum fiecare parcă şi-ar îngropa cîte un mort!...

Sosesc cu pînzele umflate,
Ca nişte sînuri de femeie
Pe care-o buză pătimaşă le-a-nvineţit de sărutări
Şi parcă-aduc cu ele toată splendoarea vechilor serbări
În cinstea lui Neptun —
Temutul stăpîn al Mărilor Egee.

Sosesc din larg, misterioase,
Ca nişte semne de-ntrebare...
Nu ştim din care fund de lume —
Din răsărit,
Sau din apus —
Dar ştim că ori de unde pleacă
Ne-aduc veşti noi şi-ndestulare...
Sosesc corăbiile...
Vino,
Să le-ntrebăm ce ne-au adus!...

ROMANȚA CELOR TREI CORĂBII

Porniră cele trei corăbii...
Spre care țărm le-o duce vîntul?...
Ce porturi tainice,
Ascunse cercetătoarelor priviri,
Le vor vedea sosind mînate de dorul tristei pribegiri?..
Ce valuri nemiloase,
Mîine,
Le vor deschide-n drum mormîntul?..

Porniră cele trei corăbii, purtînd în pîntecele lor
Grămezi de aur,
Chihlibare,
Smaralde verzi
Și-opale blonde;
Iar sus, pe bord,
Tristețea-acelor romanțe veșnic vagabonde,
Cîntate,
Azi, în drum spre *Poluri*,
Iar mîine-n drum spre-*Ecuator!*...

Porniră cele trei corăbii...
Și-abia se mai zăresc —
Se-ngroapă
În golul zărilor pătate de violetul înserării;

Iar albul pînzelor întinse,
În cenușiul depărtării,
Zidește trei mausoleuri în care dorm cei duși pe apă.

Porniră cele trei corăbii...
Și-n urma lor rămase portul,
Mai trist ca muntele *Golgotei* însîngerat de-un asfințit,
Și-n urma lor,
Pe cheiul umed,
Un singur albatros rănit
Mai stă de pază,
Ca Maria,
Venită să-și vegheze mortul!...

ROMANȚA CELOR TREI GALERE

lui Horia Oprescu

În rada portului,
La cheiul pe care astăzi cresc castanii,
În rada portului, ce pare o lacrimă-a Mediteranei,
Dorm trei galere ancorate de zeci de ani,
Dorm trei galere,
Ce poartă-n pupe încrustate
Trei nume spaniole:
Xeres,
Estremadura
Și-*Alicante*....

Dorm tristele galere....
Anii
Le-au putrezit pe jumătate,
Și lanțul ancorelor grele
Le-a ruginit de mult în apă.
Furtunile fără de număr
Le-au înecat răzbunătoare
Matrozii, unii după alții,
Iar căpitanii
Dorm fiecare-n cîte-o groapă
Săpată-n cîte-un fund de mare!...
Și-așa cum dorm, nedespărțite —
Ca trei tovarășe de luptă —
Ca niște suveniruri smulse îndepărtatului trecut,
Par trei sicriuri profanate
Din care morții-au dispărut
Cu-ntregile comori de aur
Și pietre scumpe —
Adunate
De cei ce le mînau pe-Atlantic,
Din țărm în țărm,
Din val în val,
De cei ce le-ancorau cu grijă pe coasta-Antilelor bogate
Și-n urmă le-ndreptau cu grabă —
Ca niște păsări albe-n zbor —
Din insula San-Salvador
Spre Spania —
Spre taciturnul și lacomul Escurial!

OCTOMBRE

În parcul presărat cu statui
De Nimfe,
Fauni
Și Silvani,
De-a lungul celor trei alei
De plopi,
De tei
Și de castani,
Pe băncile vopsite-n verde
Și pe nisipul galben-șters,
Multicolorele covoare de frunze veștede s-aștern
În ritmul vîntului de toamnă,
Ca-n ritmul unui ultim vers —
Un vers cu care se sfîrșește un cînt
Dintr-un Poem etern.

Octombre — curtizana pală, cu-obraji fardați
Și buze supte —
Octombre — amanta celor care pornesc
Să nu se mai întoarcă —
Octombre-a poposit în parcul cu-alei cotite
Și-ntrerupte
De visătoarele bazinuri,
Pe-albastrul cărora — o barcă —
O frunză veștedă și-așteaptă întîrziatele surori...

O!... Nentrerupta disonanță de schingiuiri
Ce-ți dă fiori!..
O!... Nesfîrșitele regrete abia șoptite!...
Cine trece
Prin parcul presărat cu statui,
De-a lungul celor trei alei,
Se-nduioșează ca de plînsul idolatratelor femei!...

Și-n parcul unde altădată veneau Boemii să-și aștepte
Necredincioasele Boeme —
Același parc ce-ți pare și-astăzi
O filă ruptă din romanul nemuritorului Murger —
Își pleacă brațele uscate,
Precum prin albele spitale
Își pleacă brațele bolnavii ce plîng —
Și nu știu pentru ce...

Și-n timp ce vîntu-i smulge fardul
Și-l spulberă în largi spirale,
Octombre — curtizana pală —
Coboară ultimele trepte!...

ROMANȚA CELUI CE S-A-NTORS

Tăceți, voi toți din jurul meu,
Vă rog tăceți —
Că-s obosit,
Și-aș vrea să dorm,
Și-aș vrea să mor,
De-ar fi să pot muri curînd și mai ușor
Ca cei ce-s morți de mult!...
Tăceți,
Vă rog tăceți...

Abia sosit,
Voi mă-ntrebați pe unde-am fost!...
O, de-ați ști voi ce drumuri lungi,
Ce fund de zări
M-adăpostea, pribeag mereu tot pe-alte mări! ...
O, de-ați putea porni și voi
Pe unde-am fost!...

O, de-ați putea și voi cîndva —
Pornind grăbiți pe urma mea,
Să rătăciți nentrebători
Și nentrebați!...
Să vînturați pămîntul tot —
În lung

Și-n lat —
Și fund de văi
Și vîrf de munți, necercetat,
Să cercetați,
Nentrebători
Și nentrebați!...

O, de-ați putea-ntîlni și voi ce-am întîlnit —
Femei cu ochi frumoși de bronz
Și guri de-argint,
Ce le-am iubit,
Și le-am iertat —
Căci toate mint,
Cum i-au mințit
Pe toți pe cîți i-au întîlnit!

O, de-aș putea să vă spun tot...
Dar nu —
Plecați...
Că-s obosit —
Și-aș vrea să dorm,
Și-aș vrea să mor,
De-ar fi să pot muri curînd și mai ușor!...
M-ați ascultat —
Vă mulțumesc...
Acum plecați.

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis calului:
— Grăbește...
Pune-ți aripi ca în basme
Și te-nalță pînă-n nori...
Tot mai sus,
Tot mai departe —
Ca șireagul de cocori
Ce plutește colo-n zare!...
Haide, calule, grăbește!...

Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis vîntului:
— Dă-mi mîna
Și tîrăște-mă cu tine pînă unde poți pătrunde —
Pînă-n zarea-nsîngerată unde soarele s-ascunde...
Ca s-ajung cît mai degrabă,
Haide, vîntule, dă-mi mîna!...

Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis morții:
— Mergi-nainte
Și cosește-mi fără milă tot ce-i viu
Și-mi ține calea...
Netezește-mi munții-n zare
Și-umple-mi de cadavre valea
Dintre ea și mine —
Haide!... Haide, moarte, mergi-nainte!...

Ca să-ajung pînă la tine,
Pentru tine-au obosit
Calul,
Vîntul,
Moartea —
Toate mi-au făcut pe voie;
Dar...
Dintre cutele perdelei, ochii-ți verzi nu-mi mai răsar,
Strunele ghitarei-s rupte
Și... romanța s-a sfîrșit!

MULTAŞTEPTATEI...

De cînd te-aştept!...
Sunt ani...
Şi anii, ce lungi îţi par cînd n-ai cu cine
S-asculţi ciudatele romanţe ce plîng viorile-n surdine...
Şi violetele apusuri, ce triste-ţi par cînd n-ai cui spune
Ce-nfiorări plutesc în zare
Şi-n plînsul celor patru strune!...
. . . .

Te-am aşteptat la-ncrucişarea potecilor pe care-alt'dată
Multaşteptatele amante soseau grăbite să-şi sărute
Amanţii,
Ce-aşteptau în umbră, tăcuţi ca nişte statui mute...
Şi cîte primăveri, de-a rîndul, castanii roşii nu-mi vestiră
Că nimeni n-a trecut pe-acolo
Şi-n zare nimeni nu s-arată!...

Te-am aşteptat pe ţărmul mării —
Pe ţărmul nalt ca şi terasa
Castelului regesc, pe care un prinţ şi-ar aştepta mireasa...
Dar valurile, ştiutoare de soarta celor ce porniră
Spre ţărmul unde stam de strajă,

Cînd le-ntrebai ce ştiu de tine,
Îmi spuseră c-aştept zadarnic...
Şi azi viorile-n surdine...
Ce-mi plîng ciudatele romanţe
Mai trist de cum le plînse ieri,
Par lacrimi picurate-n cupa netălmăcitelor dureri...

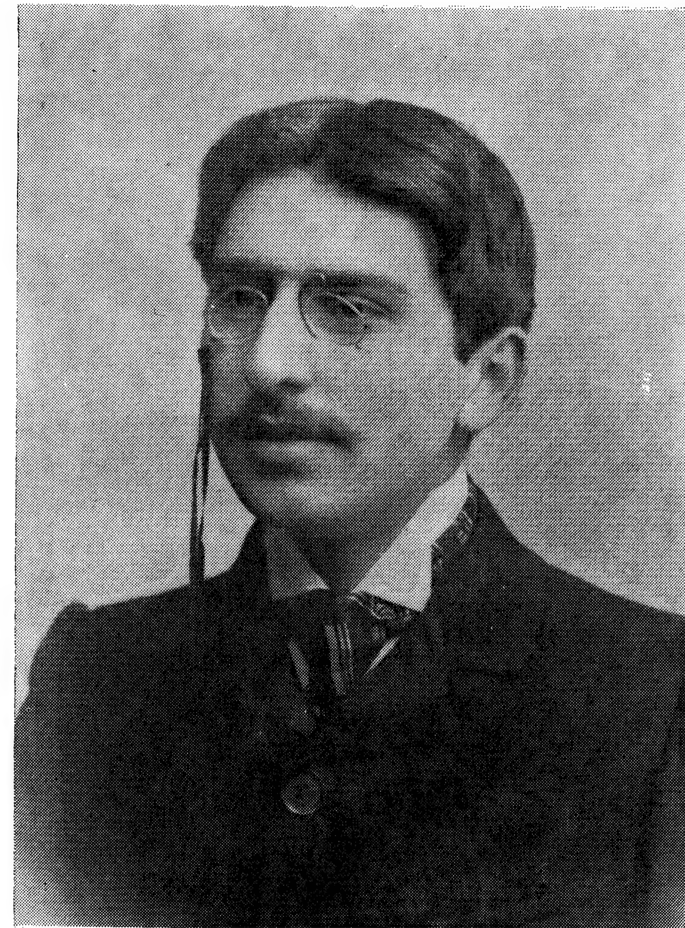
ACELEI CARE VA VENI

De unde vii,
Și-n care preafericită țară
Văzuși lumina zilei — tu, albă ca și-o zi?...
Și ce nebune vînturi spre mine te purtară,
Ce barcă rătăcită te-aduse pîn-aci?...

De ce plecași din țara, în care palmierii
Tremurătoare umbre își culcă pe nisip?
Nu-ți fu de-ajuns pustiul cu lacrimile serii,
Și nu găsiși pe-aiurea să-ți plimbi frumosul chip?

Or nu știuși că-n țară la mine
Nu-s nici cînturi,
Nici flori de lămîiță?...
Amanții și-au vîndut
Orgiilor
Și corpul,
Și sfintele avînturi,
Și-azi totu-i mort și putred în carcera de lut!...
. . . .

Cu mîini subțiri și albe, ca mîinile de sfîntă
Pictată pe-un perete de templu bizantin

Ion Minulescu în 1900

Scrisoarea lui I. L. Caragiale către Mihail Dragomirescu
(Colecția familiei)

Și ochi pătați de-otrava privirii ce-nspăimîntă —
Ochi verzi ca apa moartă
Și morți ca negrul *spleen*,
Veniși, aducătoareo de cîntec și lumină,
Să-mi ușurezi povara fatalului Calvar,
Să-mi reclădești o lume cu-o boltă mai senină
Și să mă smulgi din gheara supremului coșmar...

Dă-mi mîna dar și du-mă cu tine,
Du-mă-n țara
În care palmierii — stăpîni peste pustiu —
Cu brațele deschise ne vor primi-n Sahara
Iubirilor născute din goluri de sicriu!...

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Que la mort ne nous ait qu'ivres morts
de nous-mêmes.

JULES LAFORGUE

În tine-mi pun toată speranța
Și-ți zic:
— De-acum pentru mine fii totul
Iar eu
Voi fi pentru tine același ateu,
Ce-afară de tine nu crede-n nimic.
Fii totul —
Trecutul, cu morții de ieri
Ce dorm la răspîntii, de sălcii umbriți,
Și ziua de *mîine*, cu noii-veniți
Ce rîd pe mormîntul defunctei *Dureri*...
Spre norii de-aramă, pe-naltele scări
Urca-vom —
Din goluri în goluri pribegi,
S-ajungem în țara în care sunt regi:
Nimicul,
Eternul,
Și-*Albastrul* din zări...
Și-acolo,-n grădina în care nu cresc
Decît mătrăgune,
Cucute
Și laur,
Sorbi-vom cu sete din cupe de aur
Iubirea topită-n *Albastrul* ceresc!...

ODELETĂ

În cinstea ta, —
Cea mai frumoasă și mai nebună dintre fete, —
Voi scri trei *ode*,
Trei *romanțe*,
Trei *elegii*
Și trei *sonete*.
Și-n cinstea ta, —
Cea mai cîntată din cîte-n lume-au fost cîntate, —
Din fiecare vers voi face
Cîte-un breloc de-argint, în care
Gîndirile-mi vor sta alături, ca niște pietre nestimate
De-a pururi încrustate-n bronzul
Unei coroane princiare!...

Din țara-n care dorm de veacuri vestiții *Faraoni*,
Din țara
În care *Sfincșii* stau de vorbă cu Nilul sfînt
Și cu *Sahara*,
Din țara-n care palmierii
Vestesc arabilor furtuna
Și caravanelor pierdute
Că nu se mai întorc nici una,
Din țara asta minunată,
Tăcută,
Tristă
Și bizară,

Îți voi aduce trei smaralde nemaivăzute-n altă țară,
Trei perle blonde, pescuite de *Negri*-n golful de *Aden*,
Și trei rubine-nsîngerate, ascunse toate-ntr-un refren
De *Triolet*,
Pe care nimeni nu-l va înțelege, — fiindcă nu-i
În lume nimeni să-nțeleagă simbolul *Trioletului* !...

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Nu-i nimeni... nimeni să ne vadă și să ne-auză —
Nu pleca.
Dă-mi degetele-ți inelate să le sărut ca și-altădată,
Dă-mi degetele-ți inelate —
Poeme-n pietre nestimate —
Vreau să le-nvăț pe dinafară și să le cînt,
Dă-mi mîna toată,
Căci nu-i în tot salonul alta, așa, la fel cu mîna ta.

Rămîi cu mine toată seara...
Ce-ți pasă dacă-o să sfîrșească
Orchestra valsul?..
Tu nu știi
Că nu-i în tot salonul altul la fel cu mine să iubească?

Deschide-ți brațele —
Altarul în care mă-nchinam alt'dată —
Deschide-ți brațele și prinde-mi în ele brațele-obosite,
Apleacă-ți gura-nsîngerată,
Și sărutările-ți aprinse înseamnă-le pe obrazu-mi pal.
Înseamnă-le la rînd, să-mi steie pe veci de pază,
Neclintite,
Ca pasările legendare pe malul lacului *Stymfal* !...

CELEI MAI APROAPE

De ce-ți sunt ochii verzi —
Coloarea wagnerienelor motive
Și părul negru ca greșala imaculatelor fecioare?
De ce-ți sunt buzele pătate de violete trecătoare?
Și mîinile de ce-ți sunt albe ca albul tristelor altare
Din Babilon,
Și din Ninive?

De ce, cînd plîngi,
În plînsu-ți moare o-ntreagă lume de petale
De trandafiri,
De chiparoase,
De nuferi albi
Și crizanteme?...
De ce, cînd plîngi,
Cu tine plînge tristețea blondelor opale,
Iar torțele aprinse-n umbra castelelor medievale
Se sting suflate ca de groaza demoniacelor blesteme?...
De ce, cînd cînți,
Cu tine cîntă un infinit de armonii
Ce năvălesc tumultuoase
Din golul zărilor,
Din astre,
Din zborul păsărilor albe,
Din fundul mărilor albastre,

Din lumea morților,
Din lumea părerilor de rău tîrzii?

Și cînd stai ochi în ochi cu-amanții — poeți
Ce-ți cîntă ochii,
Părul
Și buzele —
Cînd te-nfioară cuvintele ce n-au fost spuse,
Cînd în penumbra violetă a trioletelor apuse
Pui într-o cumpănă Minciuna
Și într-altă cumpănă-Adevărul,
De ce te pleci spre cel mai tînăr dintre poeți,
Și-i strîngi cu sete
În palme capul,
Ca-ntr-o gheară de vultur însetat de sînge,
Și dinții tăi
De ce-i pictează, în rozu-obrajilor, motive
Asiriene,
Din poemul trăit de sfintele poete
În noaptea-altarelor păgîne
Din Babilon
Și din Ninive?...

ROMANŢĂ FĂRĂ MUZICĂ

Că ne iubim — şi-o ştie lumea toată —
E-adevărat;
Dar cît ne vom iubi
Nici noi nu ştim,
Nici lumea nu va şti...
Şi nu va şti-o, poate, niciodată...
. . . .

Ne-am cunoscut în ţara-n care-alt'dată
Manon Lescaut iubi pe *Des Grieux*,
Într-un amurg de toamnă, orchestrată
În violet,
În alb,
În roz
Şi-n *bleu*.
Şi ne-am iubit întîia oară-n parcul
În care Nimfele de marmură privesc,
Cu ochii-ntrebători, către peluza
Pe care-un Zeu îşi pregăteşte arcul,
Să-şi bată joc de cei ce-l ocolesc...

Şi ne-am iubit!...
Ţi-aduci aminte?...
Bluza —

Ah!.. Bluza ta pe sînu-ţi decoltat
Părea un peplum de mătase, sfîşiat
Pe sînul unei Venere ce moare!...

Şi ne-am iubit cu-atîta nebunie,
Că statuele albe ne-au privit
Cu ochi geloşi,
Iar zeul a-mpietrit
În mînă cu-o săgeată-otrăvitoare!...

Şi ne-am iubit,
Şi-azi toată lumea ştie
Că ne iubim...
Dar cît ne vom iubi
Nici noi nu ştim,
Nici lumea nu va şti!..

CELEI CARE TRECE

Tu pari o statuă turnată nu-n bronz etern,
Ci-ntr-un metal,
Ce pînă astăzi n-are încă
Nici preț,
Nici nume,
Nici coloare —
Metal bizar, din care-artistul
Creă-n suprema inspirare
Icoana ultimei religii
Și-a ultimului ideal!

Tu pari o statuă furată de-amantul tău dintr-un muzeu
În care-n vremile de-alt'dată
Veneau bătrîni să ți se-nchine,
Ca pajii —
Ce mureau sub ochii răutăcioaselor Regine
Sau ca Martirii-n adorarea trimisului de Dumnezeu!

Și-așa cum treci îngîndurată de-a lungul străzilor pustii,
De-a lungul străzilor pătate de-nsîngerări crepusculare,
Tu pari o Venus de la Millo
Ce-și cată brațele,
Pe care
Cei morți le-au luat cu ei în groapă,
Să nu le lase celor vii...

CELEI CARE PLEACĂ

Tu crezi c-a fost iubire-adevărată...
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie...
Dar ce anume-a fost,
Ce-am vrut să fie
Noi nu vom ști-o poate niciodată...

A fost un vis trăit pe-un țărm de mare,
Un cîntec trist, adus din alte țări
De niște pasări albe — călătoare
Pe-albastrul răzvrătit al altor mări —
Un cîntec trist, adus de marinarii
Sosiți din Boston,
Norfolk
Și New York,
Un cîntec trist, ce-l cîntă-ades pescarii
Cînd pleacă-n larg și nu se mai întorc.
Și-a fost refrenul unor triolete
Cu care-alt'dată un poet din Nord,
Pe marginile albului fiord,
Cerșea iubirea blondelor cochete...

A fost un vis,
Un vers,
O melodie,

Ce n-am cîntat-o, poate, niciodată...
. . . .

Tu crezi c-a fost iubire-adevărată?...
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie!

TREI LACRIMI RECI DE CĂLĂTOARE

Și-ai să mă uiți —
Că prea departe
Și prea pentru mult timp pornești!
Și-am să te uit —
Că și uitarea e scrisă-n legile-omenești.
. . . .

Cu ochii urmări-vei țărmul, topindu-se ca noru-n zare,
Și ochii-ți lăcrima-vor poate
Trei lacrimi reci de călătoare;
Iar eu pe țărm
Mîhnit privi-voi vaporu-n repedele-i mers,
Și-nțelegînd că mi-ești pierdută,
Te-oi plînge-n ritmul unui vers.

Și versul meu
L-o duce poate vreun cîntăreț pînă la tine
Iar tu —
Cîntîndu-l ca și dînsul,
Plîngîndu-l, poate, ca și mine —
Te vei gîndi la adorata în cinstea căreia fu scris,
Și-uitînd că m-ai uitat,
Vei smulge din cadrul palidului vis

Întunecatu-mi chip,
Ca-n ziua cînd te-afunda vaporu-n zare
Și cînd din ochi lăsai să-ți pice
Trei lacrimi reci de călătoare!

CELEI ÎNVINSE

Ce glas de clopot —
O!... Ce glas de clopot spart și răgușit!...
Nu-l mai cunoști?
E-același glas ce ți-a urat — sunt ani de-atunci —
«*Bine-ai venit!*»

Ți-aduci aminte cum suna
Ca-ntr-un ajun de sărbătoare?
Suna ca-n zilele cînd moare
Cineva!...
Suna ca și-azi nencrezător
În viitorul morților!...

Ascultă-l bine —
Tu, ce porți în păr cununi de flori crescute
Pe țărmul mărilor străine,
Ascultă-l bine —
Tu, ce porți în ochi opalele-ntristării
Topite-n lacrimi verzi de Mare,
Ascultă-l bine —
Tu, ce porți pe buze purpura-nserării
Și-n glas cîntări crepusculare,
Ascultă-l bine...

Ascultă-i notele de-aramă ce-ți par acum necunoscute
Și amintește-ți seara-n care —
Sunt ani de-atunci —
Ca și-astă-seară,
Veneam tăcuți ca *primii oameni*
Pe drumul celor dați afară
Din raiul primei fericiri...

E-același clopot de-altădată,
E-același grav proroc ce-mparte
Drumeților,
Netălmăcite
Și cobitoare prorociri!...

Și-acum dă-mi mîinile,
Dă-mi ochii,
Dă-mi gura,
Dă-mi viața toată,
Sărmană-nvinsă, dă-mi trofeul victoriei,
Iar mîine-n zori,
Fii liberă din nou
Și-ntoarce din drum pe noii-nvingători!..

ROMANȚA AMANTELOR DE IERI

Où sont nos amoureuses?...
Elles sont au tombeau.

GÉRARD DE NERVAL

Amante cu ochi verzi,
Amante cu ochi adînci ca fundul zării
Și buze calde-nsîngerate
Ca-albastru-n ceasul înserării;
Voi, ce-ați murit demult
Și totuși nu v-ați găsit încă mormîntul,
Sub ce ferestre-n veci închise și cu perdelele lăsate
Mi-ați îngropat de-a pururi cîntul?

Amante cu ochi verzi,
Amante cu ochi adînci ca fundul zării!...

Pe vatra sufletelor voastre, sărmană vatră funerară —
Mormînt de patimi potolite —
În lungi acorduri de chitară
V-am presărat garoafe roșii ca niște buze-nsîngerate
Ce-ar vrea să renvieze morții
Din vechi coșciuguri putrezite
Prin cimitirele uitate.

Pe vatra sufletului vostru, sărmană vatră funerară,
Jertfitu-mi-am credința-n stele și-n ochii voștri verzi!

Eram
Duhovnicul ce v-ascultasem
Și de trecut vă dezlegam —
Eram un Crist-copil ce moare negîndu-și biblia barbară
În spasmurile-nfiorării și-n caldul vis ce-l întrupasem
Pe șase strune de chitară...

Amante cu ochi verzi,
Amante cu ochi adînci ca fundul zării...
Sub ce ferestre-n veci închise
Mi-ați îngropat de-a pururi cîntul?..
Voi, moartelor nemuritoare,
Veniți, căci v-am găsit mormîntul...
Veniți cu toate-n cimitirul
Ce-n biata-mi inimă-și deschide
Largi porțile să vă primească...
Veniți, schelete călătoare,
Veniți, sărmane Danaide,
Cu buze calde-nsîngerate ca-albastru-n ceasul înserării!

CELEI CARE MINTE

Et fais-moi des serments
que tu rompras demain.

PAUL VERLAINE

Eu știu c-ai să mă-nșeli chiar mîine...
Dar fiindcă azi mi te dai toată,
Am să te iert —
E vechi păcatul
Și nu ești prima vinovată!...

În cinstea ta,
Cea mai frumoasă din toate fetele ce mint,
Am ars miresme-otrăvitoare în trepieduri de argint,
În pat ți-am presărat garoafe
Și maci —
Tot flori însîngerate —
Și cu parfum de brad pătat-am dantela pernelor curate,
Iar în covorul din perete ca și-ntr-o glastră am înfipt
Trei ramuri verzi de lămîiță
Și-un ram uscat de-Eucalipt.

Dar iată,
Bate miezul nopții...
E ora cînd amanții,-alt'dată,
Sorbeau cu-amantele-mpreună otrava binecuvîntată...
Deci vino,
Vino și desprinde-ți din pieptenul de fildeș părul,
Înfige-ți în priviri Minciuna

Şi-n caldul buzei Adevărul
Şi spune-mi:
Dintre cîţi avură norocul să te aibă-aşa
Cîţi au murit
Şi cîţi blesteamă de-a nu te fi putut uita?...

Eu ştiu c-ai să mă-nşeli chiar mîine...
Dar fiindcă azi mi te dai toată,
Am să te iert —
E vechi păcatul
Şi nu eşti prima vinovată!...

Deci nu-ţi cer vorbe-mperecheate de sărutări,
Nu-ţi cer să-mi spui
Nimic din tot ce-ai spus la alţii,
Ci tot ce n-ai spus nimănui.
Şi nu-ţi cer patima nebună şi fără de sfîrşit,
Nu-ţi cer
Nimic din ce poetul palid
Cerşeşte-n veci de veci, stingher,
Voi doar să-mi schimbi de poţi o clipă
Din şirul clipelor la fel,
Să-mi torni în suflet infinitul unui pahar de hidromel,
În păr să-mi împleteşti cununa de laur verde
Şi în priviri
Să-mi împietreşti pe veci minciuna neprihănitelor iubiri.

Şi-aşa, tăcuţi —
Ca două umbre, trîntiţi pe maldărul de flori —
Să-ncepem slujba-n miez de noapte
Şi mîine s-o sfîrşim în zori!

ROMANŢĂ FĂRĂ MUZICĂ

În seara cînd ne-om întîlni —
Căci va veni şi seara-aceea —
În seara-aceea voi aprinde trei candelabre de argint
Şi-ţi voi citi
Capitole din epopeea
Amantelor din Siracuza,
Citera,
Lesbos
Şi Corint...
Şi-n seara cînd ne-om întîlni
Te-oi întreba,
Ca şi pe multele pe care le-am întrebat-naintea ta:
— Voieşti sau nu să fii a mea?

În seara cînd ne vom iubi —
Căci va veni şi seara-aceea —
În pat vom presăra buchete de trandafiri şi chiparoasă,
Ne vom închide-apoi în casă
Şi vom zvîrli în stradă cheia...
Şi-n seara cînd ne vom iubi
Te-oi întreba,
Ca şi pe multele pe care le-am întrebat-naintea ta:
— Voieşti să nu mai fii a mea?...

Şi-n seara cînd ne-om despărţi —
Căci va veni şi seara-aceea —
Vom stinge flăcările-albastre din candelabrele de-argint
Iar florile de chiparoasă şi trandafirii-i vom presa
În cartea roză-a epopeii
Amantelor din Siracuza,
Citera,
Lesbos
Şi Corint...
Şi-n seara cînd ne-om despărţi
Te voi ruga,
Ca şi pe multele pe care le-am sfătuit-naintea ta:
— Să-ţi aminteşti c-ai fost şi-a mea!..

MARŞ FUNEBRU

Vouă şi lor

Voi, care le-aţi iubit,
Voi, care le-aţi cîntat,
Voi, care le-aţi pierdut,
Şi-aţi plîns,
Şi le-aţi uitat...
Şi totuşi le păstraţi, ca-ntr-un breloc de-argint,
Şi astăzi, fără voie, în suflet încrustată,
Icoana lor —
Icoana amantelor ce mint —
Cernită-n resemnarea regretelor de-alt'dată;
Voi, care le-aţi pierdut,
Şi-aţi plîns,
Şi le-aţi iertat;
De ziua lor,
Căci mîine e ziua tuturor,
Din cîntecele voastre cu care-alt'dată voi
Împrumutaţi eternul sclipirilor astrale
Femeii ce-ntîmplarea v-o trimisese-n cale;
Din cîntecele voastre, cu care-alt'dată voi
Însufleţeaţi nimicul eternului noroi,
Făceţi un rug pe care drept jertfă s-aruncaţi
Tot ce păstraţi în suflet, ca-ntr-un breloc de-argint,
Şi-n cinstea lor —
În cinstea amantelor ce mint —
Daţi foc minciunii-n care alt'dată vă-ncredeaţi,
Toţi care le-aţi iubit,

Toţi care le-aţi cîntat,
Toţi care le-aţi pierdut,
Şi-aţi plîns,
Şi le-aţi iertat!...

LITURGHII PROFANE

(1908)

lui Zenovie Pîclişanu

CLOPOTELE

Sună clopotele...
Sună clopotele-n depărtare.
Clopotele!... Clopotele!...
Cîte clopote să fie?
Cîte voci nedeslușite mor în zori, iar noaptea-nvie?
Cîte voci blestemă foamea zilelor din postul mare?...
Clopotele, clopotele...
Tac și-n urmă sună iară.
Sunt trei clopote de-aramă, sau trei clopote de-argint?
Și ce Crist vorbește-n glasul clopotelor ce ne mint
De atîția ani de-a rîndul
Și la fel ca-n prima seară?...
Ce nebun profet mai vine să ne spună că-i trimisul
Celui ce făcu pămîntul din nimic?
Și ce minciună
Iar schimba-va fața lumii?...
Sună clopotele,
Sună
Ca și-n noaptea cînd surîse pentru prima oară Sfinxul!..

Sunați, clopote de-aramă.
Sunați, clopote de-argint...
Vîntul să vă-nalțe cîntul tot mai sus,
Tot mai departe —
Să vă spulbere-n albastrul mîngîierilor deșarte
Și să vă sugrume glasul profeților ce mint.

ÎN ORAȘUL CU TREI SUTE DE BISERICI

În orașul cu trei sute de biserici,
De trei ani,
Sună clopotele-ntr-una...
Și orașu-i plin de lume
Ce se-ntreabă:
— Unde-i sfîntul?...
Unde-i sfînta fără nume?...
Pentru cine sună-ntr-una clopotele de trei ani?...

Preoții-mbrăcați în negru, ca și cioclii,
De trei ani,
Încruntați privesc mulțimea albă adunată-n stradă,
Preoții-mbrăcați în negrul pasărilor mari de pradă
Tremură cînd văd mulțimea răzvrătită de trei ani!..

— Unde-i sfîntul?
Unde-i sfînta fără nume?
Să ne spună,
Pentru cine sună-ntr-una clopotele de trei ani?
Cui trimitem noi atîtea lumînări
Și-atîția bani?
Unde-i sfînta iertătoare de păcate?...
Să ne spună...

Și-ntrebările mulțimii răzvrătite
Se ridică
Ca și valurile mării frămîntate de furtună,
Și-n orașul cu trei sute de biserici
Parcă pică
Din văzduh amenințatea:
— Să ne spună... să ne spună
. . . .
. . . .

În orașul cu trei sute de biserici,
De trei zile,
Nu mai sună nici un clopot — nici un clopot de aramă;
Și orașul cu trei sute de biserici,
De trei zile,
Pare-a fi pictat în dosul unui geam de panoramă!...

GÖTTERDÄMMERUNG

Or,
În ziua-aceea cerul, înnegrit de fum,
Părea
Un tavan de catedrală ce se năruie;
Iar fumul
Din clopotnițele-aprinse
Deschidea-n albastru drumul
Altui fum mai greu mai negru...
Și albastrul se-nnegrea...

Ard bisericile toate...
Ard *Credințele* bătrîne...
Ard *Cristoșii*
Și *Trecutul* —
Arde parcă lumea-ntreagă...
Ce *Nebun* venit de-aiurea nu putu să ne-nțeleagă?
Ce-ndrăzneț aprinse focul ereziilor păgîne?
Și ce nou *Profet* veni-va să clădească-n noi cuvinte
Casa celui care n-are nici sfîrșit,
Nici început?...
Cine-o să ne-nvețe iară ce-am uitat —
Tot ce-am crezut?...
Cine-o să ne ierte nouă ce-om greși de-aci-nainte?...
Cine-o să ne-ndrepte pașii spre *mai bine?*
În război,

Cine-o să ne poarte-armata spre victorii?
Și pe Mare
Cine-o să le-arate calea iahturilor călătoare?...
Cine-o să ne-adoarmă-n inimi teama zilelor de-apoi?...
....
....

Și mulțimea-nspăimîntată
Spre clopotnițele-aprinse
Se-ndrumează grupuri-grupuri...
Cei *Cuminți* privesc plîngînd —
Plîng ca resturile unei colosale-armate-nvinse —
Iar *Nebunul* stă deoparte și zîmbește fredonînd:
— *Götterdämmerung!...*

LA UMBRA CRUCILOR DE LEMN

Trei cruci de lemn,
Trei cruci enorme de lemn, vopsit cu trei colori,
Păzesc pe marginea șoselei fîntîna celor credincioși...
Trei cruci, pe marginea șoselei,
Cu gesturi largi de mîini bolnave,
Opresc din drum pe călători
Și parcă-s trei spînzurători
De care-atîrnă trei *Cristoși !...*

Or, într-o zi,
Împinși de-același fatal și funerar îndemn —
Ca două-armate, puse una în fața alteia — *Cuminții*
Se întîlniră cu *Nebunii* —
Copiii morților de mîine se întîlniră cu părinții,
Și-armatele-ncepură lupta la umbra crucilor de lemn.
Deoparte, flutura *stindardul Credinței* —
Alb,
Curat,
Ca *albul curat* al florilor de nufăr —
Iar *tricolorul Nebuniei*, închis cu grijă-n cîte-un cufăr
De craniu omenesc,
Sta gata să-și desfășoare *tricromia*
La cea dintîi îngenuncheare a *albului imaculat...*
. . . .
Și-ntr-un tîrziu —

Coperta volumului *Romanțe pentru mai tîrziu* (1908)
cu ilustrații de Iser

Aquarelă

În orașu'n care plouă de cinci ori pe săptămână,
Orășenii pe trotuare
Merg ținându-se de mână;
Și'n orașu'n care plouă de cinci ori pe săptămână,
De sub vechile umbrele ce suspină
Și se'ndoaie,
Umede de-atâta ploaie,
Orășenii pe trotuare
Par păpuși automate, date jos din galantare...

În orașu'n care plouă de cinci ori pe săptămână
Nu răsună pe trotuare
De cât pașii celor care merg ținându-se de mână
Numărând
În gând
Cadența picăturilor de ploaie
Ce coboară din umbrele,

Aquarelă, facsimil din vol. *Spovedanii*, colecția „Manuscriptum"

Tîrziu de tot, cînd luna-ți pare o caravană-ntr-un pustiu —
În locul crucilor ce-alt'dată opreau din drum pe călători
Se deschideau trei gropi enorme ....
....
Și *tricolorul Nebuniei* adăpostea pe-nvingători!...

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI
(1913)

lui Tilică Ioanid

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI

Vorbesc cu mine însumi, cum aș vorbi c-un frate
Întors rănit din lupta cu zilele de ieri,
Și parcă tot nu-mi vine să cred că n-am dreptate —
Că *El* și *Eu* nu suntem decît același frate,
Și-aceeași rană-i doare pe ambii scutieri.

Armurile alt'dată pătate de rugină
Azi par mai sclipitoare decît oricînd,
Iar spada,
Încrucișată-n luptă de-atîtea ori,
E plină
De sîngele netrebnic al celor ce cad prada
Aceluiași proteic și veșnic Torquemada.

Vorbesc cu mine însumi și-mi zic:
— De ce mă minți
De-atîția ani de-a rîndul că tu ești cel mai mare
Din toți îmblînzitorii cohortelor barbare,
Că-n gestul tău palpită străvechile altare,
Iar vasta catedrală, zidită de părinți,
Cu-ntreaga-i melodramă de dumnezei și sfinți,
O poți schimba-ntr-o clipă,
De nu ți-ar fi rușine
De bărbile lor albe,

De mine
Și de tine?

Vorbesc cu mine însumi și-mi zic:
— De-atîția ani,
De cînd mă porți spre-același sublim necunoscut,
De ce mă minți cu-aceleași îndemnuri de temut
Și-mi profanezi credința cu-același prefăcut
Surîs —
Citit pe buze de josnici curtezani?
De ce din armonia supremelor cîntări
Azi nu se mai aude decît gozavul urlet
Al celor ce se-neacă în descărcări de tunet
Departe,-n cine știe ce profunzimi de mări!...
. . . .
. . . .
Mă simt așa de singur, c-aproape-mi este frică
Să mai vorbesc cu mine,
Și-mi zic:
— Ascultă, frate,
Ascunde-ți rana,
Uită c-ai fost rănit și tu —
Tu, ce-ai strivit atîția ce nu se mai ridică —
Te scutură de greul armurii-nsîngerate;
Iar celui ce te-ntreabă de-ți sunt sau nu-ți sunt frate
Răspunde-i: «*Nu*».

ECCE HOMO

Mie

Eu sunt o-mperechere de straniu
Și comun,
De aiurări de clopot
Și frămîntări de clape —
În suflet port tristețea planetelor ce-apun,
Și-n cîntece, tumultul căderilor de ape...

Eu sunt o cadențare de bine
Și de rău
De glasuri răzvrătite
Și resemnări tîrzii —
În gesturi port sfidarea a tot ce-i Dumnezeu,
Ș-n visuri, majestatea solarei agonii...

Eu sunt o-ncrucișare de harfe
Și trompete,
De leneșe pavane
Și repezi farandole —
În lacrimi port minciuna tăcutelor regrete,
Și-n rîs, impertinența sonorelor mandole.

Eu sunt o armonie de proză
Și de vers,

De crime
Și idile,
De artă
Și eres —
În craniu port Imensul, stăpîn pe Univers,
Și-n vers, voința celui din urmă Nențeles!...

ALEA JACTA EST

lui Iser

Am plecat...
Necunoscutul mi-a zis: «Vino, te aștept».
Am plecat în explorarea unor semne de-ntrebare
Și-am pășit cu majestatea ultimului înțelept
Pragul vechilor legende
Mîzgălite la-ntîmplare
Pe un colț de pergament!...

Paznicii nemărginirii mi-au deschis negrele porți
Și-astăzi rătăcesc în golul dintre soare și pămînt...
Și ce-ncet mă duce vîntul —
Parcă-ar duce la mormînt
Cel din urmă mort al lumii,
Cel mai singur dintre morți.

Mă-nfășor în atmosfera cimitirelor din haos...
Cîte sînt...?
Nu le știu decît noctambulii
Și poeții —
Cei ce n-au avut nici minte,
Nici credință,
Nici repaos,
Nici răbdarea să-și aștepte termenul obștesc al vieții.

Mă-nfăşor în rozul-verde,
În albastrul-violet,
Şi în aurul din soare,
Şi-ntr-o clipă mă preschimb
Într-un nimb enorm —
Un nimb
Preursit să-mbrace fruntea primului Anahoret.
Mă topesc cu amintirea unei vieţi trăite-n somn,
Mă-ntregesc cu nostalgia primelor îmbrăţişări,
Şi din cele două forme —
Cea de azi
Şi cea de ieri —
Mă-ntrupez în al veciei şi-al imensităţii *Domn !...*

Da...
Sunt Domnul celor veşnic plutitoare-n infinit —
Celor ce plutesc pe mare,
Celor ce plutesc pe vînt,
Celor ce plutesc în versuri,
În coloare
Şi în cînt,
Celor ce plutesc de-a pururi după cum le-a fost ursit...
Da...
Sunt Domnul celor veşnic plutitoare-n infinit.

ÎNAINTE

lui George Brăescu

Porniseră cu toţii în zori de zi...
Pe dealuri,
Pădurile albastre priveau spre răsărit —
Priveau cu lăcomia arhaicelor valuri,
Ce-aşteaptă naufragiul întîiului pornit...

Porniseră cu toţii în zori de zi...
Copiii
Purtau pe umeri prapuri de doliu,
Fredonînd
Versetele-nvăţate din cartea-n care fiii
Desăvîrşesc doctrina părinţilor,
Şi-n rînd
Cu ei,
Purtînd pe umeri un Crucifix enorm,
Bătrînii, trişti ca umbra din ştersele contururi,
Păşeau tăcuţi, ca spectrul Pontifilor ce dorm
De veacuri în cavoul supremului *de-a pururi...*

Porniseră cu toţii şi luaseră cu ei
Întreaga moştenire de datini
Şi credinţe,
Şi sclavi celui mai mare Evreu dintre Evrei,
Duceau cu ei povara eternei năzuinţe...

Duceau cu ei povara culcatului pe cruce.
Şi se-ntrebau bătrînii:
— De ce-i aşa de greu,
El, ce şi-a dat cuvîntul că-n veci ne va conduce,
El, cel de o fiinţă cu tatăl Dumnezeu?...

Porniseră cu toţii din ţara-n care morţii
Trăiau, ca şi-altădată, în cei rămaşi în viaţă —
Din ţara-n care morţii sînt Domni,
Iar pragul porţii
E singura-ndrumare a celor care-nvaţă
Ce-i Bine,
Rău,
Mic,
Mare,
Etern
Sau trecător...

Porniseră cu toţii din ţara-n care-ai lor
Şi ei
De-atîtea veacuri plîngeau fără să ştie
De ce n-aveau în gloata de *Noi*, un singur *Eu*,
De ce-n întreaga ţară, ca şi într-o parodie,
Trăiau atîţia *Apostoli*,
Şi nici un *Prometeu !...*

Dar încotro?
Spre care altare se-ndreptau,
Spre care-atotputernic,
Spre care-aproape-ascuns,
Nu se-ntrebase nimeni...
Pribegii nu ştiau
Decît că merg-nainte... şi atît li-era de-ajuns!...

Dar astăzi unul,
Mîine un altul,
Cei bătrîni

Însîngerau noroiul de-atîţia-nsîngerat,
Şi-nvinşi de greul celui mai bun dintre stăpîni,
Mureau sub greul celui pe Crucifix culcat!...
Mureau ca şi martirii din primele decenii,
Mureau cu mulţumirea că-n urma lor copiii
Vor duce mai departe funebrele vedenii
Şi alte noi versete în cartea nebuniii
Vor scri!...

....
....

Sărmani bătrîni!..
Copiii v-au trădat,
Căci prapurele negre de mult le-au aruncat.
Din vechile versete n-a mai rămas nimic
Decît o parodie purtată-n pas de dric,
Iar peste cele patru simbolice cuvinte
Copiii şi nepoţii
Au mîzgălit cu sînge cuvîntul:
Înainte !..

TREC VAGABONZII

lui George Arghirescu

Trec vagabonzii,
Trec stăpînii grădinilor fără stăpîni,
Trec antipozii fericirii patriarhalilor bătrîni,
Trec anonimii omenirii,
Trec corifeii poeziei şi preistoricii gîndirii,
Trec regii primului dezastru şi-nvinşii primului regret,
Trec vagabonzii —
Parodia nedumeririi lui *Hamlet*.

Voi nu i-aţi cunoscut nici unul,
Dar ei pe voi v-au cunoscut,
Ei — cei goniţi de cînii voştri —
V-au cunoscut
Cînd v-au cerut
Ce nu le-aţi dat,
Voi — sclavii primei ruşini şi-ai primului păcat...

Trec vagabonzii — însetaţii de cer,
De mări
Şi de păduri...

Voi ce-i priviţi cum trec pe-alături de voi,
Nepăsători

Şi orbi,
Ca nişte regi *Oedipi*,
Fiţi mîndri
Că-n negrul vostru stol de corbi
S-au coborît de unde nu ştiţi
Şi-aceşti cîţiva răzleţi vulturi...
Fiţi mîndri şi le-ntindeţi mîna,
Şi dacă v-o resping scîrbiţi,
Voi — umiliţi —
Îngenuncheaţi ca-n faţa unor atotputernici iertători,
Căci vagabonzii sînt enigma eternului « *de-atîtea ori* »,
Şi ei de-atîtea ori vă iartă,
De cîte ori îi necinstiţi!...

NOCTURNĂ

lui Eugen Lovinescu

Ce cap de *Rege-Saltimbanc* părea azi-noapte luna!
Un negru nor, ce desemna pe cer o spadă de Toledo,
Mînat de vînt, s-apropia
De saltimbancul ce rîdea...
Dar *Regele*-aştepta furtuna
Ca şi *Polonius*, tăcut şi nemişcat după perdea...

O spadă-ntinsă amenința regatul stelelor etern —
Şi totuşi, Regele rîdea...
Rîdea voios,
Deşi pe cer,
Învinse, stelele piereau —
Piereau ca cei îngenuncheați
În fața celor ce nu iartă,
Ca luptătorii dezarmați,
Pe care-nvingătorii-i poartă
De-a lungul țărilor supuse
Prin sînge,
Foc
Şi fier!...

— Ia seama, Sire!
Regii sunt supuşi aceloraşi ursite,
Ca şi soldații morți în lupta pentru capriciul unui Rege.

— Ia seama, Sire,
Cîntăreşte-ți necîntăritele cuvinte,
Priveşte-n jurul tău soldații
Ce mor
Şi nu-ți pot înțelege
Nici nebunia,
Nici plăcerea...
În glasul morților învață sentința care nu te minte,
Că *Regii* sunt, ca şi soldații, supuşi aceloraşi ursite...
Şi cruță-i, Sire, dacă vrei!...

Dar Regele privea spre ei
Nepăsător,
Privea spre stele, cum le stingea pe rînd furtuna...

Ce cap de *Rege-Saltimbanc* părea azi-noapte luna!...

SPRE SOARE

Plutește drept înainte, și dacă pămîntul pe care-l cauți nu există încă, fii sigur că Dumnezeu îl va crea într-adins pentru a-ți răsplăti îndrăzneala.

REGINA IZABELA
CĂTRE CRISTOFOR COLUMB

Noi vom porni-ntr-o zi de sărbătoare
Spre-naltele contururi crenelate
Din care-ntîile priviri de soare
Își varsă-n vid imensa lor cascadă
Și-n care seara-și urcă resemnarea,
Cu gestul unei pasări mari de pradă
Ce-și pregătește-n taină răzbunarea
Învinselor aripi însîngerate.

Superbi, ca cei ce-nveșmîntați în zale
Porneau pe drumul Sfîntului Mormînt,
Noi vom porni-ntr-o zi de sărbătoare
Spre-naltele contururi feodale;
Căci drumurile noastre duc spre Soare,
Și soarele preface *verbu*-n *cînt*.

Și vom porni cu-ntreaga majestate
A celor ce, pornind de nouă ori,
Purtară prin orașe-ndepărtate,
Mai mult învinși decît învingători,
Fantasmagoricele lor armate
De cai și călăreți halucinați,
Cu flori de crin pe mantii presărate
Și vulturi albi pe scuturi încrustați.

Spre soare deci — spre soarele de vară,
Monarhul orbitorului zenit...
El ne va strînge-armata răzlețită
Și-o va-ndruma din nou spre răsărit.
El va topi păpușile de ceară
Și gestul lui de bronz va desemna
În spațiu o Golgotă prăbușită
Și magilor de mîine-o nouă stea.

ROMANŢA SOAREULUI

lui Mihail Sadoveanu

Răsar,
Mă-nalţ,
Cobor
Şi-apoi dispar,
Şi-apusul meu e totuşi răsărit...
Sunt vagabondul zilei de-a pururi solitar —
Portret unic şi veşnic, expus în infinit.

Cu magica-mi baghetă uriaşe —
Stăpîna hotărîrilor eterne —
Deştept măturătorii albelor oraşe
Şi-adorm întîrziaţii negrelor taverne...

Dau fluviilor graţii de reptile,
Dau mărilor priviri fosforescente,
Iar munţilor din zare, aspecte de gorile,
Şi brazilor, pe coaste, poziţii indecente.

Dau fructe noi smochinilor uscaţi.
Dau bronzului figură omenească,
Iar Regilor —
Pe socluri de marmură-nşiraţi —
Poruncitoare gesturi, ca-n veci să poruncească.

Iar cînd cobor,
Cînd calda-nfiorare
Se zbate-n cupa recelui repaos,
Azvîrl sămînţă nouă în vechile tipare
Şi-ascult *Perpetuarea* cum fredonează-n haos!...

GLASUL MORILOR

lui Grigore Tăuşanu

Glasul morilor de apă,
Glasul morilor de vînt,
Glasul morilor severe care macină Romanța
Zilelor de mîine,
Glasul dătător de pîine,
Care-mbracă-n alb veșmînt
Năzuința și speranța,
Glasul morilor severe care-ngroapă
Și dezgroapă
De sub piatră-același Cînt,
Glasul morilor de apă,
Glasul morilor de vînt,
Să-l asculți de dimineață pînă-n seară,
Ore-ntregi și zile-ntregi,
Să-l asculți supus ca-n clipa cînd vorbește inspirarea,
Să-l cunoști,
Să-l înțelegi,
Să-l înveți pe dinafară
Și să-l cînți și tu cu apa,
Și să-l cînți și tu cu vîntul,
Căci e glasu-n care Cîntul
Plămădește-*ndestularea !...*

Iar cînd noaptea amuțește glasul morilor,
Tîrziu,

Cînd prin scocuri, nemișcată, apa doarme ca-n sicriu,
Cînd prin aripi vîntul trece cu aceeași nepăsare
Suverană,
Ca prin pînza zdrențuită-a unei nave,
Și cînd piatra morii-ți pare
O pecetie domnească
Dezgropată din arhiva prăfuitelor hrisoave,
Tu să te gîndești la grîul care face să-ncolțească
Iarna,
De sub piatra morii, năzuința și speranța,
Și să-ți amintești de glasul care macină Romanța
Zilelor de mîine —
Glasul dătător de pîine!

ROMANȚA IAHTURILOR

Iahturile albe,
Iahturile roșii,
Iahturile negre,
Iahturile celor înfrățiți cu marea,
Înfrățiți cu vîntul
Și cu resemnarea —
Iahturile vieții
Ancorară-n port
Dimineața-n clipa cînd cîntau cocoșii.

Iahturile albe ancorară-n dreapta,
Iahturile roșii ancorară-n stînga,
Iahturile negre ancorară-n mijloc.

Iahturile albe aduceau cu ele
Cîntece și-ovații,
Marșuri triumfale,
Pilde de-ndrăzneală și de vitejie,
Toată chintesența unei generații,
Tot ce cîntă glonțul,
Tot ce scrie spada —
Clipa ce-nfrățește
Sîngele cu ploaia,
Rana cu zăpada.

Iahturile roșii aduceau cu ele
Vaiete și lacrimi,
Flamuri sfîșiate,
Scuturi găurite,
Săbii ruginite
Și armuri pătate
De noroi și sînge,
Și figuri schiloade,
Mute
Și-ncruntate —
Mute ca sentința luptelor pierdute,
Triste ca fantoma gloriei defuncte.

Iahturile negre aduceau cu ele
Liniștea deplină,
Miros de tămîie,
De făclii de ceară
Și de flori funebre,
Pe catarguri două flamuri lungi de doliu
Și pe bord stigmatul stinsului orgoliu.

Dar după trei zile
Și după trei nopți,
După trei apusuri
Și trei răsărituri
Iahturile negre morții-și debarcară;
Pe cînd cele albe
Și cu cele roșii
Ancorele grele greu le ridicară
Și din port plecară
Dimineața-n clipa cînd cîntau cocoșii.

Încotro?
Spre care țărmuri depărtate?
Încotro?
Spre care zări însîngerate?...
Încotro?
Spre care lupte-apropiate?...

Unele spre dreapta,
Altele spre stînga,
Iahturile vieții iarăși au pornit...
Dar în largul mării
Iahturile albe
Și cu cele roșii,
Iahturile celor înfrățiți cu marea,
Înfrățiți cu vîntul
Și cu resemnarea —
Iahturile vieții
Naufragiară
Dimineața-n clipa cînd cîntau cocoșii!...

ROMANȚĂ NORDICĂ

lui Mihail Samarineanu

În portul blond al unei mări din Nord,
Au debarcat corsarii bruni din Sud.
Și-n portul blond al unei mări din Nord,
Greoaiele otgoane se aud
Cîntînd barbar, cîntînd în dezacord
Cu albatroșii tristului fiord.

În portul blond bătrînii mateloți
Privesc tăcuți la noii debarcați,
Și-n portul blond bătrînii matelоți
Par niște blonzi copii, înfiorați
De cîntecele brunilor piloți,
Încremeniți cu mîinile pe roți,

Artiști pribegi și oaspeți nepoftiți,
Bătuți de vînt și-adesea de noroc,
Artiști pribegi și oaspeți nepoftiți,
Corsarii bruni repetă-același joc,
Și-n porturile blonde-abia sosiți,
Pornesc din nou și-n veci netălmăciți.

Și-n timp ce-albastrul mării uniform
Le-adoarme-n cînt tristețile de ieri,

Şi-n timp ce-albastrul mării uniform
Deşteaptă-n ei eterne primăveri,
În portul blond, ca-ntr-un gheţar enorm,
Autohtonii tremură... şi-adorm!...

PRIN GĂRILE CU FIRME-ALBASTRE

lui Emil Gârleanu

Tristeţea trenului ce pleacă
Noi n-am trăit-o niciodată,
Căci — călători ades cu trenul —
În clipa cînd plecăm din gară,
Noi stăm pe loc —
Doar trenul pleacă!...

Doar trenul pleacă,
Trenul singur
Ne poartă nerăbdarea mută,
Bagajul visurilor noastre
Şi setea noilor senzaţii,
Pe infinite paralele,
De-a lungul verzilor plantaţii
De mătrăgună şi cucută,
Pe schela podurilor albe,
Prin noaptea negrelor tunele
Şi gările cu firme-albastre!...

Doar trenul pleacă,
Trenul singur
Respiră,
Cugetă,
Vorbeşte,

Şi-n forţa aburilor cîntă
Viteza roţilor ce creşte...

Doar trenul singur se frămîntă,
El singur urcă
Şi coboară —
Reptilă neagră ce-mprumută
Aripi de liliac ce zboară
Şi glas de cobe ce-nspăimîntă!...

Doar trenul singur se-nfioară
De-atîta veşnică povară,
El singur poartă mai departe
Pachetele-omeneşti, culcate
Ca-ntr-un muzeu de statui sparte,
Pe bănci de pluş capitonate!...

Doar trenul suferă ofensa
Sclaviei negrilor «ad-hoc»,
Ce poartă-n lectici mai departe
Pe cei născuţi să stea pe loc!...

El singur,
El,
Şi numai trenul,
Creează-n urma lui distanţa,
Monotonia
Şi refrenul
Din care ne-adăpăm speranţa
Toţi călătorii spre *mai bine*...

Şi numai el,
Doar trenul singur,
Doar trenul ştie-anume cine
Şi cîţi din cei plecaţi aseară

Putea-vom mîine,-n zorii zilei,
Bagajul visurilor noastre
Să-l presărăm, din suflet iară,
Prin gările cu firme-albastre!..

ROMANȚA REGELUI

lui Anibal Teodorescu

Sonore, regalele lacrimi, se sparg de bazaltul sonor...
Sub bolțile negre, pătate de-albastrul tîrziii-nserări,
Cristalul regalelor lacrimi expiră, ca-n stinsul ecou
Al stelelor albe, desprinse din vastul, eteric decor...
Și regele plînge-n cavou —
Și regele plînge-n cavoul eternelor lui așteptări!...

Poporul așteaptă afară... Poporul țipă și-l cheamă
Pe rege, însă, din larma atîtor sonore chemări,
Nu-l mișcă decît însetata dorință — să-l scuipe din nou,
Și iar să se-nchidă-n cavoul cu gratii
Și porți de aramă...
Și regele cîntă-n cavou —
Și regele cîntă-n cavoul eternelor lui aiurări!...

Și lungile zile de vară trec leneș, ca berzele-n zbor...
Sub bolțile negre, pătate de-albastrul tîrziii-nserări,
O lacrimă-aproape uscată expiră-ntr-un ultim ecou,
Și pașii sandalelor rupte adorm pe bazaltul sonor...
Și regele moare-n cavou —
Și regele moare-n cavoul sfîrșitelor lui așteptări!...

PASTEL DE TOAMNĂ

Toamnă, noapte, plouă!...
Trei drumeți sosesc
Uzi ca trei cadavre scoase dintr-un lac.
Trei drumeți în fața porții se opresc
Și-apoi bat...
De-a lungul gangului răsună
Un cuvînt
Și-n urmă, altul:
Noapte bună!
Și pe urmă tac.

Nu răspunde nimeni...

Trei drumeți așteaptă
Muți ca trei schelete ce-și cată mormîntul.
Ploaia cade deasă, repede și dreaptă,
Deasă ca nisipul,
Repede ca vîntul,
Dreaptă ca săgeata...

Și drumeții-așteaptă.

Și se face ziuă...
Trei drumeți pornesc
Albi ca beduinii vastelor Sahare,
Trei drumeți *Castelul morții* ocolesc,
Și tăcuți,
Prin fața celor ce-i privesc,
Trec ca neființa nopților polare
Și se pierd în zare
Ca trei iahturi albe, mute, călătoare!...

— Cine-au fost drumeții?
Cine i-a trimis
Să ne bată-n poartă și să ne deștepte,
Să renvie glasul umedelor trepte
Și să ne-ntrerupă nentreruptul vis?...
Cine-a fost nebunul care i-a trimis?

Nu răspunde nimeni!..
Straniile umbre s-au pierdut în zare...
Toamnă, ziuă, soare!...

PASTEL BOLNAV

doctorului **Ionescu-Mihăești**

Ce primăvară tristă și ce spital tăcut!...
Bolnavii albi, ca albul pereților,
Privesc
Nencrezători spre soare —
Bizar necunoscut —
Pe care întîia oară acum parcă-l zăresc.

Ce primăvară tristă și ce spital tăcut,
Cu scările tocite
Și sălile pătrate,
Prin care pașii parcă vorbesc de cei de ieri —
De cei aduși pe brațe
Și scoși întinși pe spate,
De cei trecuți de pragul supremei mîngîieri.

Ce primăvară tristă și ce spital tăcut!...
Ferestrele deschise spre soare parcă vor
Să strîngă-n brațe-ntreaga căldură
Și lumină,
În timp ce condamnații tăcuți, din patul lor,
Fac semne desperate...
Și doza de chinină
Alunecă pe gîtul pierduților
Ce vor

Să-şi schimbe-apropiatul sfîrşit în început.
. . . .
. . . .
Ce primăvară tristă şi ce spital tăcut!..

PASTEL MECANIC

lui George Oprescu

Monocromia dezolantă a unei dimineţi ploioase
Mîngîie agonia tristă, dar gravă-a unui tren de marfă,
Ce-şi fluieră impertinenţa prin trei supape ofticoase
Şi urcă panta-n resemnarea bemolilor ce mor pe harfă
Într-o capelă funerară.
Cu miros de făclii de ceară
Şi vagi parfumuri de tămîie,
Eau de Cologne
Şi chiparoase.

Pe Valea Oltului
Sau poate pe Valea Prahovei...
Decorul
E-acelaşi peste tot cînd plouă.
Şi-aceleaşi agonii profane
Schiţează orice tren de marfă
Cînd vrea să calchieze zborul
Expreselor ce urcă panta cu graţii de aeroplane!...
Aceleaşi agonii banale
Şi-acelaşi *trio* de semnale
Imploră mila dimineţii
Şi plictiseşte călătorul...

Monocromie verde:
Munţii şi brazii par de mucava —

E pastişarea dezolării şi-a neputinţei animale,
Ce-şi urcă adeseori Calvarul, cu trenu-alături, pe şosea,
E parodia fanteziei şi-a inspirărilor vasale...
Pastel mecanic —
Năzuinţă
De artă nouă
Şi ştiinţă —
Cézanne te-ar fi pictat într-altfel,
Eu însă te-am văzut aşa!...

CÎNTA UN MATELOT...

lui V. Demetrius

Cînta un matelot la proră,
Şi imnul lui solemn plutea
Pe-ntinsul Mării Marmara,
Ca-ntr-o cetate spaniolă,
Cînd orologiul din cupolă
Anunţă fiecare oră
Printr-un preludiu de mandolă...

Cînta un matelot la proră
Şi marea nu-l înţelegea.

Cînta un matelot la proră.
Un singur matelot cînta.
Şi totuşi, vocea lui sonoră
Părea, pe iahtul ancorat,
Un cor solemn de preoţi tineri,
Ce-ngroapă-n noaptea Sfintei Vineri
Un nou profet crucificat
Pe-o nouă Golgota...

Cînta un matelot la proră
Şi-ntregul echipaj dormea.

Cînta un matelot la proră.
Dar ce lunatic l-asculta
Şi cine cîntu-i repeta
Din largul Mării Marmara,
Cînd mateloții toți dormeau
Şi marea nu-l înțelegea?...

Cînta un matelot la proră
Şi-n larg sirenele plîngeau!...

CRISTOS A ÎNVIAT

părintelui Petre Partenie

Azi-noapte mi-a bătut în geam
o mînă nevăzută...
Vai! mîna ce-mi bătea în geam
o cunoşteam.
Era poema întreruptă
demult,
din vremea cînd eram
eu însumi mîna nevăzută
ce-azi-noapte mi-a bătut în geam.

Bătea grăbită ca și cum
m-ar fi chemat în stradă-afară...
Bătea-ndrăzneață și bizară,
și loviturile-i păreau
cadențe stranii de fanfară
ce-nsuflețite se-nălțau
din lumînările de ceară
pe rotogoalele de fum.

Şi-atîtea lumînări ardeau
în preajma vechii catedrale,
şi-atîţia ochi,
şi-atîtea frunţi,
şi-atîţi obraji şi buze pale

ca-ntr-un decor de feerie
pe sub portice străluceau;
că mîna ce-mi bătea în geam
părea suprema frenezie
cu care gesturile-ncheie
o idee
într-un final de simfonie.

Un clopot grav ca un profet
părea că descifrează-n spaţiu
nocturnul crucilor secret...
Un clopot grav ca un profet
vestea luminilor de jos
că *sus* e locul ocupat,
şi scutierii lui Cristos
strigau:
Cristos a înviat!
. . . .
Şi mîna ce-mi bătea în geam
părea un tîrnăcop ce sapă
şi profanează-aceeaşi groapă
pe-al cărui mort îl cunoşteam.

CÎNTEC DE LEAGĂN

pentru **Evelyn Burilliann**

Nani, nani...
Dormi în paza nesecatului izvor
De priviri
Ce te-nfăşoară ca-ntr-o haină de mătase,
Nani, nani...
Ochii mamii au vegheat întreaga noapte,
Şi-acum dormi, căci obosite dorm şi florile din vase,
Şi parfumurile lor,
Toate, unul cîte unul, pe-al tău leagăn se cobor.
Nani, nani...
Dormi în vraja-mpletiturilor de şoapte
Ce pătrund printre perdele
Şi te-ndeamnă:
Dormi, căci somnul a cuprins de mult grădina —
Lacul,
nuferii,
castanii,
stînjeneii
şi glicina —
toate dorm.
Dorm toate-n paza albelor priviri de stele...
Dormi şi tu —
Prin candelabre, iată,-adoarme şi lumina,
Dormi,
Şi somnul tău să fie mai senin ca infinitul
Oglindit în necuprinşii ochi albaştri de femee,

Visul tău să fie visul Insulelor Boromee,
Visul tău să fie totul,
Tot, precum e răsăritul
Începutul celor bune și sfîrșitul celor rele.
Nani, nani,
Dormi în paza Ursitoarelor,
Și anii
Să te-mbrace-n infinitul fericirii.
Nani... nani...

ROMANȚĂ APOCRIFĂ

lui Făgețel

Păreri de rău, păreri de rău —
Stigmate vechi, cicatrizate —
În Domul sufletului meu
Pășiți solemn, înveșmîntate
În scumpe-odăjdii de-Arhireu...
Pășiți solemn, discret și rar,
Ca niște pîlcuri fragmentate
Dintr-un cortegiu funerar.

Păreri de rău, păreri de rău...

V-ascult în fiecare seară
Cum stați de vorbă cu trecutul,
Pe falsa nervilor chitară
Vă descifrez neprefăcutul
Îndemn spre cei fără de glas,
Iar cînd pe-al inimii cadran
Pășiți solemn ca și temutul
Și mitologicul Teseu,
Sacerdotalul vostru pas
Vi-l cadențez cu pasul meu —
Cu pasul meu profan.

Păreri de rău, păreri de rău —
Ecouri stinse apocrife,
Şi totuşi pline de ecou,
Voi sunteţi negrele tarife
Pe care moartea le-afişează
În propriul meu cavou.

ROMANŢA NECUNOSCUTEI

În fiecare zi de întîi mai, o necunoscută apare în balconul de marmură al palatului Versailles şi, aplecîndu-se spre bazinul Latonei, cîntă:

Eu sunt ce n-a fost încă nimeni din toate cîte-au fost
Şi sunt,
Sunt ritmul primelor senzaţii
Şi gestul primului avînt,
Sunt simetria primitivă a două buze-mpreunate,
Sunt frenezia ancestrală ce-n lutul omenesc se zbate,
Sunt visul unei nopţi de vară, trăit de sexe diferite,
Sunt ura falselor feline, surprinse-n perne adormite,
Sunt gama rozelor păcate transcrise-n magicul carnet,
Sunt prada bestiei,
Himera netălmăcitului poet,
Sunt spasmul,
Lenea
Şi dezgustul efemeridelor ce mor
Şi-accentul circomflex al vieţii —
Al nimănui
Şi-al tuturor!...

Lesbos mi-a dedicat un templu,
Citera, altul,
Iar Corintul
Mi-a dăruit Arhipelagul cu toate florile
Şi-argintul
Monezilor cu efigia lui Eros-blond.
Din Orient,

Ovidiu m-a adus la Roma într-un sicriu de pergament,
Arabii m-au purtat în goana cămilelor,
Și caravana
M-a cumpărat de la Bassora
Pentru-a mă vinde-n Ecbatana.
Florența m-a plimbat în taină prin parcul roșiilor crini,
Verona m-a expus ca premiu
Într-un concurs de spadasini,
Veneția mi-a dat gondola,
Otrava,
Ștreangul
Și pumnalul,
Iar Vaticanului catolic i-am profanat pontificalul
Alcov de purpură.
Parisul m-a coborît pe bulevarde,
M-a exilat prin cafenele
Și prin modestele mansarde,
Iar restul marilor orașe moderne mă privesc cu milă —
O Vagabondă ce se vinde mulțimii
Pe monezi de-argilă!...

Eu sunt...
Dar nu...
Trecutu-mi spune că astăzi nu mai sunt nimic —
Nu sunt decît adresa scrisă indescifrabil pe un plic
Ce face-nconjurul planetei
Și-n fiecare-ntîi de mai
Își plînge Odissea-n parcul evocatorului Versailles.

ODELETĂ

celei mai blonde

Tu pari a fi venită dintr-un regat pustiu —
Regatul unor pete de umbre și lumini,
Pe care fantezia nebunilor ce scriu
L-a comparat cu visul aleelor de crini.

Cu ochii tăi — coloarea nimicului etern,
Coloarea nebuniei și-a crimelor iertare,
Coloarea voluptății și-a vițiului, ce-aștern
În urma lor fanate petale de păcate;
Și părul blond, ca blondul spiralelor de fum
Ce conturează-n spațiu intenții senzuale,
Tu pari cuceritoarea *Amantului postum*,
Iar eu, părtașul celei din urmă Bacanale!
. . . .
Tu pari a fi venită dintr-un regat strein —
Pustiu ca discul rece și blond al lunii pline,
Pervers ca parodia anticului măslin
Și straniu ca surîsul defunctelor regine!...

ÎNTR-UN BAZAR SENTIMENTAL

pictorului G. Pătrașcu

Strofe vechi, o mandolină,
Un *Cézanne* și doi *Gauguin*,
Patru măști de bronz:
Beethoven, Berlioz, Wagner, Chopin,
O sofa arabă, două vechi icoane bizantine,
Un potir de-argint, mai multe vase vechi de Saxa,
pline
Cu mimoza, tamburine spaniole, lampioane
Japoneze, trei foteluri cu inscripții musulmane,
« *Fleurs du mal* » legate-n piele de Cordova,
Și pe pian:
Charles Baudelaire și-alături *Villiers de l'Isle-Adam...*

Toate sunt ca și-altădată...
O, bazar sentimental!..
Toate sunt ca la plecarea mea — dantelă și cristal...

Și cu toate-acestea, cîte tocuri nu-și lăsară forma
Pe covoarele-ți bogate de Buhara?
Și-n enorma
Ta colecție de patimi, cîte buze nu-ncercară
Să-ți transcrie madrigaluri
Pe obrajii tăi de ceară?...
Cîte tragice-nceputuri nu sfîrșiră-n simfonia

Mută-a lacrimilor?...
Cîte nu pieriră-n veșnicia
Inutilului?...
Căci noaptea cea dintîi fu cea din urmă,
Iar dorința ta... *nimicul* — și nimicul nu se curmă!...

Știu că m-așteptai pe mine...
Iată-mă, sosesc și-ți zic:
Te-ntîlnesc întîia oară ... Tot ce-a fost n-a fost
nimic
Minte-mă din nou... Aprinde lampioanele... Coboară
Transparentele... Dă-mi calmul și colorile de seară...
Dă-mi și buzele, și ochii, și...
« *Les fleurs du mal* » la fila
Trei sute treizeci și nouă: « *La mort des amants* »...

Dar mila
De amanții tăi ce-așteaptă pe trotuar plecarea mea
Mă-ntrupează-n cel de-alt'dată și...
Pe-araba ta sofa:
Cîntece-n surdină,
Gesturi,
Umbre,
Flori,
Et caetera !..

VA FI...

Va fi-ntr-o noapte caldă de mai.
Cînd vei intra
În parcul meu,
Nisipul aleelor deșarte,
Îmbrățișînd pantofii tăi albi, va tresări...
La revederea celei venite de departe
Copacii vor zîmbi...
Ferestrele-mi închise se vor deschide iar,
Și-n vazele uitate pe albe etajere,
Buchetele uscate de alb mărgăritar
Vor palpita
Ca-n ascultarea unui demonic *Miserere !..*

Va fi-ntr-o noapte caldă de mai.
Cînd vei veni,
« *Olimpia* » din cadru-i îți va surîde iar,
Ceasornicu-n perete va respira mai rar
Și mutele covoare, pe jos, vor tresări...
Demonul nebuniei va coborî din nou
Pe-albastrele sofale
Și albele dantele,
Aripa lui va stinge lumina-n candelabru,
Iar noi,
Sub ocrotirea tăcutelor perdele,
Postum ca și-ngropații de vii, într-un cavou,

Ne vom iubi-n parfumuri de brad și de cinabru.
Și-apoi...

Va fi într-o seară poate ca și-alte seri.
Va fi
O seară de octombre cu palpitări discrete
De frunze,
De imagini,
De pleoape
Și regrete...
Vai!... cea din urmă seară cînd tu vei mai veni
Va fi o aiurare de toamnă pe sfîrșite,
O aiurare-n versuri brodate pe-o batistă —
Simbolul despărțirii...

Și-atîta tot...

Și-apoi
Nu va mai fi nimica,
Nu va mai fi nici soare,
Nu va mai fi nici lună,
Nici stele căzătoare...
Și față de noi singuri,
Poate,
Nu vom mai fi nici noi!...

ROMANȚA ULTIMEI SERI

Pe buzele-mi roșii port și-astăzi stigmatul
Dezastrelor mute din ultima seară...
Pe buzele-mi roșii — apusuri de vară —
Port urmele luptei pierdută-n palatul
Eternului *Mîine*
Și fostului *Ieri !...*

Mi-ai spus într-o seară că-i ultima seară!...
Vai!... Ultima seară ce trist se sfîrșea...
Te văd parcă și-astăzi învinsă,
Culcată,
Pe-aceași arabă și veche sofa,
Cu pleoapele-nchise,
Cu gura-ncleștată
Și mîinile-n cruce ca două stindarde
Salvate din focul cetății ce arde!...

Sărmană învinsă de însuși învinsul
Voințelor tale...
Supremă chemare
Ce-și pierde zigzagul în gesturi ce mor...
Lumină nocturnă de stea căzătoare...
Pe buzele-mi roșii privește stigmatul
Dezastrelor mute din ultima seară

Și-ascultă-ți a luptei stridentă chitară
Cum plînge,
Și-n urmă, cum moare-n palatul
Eternului *Mîine*
Și fostului *Ieri !...*
Sunt glasuri de clopot ce parcă te cheamă
Și glasuri de ștreanguri ce scîrțîie-n vînt...
Un glas de frînghie și-un glas de aramă
Se zbat împreună,
Și două sentințe
Topite sunt parcă-ntr-un singur cuvînt:
« *Amantul te minte* »...
« *Amanta te minte* »...
Și-n viață, același etern *Început*
E doar profanarea acelor *Sfîrșituri,*
Trăite
Și-apuse cu cei din trecut!

ROMANŢA UNUI REGE ASIATIC

lui Cuza Hotta

Pe soclurile albe de marmură,
Sculptate
De dalta unor meşteri aduşi din alte ţări,
Eternizate-n masca supremei nepăsări,
De-a lungul celor şapte alei
Întretăiate
De alte şapte alei,
În parcul meu veghează o sută de femei —
O sută de amante pe care le-am iubit
Cu-atîta frenezie,
Că-n spasmele dorinţei
În fiecare noapte sfîrşeam printr-un cuţit
Poemele-ncepute cu buzele şi dinţii.

Şi-n parcul meu,
De-a lungul aleelor pătate
De lacrimi
Şi de sînge,
La ora cînd amurgul colorile-şi resfrînge
Pe goalele şi albe statui imaculate,
Cobor,
Cobor eu singur din vastul meu palat,
Şi buzele-mi aprinse cerşesc o sărutare,
Pe rînd
La fiecare.

Da...
Eu — un rege care se roagă-a fi iertat —
Cutreier ca fantoma regretelor postume
Tăcutul parc cu şapte alei, întretăiate
De alte şapte-alei,
În care stau de pază o sută de femei —
Şi corpurile albe de piatră, nemişcate,
Le-ngenunchez cu gestul;
Iar buzele-mi aprinse
Le-ngheţ cu sărutarea statuelor învinse.

CELEI DIN URMĂ

Vous l'avez vue, la dame en noir...
JEHAN RICTUS

Ochii negri,
Părul negru,
Și-mbrăcată-n negru toată,
A trecut ca-nfiorarea unei umbre pe-nserate...
Cine-a fost fantoma-n doliu cu ochi mari de dezgropată?
Cine-a fost fantoma-n doliu la al cărei tragic piept
Palpitau trei asfodele ca trei guri însîngerate?...
N-o fi fost necunoscuta ce m-așteaptă
Și-o aștept?...

A trecut...
Era-mbrăcată ca miresele lui Crist
Cînd coboară-ngîndurate albul treptelor tocite.
Ochii ei sorbeau apusul cu nesațul unui trist
Demon, smuls din întuneric
Și-aruncat în plină ziuă —
Ochii ei, reflexul unor aiurări netălmăcite,
Se dublau ca-ntr-o supremă sărutare de adio.

A trecut...
Și-n urma celei ce purta cu ea secretul
Frazelor turburătoare de seninuri fără pată,

Am rămas să-i sorb parfumul
Și să descifrez regretul
Asfodelelor fanate ce-i căzuseră din piept...
Cine-a fost fantoma-n doliu cu ochi mari de dezgropată?
N-o fi fost necunoscuta ce m-așteaptă
Și-o aștept?...

ROMANȚA ROZINEI

Guerlain a botezat parfumul
«*Voilà pourquoi j'aimais Rosine*».

Guerlain a botezat parfumul
Extras din cupele de crin
Cu numele necunoscutei —
Boeme
Sau aristocrate —
În ale cărei bucle blonde,
Decolorate
Sau pudrate,
A cunoscut întîia oară
Parfumul cupelor de crin...
Guerlain a botezat parfumul
«*Voilà pourquoi j'aimais Rosine*».

Rozina...
Unde e Rozina?
Un strop uitat într-un flacon
Se-ntreabă: Unde e Rozina?
Un strop uitat într-un flacon
Schițează-n grota de cristal
Regretul cupelor de crin,
Ce-nstrăinate de grădina

Din care le-a cules o mînă
De trecător sentimental
Jertfesc blazonul florentin
Pe-o balustradă de balcon...
Guerlain a botezat parfumul
«*Voilà pourquoi j'aimais Rosine*».

Guerlain a cunoscut-o poate.
Dar cînd,
Și unde,
Și-n ce fel?...
Guerlain a cunoscut-o poate
Și a iubit-o...
Dar Rozina?...
Rozina l-a iubit pe el?...
Parfumul lui *Guerlain* îmi spune
Că-n golul cupelor de crin
Divinizatele nebune
N-au picurat decît minciună
Și că Rozina-a fost... nebună!...
Și totuși, el o cîntă și-astăzi
În blondul cupelor de crin...

Guerlain a botezat parfumul
«*Voilà pourquoi j'aimais Rosine*».

ROMANȚĂ POLICROMĂ

lui Eugeniu Ștefănescu-Est

Nu-i cer nimic...
Și totuși, dacă-ar vrea —
O, dacă-ar vrea să-mi dea ce nu-i cer încă!
Ar face dintr-un lac o Marmara,
Și dintr-un melc, un Sfinx săpat în stîncă.
Nu-i cer nimic...
Dar dacă-ar fi să-i cer
Ce-aș vrea să am și ce-ar putea să-mi dea,
Aș picura-ntr-o cupă cu eter
Morfină
Și i-aș cere-apoi așa:

Dă-mi tot ce crezi că nu se poate da.
Dă-mi calmul blond al soarelui polar,
Dă-mi primul crepuscul pe Golgota
Și primul armistițiu planetar.

Dă-mi paradoxul frumuseții tale,
Dă-mi prorocirea viselor rebele,
Dă-mi resemnarea strofelor banale
Și controversa versurilor mele.

Dă-mi A.B.C. al vieții subterane,
Dă-mi simfonia flautelor mute,

Dă-mi tălmăcirea buzelor profane
Și rebusul icoanelor tăcute.

Dă-mi prețul primei victime-a femeii,
Dă-mi simbolul opalului și-agatei,
Dă-mi ritmu-nveninat al Salomeii
Și tusea-n *fa minor* a Traviatei.

Dă-mi *Spleen*-ul călătorilor pe apă,
Dă-mi spectrul verde-al zilelor de-apoi,
Dă-mi gravitatea morților spre groapă
Și comicul funebrului convoi.

Dă-mi tot ce-n prima clipă risipești,
Și tot ce-n clipa ultimă aduni.
Dă-mi fastul siluetelor regești
Și perspectiva casei de nebuni...

Nu-i cer nimic.
Și totuși, dacă-ar vrea —
O, dacă-ar vrea să-mi dea ce nu-i cer încă! —
Ar face dintr-un lac o Marmara
Și dintr-un melc, un Sfinx săpat în stîncă.

LITANII PENTRU MIEZUL NOPŢII

I

Dormi, felină obsedată de plăcerea de-a fi-nvinsă...
A trecut de miezul nopţii...
Iar duetul senzual
Orchestrat de fantezia unui Heliogabal
Pîlpîie-n finalul unei lumînări aproape stinsă.

Dormi, felină cu ochi stranii
Şi cu pleoape cercuite
În colori evocatoare de fanate clematite,
Dormi, felină obsedată de plăcerea de-a fi-nvinsă...

Culcă-ţi capul pe risipa chiparoaselor strivite
De contururile-ţi roze
Torturate,
Şi-amorţite,
Şi multiplicate-n visul unei Venere, desprinsă
Din anticul bronz al unei statui reconstituite.

Dormi, felină obsedată de plăcerea de-a fi-nvinsă...

II

Dormi, felină torturată de-al duetului final...
Plimbă-ţi degetele pale pe dantelele pătate
De capriciul unor alte flori, de tine-nsîngerate,
Şi respiră-n vis parfumul parcului sentimental.

Şi respiră infinitul ce pluteşte-n străveziii
Nori,
Din care plouă-n luptă hidromelul Walkyriei...
Dormi, felină torturată de-al duetului final...

Dormi, ca anticele statui mutilate de barbari,
Goală toată
Ca victima primilor amanţi-corsari,
Uită binecuvîntarea gestului sacerdotal
Şi-ntrupează-te-n Phryneea bandelor de mercenari.

Dormi, felină torturată de-al duetului final...

III

Dormi, felină saturată de-al eternului simbol...
Toate dorm.
Şi-n juru-ţi toate sunt absente.
Pe perete,
Miezul nopţii-a-nchis chiar ochii
Neadormitelor portrete
Şi-albul ochi al lumînării doarme-n stinsu-i rotogol.

Dormi cu buzele deschise, ca un filtru-n care porţi
Deopotrivă-aceleaşi lacrimi pentru vii
Şi pentru morţi...
Dormi, felină saturată de-al eternului simbol...

Dormi, supremă frenezie de jăratic și scîntei,
Tu, ce-ți schimbi amanții-n preoți
Și pe preoți în Atei —
Dormi,
Și-n așternutul moale forma corpului tău gol
Să-mpietrească pe vecie «Crucea Sfîntului Andrei».

Dormi, felină saturată de-al eternului simbol!...

TRIPTIC BANAL

I

> Viens pleurer si mes vers ont pu te faire rire.
> Viens rire s'ils t'ont fait pleurer.
>
> TRISTAN CORBIÈRE

Prin curtea pavată cu plăci de bazalt
Răsună grăbiții pantofi de atlaz,
Răsună ca stropii de ploaie ce cad,
Ce cad din înaltul și negrul pervaz,
Ce cad din pervazul patrat și înalt
Pe plăcile negre și verzi de bazalt.

Sunt singur...
Odaia-mi cu albii pereți
Îmi pare enorma cutie de brad
În care nebunul dresor de sticleți
Și-a-nchis favoritul...

Și pașii grăbiți
Răsună prin curtea cu plăci de bazalt,
Răsună grăbiții pantofi de atlaz
Pe plăcile negre și verzi de bazalt,
Răsună ca stropii de ploaie ce cad
Și cîntă prin curtea cu plăci de bazalt
La fel cu-aripații nebuni cîntăreți.

Și alba-mi cutie enormă de brad
Se clatină parcă de-atîtea cîntări...

Ascult cum se urcă pantofii pe scări,
Se urcă spre mine —
Alesul sunt eu —
Şi, paşii se urcă,
Se urcă mereu
Spre cel din odaia cu albii pereţi!...
. . . .
. . . .
Şi nu mai sunt singur,
Şi nu mai sunt eu.

II

C'est la femme qu'on aime à cause de la nuit.

VILLIERS DE L'ISLE-ADAM

Plouă...
Pe trotuarul negru felinarul desenează
O enormă violetă —
Violetă ca umbrela japoneză ce-ncadrează
Chipul ei oval şi palid
De nocturnă şi cochetă
Magdalenă.

Plouă...
Pe trotuarul negru paşii ei se-ncrucişează
Cu grăbiţii paşi ai celor ce-o privesc
Şi-apoi dispar.
Şi tăcuta Magdalenă
Se strecoară ca noroiul
Ce dispare în canalul deschis larg lîngă trotuar!

N-are vreme s-o-nsoţească nimeni,
Nimeni n-are vreme
S-o mai cheme...
Plouă, plouă...

Şi trotuarul ud sclipeşte printre case.
Ca o candelă aprinsă
La icoana Magdalenei păcătoase.
. . . .
. . . .
Nu ştiu cine eşti
Şi nu ştii cine sunt —
Atît mai bine.
Hai cu mine...
Vom petrece-ntreaga noapte mîngîindu-ne cu dinţii,
Ca felinele,
Şi-apoi
Vom dispare amîndoi,
Prefăcîndu-ne-ntr-un bloc —
Bloc de carne şi de foc,
Plămădit de draci
Şi-nchis
Pe vecie în infernul unei nopţi de Valpurgis.

III

Et tu me perdras, et je me perdrai,
Car je suis celle qui est perdue, sitôt trouvée.

MARCEL SCHWOB

N-ai fost cea dintîi,
Eşti însă cea din urmă —
Şi-i destul
Pentru-amanta celui care poate totul — tot ce vrea...
Am vroit să fii a mea;
Şi ai fost.
Cît timp?
Atîta cît am vrut...
Şi-azi dacă pleci,
E că vreau să-şi plimbe urma pe obrajii-ţi albi şi reci
Dinţii celor care-aşteaptă,
Dinţii celor care muşcă
Şi distrug cu lăcomia tigrilor închişi în cuşcă...
Du-te...

Strada te așteaptă îți surîde și te cheamă,
Strada-ți zice: Vino,
Uită ce-ai fost ieri, căci azi ești alta,
Uită tot ce lași în urmă
Și te-ndreaptă fără teamă
Spre surorile-ți de mîine, ce tronează pe înalta
Piramidă-nfiptă-n centrul marelui oraș...

Privește
Cum te-așteaptă-n colțul străzii precupeții de senzații!
Cîți sunt?
Unul, doi, o sută?...
Nu... sunt mii, și gloata crește
Ca tumultul de ovații...
Cea dintîi a fost uitată,
Cea din urmă-i așteptată,
Și-așteptarea îi excită...

Palidă sărbătorită,
Fii de-acuma deci a lor,
Fii de-acuma-nvingătoarea
Și învinsa tuturor.

STROFE PENTRU ELEMENTELE NATURII

(1930)

lui Ion I. Pillat

STROFE PENTRU LUMINĂ

Și se făcu lumină!...
Și iată-te stăpînă pe cei ce-aveau să fie stăpîni pe-ntreg pămîntul...
Și iată-te-mpreună cu ei, pornind de mînă, ca să-i deprinzi cu focul, cu ploaia și cu vîntul...

Și le-arătași albastrul însîngerat de soare, pădurile cu cedri și munții cu cărbuni, cîmpiile cu grîne și mările cu sare, livezile cu prune și iarba cu pășuni...

Și le-arătași viața multiplă-abia creată, și din pămîntul umed, treptat, treptat, cum naște și pasărea ce zboară și peștele ce-noată, și lupul rău ce urlă, și mielul blînd ce paște...

Și le-arătași putința refugiului prin peșteri, și trestia să-și facă colibele pe lacuri, și cremenea cu care lucrară primii meșteri, oțelul pentru suliți și lemnul pentru arcuri...

Și le-arătași minunea ce-nfiorează noaptea, pe cei ce dorm alături — strein lîngă streină — și taina-mpreunării, sortită-n ziua-a șaptea...
Și le-arătași urmașii...
Și se făcu lumină!...

STROFE PENTRU FOC

Cînd Prometeu te-a smuls din mîna atotputernicului Zeu, îmbogățind cu-o jertă nouă altaru-arhaicelor mituri, el n-a știut că — drept răsplată — în urma lui, alt Prometeu îi va reduce sacrificul la o... cutie de chibrituri...

Deși-ai rămas același veșnic, nu ești același niciodată și nici nu porți același nume cînd construiești sau cînd distrugi, sau cînd — trăindu-ți moștenirea fatală și nenduplecată — presari în urma ta blesteme sau faci să ți se-nalțe rugi...

Nu ești același niciodată...
Nici cînd despici copacii-n două, nici cînd pătrunzi din casă-n casă, amenințîndu-ne avutul, și nici cînd — strînși în jurul vetrei — ne dai ades prilej și nouă să stăm de vorbă cu bunicii, cu morții scumpi și cu trecutul...

Și totuși tu ești deopotrivă și cobea noastră, și norocul. Și-oricare-ar fi voința Celui-de-Sus, te binecuvîntăm, deși din darurile vechii mitologii tu singur — Focul — nu ne-ai fost dat de bunăvoie și-a trebuit să te furăm...

STROFE PENTRU VÎNT

Nu te cunoaștem nimeni!...
Și totuși, te simțim cum mergi cu noi alături, pe cîmp și prin orașe, și cum îți schimbi ființa — proteic anonim — cu suflet de duhovnic și gesturi de cravașe...

Nu te cunoaștem nimeni!...
Dar știm că tu respiri prin noi și-n orchestrarea naturii, cînd s-agită, tu ești cînd piculina cu scurte ciripiri, cînd toba unisonă cu răcnete de vită...

Nu te cunoaștem nimeni!...
Dar știm că ne ești frate, deși, mergînd alături, rămînem tot străini, și cînd ne mîngîi fruntea și holdele bogate, și cînd ne smulgi copacii din cîmp și din grădini...

Cînd negrele corăbii cu pîntecele pline te simt în pînze, gata cu ele să pornești, noi știm că-ndestularea sosește, și cu tine sosesc și mateloții, și noile povești...

Și tot așa, pe dealuri, cînd morile-și iau zborul, și aripile-ți cîntă un imn de preamărire, noi știm că Don Quijote e-nvins, și-nvingătorul ești tu, ce ne-aduci pîine, belșug și fericire.

STROFE PENTRU PLOAIE

Imperativă și sonoră ca un final de tamburină, cînd fulgerile vagabonde te prind și-ți sfîșie veșmîntul, cobori spre noi, cu lăcomia păgînă, caldă și felină a unor buze pătimașe, ce-ar săruta întreg pămîntul...

Pe-acoperișurile roșii, deștepți orchestrele stridente — alarma ftizicelor goarne și tusea tobelor gripate — în ritmul cărora, pe stradă, trec nesfîrșite regimente, ce smulg aplauze compacte și aclamări halucinate.

Pe zidurile vechi de case și pe trotuarele murdare, presari miresmele aduse din necuprinsuri fără pază, și sub cupola cenușie, ființa ta multiplă pare un gest de Arhireu ce iartă, și-n urmă binecuvîntează.

Pădurile bătrîne-și cască spre tine gurile-nsetate, iar cîmpul răscolit de oameni și rumenit adînc de soare te-nghite lacom...

Și de-a lungul șoselelor kilometrate, tu pari un șir de caravane ce duc Saharei de mîncare.

STROFE PENTRU ZĂPADĂ

Mireasă-a brazilor geometrici și-a brazdelor însămînțate — solemnitate albă, rece, fatală, mută și divină — tu vii cu grații de Madonă sau de Fecioară bizantină și pleci cu gesturi de bacantă, stigmatizată de păcate.

Nu te dorește-aproape nimeni, deși te-așteaptă toți să vii... Și frumusețea ta bizară n-o cîntă nimeni decît, poate, îndrăgostiții de imagini abstracte și imaculate — cuminții tăietori de lemne și nebunatecii copii.

Și totuși, cînd cobori — suspectă, insinuantă și egală — pe cîmp, pe arbori și pe ape, pe străzi, pe case și pe noi, tu schimbi în plăsmuiri lunare întreaga pastă de noroi, iar pe Maria din Magdala o-mbraci în peplum de vestală.

Și-n timp ce toți, deopotrivă, pigmei și umiliți, simțim puterea-ți magică ce-nghează, distruge arde și creează, doar ciorile sacerdotale te mai insultă și-ți pătează — cu ieroglifele lor negre și stranii — albul unanim.

STROFE PENTRU ÎNTUNEREC

După fiecare act al tragediei, tu cobori banal ca o
cortină, și din spasmul agoniei de lumină împrumuți
aspecte noi monotoniei.

Întunerec... Întunerec... Întunerec!...
Cu veșmîntul tău de doliu sau de gală, tu-nfrățești
o noapte boreală cu orchestra unui dirijor isteric...

Tu unifici adevărul cu minciuna, tu amesteci fru-
musețea cu urîtul și-ntregești prezentul cu trecutul,
cînd nimicul și cu totul făceau una...

Ca o pleoapă obosită, sub povara unei lacrimi
încrustate între gene, tu te-nalți și te cobori alene,
alternînd asfaltul cu Carrara!...

Întunerec — frate bun cu nebunia, cu iubirea, cu
păcatul și cu crima — tu ești ritmul infinitului și
rima, ce ne legi în somn cu veșnicia.

STROFE PENTRU CELE PATRU ANOTIMPURI

(1930)

PRIMĂVARĂ INUTILĂ

lui Adrian Maniu

Sufocată de viața cu program
Și de-același «va urma» cotidian
Al savanților cu barbă, cu șoșoni și ochelari —
Pedagogi și profesori octogenari
De algebră, geografie și pian —
Primăvara
A izbit cu pumnu-n geam
Și-a fugit din pension
De la « Notre-Dame de Sion ».

I-am citit isprava-n calendar
Și-am pornit îndată după ea
S-o-ntîlnesc în Cișmigiu
Sau la Șosea,
Cum făceam alt'dată-n fiecare an,
Cînd eram și eu ca ea — un licean
Cu frecvența cursurilor pe... trotuar...

Dar de data asta, nu știu cum,
N-am dat nici măcar de urma ei pe drum...
Poate n-am mai cunoscut-o eu...
Poate drumul ei și drumul meu
S-au schimbat de mult,

Şi-acum
Nu mai fac acelaşi drum...

Sau pe drumul de la Ateneu
Pînă la Şosea
Şi hipodrom
Primăvara n-a-ntîlnit în capitală nici un om
Să-i ureze ca pe vremuri «bun sosit».

Şi probabil că de ciudă în oglindă s-a privit,
Şi-a dat seama c-a visat,
C-a spart geamul doar în vis
Şi că visul evadării n-a fost vis adevărat!...

Primăvară, primăvară,
Inutila mea fecioară,
Nu cumva te-ai sinucis?...

VARA ÎN CAPITALĂ

pictorului Camil Ressu

Au plecat bucureştenii toţi la băi
Şi cu Vara n-au rămas în capitală
Decît morţii şi gardiştii...
Iar pe străzile pustii şi prin odăi —
Praful ce se-ngroaşă zilnic,
Şi-n covoare —
Moliile cu prezenţa lor fatală
Şi cu veşnica lor poftă de mîncare...

De urît că n-are ce să vadă
În monumentala noastră capitală,
Vara umblă toată ziua-n pielea goală
Prin apartamente-nchise
Şi pe stradă —
De la Parcul Carol la Şosea
Şi de la Şosea la Cotroceni,
Însoţită de o droaie de ţigani
Şi de olteni,
Care vînd cireşi, rahat şi limonadă
Şi-o poftesc să cumpere şi ea...

Vara însă-i fată de la ţară —
Bleagă şi prostuţă ca o oaie —
Nu ştie că-n capitală

Este și-o «Baie centrală»,
Și cînd simte că-i zăduf din cale-afară
Se răsfață-n Dîmbovița cît îi place,
Ca Suzana clasică, la baie...

Iar pe mal, gardiștii — cască-gură —
O mănîncă cu privirea lor șireată,
Ca bătrînii poftitori de trup de fată,
Și se-ntreabă:
Ce să-i facă?..
Să-i dea pace,
Sau s-o vîre-n beci la prefectură?...

CU TOAMNA ÎN ODAIE

lui Dion Mardan

Mi-a bătut azi-noapte Toamna-n geam,
Mi-a bătut cu degete de ploaie...
Și la fel ca-n fiecare an,
M-a rugat s-o las să intre în odaie,
Că-mi aduce o cutie cu Capstan
Și țigări de foi din Rotterdam...

Am privit în jurul meu și-n mine:
Soba rece,
Pipa rece,
Mîna rece,
Gura rece...

Doamne!.. Cum puteam s-o las să plece?
Dacă pleacă, cine știe cînd mai vine?
Dacă-n toamna asta, poate,
Toamna-mi bate
Pentru cea din urmă oară-n geam?
«Donnez-vous la peine d'entrer, Madame...»

Și femeia cu privirea fumurie
A intrat suspectă și umilă

Ca o mincinoasă profeţie
De Sibilă...

A intrat...
Şi-odaia mea-ntr-o clipă
S-a încălzit ca un cuptor de pîine
Numai cu spirala unui fum de pipă
Şi cu sărutarea Toamnei, care mîine
O să moară... vai!...
Bolnavă de gripă...

DE VORBĂ CU IARNA

lui Ion U. Soricu

M-am întîlnit cu Iarna la Predeal...
Era-mbrăcată ca şi-acum un an,
Cu aceeaşi albă rochie de bal,
Păstrată vara sus, pe Caraiman...

Călătoream spre ţara unde cresc
Smochine, portocale şi lămîi...
Eram într-un compartiment de clasa I,
Cu geamul mat, pietrificat de ger,
Şi canapeaua roşie de pluş,
Sub care fredona-n calorifer,
Sensibil ca o coardă sub arcuş,
Un vag susur de samovar rusesc...

Şi-am coborît în gară, pe peron,
Să schimb cu iarna cîteva cuvinte...
Venea din Nord,
Venea din Rosmersholm —
Din patria lui Ibsen şi Björnson,
De-acolo unde,-n loc de soare
Şi căldură,
Înfriguraţii cer... Literatură...

Și m-a convins c-acolo-i mult mai bine
Decît în țara unde cresc smochine,
Curmale, portocale și lămîi,
Și din compartimentul meu de clasa I
M-am coborît ca un copil cuminte
Și m-am întors cu Iarna-n București...

O! Tu, sfătuitoarea mea de azi-nainte,
Ce mare ești,
Ce bună ești,
Ce caldă ești!...

STROFE PENTRU FAPTELE DIVERSE

(1930)

ULTIMA ORĂ

lui Horia Furtună

La Circ...
Un accident banal —
Un acrobat,
Un salt mortal
Şi...
Acrobatul nu s-a mai sculat...

Alămurile din orchestră au tăcut,
Iar clovnii din arenă au ţipat...
Dar publicul din staluri n-a crezut
Că poate fi şi-un accident adevărat
Şi-a fluierat...
Zadarnic —
Mortul n-a mai înviat...

Păcat de el!...
Era un tînăr acrobat frumos,
Cu corpul tatuat de sus şi pînă jos,
De care publicul se minuna,
Cînd îl vedea-ndoit ca un inel,
Sau cînd pe bara fixă se-nvîrtea
Ca o morişcă de cafea
Cu balerina lîngă el!...

Dar balerina nu-l iubea!...

Povestea lui?
Hm!...
Povestea mea —
A mea,
A ta
Și-a altora!...

Același accident de circ, banal...
O zi *«relâche»*
Și-apoi, la fel,
Cu-aceeași balerină lîngă el,
Alt acrobat...
Alt salt mortal!..

MOARTEA PASAGERULUI

lui Perpessicius

Octombre-a zugrăvit pe cer,
Cu nori de-argint, de plumb și de oțel,
Tavanul unei cameri de hotel
În care s-a-mpușcat un pasager...

Miroase-a igrasie...
Din tavan,
Bucăți de tencuială-ncep să cadă...
Octombre-și varsă ploaia rece-n stradă
Și pasageru-și spală rana în lighean...

În vîrful unui plop, o cioară,
Sau poate pălăria neagră din cuier
A pasagerului ce-a vrut să moară,
Întreabă vîntul:
— Cît mai e pînă la cer?...

Și, după cîteva minute de tăcere,
Pornește-n zbor, din plopul desfrunzit,
Spre cimitirul din apropiere...
....
Probabil pasagerul a murit!...

PASTEL PROFAN

lui Damian Stănoiu

Pălmuiţi de vînturi
Şi scuipaţi de ploi,
Sfinţii de pe zidul monastirii
Dezbrăcatu-s-au de-odăjdii
Şi-au rămas aproape goi,
Ca Isus Cristos în clipa răstignirii...

În pridvorul monastirii e noroi
(Fiindcă maicile nu umblă cu galoşi),
Şi de-atîtea cîmpeneşti cucernicii
Sfinţii par sătui...
Şi somnoroşi,
Cască-n ritmul Sfintei Liturghii...

Lîngă zidul monastirii e-ngropat
Un curtean ucis de Vodă, pentru-o jupîniţă,
Cam prin «una mie şase sute» — leat —
Cînd Muntenia era voievodat,
Şi curtenii toţi, boieri de viţă...

Restul peisajului:
Urzici
Pentru postul Paştilor, ce-ncepe mîine...

Iar de la fereastra plină de zambile
Albe,
Roze
Şi liliachii,
Stariţa face morală unui cîine,
Care persecută bietele pisici
Şi s-ascunde noaptea prin... chilii...

AMIAZĂ RURALĂ

lui I. Al. Valjean

E cald
Şi lacul pare o hartă de noroi...
E harta unei ţări după război,
În care — dezgustat de-atîta murdărie —
S-a sinucis şi ultimul broscoi,
Un biet şcolar cu nota 3 la geografie...

Pe malul lacului,
Un bou,
O vacă,
Un viţel
Şi-un taur
Recită *Testamentul nou*
Şi poezia veche, din clasele primare:
« Viitor de aur
Ţara noastră are!.. »

Iar pe şoseaua comunală,
Cîrciumarul,
Învăţătorul,
Popa
Şi notarul —
Cei mai de seamă gospodari din sat —
Se ceartă pe un scaun vacant de deputat.

SEARĂ RURALĂ

lui Nichifor Crainic

Se uită soarele-napoi...
O fi pierdut ceva,
Sau, poate,
Aşteaptă-n deal vreun car cu boi,
Să-l plimbe şi prin alte sate
Cu gospodari şi holde mai bogate?...

În sat la noi,
Biserica, de veche ce era,
În anul cînd a fost cutremur de pămînt
S-a prăbuşit cu turlele-n şosea,
Şi-azi casele — atîtea cît mai sînt —
Par jucării
Pentru copii
Iar plopii, coşuri negre de maşini
Ce-au treierat
Bucatele din sat
Pentru străini...

Prin curţi,
Găinile şi porcii s-au culcat,
Femeile au pus de mămăligă,
Iar oamenii s-au pus la sfat
Cu popa ce-a sosit într-o cotigă

De la oraș,
Unde-a schimbat sedilele de caș
Cu trei duzini de lumînări de ceară,
Că-n cimitir la noi, ca-n orice sat,
Sunt îngropați și trei flăcăi, morți pentru Țară...

Dar unde-i soarele din deal?...
Parcă-aștepta
Pe cineva...
Pesemne că, gonit de lună,
Și-a dat cu popa «noapte bună»
Și-a scăpătat...

PLOAIE URBANĂ

lui Corneliu Moldovanu

Plouă!...
În orașul nostru românesc
Plouă așa cum știm cu toți că plouă —
Plouă «gris» ca-ntr-o estampă japoneză...

Pietonii pe trotuare se răresc,
O trăsură cu un «Chrysler» în viteză,
Trec în sens invers
Și se ciocnesc...
Iar un popă cu sutana nouă
Stă lipit de chioșcul de ziare,
Ca un Crist de abanos într-o vitrină
Plină
Cu tot felul de obiecte rare...

Plouă...
Și-n orașul nostru ploaia cîntă,
Cîntă ca un fonograf stricat...
De trei zile și trei nopți, neîncetat,
Un tenor cu vocea falsă se frămîntă
Și pe străzi,
Și-n curte la palat...

Un tramvai se-ntoarce de la gară,
Şi-n tranvaiul plin de pasageri
Toată lumea cîntă-n cor pe dinafară,
Ce-a cîntat şi ieri,
Şi-alaltăieri...

Plouă!...
Şi-n oraşul nostru românesc,
Bîntuit de gripă şi ftizie,
Tinerii fumează şi tuşesc,
Iar bătrînii dorm în veşnicie,
Ca soluţiile puse-n... (paranteză)...

Plouă «gris» ca-ntr-o estampă japoneză...

ACUARELĂ

Claudiei Millian

În oraşu-n care plouă de trei ori pe săptămînă
Orăşenii, pe trotuare,
Merg ţinîndu-se de mînă,
Şi-n oraşu-n care plouă de trei ori pe săptămînă,
De sub vechile umbrele, ce suspină
Şi se-ndoaie,
Umede de-atîta ploaie,
Orăşenii pe trotuare
Par păpuşi automate, date jos din galantare.

În oraşu-n care plouă de trei ori pe săptămînă
Nu răsună pe trotuare
Decît paşii celor care merg ţinîndu-se de mînă,
Numărînd
În gînd
Cadenţa picăturilor de ploaie,
Ce coboară din umbrele,
Din burlane
Şi din cer
Cu puterea unui ser
Dătător de viaţă lentă,
Monotonă,
Inutilă
Şi absentă...

În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămînă
Un bătrîn și o bătrînă —
Două jucării stricate —
Merg ținîndu-se de mînă...

MARINĂ ESTIVALĂ

lui Victor Eftimiu

În port, nici un vapor,
Și-n larg,
Nici fum, nici pînză, nici catarg!...

Din Orientul plin de soare,
De flori, de fructe aromate
Și de povești neterminate,
Din Orientul plin de soare
Și maladii molipsitoare
N-a mai sosit în port, de-azi-noapte,
Nimic —
Nici flori, nici fructe coapte,
Nici opium, nici tutun de pipă...
Nici aspirină pentru gripă...

În port e liniște,
Și-n zare —
Tot liniște (dar mult mai mare).
În larg sirena nu mai țipă
Și macaralele-au tăcut,
Iar sus, pe dig, hamalii dorm,
Duhnind a spirt și-a iodoform...
Și portul parcă-a dispărut...

Doar farurile — lumînări marine —
Mai stau de veghe, nu știu pentru cine,
Și grave, ca niște Sibile
Ce rătăcesc pe Euxin,
Șoptesc:
«Trec zile după zile
Și-Argonauții nu mai vin!...»

PASTEL BANAL

pictorului Nicu Dărăscu

Frecîndu-și pîntecele de oțel fierbinte
De cheiul rece, umed și murdar,
Un *cargo-boat* norvegian
Respiră sufocat și rar
Ca un mamut antedeluvian...

Ghicești c-ar vrea să plece iar
Spre nordul nopților polare,
Să se-nfrățească la-ntîmplare
Cu luciul primului ghețar...
Dar negrele otgoane-l țin în frîu
Și macaralele murdare
Descarcă-n el vagoane-ntregi de grîu...

Pe cheiul rece, umed și murdar
Hamalii dorm ca grînele-n hambar,
În timp ce mateloții beți, pe bord,
Rînjesc cu pipele-ntre dinți
Și plîng cu ochii-ntorși spre Nord,
Cînd fumul pipelor fierbinți
Trezesc pe rînd în fiecare
Aceeași veșnică-ntrebare:
«În care fund opac de mare
Vor acosta și ei pe veșnicie,

Ca și mamuții problematici
Din cărțile de geologie?... »

Și-n timp ce portul se topește-n soare,
Un matelot își sparge pipa-n dinți
Și... moare.

ELEGIA DOMESTICĂ

Mioriței

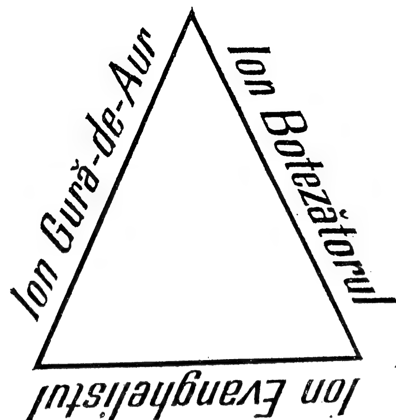
Tu, care-mi intri-n casă cu toamna fumurie,
Cu ziua ce se duce
Și noaptea ce-o să vie,
În casa mea fii binevenită...

Iată-mi casa!

Întoarce doar butonul electric din perete
Și-mprietenește-ți ochii cu tot ce poți vedea,
Căci casa mea e-ntreagă, de-acum, și casa ta...
Fii prietenă și soră cu *hall*-ul și terasa,
Cu treptele ce urcă sub rustice covoare
Spre sala de mîncare
Și-odaia de culcare,
Cu sfinții din icoane și morții din portrete,
Cu cîinele, ce-ți linge manșonul de-astrahan,
Și cu pisica albă, ce toarce pe divan...

Oprește-ți apoi ochii pe frunzele de laur
În care se-ncadrează, sanctificînd decorul,

Patronii mei — Triunghiul:

Iar pe comoda veche privește-i cum stau gata
Să-și părăsească parcă, de bucurie, rama,
Un domn cu ochii-albaștri și bucle brune:
Tata!...
Și-o doamnă cu ochi negri și bucle blonde:
Mama!...

Tu, care-mi intri-n casă cu toamna fumurie,
Cu basmele bunicii
Și Faptele diverse,
În casa mea fii binevenită,
Pentru mine
Și pentru-aceste chipuri, de praf și vremuri șterse,
Ce te privesc din rame cu-aceeași duioșie
Ca-n zilele cînd, toamna, soseam și eu cu tine.

VESPERALĂ

lui Gala Galaction

Femeia care mi-a vorbit aseară
De constelații fixe
Și stele căzătoare
Avea figura lungă și verde ca o pară
Și ochii negri-galbeni ca un adînc de mare...

Femeia care mi-a vorbit aseară
De lucruri mici și fără importanță
Avea în glas căldura soarelui de vară
Și-n gînd accentuate propuneri de-alianță...

Femeia care mi-a vorbit aseară
Avea idei frumoase, dar bizare...
Spunea că «plopii fără soț» sunt vorbe de ocară,
Și toți Luceferii din cărți sunt stele căzătoare...

Femeia care mi-a vorbit aseară
(Și care-o să-mi vorbească viața toată)
A fost o dată Mamă,
Dar a rămas Fecioară...
Și Fiul ei nici astăzi n-are Tată!..

RÎNDURI PENTRU SULAMITA

lui Benjamin Fundoianu

Sulamita, Sulamita!..
Regele-nțelept cinstit-a
Trupul tău cu pofta lui...
Și-n pămîntul Canaan,
Ca o floare parfumată de gutui
Lîngă trunchiul unui cedru din Liban,
Regele-nțelept voit-a
Să-ți închine, Sulamita,
Și Coroana,
Și viața,
Și divina-i Palestină,
Căci amanta pentru rege
E mai mult ca o Regină!...

Dar tu minte n-ai avut...
Și cînd regele te-a vrut,
Din palatul lui cu-o sută de odăi
Și de terase
Ai fugit pe Galaàd,
Să-i paști caprele rîioase,
Și din stelele ce cad
Să-ți faci vise mincinoase
Sub umbrela unui brad...

Lăudatu-te-au Profeții
Și-nțeleptul Solomon,
Ca pe macii din Șaron,
Ca pe crinii din Șenir,
Ca pe grîul din Sulem...
Dar din laudele toate
N-ai cules decît scaieții
Și fatidicul blestem
Să nu-i poți fi nici amantă,
Nici nevastă...

Iată ce-a fost scris la lege!

Sulamita, Sulamita,
Pentru ce-ai fugit de Rege
Și-ai fost proastă?...

ROMANȚA EI

Je suis la femme, on me connaît
JULES LAFORGUE

Cînd vei vedea-ntre geamuri, la fereastră,
O cupă de cristal,
Și-n cupa de cristal, o floare-albastră —
Simbolul unui *rendez-vous* banal —
Oricine-ai fi, să intri fără teamă,
Căci gura mea te-așteaptă
Și trupul meu te cheamă!...

Necunoscut, sau prieten vechi,
Nu-mi pasă!...
Oricine-ai fi, tu poți intra oricînd la mine-n casă,
Căci casa mea e casa tuturora,
E madreporul magic de mărgean
Spre care năvile-și îndreaptă prora,
Să-și caute-adăpost în plin ocean...

Și-așa cum sunt—
Femeie sau fecioară,
Plebeie anonimă sau regină —
Eu te primesc cu-aceeași simpatie
Și-oricine-ai fi,
Al meu ești pe vecie!
. . . .
Bine-ai venit, preludiu de ghitară!...
Bine-ai venit, final de mandolină!...

CÎNTEC MEDIOCRU

lui Al. T. Stamatiad

Toamna a trecut pe lîngă mine
(Strada era plină de femei),
Toamna a trecut pe lîngă mine
Și m-a luat de braț fără rușine
Ca să-i fiu întreaga noapte-al ei.

M-a tîrît apoi într-o grădină
(Pomii galbeni, cerul cenușiu),
M-a tîrît apoi într-o grădină,
Și-n grădina plină de rugină
M-a culcat în iarbă ca-n sicriu.

Și mi-a zis: Închide ochii bine
(Somn ușor de-acuma, dragul meu);
Și mi-a zis: Închide ochii bine,
Și m-a sărutat fără rușine;
Și mi-a zis: De-acuma ești al meu!

NIHIL

lui Scarlat Froda

Ascultă!...
Nisipul aleii,
Trosnește ca focul din vatră,
Și treptele scării de piatră
Sărută pantofii femeii
Ce bate grăbită la poartă
Cu degete-absente de statuie spartă...

Privește!...
Tăcerea coboară-n spirale
Rotunde și-ovale,
Ca niște confeti de-aceeași coloare...
Aleea-i o stradă cu două canale
În loc de trotuare,
Castanii par mături proptite de zid,
Iar scara de piatră (în loc să se urce)
Coboară cu treptele-n vid...

Privește și-ascultă —
Ce liniște goală...
Solemnă...
Și mută!..
....
Deșteaptă-te, frate, și nu mai visa,

C-afară nu-i nimeni —
Nimic din ce-ai vrea
O dată măcar să mai fie...
E numai femeia din fotografie,
O mapă cu «lied» - uri de Grieg pe pian
Și fumul ce urcă din pipă-n tavan...

ÎMPĂCARE POSTUMĂ

Olguței Crușevan

Deschide-mi poarta inimii pictată
Cu *vermillon* și-albastru de cobalt,
Și intră-fericită-nvingătoare —
În minuscula-mi «sală de-așteptare»
Pe-a cărei pardoseală-mpestrițată
Cu plăci hexagonale de bazalt
Șopîrlele versifică la soare
Și viperile-nvață geometria...

E tot ce mi-a rămas din măreția
Și nebunia fastului regesc
Cu care-aș fi-ncercat să te iubesc!...

Alhambra-i azi o cîrciumă banală,
Veneția, o lamă de cuțit,
Canossa, o iluzie papală,
Și Muntele Măslinilor, un mit...

Alege-ți, dar, tu singură trofeul
Ce te-ar putea despăgubi de morții
Căzuți în fața porții...
Împodobește-ți apoi gineceul
Cu zîmbete și plante otrăvite,

Și-n drumul nostru-aproape pe sfîrșite
Dă-mi cel puțin speranța efemeră
Că-ntr-un apropiat istoric zori de ziuă
Buna Clio
Ne va-mpăca definitiv sub piatra
Aceluiași mausoleu meschin —
Eu, lopătar pe ultima-ți galeră,
Tu, parodia marii Cleopatra!..

ECHINOX DE TOAMNĂ

Ascultă, Doamnă!...
Ascultă glasul echinoxului de toamnă,
Ce aiurează-n vîrful unui plop
Strident,
Dar înțelept ca un Esop...

În locul veveriței de-astă-vară,
Pe care pădurarul vrea s-o-mpuşte
(Fiindcă-ncercase să te muște),
Pe-aceeași cracă stă acum o cioară!...

E simbolul idilelor defuncte —
Idilele de vară (la munte sau la mare).
Un scriitor,
O cetitoare,
O strîngere de mînă,
Un «ah!»,
O sărutare...
Și-n urmă: puncte, puncte, puncte...

E tot ce-a mai rămas din noi —
Din păpădia
Iubirii noastre scurte de-astă vară:

Un plop pe malul Oltului,
O cioară
Și-un glas ce pastișează veșnicia!...

Ascultă-l înc-o dată, Doamnă...
E glasul echinoxului de toamnă...

PLASTICĂ MEDIEVALĂ

Plouase...
Și șoseaua-n vale
Încercuia ca un inel
Donjonul vechiului castel,
Împodobit cu sfinți de piatră,
Cu seniori și cu vasali,
Cu cerbi goniți de cîini ce latră
Și-ntregul fast al vieții feodale
Cu castelanii ei medievali...

Deși ne cunoșteam de-atîția ani,
Noi, totuși, parcă nu ne cunoșteam,
Că ne priveam (nu știm de ce) cu ochi dușmani...

Dar în donjonul vechiului castel
În care ne urcasem numai noi,
Fantoma unui cavaler în zale de oțel
Ne-a strîns deodată-n brațe pe-amîndoi,
Și-un zgomot de metal ne-a deșteptat
Exact în clipa cînd ne sărutam
(Ca-ntr-un tablou)
În rama ferestrei fără geam,
Dar cu zăbrele strîmbe și vechi de fier forjat.

Azi plouă iar la Bran...
Ce zici?...
Nu vrei să revedem șoseaua udă,
Donjonul cu ferestre mici
Și cavaleru-n zale de oțel
Ce-așteaptă dornic să ne mai audă
Bătînd în poarta vechiului castel?...

PIANISSIMO

lui Anton Bibescu

S-a-nserat...
Nu se mai vede pe covoare
Nici o floare...
În bogatele-ți inele
Nu mai suferă — vasal —
Nici un suflet mineral,
Nici un gest de mîini rebele
Nu mai turbură-nserarea
Ce s-ascunde-ntre perdele
Sugrumîndu-și respirarea
Pe tablouri,
Pe icoane,
Pe oglindă,
Pe sofa
Și pe roșia lalea,
Încrustată,
Ca o pată
De amurg, pe gura ta...

Între noi și restul lumii
S-a lăsat ca o cortină
Agonia unei dîre de lumină...
Hai să punem capăt glumei
Și, sub brațele troiței oltenești de la Corcova,

Hai să ne iubim în cinstea
Lui Giacomo Casanova!...

S-a-nserat...
Nu se mai vede pe covoare
Nici o floare...

ROMANȚĂ FĂRĂ ECOU

lui Theodor Solacolu

Iubire, bibelou de porțelan,
Obiect cu existența efemeră,
Te regăsesc pe-aceeași etajeră
Pe care te-am lăsat acum un an...

Îți mulțumesc!...
Dar cum?... Ce s-a-ntîmplat?...
Ce suflet caritabil te-a păstrat
În lipsa mea,
În lipsa ei,
În lipsa noastră?...
Ce demon alb,
Ce pasăre albastră
Ți-a stat de veghe-atîta timp
Și te-a-ngrijit
De nu te-ai spart
Și nu te-ai prăfuit?...

Iubire, bibelou de porțelan,
Obiect de preț cu smalțul nepătat,
Rămîi pe loc acolo unde ești...
Să nu te miști...
Și dacă ne iubești —
O!... dacă ne iubești cu-adevărat —

Așteaptă-ne la fel încă un an...
Un an măcar...
Atît...
Un singur an...

Iubire, bibelou de porțelan!...

Ion Minulescu de Cornel Michăilescu, după vol. *Spovedanii*

STROFE PENTRU MINE SINGUR
(1930)

ANDANTE RELIGIOSO

Domniţei Martha

Aşa va fi —
La noapte, cînd vom ieşi-n pridvorul
Bisericii zidite de Vodă Brîncoveanul,
Să-ngenunchem cu sfinţii,
Cu popii
Şi poporul,
În faţa Celui care îşi ia la noapte zborul
Ca o fregată albă ce traversează-oceanul,
Ne vom aduce-aminte că ne urîm,
Deşi
Purtăm în noi aceleaşi păcate ancestrale,
Şi-n clipa unanimei iertări sacerdotale,
Şireţi — ca şi strămoşii defuncţi —
Ne vom privi
Cu ochi superbi de bestii ecuatoriale...

Iar cînd sfîrşitul slujbei ne va găsi-ncrustaţi
Pe-aceeaşi panoplie de crime şi de viţii,
Ne vom topi ca ura dintre boieri şi-argaţi
Şi ne vom strînge-n braţe ca doi duşmani blazaţi,
Ce-au ars numai rachete
Şi focuri de-artificii!...

REGĂSIRE POSTUMĂ

lui **Liviu Rebreanu**

Cohorta amintirilor rebele
A poposit în fața casei mele —
Și-n poarta casei mele a bătut
Un tînăr blond, cu suliță și scut...

De teama amintirilor rebele
M-am hotărît să mă cobor în mine —
Să-l regăsesc pe cel ce-am vrut să fiu
Și mortul să-ntregească pe cel viu!...

Și-am coborît...
Dar m-am găsit străin
Ca-ntr-un cavou de templu bizantin
Cu funerare vase de argilă
Și zidurile umede și pline
De sfinte și fecioare bizantine,
Ce mă priveau cu dragoste și milă
Cum mă cobor tot mai adînc în mine,
Tot mai străin de cel ce-am vrut să fiu...

Pe lespezile umede, sfințite
De lacrimile plînse pentru mine,
Sandalele-mi profane răsunau

Ca niște sărutări înăbușite
Și frescurile, mute, suspinau
Ca-n clipa despărțirilor grăbite —
Și frescurile mute, bizantine,
Păreau pictate și-ncrustate-n mine!...

Un tînăr blond, cu suliță și scut,
La poarta casei mele s-a oprit
Și-n poarta casei mele a bătut,
Ca un strigoi în poarta monastirii
În care toți călugării-au murit...
. . . .

Ce dureroasă-i clipa regăsirii
Cu cel ucis de propriul tău cuțit!...

PE HARTA EUROPEI

lui Aristide Blank

Azi-noapte-am stat de vorbă cu plopii
Și cu vîntul!...
Mă cunoștea și vîntul,
Mă cunoșteau și plopii —
Mă cunoșteau din vremea
Cînd colindam pămîntul
Cu gîndul
Și cu ochii pe harta Europei.

Și mi-am adus aminte de nopțile de vară
Cînd o porneam de-acasă;
Abia ieșit pe poartă,
Mă și vedeam departe, prin nu mai știu ce țară...
Dar mă trezeam spre ziuă cu ochii tot pe hartă.

Și mi-am adus aminte de ce-aș fi vrut să fiu—
Un plop ce se ridică spre cer
Și-un vînt grăbit,
Ce-nconjură pămîntul mereu...
Și-ntr-un tîrziu,
M-am căutat pe hartă, dar nu m-am mai găsit.

SPOVEDANIE

lui Paul Zarifopol

Nu beau,
Nu cînt
Și nu iubesc!...

Sunt ca un vechi răboj de lemn,
Pe care-ncep să-mi recitesc
Înfrîngerile-n sens invers,
Că-n suflet, fiecare semn
De pe răboj se schimbă-n vers...

Privesc pe cei ce trec mereu
Pe jos, pe sus, pe străzi, prin gări —
Botezuri, nunți și-nmormîntări,
Și parcă-n fiecare grup
Obiectul principal sunt Eu,
Ca aurul lichid din stup...

Și mă revăd așa cum ieri,
Și patruzeci de ani în șir,
Schimbam cireșii-n palmieri,

Pe tata mare-n «Uncle Sam»
Şi Oltul în Guadalquivir...

Pe cînd iubeam,
Cîntam
Şi beam!...

SOLILOCUL NEBUNULUI

lui Tudor Arghezi

Aş vrea să-mi sparg vitrina cu minciuni
Şi-nchis apoi în rafturile goale,
Solemn ca-ntr-un ospiciu de nebuni
Să-mi fac bilanţul boalei ancestrale.

Falit, timid, umil şi resemnat,
Aş vrea să mă cunosc întîi pe mine,
Şi vechiul sfat al bunului Socrat
Să-l scriu pe geamul noilor vitrine.

Şi-aşa, stăpîn pe tot ce este-al meu,
Aş vrea să mă desfac de orice vină,
Să-mi pot expune-n For şi-n Coliseu
Întreaga mea origine divină...

Aş vrea să ies din geometria-n spaţiu
A zîmbetelor binevoitoare
Şi-n «mediocritatea» lui Horaţiu
Să intru-nvingător pe poarta mare.

Femeii ce-mi va spune «te iubesc»
Aş vrea să-i smulg cuvintele din gură

Și buzele cărnoase să-i strivesc
Cu dinții mei de plug prin arătură...

Iar pașilor ce-mi plictisesc timpanul
Aș vrea să nu le mai aud cadența
Decît în clipa-n care căpitanul
Va comanda matrozilor *Partenza*.

Cu gîndul și cu ochii-nfipți în largul
Poemei ce-și întîrzie sfîrșitul
Aș vrea să fiu totuna cu catargul,
Ce sfîșie în două infinitul,

Și-n timp ce pentru semenii din turmă
Va-ncepe să lucreze-adînc lopata,
Aș vrea — plecat din țară fără urmă —
Să putrezesc pe Rio de la Plata!...

SCRISOARE

lui Alex. Mavrodi

Mă-ntrebi ce fac?...
Ce vrei să fac
Mai mult decît s-aștept... să tac...
Să casc... să dorm și... să visez
Pe fondul roz al unei vechi Ghiordez,
Pe care cîteodată șade
Și blonda mea Scheherazade...

Fac ce-am făcut și ieri
Și totdeauna —
Mă bat cu vîntul și mă cert cu luna...
Din cînd în cînd mă urc pe deal, spre soare,
Să mă-ntregesc cu globul lui fierbinte —
O veche și unică sărbătoare
Ce-o prăznuiesc de patruzeci de ani...
Cu Oltul, însă, nu mai stau de vorbă,
Că-i monoton și mărginit la minte,
Și nu știe să curgă decît spre Drăgășani...

Fac pe Narcis în apa din fîntînă,
Sărut pe Maica Domnului de pe troiță,
Pe Sfîntul Petre-l duc spre cimitir de mînă,
Citesc pe Jules Laforgue
Și pe Arthur Rimbaud,

Iar cînd îmi iese-n cale Domnul Niță —
Învățător și... cîrciumar și... deputat...
Mă-nchin umil în fața Cristosului din sat,
Îl scuip în frunte
Și îi dau cu «Huo!»...
Și-așa răzbun și pe Laforgue
Și pe Rimbaud...

Iar cînd se face noapte și tăcere,
Cînd boii dorm pe burtă
Și oamenii pe spate,
Mă fragmentez în pietre nestimate
Și porcilor mă dau să mă digere...

PARTENZA

lui Constantin Brâncuș

Partenza!...
Mă cheamă tangenta
Vieții multiple, trăită-n beția
Și-n visele roze și verzi de hașiș...
Mă cheamă bizara, prelunga și lenta
Minciună-a vieții trăită-n decorul
Haotic al clipei cînd cu-ochii închiși
Aplauzi actorii,
Ucizi autorul,
Bisezi nebunia
Și-n ultimul stadiu de metamorfoză,
Cu ultima doză
Începi agonia!...

Partenza!...
Mă cheamă portretul
Femeii absente, cu ochii topiți
În două elipse concave de smoală...
Mă cheamă parfumul ocult și magnetul
Mulatrelor blonde cu dinți poleiți,
Cu unghii vopsite — albastre și roze —
Și-n clipa supremă, cu gesturi și poze
De convalescente sătule de boală!...

Partenza!...
Mă cheamă oceanul
Şi glasul sirenei ce-anunţă plecarea
Spre sudul fantastic al «Fetei morgane»,
Mă cheamă suprema-nfrăţire cu anul,
Cu luna, cu ziua, cu ora, cu clipa
Cînd gestul fatidic sfîrşeşte risipa
Aromelor calde de ceai şi banane;
Cînd Yama ne şterge din Wansa prezenţa...
Mă cheamă-nserarea eternă —
Uitarea!...
Mă cheamă supremul adio!...
Partenza!...

STROFE PENTRU CEL-DE-SUS
(1930)

lui I. G. Duca

RUGĂ PENTRU DUMINICA FLORIILOR

Dezleagă-mă, Părinte, de ce-am jurat să fiu
Şi iartă-mă că-n viaţă n-am fost decît ce sînt
Un cîntec prea devreme, sau poate prea tîrziu,
Un ropot scurt de ploaie
Şi-un mic vîrtej de vînt...

Dezleagă-mă de vina de-a fi-ncercat să fac
Granit din cărămidă
Şi bronz din băligar,
Colan de pietre scumpe din sîmburi de dovleac
Şi-un Pegas cu-aripi duble din clasicul măgar...

Şi iartă-mă că-n viaţă n-am fost decît aşa
Cum te-am văzut pe tine —
C-aşa credeam că-i bine!...
Dar azi, cînd văd că-i altfel de cum am vrut să fie,
Stropeşte-mi ochii, Doamne, cu stropi de apă vie,
Retează-mi mîna dreaptă
Şi pune-mi strajă gurii,
Alungă-mi nebunia din scoarţele *Scripturii*
Şi-apoi desprinde-mi chipul de pe icoana Ta
Şi fă să uit c-odată am fost şi eu ca Tine!...

RUGĂ PENTRU ZIUA SCHIMBĂRII LA FAȚĂ

Doamne!...
Lasă-mă să stau de vorbă și cu Tine,
Nu fi Tată vitreg cu copilul Tău,
Care n-a făcut în viață decît bine
Și n-a fost plătit în schimb decît cu rău...

Lasă-mă să-Ți spun că nu se poate
Să rămîi mereu așa cum ești,
Cînd puterea Ta se-ntinde peste toate
Și cînd toate sunt așa precum voiești...

Lasă-mă să-Ți spun c-alcătuirea
Celor ce le crezi fără prihană
A-nceput să răzvrătească omenirea,
Dornică de-o viață mai umană...

Fă să fie-așa precum se spune
C-ai fi vrut să fii cu lumea toată —
Rău cu cele rele,
Bun cu cele bune —
Fii măcar acum ce n-ai fost niciodată...

Fă să fie bine pentru bine
Și, la fel, frumos pentru frumos
Și să fim și noi la fel cu Tine —
Cel-de-Sus la fel cu cei de jos.

RUGĂ PENTRU ZIUA MEA ONOMASTICĂ

Mă caut și nu mă găsesc!...

Mă caut în vechiul ogor strămoșesc —
În grîu, în porumb și-n secară,
În apa fîntînii cu ghizduri de piatră
Și-n focul din vatră,
În golul din casă
Și-n gloata de-afară,
Și-n toți răposații ce-n mine trăiesc
Mă caut zadarnic...

Zadarnic mă caut, că nu mă găsesc!...

Cînd vîntul se ceartă cu plopii pe drum
Și drumul trosnește sub pașii greoi,
Mă caut și-n larma vieții de-acum,
Și-n pacea vieții de-apoi...

Cînd ziua se-ngînă cu noaptea pe lac,
Mă caut în iarba de leac,
În Steaua polară, ce poartă noroc,
În bobi

Și-n ghioc...
Mă caut și-n vechiul ceaslov bătrînesc
Cu slovele șterse...
Dar nu mă găsesc.

Zadarnic mă caut, că nu mă găsesc...

Părinte!...
Ce vină mă face s-alerg
Cu gîndul și fapta spre morții de ieri,
Că urmele mele din lume se șterg
Și nu mă găsesc nicăieri?...

Ce vină mă face să nu mă găsesc
Cînd tot mai trăiesc?...

RUGĂ PENTRU IERTAREA PĂCATELOR

Știu că-s vinovat, Părinte...
Știu că vina mea e mare —
Vină fără de iertare;
Că-mi bat joc de cele sfinte
Și nesocotesc *Scriptura*
Cînd păcătuiesc de-a rîndul
Și cu fapta,
Și cu gîndul,
Și cu ochii,
Și cu gura...

Știu că-s vinovat, Părinte...
Dar cu mult mai vinovat
Este-acela care minte!...

Eu nu mint —
Eu sunt ca Tine!...
Nu știu dacă-i rău sau bine,
Dar nu cer să fiu iertat,
Fiindcă Tu trăiești în mine —
Și cum Tu faci numai bine,
Ce fac eu la fel cu Tine
Nu-i păcat...

RUGĂ PENTRU MÎNTUIREA COPIILOR DIN FLORI

Doamne,
Fiindcă m-ai făcut așa,
După chipul și asemănarea Ta,
Pentru ce n-ai vrut să fiu și eu
Înclinat mai mult spre bine,
Nu spre rău?...

Pentru ce nu m-ai făcut să fiu
Fără nici o formă, ca argintul-viu,
Curcubeu, să rîd numai cînd plouă
După fiecare primăvară nouă,
Să n-aud
Și să nu văd nimic,
Să-mi trăiesc viața fără să mi-o stric,
Să m-afund în mine ca nămolu-n lac
Și să-nvăț cu gura mea
Să tac,
Nu să zbier,
Ca măgarul rebegit de ger!...

Doamne,
Iartă-mă, dar nu e-adevărat...
Eu nu sunt copilul Tău —
Și e păcat!...

E păcat că Tu nu poți să fii
Tată cu mai mulți copii...
Ai avut doar unul singur — știu...
Dar Isus Cristos a fost ucis de viu
Tocmai fiindcă El a fost copilul Tău...
Pe cînd Eu,
Eu și toți ceilalți nemuritori,
Suntem doar copiii Tăi... din flori!...

RUGĂ PENTRU ULTIMA RUGĂ

Dă-mi, Doamne, binecuvîntarea Ta,
Să pot intra-n Ierusalim și eu, cîndva,
Ca și Cristos, călare pe măgar,
În înflorita lună-a a lui florar!...

Dă-mi bucuria să mă văd trădat
Ca fiul Tău —
De Iuda sărutat —
Și, ca să-mi pot îndepărta sfiala,
Dă-mi buzele Mariei din Magdala...

Cum nu sunt decît scribul cărturar,
Dă-mi, Doamne, spor la minte —
Nu lipsă la cîntar...
Ia-mi inima și-aruncă-mi-o la cîini,
Și-n locul ei dă-mi patru ochi
Și zece mîini...

Dă-mi zborul rîndunicii peste mări,
Să-mi ducă scrisul dincolo de zări,
Și-n ciocnetul de cupe —
La beție —
Dă-mi darul să schimb vinu-n apă vie.

Dă-mi învierea morților din mine
Să-mi pot lega viața, prin ea, numai de Tine —
Nu să-mi reneg stăpînul, ca Petre-n sărbători,
Cînd va cînta-n ogradă cocoșul de trei ori.

Iar dac-o fi să mor și eu, ucis
De cei care n-au înțeles încă ce-am scris,
Dă-mi, Doamne, binecuvîntarea Ta,
Să pot muri, ca și Cristos, pe Golgota!...

NU SUNT CE PAR A FI...

(1936)

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Mie

N-am fost nici ieri,
Nu sunt nici azi,
Şi nu voi fi,
Cu-atît mai mult, nici mîine, după moarte,
Nimic din ce vor crede poate
Cei cîțiva cititori de carte —
Naivii care-mi vor citi
Volumele numai pe jumătate...
Volumele-mi de versuri, cumpărate,
Împrumutate,
Sau furate!...

N-am fost așa precum se spune
Şi nu sunt nici așa cum sînt —
Nu sunt nici foc,
Nici ploaie
Şi nici vînt!...
Nu sunt nimic din ce-aș putea fi pe pămînt...
Nu sunt decît un snop de vorbe bune,
Ce-aștept un cititor cinstit să mă răzbune
Şi să m-arate lumii cine sunt!...

N-am vrut să fiu volumul ideal
Cu sute de ediții repetate —

Volumul voluptăților mărunte,
Cu titlul gras,
Multiplu
Și greoi —
Un titlu cît o listă de bucate,
Iar filele cu text aproape goale
Ca dictatorii, fără osanale,
Ca boul Apis, fără pată-n frunte
Ca Grigorescu, fără «car cu boi»,
Sau ca Mihai Viteazul, fără cal!..

Sunt un volum ce n-are titlu încă,
Deși există-n mine tipărit —
Volum unic, ce trebuie citit
Rînd după rînd
Și tot așa, la fel,
De la-nceput și pînă la sfîrșit —
Pînă se va-nțelege ce daltă de oțel
Va trebui să-mi sape titlu-n stîncă
Atunci cînd titlul meu va fi găsit!...

POVESTEA MEA ȘI A LOR

lui Mihail Cruceanu

Mă-ntreb:
Cel care-am fost cîndva
Tot eu sunt și-azi?...
Sau sunt altcineva?...
Confrații mei — e drept — nu bănuiesc
Că sunt și morți rebeli care trăiesc!...
Dovadă eu —
Eu, care-am fost ucis
De către cei care, citind ce-am scris,
M-au ponegrit
Și m-au scuipat,
Apoi cu toți m-au pastișat...
Iar cînd n-au mai avut ce-mi face,
Mi-au presărat în pat un pumn de ace —
Convinși c-am să mă-nțep în ele
Și-am să mor!...
Dar eu le-am dat cu tifla tuturor...
Și azi — deși înmormîntat de ei
De viu —
Continui să trăiesc, ba chiar să scriu...
În timp ce criminalii mei confrați
Trăiesc din semne de-ntrebare
Și putrezesc nenmormîntați...

RÎNDURI PENTRU CARTE

lui Ion Marin Sadoveanu

Carte —
Sora mea cea bună,
Din ce sfîntă-mpreunare
Te trezişi la mine-n casă
Într-o noapte fără lună,
Cînd,
Cu coatele pe masă,
Obsedat de-acelaşi veşnic
Şi suspect semn de-ntrebare
M-afundam în întuneric,
Ca un muc de lumînare
Într-un sfeşnic?...

Carte —
Sora mea-nţeleaptă
Şi cuminte,
Spune-mi, cine
Mă sorti frate cu tine
Într-o noapte fără lună,
Cînd —
Pe-aceeaşi cale dreaptă —
Ne trezirăm împreună,
Mînă-n mînă,
Ca-ntr-un raft de librărie
Unde numai dracu ştie
Ce te-aşteaptă?...

Carte —
Soră de beţie,
De extaz
Şi nebunie —
Magică bijuterie
De cuvinte
Şi imagini
Mîzgălite pe hîrtie
Cine te-mbrînci spre mine
Să te vinzi fără ruşine,
Ca femeile pe bani?..

Carte dragă,
Nu ştiai
Că — oricine-ai fi —
Tu n-ai
Decît trei sute de... pagini
Iar eu,
Trei sute de... ani?...

OLANDEZUL ZBURĂTOR

comandorului Eugen Tăutu

În portul alb, în care-am ancorat,
Nici un pilot nu știe cine sunt,
Nici cîte vieți întregi am navigat
Neîncetat,
Scuipat de ploi
Și pălmuit de vînt...
Dar cine-anume sunt cu-adevărat
Nu știu nici eu...
Nu știu decît că sunt un matelot,
Și-atîta tot...
Și-același matelot voi fi mereu!...

Sunt matelotul blestemat
Un lup-de-mare derbedeu,
Bețiv,
Suspect
Și mincinos,
Cu capul gol,
Cu trupul dezmembrat
Și sufletul întors pe dos —
Un matelot ursit, cînd m-am născut,
Să n-am în viața mea — drept scut —
Decît un fals permis de drum,
Cu care rătăcesc și-acum
Pe toate mările de pe pămînt!...

Și-așa cum sînt —
Nu sunt decît un «Uite-l... nu e!» —
Sunt spectrul omului bătut în cuie...
Sunt musafirul nepoftit,
Ce-abia sosit,
Pornesc din nou
Cu-aceeași veche faimă de erou
Lăsînd în fiecare port
Cîte un mort
Și-același veșnic cobitor ecou...
Sunt spaima celor care nu mă vor
Și cel mai bun tovarăș de drum al morților...

Sunt Olandezul zburător!...

RÎNDURI PENTRU ÎNTREGIREA MEA

lui Al. Rosetti

Azi-noapte-am încercat să mă-ntregesc
Cu focurile globului ceresc!...
Dar teama de-a rămîne tot ce sînt
A sugrumat în mine orice-avînt —
Și-azi-noapte n-am putut schimba nimic
Din existența mea de mozaic!...

Azi-noapte-am fost învins —
E-adevărat!...
Învinsul, însă, n-a capitulat!...

Dar cum mi-am pus în gînd să mă-ntregesc,
Întîmplă-se orice s-ar întîmpla,
La noapte —
Cea din urmă noapte-a mea —
Voi fi eroul unui «fapt divers» banal,
De care numele-am să-mi leg,
Ca și defunctul meu coleg,
Sărmanul Gérard de Nerval!...

Și-atunci,
Din trupul spînzurat
De felinar

Se va-nălța un crin imaculat,
Și Duhul Sfînt va coborî-n pahar...

Iar spectrul celui care-am fost ce sunt
Se va lipi pe cer, în chip de Stea,
Și-n locul meu nu va rămîne, pe pămînt,
Decît mormîntul agresiv
Și textul comemorativ,
Cu care viitorii cărturari
Vor proslăvi-ntregirea mea
Ca și-ntregirea României Mari,
Pe Arcul de Triumf, de la... Șosea!..

SPOVEDANIE

lui Istrate Micescu

Mă doare amintirea tinereţii
Cînd fetele de-o vîrstă cu băieţii,
Deşi păreau doar nişte banale jucării —
Păpuşi de sexe diferite —
Simţind imboldul unor demonice ispite,
Puneau la cale pentru viitor
Romanticele lor căsătorii —
Uzine pentru fabricat copii —
Secret furat de la părinţii lor!..

Mă doare tinereţea mea de ieri,
Cu rustica şi vesela Trivale
Şi cu «grădina publică» din vale,
Prin care zborul primei rîndunici
Vestea sosirea altei primăveri,
Şi cu aceleaşi porţii de duble neplăceri,
Cînd luam da capo şcoala,
Cu jocul de arşici
Şi cura medicală, cu zeamă de urzici,
Şi cînd acelaşi dascăl, beţiv şi bîlbîit,
Ne spiona, pitit după uluci,
Iar cînd îl dam de gol că l-am descoperit,
Ne pedepsea-n genunchi, pe coji de nuci!...

Mă doare tot ce-a fost
Şi nu mai este...
Mă doare Cosinzeana din poveste,
Furată şi ascunsă de un Smeu,
Cu care Făt-Frumos —
Adică Eu —
Mă războiam pînă făceam din el
O mînă
De ţărînă,
Ca-n urmă, dezrobita mea stăpînă,
În locul tradiţionalului inel,
Să-mi dea un *«rendez-vous»* cu taxă, la... hotel!...

Mă doare tot ce-a fost
Şi tot ce ştiu
Că va rămîne veşnic după mine.
Mă dor multaşteptatele-agonii,
Privighetorile închise-n colivii,
Romanţele cîntate prea tîrziu
De-admiratoarele ce mi-au rămas străine,
Şi cupele de aur, închinate
Cu aceeaşi veche ură
Şi nouă răutate,
În cinstea sexului frumos —
Un pisc de munte scorburos,
Pe care-l urci de sus în jos,
Cînd faci pe alpinistul caraghios —
Un alpinist îndrăgostit
De cel mai circonflex accent din Infinit!...

Mă doare tot ce-am spus —
Deşi n-am vrut
Să spun nimic mai mult decît atît —
Mă doare lenevia cu care m-am născut,
Grăbita lăcomie a primului sărut
Şi preţul precupeţei cu care mi-a vîndut
Faimoasa «Pasăre albastră»
Ce-avea să-mi ţină de urît!...

RÎNDURI PENTRU CREDINȚA MEA

lui **Eustațiu Măciucescu**

Mă-ntreb, ce s-a putut schimba
În mine
Și-n credința mea,
În care știu că n-am schimbat nimic,
Nici chiar mîndria mea de ucenic,
Pe care și-azi mi-o mai găsesc
În cele cîteva volume
În care n-am scris decît glume,
De teamă să nu-mbătrînesc!...

Mă-ntreb și nu pot să-mi răspund
De ce-n credința mea m-afund
Ca luna-n fundul unui lac,
Cînd lacul nu-i decît minciuna
Cu care ne-amăgește luna
Și stelele, cînd se prefac
În licurici —
Gîngănii mici —
Pe care noi
Cînd încercăm, din lac, să-i prindem,
Zadarnic mîinile ne-ntindem
Că nu găsim în lac decît... noroi!...

Și totuși...
S-a schimbat ceva

Și-n mine,
Și-n credința mea!...
Dar ce anume s-a schimbat
N-a fost chiar schimb adevărat!...
Nu s-a putut schimba decît
Minciuna unui vis urît,
Căci, dacă lacul și cu luna
Rămîn la fel, întotdeauna,
La fel, nu ne-am putut schimba
Nici eu,
Nici ea, — credința mea!...

RÎNDURI PENTRU UN NECREDINCIOS

lui Şerban Cioculescu

Hai, vino!...
Vino mai curînd, să vezi
Minunea-n care numai tu nu crezi,
Să vezi cum cerul vesel se coboară
Şi muntele-ncruntat cum se ridică,
Să prindă cea din urmă zi de vară
Cu cel din urmă zbor de rîndunică...

Hai, vino!...
Vino mai curînd, s-asculţi
Nemulţumirea celor mici şi mulţi,
Că vara n-a ţinut decît trei luni,
Şi-n viaţa unui an trei luni nu sînt
Decît exact trei străchini de pămînt
Cu hrană pentru nouă guri de căpcăuni!...

Hai, vino!...
Vino mai curînd, să-nveţi
Secretul măscăricilor-poeţi...
Să-nveţi să mori cînd nu ştii să trăieşti
Şi să trăieşti abia după ce mori,
Iar după moartea ta să te-ntregeşti
Cu restul celorlalţi nemuritori!...

Hai, vino!...
Vino mai curînd, să simţi
Cum sună-o ploaie de monezi cu zimţi
În punga goală-a unui biet ateu...
Şi, travestit în cel ce-ai vrut să fii,
Să-l poţi cinsti, cu-o halbă, pe bunul Dumnezeu!..
Hai, vino!...
Vino mai curînd...
Nu vii?...

ÎN AȘTEPTARE

Nu știu ce s-a schimbat în mine,
Dar simt că s-a schimbat ceva —
Ceva, la fel, ca după-o boală grea,
Cînd parcă simți că-ți este mult mai bine!...

Am fost cîndva bolnav cu-adevărat?...
Sau boala mea n-a fost decît
Coșmarul unui vis urît
Din care-abia acum m-am deșteptat?...

Nu știu ce-a fost, și nici n-aș vrea
Să știu mai mult decît mi-e dat să știu —
Cînd, mai curînd, sau, poate, mai tîrziu,
Același « fapt divers » se va-ntîmpla...

N-aștept decît o zi din calendar,
Cînd Dumnezeu are să-mi facă semn
Că pot intra-n Ierusalim, solemn
Ca și Cristos, călare pe măgar!...

ROMANȚĂ NEGATIVĂ

N-a fost nimic din ce-a putut să fie,
Și ce-a putut să fie s-a sfîrșit...
N-a fost decît o scurtă nebunie
Ce-a-nsîngerat o lamă, lucioasă, de cuțit!...

N-am fost decît doi călători cu trenul,
Ce ne-am urcat în tren fără tichete
Și fără nici un alt bagaj decît refrenul
Semnalului de-alarmă din perete!...

Dar n-am putut călători-mpreună...
Și fiecare-am coborît în cîte-o gară,
Ca două veverițe-nspăimîntate de furtună —
Furtuna primei noastre nopți de primăvară!

Și-atîta tot!... Din ce-a putut să fie,
N-a fost decît un searbăd început
De simplu « fapt divers », ce nu se știe
În care timp și-n care loc s-a petrecut!..

ROMANȚĂ MESCHINĂ

Dacă-ai crezut c-ar fi putut să fie
Ceva mai mult decît ce-a fost, te-ai înșelat!...
N-a fost decît un început de nebunie,
De care-ntîmplător ne-am vindecat!...

N-a fost decît un zbor de triolete
Pe care un poet le-a scris în vis,
În cinstea celei mai frumoase fete,
Și-a-nnebunit de-ndată ce le-a scris!...

N-a fost decît ce nu se poate spune
Decît cu ochii-nchiși și pe-nnoptat,
În ritmul unui început de rugăciune
Pentru iertarea primului păcat!...

N-a fost decît ce-a trebuit să fie,
Și, dacă-a fost cu-adevărat ceva,
N-a fost decît un strop de veșnicie
Desprins dintr-un meschin «*et caetera*!»...

EPILOG SENTIMENTAL

Dă-mi ochii-ți plînși, să-i mai sărut o dată,
Și lasă-mă să plec!...
Tu nu-nțelegi
Că-n orchestrarea întregirii noastre
Nu-i ciripit de păsărele-albastre,
Ci-i răcnet doar de bestie turbată,
Ce-ți sîngerează-obrajii și te mușcă
De cîte ori încerci s-o-nchizi în cușcă
Sau de piciorul patului s-o legi?...

Dă-mi ochii-ți plînși, să-i mai sărut o dată,
Și nu-ți mai cer nimic!...
Tu n-ai ghicit
Că melodia întregirii noastre s-a sfîrșit
Și toată fericirea-mprovizată
Cu care ne-avîntăm tot mai departe
N-a fost decît iluzia că ne-am iubit
Ca două manechine cu suflete de vată,
Păstrate-ntr-o vitrină cu geamurile sparte?...

Dă-mi ochii-ți plînși, să-i mai sărut o dată,
C-atîta doar mi-e dat să-ți mai sărut,
În cinstea întregirii noastre din trecut,
Din care-acum n-a mai rămas nimic

Decît o falsă frescă-n mozaic,
Pe care niște gheare de bestie turbată
Însîngerează două imagini omenești!...
Nu le cunoști?...
Încearcă —
Și-ai să ți le-amintești!..

POVESTE SCURTĂ

lui Octav Desila

Pe cînd iubeam —
C-am suferit și eu de-această boală —
Iubeam o fată care mă-nșela
Exact ca-n poezia mea:
«Romanța celei care-nșală»
A cărei eroină era ea!...

Dar într-o noapte eroina mea
Mă părăsea — de daruri încărcată —
Și, luîndu-și martori stelele și luna,
Jura că pleacă pentru totdeauna
Și n-are să mai vină niciodată —
Mărturisire, vai... adevărată!...

Și iată cum iubita mea,
În noaptea cînd mă părăsea,
N-avea să-mi lase la plecare
Decît un pat pe trei picioare,
Iar în dulapul din sufragerie
Un sfert de cozonac cu nucă
Și-o scobitoare-nfiptă-n el —
Simbolul sufletului ei rebel,
Cu care dorul ei de ducă
Teatraliza eterna tragedie

A-nșelătoarelor ce mor
Neplînse de-nșelații lor —
Exact ca-n poezia mea
A cărei eroină era... Ea!...

QUIPROQUO

Azi nu-ți spun decît că te iubesc...
Dar cît timp te voi iubi nu știu —
Mîine, noul meu roman pe care-l scriu
Poate nu voi mai fi dornic să-l sfîrșesc...

Dar cum eu voi fi-ntregit de tine,
Marea bucurie de-a mă ști iubit
Va lungi romanul meu la infinit
Numai dacă tu mi-l vei citi la fel cu mine...

Dar tu, vai!...
Nu-mi vei citi decît o filă —
Prima filă —
Fila cu-al tău nume,
Care va produce oarecare vîlvă-n lume,
Ca o nouă prorocire de Sibilă...

Eu, în schimb, mi-l voi citi mereu,
Pînă ce,-ntr-o bună zi,
Eroina din romanul meu va-nnebuni —
Și cuminte voi rămîne numai eu!..

Iată!..
Eu ți-am spus tot ce gîndesc...
Dar tu, dacă crezi că știi ceva mai mult,
Spune-mi tot ce știi —
Că eu te-ascult...
Poate-mi voi sfîrși romanul,
Fără să te mai iubesc!...

SINUCIDEREA LUI DON JUAN

lui Paul Prodan

În noaptea-n care *Ea* nu m-a mai vrut
Am înțeles că sunt un om pierdut,
Și-n noaptea-aceea, chiar, m-am sinucis
Cu propria-mi legendă-n manuscris...

Dar cînd pe catafalc mi-au așezat
Cadavrul de amant încornorat
Și-am înțeles că faima mea de Don Juan
N-a fost decît un simplu titlu de roman,
M-am revoltat că marea nedreptate,
Ce mi se pregătea-n eternitate,
Mi-o consfințea chiar lașitatea mea
Că n-am ucis-o mai întîi pe... *Ea*...

Și-n timp ce zece popi mă prohodeau
Și-o sută de femei mă blestemau,
M-am răsucit în lada mea de lemn
Și-am înviat, ca și Cristos... solemn!...

Și-așa,-nsoțit de popi și de femei,
M-am îndreptat din nou spre casa *Ei*...
Dar cînd am dat cu ochii iar de *Ea* —
Femeia... tot pe mine m-aștepta!...

Și, cum era firesc, ne-am împăcat!...
Iar popii-n cor au binecuvîntat
Miracolul, că — deși mort — eram tot viu,
Și-n locul meu intrase Moartea mea-n sicriu!..

RÎNDURI PENTRU CUVINTELE «NU» ȘI «DA»

În poarta curții unde m-am oprit
M-a-ntîmpinat un zarzăr înflorit —
Un zarzăr alb, ca părul meu încărunțit!...
Și-n pragul porții-n care am bătut
Un buldog negru m-a recunoscut
Și m-a lătrat ca un salut de «bun venit»...

În poarta casei tale-n care
M-ai găzduit întîmplător,
Cînd nu eram decît un călător
Bătut de vînt și mîngîiat de soare,
M-am regăsit ca-n prima zi, cînd tu
Îmi repetai cuvîntul: «Nu»... «Nu»... «Nu»!..
Și-ți ascundeai în palme ochii plini
De ură
Și nencredere-n străini...

Dar cînd am vrut să plec —
Ca un zevzec —
Tu m-ai oprit
Cu graba unui gest nebănuit,
Și-n gura ta cuvîntul «Nu» s-a transformat
În alt cuvînt,
Cuvîntul «Da» —

Un «Da» sonor şi-adevărat
Pe care-l auzeam aşa
Întîia oară-n viaţa mea!...

Dar ce păcat că n-am putut
Să-l îngrijim aşa cum am fi vrut!...
Căci într-o zi cu ploaie
Şi cu vînt
Cuvîntul «Da» se-mbolnăvi
Şi-apoi muri,
Cum moare-n gură-orice cuvînt
Cînd nu-l mai poţi măcar şopti!...

Dar astăzi, după şapte ani,
Cînd morţii-şi schimbă locuinţa,
Eu, care mi-am păstrat credinţa
În zeii noştri subterani,
Mă-ndrept spre ei — cu voia ta —
Şi-i rog frumos
Să-nvie pe defunctul «Da»,
Cum a-nviat pe vremuri şi... Cristos!...

ÎN CINSTEA CELEI CARE A PLECAT

Azi-noapte a plouat ca de-obicei,
Că Dumnezeu face ce vrea...
O noapte plouă-n cinstea mea...
O noapte plouă-n cinstea ei...

Azi-noapte, însă, a plouat
În cinstea celei care-a plecat!

A plecat?...
Cine-a plecat?..
N-am plecat nici eu, nici ea —
A plecat altcineva!..

Dar cine-a fost nu ştim nici noi!...
Ştim doar c-am găzduit-o amîndoi,
Şi-am găzduit-o fiindcă ne-a plăcut.
Pesemne Dumnezeu aşa a vrut!...
Că şase săptămîni în şir,
Din ziua cînd ne-am întîlnit,
O clipă nu ne-am despărţit...
Şi le-am trăit la fel tustrei,
Sorbind doar din parfumul ei —
Parfum de trandafir!...

A stat cu noi,
Și-am stat cu ea,
Ca doi pantofi pe-o Buharà,
Ca două mîini într-un manșon,
Ca două flori de crin pe un balzon!...
Și totdeauna-am fost așa —
Ea tot cu noi,
Noi tot cu ea...
Și totdeauna-am fost la fel —
Un trio de violoncel,
Cu care ea ne sincopa,
Ne-ndepărta,
Ne-apropia
Și, mînă-n mînă cu-amîndoi,
Se destrăma
Și se-ntregea
Cu fiecare dintre noi!...

Și totuși...
Iat-o c-a plecat!..

De ce-a plecat?...
Nici Dumnezeu nu știe!...
Știm doar atît —
Că n-are să mai vie
Chiar dacă-ar fi s-o-ntoarcem iar din drum!...

Și norii plini și grei de-o ploaie nouă
Au hotărît solemn să nu mai plouă
În cinstea nimănui de-acum!...

CÎNTĂREAȚA ANONIMĂ

pictorului Th. Pallady

Cine cîntă la fereastra cu perdelele-nflorate.
Că nu-i cîntec de femeie
Și nici cîntec de vioară?...
Cine-aruncă pe fereastră note vagi,
Desperecheate,
Dintr-o veche melodie,
Care urcă
Și coboară
Ca o lentă agonie
Pe diezi de serpentine
Și bemoli de mici confeti?...
Cine?...

Cineva cîntă!
Dar cine
Cîntă parcă pentru mine?...
Cine cîntă nu se știe!...
Poate-i toamna, ce-ntîrzie,
Ca bolnavii de ftizie,
Pe aleele pătate de rugină
Și noroi...
Și pe prima indecență a castanilor eroi —
Invalizi, aproape goi!...

În odaie, la fereastra cu perdelele-nflorate,
Nu e nimeni!...
Şi-n odaie cîntă, totuşi, cineva!...
Doamne!...
Cine cîntă-aşa?...
Cine-mperechează-n noapte
Note vagi, desperecheate?...
Cine-mi luminează calea
Şi m-aduce pînă-aci?...
Cine-mi schimbă noaptea-n zi?...
Cine cîntă?...
Cine-o fi?...

A tăcut!...
Un glas ce tace este-o «Pasăre albastră»
Care-ţi zboară pe fereastră...
A tăcut!...
Dar la fereastra cu perdelele-nflorate
Nevăzuta cîntăreaţă anonimă
Cînd ieşi dintre culise, să-şi arate
Ca la teatru-n faţa rampei
Chipul vechi
Şi rochia nouă,
Iată că-ncepu să plouă!...

Plouă...
Plouă!...

FAPT DIVERS

doctorului C. Bibicescu

Azi-noapte...
Femeia care mă iubea —
O mică poemă-n proză din opera mea —
Mi-a-ncuiat odaia unde nopţi de-a rîndul
Amîndoi dormisem
Şi păcătuisem,
După cum ne bătea gîndul,
Nervii
Şi literatura,
Cînd cu ochii,
Cînd cu gura,
Cînd cu trupul nesătul
De orgia bizantină din Stambul
Şi de tot ce ne-ntregea
În odaia-n care ea,
Profitînd de faima mea,
Mă iubea fără perdea
Cu acelaşi «va urma»,
Îngrădit în ghilimele,
Ca să stăm pe veci închişi în ele...

Dar azi-noapte gluma unui tipograf
Mica mea poemă-n proză
Mi-a făcut-o ... praf!..
Şi... pe «banca verde unde doarme ploaia»,

Ca-ntr-o poezie de Henri Bataille,
Mi-am culcat azi-noapte pentru prima oară
Vechiul guturai
Și surpriza nouă
C-aș putea dormi și-afară,
Chiar cînd plouă,
Fără să regret nimic...
Nici fresca de mozaic
Ce-i împodobea odaia —
Balamuc de voluptate
Și păcate
Perimate, —
Nici gura femeii care mă iubea
Și mă deștepta
Cu aceleași buze roșii, de lalea,
Răsărite peste noapte, printre perne,
Din sofa!...

Vai de mine!...
Vai de ea!...
Vai de manuscrisul meu neterminat,
Fără «bun de imprimat»...
Vai de buzele ei roșii,
Sărutate-n vis doar de cocoșii
Iadului —
Suspect refren,
Din *Marșul funebru* de Chopin...
Cut-cu-ri-gu !...ding... dong... ding...
Lumînările de ceară din odaia ei se sting,
Iar pe «banca verde», unde dorm cu ploaia,
Cîntă cucuvaia!...

ROMANȚĂ RETROSPECTIVĂ

lui Teodorescu-Braniște

De ce-o iubeam?
Nu știu — fiindcă pe-atunci n-aveam
Decît vreo douăzeci de ani!...

Știu doar că roșcovana cu părul ondulat,
Care dansa-ntr-un cabaret,
Cînd a aflat că sunt poet
Și-a mai ghicit că sunt și-amorezat
De ea
Nu mi-a cerut — ca alte dansatoare —
Bani
Și m-a rugat doar să-i dedic
Un madrigal...
Și altceva
Nimic!...

Numai că madrigalul meu banal
N-a fost decît un foc bengal,
Pe care mi l-a stins chiar ea
În prima noapte cînd dansa —
Nu-n cabaret, ca de-obicei,
Pentru admiratorii ei,
Ci numai pentru mine
Și-n odăița mea!...

Dar pentru ce l-a stins nu știu!...
Știu doar că roșcovana dansatoare
N-avea decît două picioare —
Picioare însă de-argint viu —
Și-n loc de suflet, un *frou-frou*
Cu care ea silabiza,
Cînd «Da»...
Cînd «Nu»!...

De ce-o iubeam?..
Fiindcă pe-atunci nu bănuiam
Că dansatoarea roșcovană
Nu era decît o capcană
În care-avea să-i cadă, chiar din cer
Un biet bătrîn bijutier,
Ce-i dedicase șase madrigale
Cu rezonanțe supermuzicale —
O broșe,
Doi cercei
Și trei inele —
Bijuterii de mare preț,
Dar care,
Puse-n balanța versurilor mele,
Nu prezentau nici o valoare
Decît — cel mult — pentru... o dansatoare!...

Dar Eu, cum rămîneam mereu
Același iertător poet,
Iar Ea, același stîlp de cabaret,
Era fatal, din cînd în cînd, cînd ne certam,
Să implorăm pe bunul Dumnezeu
Să ne mai strige-o dată din cer:
«Bis»...
Și Dumnezeu, milos precum era,
Cu gestul lui solemn ne binecuvînta
Și-i ordona
Iubirii să ne bată iar în geam...

Și-a doua zi... tot noi eram...
Căci chiar în clipa-n care ne-mpăcam,
Ea și cu Mine,
O luam din nou *da capo-al fine*
Și ne iubeam fără rușine,
Ca cei doi biblici — *Eva* și *Adam* —
După gonirea lor din Paradis!...

ROMANȚA TINEREȚII

lui Bibi Băbeanu

Necunoscuta care se vindea
N-a vrut să-mi spună-n prima zi cine era,
Dar fiindcă ea aflase cine sunt —
Poetul poreclit Fluieră-vînt —
Și fiindcă mă ruga stăruitor
Să-i fiu și eu, din cînd în cînd, cumpărător,
Sinceritatea ei m-a-nduioșat
Și-n cadrul prețului fixat
Un preț absurd,
Ridicul
Și meschin,
Cu care-aș fi băut un kilogram de vin —
M-am îmbătat de gura ei
Și-am adormit
Pe laurii idilelor lui Teocrit...

Dar vai!...
Necunoscuta se vindea
Nu numai mie, dar și altora!...
Și-azi un ciocoi,
Iar mîine un calic
O cumpărau la fel — mai pe nimic —
Căci ea — flămîndă veșnic — se grăbea
Să-și vîndă gura dulce ca la tarapana!..

Eu singur doar nu m-am sfiit să-i spun
Că-s gata să-i ofer un preț mai bun —
Dar cum îi luase mintea Dumnezeu,
Necunoscuta s-a spălat pe mîini cu prețul meu...
Și-atunci —
De teamă să n-o bat,
Sau s-o ucid
Și s-o ascund sub pat —
Deși-o iubeam, am renunțat la ea
Și n-am mai vrut să știu cine era!...

Dar într-o zi cu ploaie și cu vînt,
Necunoscuta care se vindea,
S-a dat la fund
Și-a dispărut...
Și nimeni n-a mai întrebat de ea
De cînd intrase, parcă, în pămînt,
Cu numele-i mereu necunoscut...

Și totuși, Eu
Am întîlnit-o iar,
Dar nu ca altădată, pe trotuar,
La cafenea,
Sau în tramvai...
Am regăsit-o-n ziua de-ntîi de mai,
Ascunsă de un sfert de veac într-un sertar,
În care sta de veghe, cuminte,
Și-aștepta
O zi să-mi mai aduc aminte și de ea!...

Dar ce păcat
Că regăsirea ei m-a-ndurerat...
Și-n loc s-o mai sărut —
Cum aș fi vrut —
Am început să plîng cu-adevărat!...

Necunoscuta care se vindea
De data asta, nu mai era Ea —

Era doar vechea ei fotografie,
Pe care mi-o dăduse numai mie!...

Și-acum,
Cred c-ați ghicit cine era
Necunoscuta care se vindea...
Era chiar tinerețea mea!...

RÎNDURI PENTRU BRIGITTA

De ziua ta,
Deși nu te-am uitat,
Nu ți-am urat nimic din ce-ți uram
În cei trei ani de facultate,
Cînd ne iubeam
Cu-adevărat...
Nici «La mulți ani cu sănătate»...
Nici doctoratul în filozofie —
Un fel de loz cîștigător la loterie...
Nici limpezimea minții lui Socrate —
Bătrînul filozof, privit numai din spate...
Și nici măcar un nou amant,
Căci bietul Emmanuel Kant,
De cînd cu tine-și încurcase
«Imperativul categoric»,
Sărmanul om de geniu, se desfilozofase,
De dragul unui sentiment pur anatomic!...

Nu ți-am urat, după cum vezi,
Nimic din ce-ai putut să crezi
Că-ți va ura
De ziua ta
Un fost coleg de bancă, pe care l-ai iubit
Atît cît ține flacăra unui chibrit...

În schimb,
În lipsă de-altceva,
De ziua ta,
Îți fac cadou inima mea —
Un lacăt vechi, stricat și fără cheie
Cu care, însă, tu —
Cea mai sintetică femeie —
Te vei putea-ncuia, chiar fără voie,
Într-un poem postum de Edgar Poe —
Al cărui nume-adevărat e «Edgar Po»
Ca și cum l-ai citi, numai pînă la... «o»!...

Și tot așa,
An după an,
Vom fi la fel...
Pînă cînd, într-o bună zi,
De ziua ta,
Nu vom mai fi
Decît un simplu titlu de roman...

Eu voi fi poate-același cuc
Din bătrînescul ceas de nuc,
Ce-ți va cînta:
«Brigitta mea,
Azi, 8 octombrie,-i ziua ta!»...
Iar tu —
Tu, care-ai fost cîndva
Brigitta mea —
Ca un portret de Don Francisco de Goya,
Vei sta-n perete... nemișcată,
Surîzătoare,
Mută
Și fardată...

Și-n ziua aceea,
Ziua ta,
Va fi, vai!... ziua altora!...

RÎNDURI PENTRU MI-TZU-KO

Zi cu soare,
După ploaie!...

În odaia mea — odaie
Albă,
Veselă
Și mică,
Cu parfum de levănțică —
Brațele noastre se-ndoaie
Ca patru raze de soare —
Patru suliți paralele,
Ce pătrund printre perdele
Înfigîndu-și în covoare
Vîrfurile lor rebele!...

Nu mai plînge, Mi-Tzu-Ko,
Că-n grădină nu mai plouă
Și-n odaia mea cea mică,
Cu parfum de levănțică,
Nu te mai mira de ce —
În rochița ta cea nouă —
Pari a fi raza de soare
Ce-mi dădu buzna-n odaie,

Dornică de-o sărutare
După ploaie!...
Şterge-ţi ochii...
Nu mai plînge...
Mi-Tzu-Ko, tu nu ghiceşti
Că-n odaia mea cea mică
Cu parfum de levănţică
Ce-ai fost ieri
Azi nu mai eşti?...

Şi nu vezi că Dumnezeu
Ne-a trimis un curcubeu,
Ca făptura noastră nouă —
Despărţită ieri în două —
Azi să ne-o-ntregim în soare
Ca-ntr-o zi de sărbătoare
Şi s-o-ntindem pe sofa
Printre perne
Şi covoare,
Ca şi cum odaia mea —
Albă,
Veselă
Şi mică,
Cu parfum de levănţică —
Ar mai fi şi-odaia ta?

Mi-Tzu-Ko, n-auzi?...
Nu vezi?...
Sau — ce-auzi şi vezi — nu crezi?...
N-auzi tu cum sună ora
Fericirii-amîndurora?..

ROMANŢA ULTIMULUI SĂRUT

Opreşte-mă!...
Nu mă lăsa
Să te sărut,
Căci gura mea
În clipa-n care îţi sărută gura
Îţi soarbe lacomă şi respirarea
Cu care-ţi prelungeşti caricatura
Pe care bunul Dumnezeu
Ţi-a creionat-o după chipul său —
Aşa cum i-a dictat-o inspirarea!...

Opreşte-mă!...
Nu mă lăsa
Să te sărut,
Căci gura mea
E gura care nu sărută
Decît cu sărutarea mută
A celor ce,-mpăcaţi cu cele sfinte,
Pornesc cu tălpile-nainte
Şi-n gură cu cîte o floare,
Culeasă-anume pentru cine moare!...

Opreşte-mă!...
Nu mă lăsa
Să te sărut,

Căci gura mea
Sărută fără ... «va urma ».

Iar mîine-n zori cînd voi pleca,
În gura mea
Cu respirarea ta,
Nu-ți voi lăsa — drept amintire —
Decît portretul meu pe poartă,
O zi de doliu-n calendar,
Nota de plată la dricar
Și... «Veșnica ta pomenire »
Pe fundul celor opt pahare
De țuică fiartă,
Golite după-nmormîntare
De cei opt ciocli ce-ți purtară
Coșciugul în spinare.

Oprește-mă !...
Nu mă lăsa
Să te sărut,
Căci gura mea
N-a sărutat decît așa
Cum a vrut *Ea*...
Și tot așa va săruta mereu,
Fiindcă — fatal — nu sărut *Eu*,
Sărută numai *Gura mea*...

DE CE-AI PLECAT?

De ce-ai plecat?...
Tu nu știai
Că-n luna mai,
Prin munții cu păduri de brad,
Oricine-ai fi — femeie sau bărbat —
Potecile te duc spre Iad,
Și nu, ca-n lumea basmelor, spre Rai?...

De ce-ai plecat
Cu vîntu-n părul tău vîlvoi,
Cînd nici un glas nu te-a chemat?...
Tu nu știai
Că-n luna mai
Potecile sunt încă pline de noroi?...

De ce-ai plecat?...
Tu nu știai
Că-n luna mai
E luna primului păcat —
Păcatul care dintr-o glumă
Te prinde-n laț și te sugrumă
Și-apoi te-aruncă-afară-n ploaie,
În lada cu gunoaie?...

Oprește-te!...
Privește-n jurul tău...
Și dacă nu ți-ai murdărit
Pantofii de noroi,
Fă-ți cruce
Și întoarce-te napoi!...
Fă-ți cruce,
Fiindcă n-ai păcătuit
Decît în vis...
Și visul s-a sfîrșit!...

PRIMĂVARA RURALĂ

doctorului V. Voiculescu

Primăvara, fată mare,
A sosit în sat la noi,
Ca un cîntec de cimpoi
Într-o zi de sărbătoare...
A picat azi-dimineață
Și, abia intrată-n sat,
Satul tot s-a deșteptat
În parfum de izmă creață!...

Primăvara, fată mare,
Vine-n fiecare an
În pantofi de magheran,
Dăruiți de Sfîntul Soare...
Și de-ndată ce-și arată
Fecioria-mprospătată,
Toți în jurul ei fac roată!...
Toții copiii
Și bătrînii
Își umflă, la fel, plămînii
Și-și fac cruce de-așa fată —
Doctoriță fără plată...

Îi deschid ferestrele
Să le-alunge boalele

Și dihonia din case...
O ridică-n osanale
Ca pe-o scară de mătase,
Pînă-n ceru-al șaptelea...
Și-apoi
O pornesc cu ea
Pe șosea,
Pînă la fîntînă-n vale,
Ca s-o spele pe picioare,
Fiindcă-n fiecare an
Cînd sosește-n sat la noi,
În pantofi de magheran —
Primăvara, fată mare,
Toată-i plină de... noroi!

ROMANȚA RĂSPUNSULUI MUT

Ce văd!...
E-adevărat?...
Tu ești?...
Cum?...
N-ai murit?...
Tot mai trăiești?...
Pendulă care te-ai oprit din mers,
Încerci acum să mergi în sens invers?...

Hai!... Spune-mi...
Spune-mi tot ce știi...
Să-mi spui chiar și minciuni,
Să-mi spui
Ce n-ai spus nimănui —
Nici celor morți,
Nici celor vii...

Ce victime ai mai făcut
Din clipa-n care urma ți-am pierdut?...
Ce vrăjitoare te-a trecut prin foc
Și-a reușit să-ți pună inima la loc?...
Și care-anume sfînt din calendar
Te-a sfătuit să te-ntîlnești cu mine iar?...

De ce zîmbești?
E-adevărat?...
Te-ai răzgîndit?...
Ne-am împăcat?...
Iar ne iubim?...
Sau, poate, și-azi ne regăsim
Aceiași vechi dușmani?...
Dar tu mai știi după cîți ani?...

Eu te-am iertat de **mult!...**
Dar tu?...
Răspunde-mi «Da»,
Răspunde-mi «Nu» —
Totuna mi-e!...
Știi tu de ce —
La tine «Nu» și «Da» nu sînt
Decît aceleași vorbe-n vînt!...

De ce te temi?...
De ce-ți ascunzi
În palme ochii tăi rotunzi?...
De ce-ți aprinzi ca un semnal
De foc bengal
Obrajii tăi de porțelan
Și inima de Caliban?...

Răspunde-mi!...
Vreau să știu și eu,
De ce-ai venit?...
De dragul meu?...
Sau, poate, n-ai venit decît
Să-mi torni, ca și-n trecut, pe gît
Un păhărel de coniac,
Ca eu să tac,
Iar tu să țipi
Și să dispari, apoi, suspect,
Cu voluptatea unei bombe de efect!..

Ce zici?
Așa e c-am ghicit
De ce-ai venit?...
De ce te-ncrunți și nu-mi răspunzi?...
Ce nou secret îmi mai ascunzi?...
De ce scrîșnești din dinți
Și taci?...
Hai! ... Spune-mi, ce-ai de gînd să faci?...
Deschide-ți gura — mii de draci! —
Și lasă-mă să-ți mai sărut...
Nu gura...
Ci răspunsul mut!...

ISPRAVA TOAMNEI

lui Mircea Damian

Toamna, fată deocheată —
Biata fată!...
Docheată, dar frumoasă
Și cochetă,
Mi-a intrat odată-n casă,
Indiscretă,
Să mă-ntrebe ce mai fac...
Ce problemă viitoare
Mă mai doare...
Ce țigări de foi mă otrăvesc
Cînd vorbesc...
Și ce fel de coniac
Beau cînd tac...

Și de-atunci —
Nu vreau să spun de cînd —
Am rămas cu toamna-n trup și-n gînd!...

Și de-atunci, în fiecare an,
Toamna, fată bună, vine să mă vadă —
Vine ca o oră fixă pe cadran
Și solemnă ca o stea cu coadă...
Și, cum știe că eu nu fac decît bine,
Toamna stă trei luni întregi la mine,

Cum ar sta la ea acasă...
Pînă ce-ntr-o bună zi mă lasă
Și se duce de s-ascunde...
Unde?...
Dracul știe unde!...

Numai că, după ce pleacă,
Odăița-mi pare mai săracă...
Poate fiindcă toamna-mi fură
De la gură
Tot ce-n nouă luni adun
Cu răbdare și tutun —
Tot ce cred că-i mai seamă
Pentru clopoțelul meu de-alarmă!...

Toamna, fată indiscretă
Și cochetă,
Se agită ca un ascuțiș de sapă
Pe biroul plin de praf și prin sertare
Și-mi distruge fără milă
Operele literare,
Rupînd filă după filă,
De mă lasă gol... goluț...
Ca o ciutură-ntr-un puț,
Fără nici un pic de apă!...

Dar norocul meu că-n acest an
Timpul merge după alt meridian...
Și că versurile acestea au fost scrise
Nu la mine-acasă —
Cum scriu eu de obicei, pe masă —
Ci pe iarba verde,
Undeva, la țară,
Unde calendarul scrie că-i tot vară
Și-unde toamna încă nu sosise!...

DA CAPO AL FINE

lui N. Davidescu

De-a lungul catacombelor săpate
În visele granitului de ieri,
Eu retrăiesc legenda anonimă
A primilor martiri autohtoni
Şi-n lumea stalactitelor sonore —
Miragiu subteran de palmieri —
Desăvîrşesc o Biblie-adnotată
De nesfîrşitul şir de Epigoni!...

Sub bolţile de trei ori milenare —
Închis ca-n propriul meu mausoleu —
Transcriu pe pergamentul veşniciei
Ecoul preistoricului Vers,
Şi-n fundul catacombelor săpate
În visele proteicului Eu,
Prin glasul meu tălmăcitor de dogme
Vorbeşte parcă-ntregul Univers!...

Contururile şterse de-ntunerec
Redau viaţă vechilor Aezi,
Sub degetele lor imaginare
Renvie, parcă, tetracordul grec,
Şi-n bolţile de trei ori milenare
Se-nalţă, după epoci, trei grămezi —

De piatră,
De aramă
Şi de aur —
Simbolurile tragediilor umane,
Clepsidrul mut al clipelor ce trec...

Trec toţi la rînd...
Pe lespezile negre,
Ca-ntr-un postum cortegiu funerar,
Trec iambii
Şi troheii altor vremuri —
O-ntreagă-apoteoză de fantome...
Iar aiurarea harfei rafinate
Cu fluieratul naiului barbar,
În noaptea catacombelor răsună
Ca-n nopţile venericei Sodome.

Trec toţi la rînd...
E-atîta majestate
Şi-atîta surd tumult în mersul lor,
Şi-n lumea stalactitelor sonore
E-atît decor
Şi-atîta feerie,
Că iambii
Şi troheii altor vremuri
Renvie-n subterana tragedie
Dezastrul mitologicei credinţe
Şi doliul semizeilor ce mor!...

Trec toţi la rînd...
Exodul nefiinţei
Se pierde-n coridorul milenar,
Iar urma celor ce-au trăit prin cîntec
Dispare-n calea celor care vin
Să reclădească-n noaptea milenară
Acelaşi alb, fantasmagoric far
Spre care matelotii inspirării
Se-ndreaptă şi-azi pe iahtul lor divin...

. . . .
. . . .
Martiri autohtoni ai catacombei
În care eu sunt ultimul venit...
Postuma voastră apoteozare —
Că după moarte nu veți mai muri —
Mă-ndepărtează tot mai mult de dogma
Eternității voastre de granit...
Voi sunteți cei ce-ați fost,
Eu nu sunt încă
Decît preludiul celui ce voi fi!...

RÎNDURI PENTRU PĂSĂRILE CĂLĂTOARE

lui Octavian Goga

Frunză galbenă, uscată —
Frunză ce-ai fost verde-odată,
Ștergeți-ochii de rugină,
C-a intrat toamna-n grădină,
Și-a intrat ca o stăpînă
Cu vîntul și ploaia-n mînă!...

Primul stol de rîndunele
A pornit spre Dardanele...
Berzele desperecheate
Se-mpreună-n zbor și ele,
Să pornească pe-nserate,
Iar triunghiul de cocori
Se-ntregește tot în zbor,
Să pornească mîine-n zori
Spre Bosfor...

Frunză galbenă, uscată —
Frunză ce-ai fost verde-odată...
De-a lungul șoselelor,
Pe tot lungul apelor
Și din creasta munților
Pînă-n fundul văilor...
În vîrful copacilor,

Au rămas doar ciorile,
Să păzească morile —
Morile ce macină,
După vechea datină,
Zodia-nceputului
Cu păcatul trupului,
Și rodul pămîntului,
Cu belșugul anilor,
Zilelor
Și clipelor
Pentru cei flămînzi de soare
Și de «semne de-ntrebare»!...

Frunză galbenă, uscată,
Frunză ce-ai fost verde-odată,
Azi grădina Domnului
Nu mai este-a nimănui...
Au zburat din ea mai toate
Vietățile-aripate
Și-au rămas doar ciorile —
Ciorile,
Surorile
Vînturilor,
Ploilor,
Grijilor,
Nevoilor
Și-ntunericimilor!...

Au rămas să vămuiască
Cu pecetia domnească,
După socotința lor,
Soarta zburătoarelor...
Și să-nchidă-ntre zăbrele
Împletite din nuiele
Călătoarele rebele
Ce-au pornit cu toate-n zbor
Fără știrea ciorilor,
Spre Bosfor
Și Dardanele!...

RÎNDURI PENTRU PLOPII ÎN PLOAIE

pictorului Jean Al. Steriadi

Ploaie...
Ploaie...
Ploaie...
Ploaie multă,
Ploaie deasă
Ca beteala de mireasă...

Plopii mei, scuipați de ploaie,
Se frămîntă
Și se-ndoaie —
Parcă-ar vrea să-mi intre-n casă!...
Plopii ce-au crescut cu mine
Îmi fac semne disperate...

— Hai!... Deschide-odată, frate,
Și primește-ne-n odaie,
Că-n odaia ta-i mai bine
Ca-n grădina noastră,-afară...

Doamne...
Cu ce ți-am greșit,
De-ai fost rău cu mine-aseară
Și m-ai pedepsit?...

De ce-ai vrut ce nu se poate —
Să mă cred cu plopii frate,
Frate fericit?...

Doamne... Doamne!...
Ce să fac?
M-am certat cu plopii-aseară
Şi nu ştiu cum să-i împac!...
Cum să-i fac să mă-nţeleagă
Că frăţia ce ne leagă
Nu-i decît o vorbă-n vînt...
Şi că plopul cînd se-ndoaie
Cît stă ţeapăn la pămînt —
Chiar cînd e scuipat de ploaie —
E mai viu şi mai puternic
Decît omul din odaie,
Ce se stinge pe picioare
Ca un muc de lumînare
Într-un sfeşnic!...

Ploaie...
Ploaie...
Ploaie!...

SPECIFIC ROMÂNESC

lui Aron Cotruş

Ce româneşti sunt astăzi căsuţele din Şchei!...
Sunt vesele şi albe şi curate —
Şi totuşi, altădată, ce triste şi-ncruntate
Te-ntîmpinau aceste căsuţe strămoşeşti,
Prin care ţărăncuţele minore,
De teama slujitorilor domneşti,
Îşi ascundeau panglicele lor tricolore,
Căci zbirii stăpînirii din cetate,
Cînd năvăleau în Şchei să-şi încaseze birul,
Le despuiau de salbe,
Inele
Şi cercei,
Şi le-aruncau pe toate, aproape goale,-n ploaie,
Ca să-nmulţească crucile din cimitirul
Bisericuţii Sfîntul Niculaie...

Aşa era pe vremea-aceea-n Şchei
Cînd zbirii stăpînirii din cetate
Vînau doar pungi de aur
Şi... femei...

Dar bunul Dumnezeu, care veghea
Cu ochiul său triunghiular de peruzea,
S-a mîniat de-atîta răutate...

Și-atunci, toți zbirii din cetate,
Cît ai clipi din ochi, au dispărut —
Brașovul n-a mai fost cetate
Și-n Șchei dreptate s-a făcut —
Dreptate sfîntă, pentru lumea toată —
Așa cum nu se mai făcuse
În Șchei de nimeni... niciodată...

Dar dacă-atunci, în Șchei, s-au petrecut
Minunile pe care le-ați văzut,
În Șchei rămîne totuși și astăzi, neschimbat,
Un nume vechi,
Un nume de mare Împărat,
Pe care, Dumnezeu chiar — dacă-ar vrea
Să-l schimbe —
Dumnezeu nu l-ar schimba!...

De-aceea «Împăratul Solomon»
Din firma cîrciumii cu-același nume
A renunțat la sceptru și la tron
Și-n cîrciuma din Șchei, plină de lume,
Înveselește și-astăzi la fel ca-ntotdeauna
Perechile de tineri — drumeți îndrăgostiți —
Clienți care se-mbată cu bere și cu glume,
În timp ce lăutarii le miorlăie-n urechi
Refrenul nou al unei romanțe de sezon,
Ce nu-i decît refrenul romanței foarte vechi,
Pe care-o știți cu toții —
Romanța vieții noastre,
Cu « banca solitară ».
Cu «brazii»
Și cu «luna»!..

SOLILOCUL MĂSCĂRICIULUI

lui Puiu Iancovescu

Prin cîte panorame de bîlci am colindat,
Eu nicăieri nu m-am simțit mai bine
Ca-n panorama-n care Tu te-ai lipit de mine —
Tovarășă divină de joc și de... păcat!...

Dar azi, cînd simt că jocul și gluma s-au sfîrșit,
Din goana nebuniei de artă de-altădată,
Mă-ntorc din nou acolo de unde am pornit —
La piatra de șosea chilometrată,
Pe care Dumnezeu mi-a țintuit
Și numele,
Și chipul,
Și ursita...
Să hoinăresc cu tine, prin bîlciuri,
Travestit
În măscăriciul Pepi,
Nebun după Pepita,
Și-n gînd cu-aceeași teamă ridiculă și veche
Ca orice om ce trece drept «om într-o ureche»...

Și-acum...
Acum, te-ntreb pe tine —
Pe tine, care mă-nțelegi mai bine
Ca oricine —

Pe tine, care-mi ești amantă,
În lipsa unui alt amant...
Te-ntreb — burete absorbant —
Ce ai de gînd să faci cu mine?...

Nu vrei să faci
Măcar un gest de caritate —
Să nu mă mai produc cu tine-n spate,
Ca-n panorama de odinioară
Cînd te-ai lipit de mine-ntîia oară
Și publicul rîdea să moară?..

Și fiindcă m-ai legat la ochi,
Nu vrei
Măcar o clipă ochii să-mi dezlegi —
Să fiu și eu o dată stăpîn pe ochii mei
Ca să te pot privi cu ochii-ntregi
Și să te pot ucide-ntîi pe tine,
Ca-n urmă, bunul Dumnezeu —
De dragul tău —
Să facă același lucru și cu mine?...

Și-n noaptea viitoare, *chère Madame,*
Uitarea să ne șteargă pe veci de pe program!...

MOARTEA DRESORULUI DE STICLEȚI

lui Const. Stere

A murit dresorul de sticleți!...
A murit și ultimul dresor...
A murit cu mîinile pe ei,
Și cu ochii-nfipți în ochii lor!...
Și-n odaia lui n-au mai rămas
Decît note muzicale, desenate pe pereți,
Portativele de sîrmă, fabricate de ovrei,
Coliviile de sfoară, cu grăunțele de mei...
Și vreo sută de duzini de cîntăreți
Îmbrăcați în doliu mare,
Care i-au cîntat la-nmormîntare
Și-au să-i cînte și la parastas...

A murit dresorul de sticleți!...
A murit dresorul, fericit
Că sticleții lui —
Copiii nimănui —
L-au stimat și l-au iubit...
Și că el a scos din ei
O falangă minunată
De maeștri cîntăreți —
Nu țîrcovnici mititei,
Ca dresorii de-altădată!...
Căci e drept că-n viață lucrul cel mai greu
E să-și piardă omul vremea cu sticleții,

Ca să pună la curent analfabeții
Cu ce-a neglijat să-i pună Dumnezeu!...

A murit dresorul de sticleți!...
Dar —
Surpriză mare —
După ce-a murit,
Guralivii cîntăreți s-au răzvrătit,
Declarînd că-n cariera lor
Nu mai au nevoie de un alt dresor!...
Și din coliviile de sfoară
Au zburat cu toți, să cînte-n stradă-afară...
Și-au jurat solemn pe viitor,
O completă libertate
Pentru cîntecele toate...
Și sticleții toți —
Să cînte numai după capul lor!...

A murit dresorul de sticleți!...
Bine c-a murit la timp și el —
Căci era bătrîn,
Bețiv
Și chel...
Dar, la drept vorbind, era «dresor» —
Fiindcă, după moartea lui, sticleții
Cînd au încercat din nou să cînte
Numai după capul lor...
Au dat «kix» cu toții,
Și cîntăreții
S-au întors afoni în colivie!...
S-au întors cu toții!...
Dar ce folos —
Că dresorul ce-a murit n-a fost Cristos,
Și dresorul mort nu mai învie!...

ITINERAR

lui Alexandru Cazaban

În Pullman, cu 80 pe oră!
Zburăm,
Și viteza sonoră
Ne sparge urechea cu un Cake-Walk,
Că toți călătorii —
Umane sfîrleze—
Se lasă pe spate și-ncep să danseze
Pe loc...
În timp ce pe cîmp se perindă,
Ca într-un vechi ciob de oglindă,
Copacii
Și stîlpii de telegraf,
De care s-agață toți norii de praf,
Pe care căruța cu fîn, din șosea,
Nu-i lasă să meargă alături cu ea!...

Mizil...
Monteoru...
Buzău...
Și Pullmanul nostru, cu 80 pe oră,
Își bemolează viteza sonoră,
Și-n gară, deodată, tăcut se oprește!...
Probabil că Pullmanul știe
Că-n gara Buzău drumul bun se sfîrșește
Și-ncepe de-acum drumul rău...

Dar Pullmanul — «*Made in England*» —
Glumește: «Ce-o fi... să fie!» ...
Și vesel pornește din nou —
Pornește cu aceeași viteză sonoră
Și cu același obraznic ecou:
«Cu 80 pe oră!» ...
«Cu 80 pe oră! »...

Și drumul se-ntinde ca un gumelastic —
Lipsit și de spirit
Și de simțul plastic —
O biată cireadă de vaci și vițel
Ne-ntîmpină-n gara de la Făurei,
Iar gara pustie din Lacul-Sărat
Ne anunță că «Lacul-Sărat» a... secat!...

Păcat că în Pullman nu poți să vînezi
Nimic din ce vezi!...
Poți însă flirta
Cu vecina ta —
Fardată anume pentru așa ceva!...

Dar Pullmanu-i Pullman!...
Stop!...
Gara Brăila —
Gară cu bucluc...

«Vezi rîndunelele se duc,
Se scutură frunza de nuc,
S-așterne bruma peste vii»...
Peste părinți,
Peste copii
Și peste șlepurile noastre
Din cimitirul Dunării albastre —
De la Brăila pînă la Sulina —
Unde le-a-nțepenit rugina,
Că n-au fost șlepuri plutitoare

Decît pe Dunăre —
Nu și pe mare!...
În timp ce Pullmane terestre
Și trenuri lungi accelerate
Stopează azi, prin porturi, pe-nserate
Și, vesele, sfidează prin ferestre
Cîrligul unui «?» (semn de întrebare)
De care
Tu — călător numai pe mare —
Îți spînzuri zilnic... ziua viitoare!...

CÎNTECUL NEBUNULUI

Ei sunt cuminți...
Eu sunt nebun...
Dar cum Eu sunt ce-am fost mereu —
Poate că cel cuminte-s Eu —
Deși de cîte ori le-o spun,
Eu pentru Ei... sunt tot nebun...

Ei mă urăsc că nu-s ca Ei...
Eu îi iubesc că nu-s ca Mine...
Ei beau
Și mint fără rușine —
Și-n ochii prietenilor mei
Trec drept nebun... că nu-s ca Ei...

Lor nu le place-amanta Mea...
Mie nu-mi place-amanta Lor...
Ei văd cu ochii tuturor
Femeia...
Eu n-o pot vedea
Decît cu-ai mei —
Amanta Mea...

Dar cum din Ei toți numai Eu
Nu sunt ca Ei,

Am să mă duc
De voia mea la balamuc —
Și fiindcă nu-mi va părea rău,
Cumintele voi fi tot Eu!...

STROFE PENTRU EL

Deși noi toți îi suntem frați
Și toți îl ascultăm la fel —
Noi nu-i suntem decît argați,
Căci l-am ales stăpîn pe El!...

Dar Eu, cum nu-i pot fi argat —
Deși noi toți suntem la fel —
De șorțul alb m-am dezbrăcat
Și n-am mai ascultat de El...

Dar azi, cînd simt că se cuvine
Ca toți să-l ascultăm la fel —
Deși m-ascult numai pe mine,
Eu nu m-ascult decît prin El!...

A XI-A PORUNCĂ

lui Radu Cioculescu

Ascultă, privește și taci!...
Ascultă, să-nveți să vorbești,
Privește, să-nveți să clădești,
Și taci, să-nțelegi ce să faci...
Ascultă, privește și taci!

Cînd simți că păcatul te paște
Și glasul Sirenei te fură,
Tu pune-ți lacăt la gură
Și-mploră doar sfintele moaște—
Cînd simți că păcatul te paște!...

Cînd simți că dușmanul te-nvinge,
Smulgîndu-ți din suflet credința,
Așteaptă-ți tăcut biruința
Și candela minții nu-ți stinge —
Cînd simți că dușmanul te-nvinge!

Cînd brațele-ncep să te doară,
De teamă să nu-mbătrînești,
Rămîi tot cel care ești —
Aceeași piatră de moară —
Cînd brațele-ncep să te doară!...

Iar cînd, cu ochii spre cer,
Te-ntrebi ce-ai putea să mai faci,
Ascultă, privește și taci!...
Din brațe fă-ți aripi de fier
Și zboară cu ele spre cer!..

ROMANȚA INIMII

lui Vladimir Streinu

Inimă — ciutură spartă —
Cui mai duci apă la poartă,
Dacă nimeni nu mai trece
Să-ți soarbă din apa rece —
Apă bună de descîntec
De la ochi pînă la pîntec?...

Inimă — ciutură goală —
Cine te spoi cu smoală
Și te-ascunse în ogradă,
Nimeni să nu te mai vadă,
Ca să-ți mai cerșească apă
Cînd de sete gura-i crapă?

Inimă — ciutura mea —
Dă-mi să beau, dar altceva,
C-apa rece ți-au golit-o
Toți cei care ți-au sorbit-o!...
Dă-mi ce mi-ai păstrat doar mie —
Dă-mi un strop de apă vie!...

RETROSPECTIVĂ SENTIMENTALĂ

lui Eugen Herovan

Revăd orașul pribegiei mele —
Neprețuit motiv de inspirare —
Cu-același Vodă Cuza tronînd în piața mare,
Îndurerat de-atîtea vremuri grele...

Ștefan cel Sfînt și-arată buzduganul,
Cu care-nspăimîntase întreg aliotmanul...
Miron Costin letopisețu-și scrie
Cu sîngele Moldovei — izvor de apă vie...
În jilțul lui, Asachi — poet și fabulist —
Pledează și-astăzi pentru curentul latinist...
În fața teatrului, Vasile Alecsandri
Se-ntreabă ca Hamlet: « A fi, sau... a nu fi? »...
Mihai Kogălniceanu, la Copou,
Repetă un capitol istoric veșnic nou...
Sărmanul Eminescu, într-un cearșaf de baie,
Și-așteaptă epigonii flămînzi ca să-l despoaie,
Și-n timp ce turnul Goliei se-ntreabă ce să facă —
Să-și plîngă gloria defunctă sau să tacă —
Biserica — minune unică — Sfîntul Sava,
Ea singură-ți surîde, că-și rennoiește slava!..

Mîhnit de-atîtea regăsiri în mine,
Îmi lăcrimează ochii de ciudă și rușine,
Și cum n-aud pe nimeni urîndu-mi «noapte bună»,
Cobor tăcut spre gară, cu Iașii... mînă-n mînă!...

TURISM

lui Emanoil Bucuța

Șoseaua urcă spre Voineasa,
Iar Lotrul curge spre Brezoi...
O fată și-a pierdut cămașa
Prin fînul de curînd cosit,
Și-acum, în poarta casei, s-a proptit
Să-și mai arate-o dată sînii goi
Și trupul rumenit de soare
Turiștilor înfometați
De farmecul unei idile trecătoare
În pitorescul munților Carpați...

Așa sunt toate fetele la munte...
În prima zi —
Oricare-ar fi —
Se lasă sărutate doar pe frunte...
A doua zi,
Pînă și cele mai ursuze
Se lasă sărutate chiar pe buze...
Iar în a treia
Sau a patra zi
Se lasă duse sub un brad
Unde se-mpiedică, mai toate,
Și leșinate-n brațe-ți cad,
Ca niște biete curci plouate...
Deși — prin munți, în fiecare vară,

La fel, turiștii urcă
Iar fetele... coboară...

Șoseaua urcă spre Voineasa
Și Lotrul curge spre Brezoi...
Iar mirele
Și cu mireasa
Din carul nou cu patru boi —
Un dar de ziua nunții lor —
Zîmbesc șireți
Și fericiți,
Că grație turiștilor
Au fost uniți
În vecii... vecilor!...

PE MALUL OLTULUI

lui Nicu Budurăscu

Pornind din Lotru spre Cornet,
Șoseaua urcă-ncet... încet...
Ținîndu-se parcă de mînă
Cu linia ferată,
O vecină,
Ce-i pare totuși o străină,
Fiindcă nu seamănă cu ea,
O biată bătrînă șosea
Banală —
Dar națională!...

Șoseaua urcă-ncet, ca de-obicei,
Proptindu-se doar în copacii ei...
Urcă tăcută
Și timidă
Ca o omidă...
În timp ce linia ferată
Urcă țipînd,
Parcă-ar fi beată,
Ca și locomotiva «Malaxa»
A unui tren de marfă,
Care —
Pornit din Piatra-Olt
Spre Turnu-Roșu —
Cînd dă cu ochii, pe șosea,

De cîte-o țărăncuță
Cam prostuță,
Crezînd că-și poate bate joc de ea
Țipă sulemenindu-și coșul
Cu fumul negrilor cărbuni,
Ca o cocoană din elită
Cu ochii plini de dinamită
Scăpată dintr-o casă de nebuni.

Doar Oltul — apă blestemată —
Nu vrea să urce niciodată,
Nici cu șoseaua demodată,
Nici cu moderna linie ferată...
El singur, săltăreț, coboară
Spre Dunăre —
Dunărea noastră
Cu apă multă
Și albastră...
Și coborînd —
Iarnă sau vară —
Surîde fredonînd la fel
Ca orice egoist rebel,
Același veșnic menuet
Discret,
Pe care nu-l dansează decît el!...

La fel și-n viață...
Uneori —
Dacă te urci
Sau te cobori —
Cu-aceeași ură te privesc ai tăi,
C-așa suntem cu toții —
Oameni răi!...
Și-oricare-ar fi cel care urcă —
Dușmani
Sau prieteni —
Toți îl spurcă...
Iar cînd, întîmplător, coboară,
Toți îl omoară!...

APARIȚIE NOCTURNĂ

I. P. S. S. Tit Simedrea

Mi-a ieșit în drum fantoma
Omului bătut în cuie
Și m-am întrebat ca Toma:
— El o fi?
Sau, poate... nu e...

Cine-a fost?...

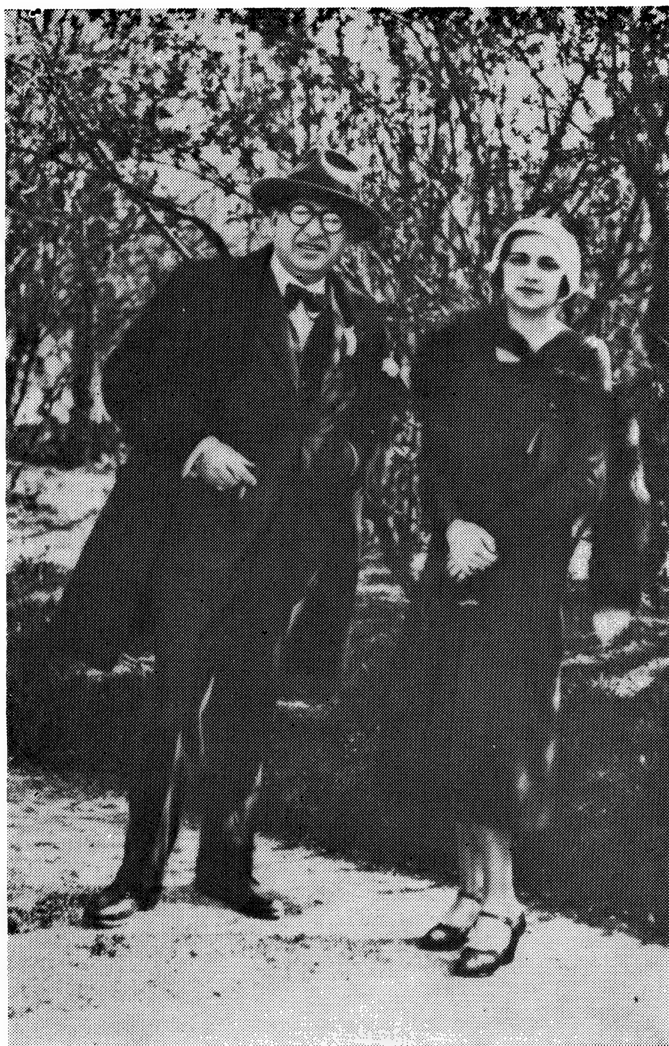
N-a fost decît
Chipul unui om — și-atît —
Chipul omului frumos
Din năframa sfintei Veronica!...

Dar pe mine m-a prins frica
Și, cum sînt un om pios,
În noaptea Vinerei Mari,
M-am făcut din mare mic
Și-am tăcut chitic.
Căci pe buze-mi înghețase
Numele celui răsfrînt
Pe năframa de mătase,
Care dibuia tăcut

Printre marii cărturari
Un tovarăș credincios
Ca să-i țină de urît
În mormînt!...

Ion Minulescu și Claudia Millian-Minulescu la Bușteni în 1937

Ion Minulescu cu fiica sa Mioara Minulescu la Slatina în 1938

CLOPOTELE ÎNVIERII

lui Radu Gyr

Clopotele învierii —
Pumni de bronz
Şi de aramă —
Sparg cătuşele tăcerii
Sepulcrale
Din shakespeareana dramă,
În al cărei text renvie
Creştineasca bucurie
În cortegii triumfale
Şi-n aplauze bisate
Din cetate
În cetate!...

« *Cristus resurrexit* ! »...
Gura
Omenirii, mută, ţipă:
«Împlinitu-s-a Scriptura ! »

Sunaţi, clopote...
Sunaţi...
Şi-n cetăţi însămînţaţi
Viaţa veşnică, cu care
Fratele nostru mai mare,
Cînd a fost crucificat,

Și-a călcat moartea-n picioare
Și din morți a înviat!..

Sunați, clopote...
Sunați...
Și pe Domnul lăudați,
Dînd de știre tuturor
Că-ntr-o noapte veți suna
Și-nvierea morților
Din cetatea mea!...

RÎNDURI PENTRU MOȘ CRĂCIUN

Iartă-mă că te salut numai din ușă...
Te-aș pofti și-n casă,
Dar mi-e teamă
Că-mi aduci aceeași veșnică păpușă
Și același vechi refren de panoramă!..

Iartă-mă că-ți spun ce cuget, Moș Crăciun...
Dar eu — zău — nu văd de ce mai vii!...
Ce folos că ești bătrîn
Și-ai suflet bun,
Dacă-n tolbă n-ai decît minciuni pentru copii!...

Nu-ți mai pierde timpul cu povești
Pentru cei ce nu mai cred în ele...
Tu — e drept — n-ai fost decît așa cum ești —
Omul cu păpuși de porțelan
Și acadele...

Dar eu nu mai sunt copilul de-altădată,
Să mă-ncînt numai de chipuri ce se șterg —
Mie-mi trebuie-o femeie adevărată,
Nu femei-păpuși de Nürenberg!...

Iată!...
Asta este tot ce-am vrut să-ți spun...
Și ți-am spus, să știi și tu ce-aș vrea!...
Ține minte,
Ține minte, Moș Crăciun...
Și la anul, dacă vii din nou, să-mi vii cu *Ea*!...

RÎNDURI PENTRU ANUL NOU

Bine-ai venit, An nou!...
Bine-ai venit...
De cînd te-aștept aproape-am și albit...
Dar fiindcă-mi intri-n casă-ntîia oară,
Te rog să nu-mi faci casa de ocară...
Nu te grăbi să-mi intri pe furiș,
C-abia sosiși...
Noroc că te-așteptam deștept
Să te previu la timp, să fii atent,
Și-n clipa marelui eveniment
Să-mi calci în casă cu piciorul drept...
Și nu uita
Să-ți lași ciubotele afară
Și bunda de urs alb, ce mă-nfioară...
Că România nu-i Siberia!...

Așa te vreau!...
Te vreau la trup curat... neprihănit...
Și tot așa la suflet și la minte —
Te vreau sub chipul celui arvunit
Pe treizeci de arginți
Și-un blid de linte!...

Și acum, că te-ndurași să-mi intri-n casă,
Poftim la masă...

Dar mai-nainte de-a gusta
Din vinul și din pîinea mea,
Deschide-ți ochii bine, ca să-nveți
Povestea *Coliviei cu sticleți*...
Și-n urmă, dacă poți să te-ntregești
Cu sfinții din icoanele de pe pereți,
Te rog — de pe parchete și sofa —
Să-mi schimbi covoarele de Buhara,
Și-n locul lor tu să-mi întinzi
Numai velințe oltenești,
Ca să-mi răsfrîng cu ele, în oglinzi,
Podoabele mîndriei strămoșești...
Iar pe măsuțele pătrate,
În locul florilor de crin, fanate,
Să-mi pui în strachine de lut
Crăițe sîngerii, culese
În cinstea viitoarei florărese
Care, probabil, nici nu s-a născut!...

An nou...
Ai auzit ce-ți cer?...
Nu-ți cer să faci nimic în casa mea,
Mai mult decît ai face tu-ntr-a ta!...
Iar eu, un biet român ursit
Să fiu scuipat și pălmuit,
Deși n-am casă cu calorifer,
Te-adăpostesc de viscol și de ger
Și te cinstesc așa cum se cuvine
Să fiu cinstit și eu — măcar de tine!...
Te-ntîmpin ca pe-un frate-adevărat —
Un frate ce-mi va da napoi
Sticletele ce mi-a furat
Alt frate, mult mai mare decît noi!..
Te-ntîmpina numai cu atît —
Ce mi-a rămas —
Un «Ah» în gît,
Și-un gest cu care te primesc
Ca pe-un «Specific românesc»!...

An nou!..
Fii nou de sus și pînă jos!..
Copil al nimănui și-al tuturor,
Copil din flori,
Copil gălăgios...
Desfășură-te-ncet de pe mosor...
Încet... cît mai încet... și liniștit...
Și fii atent ca nu care cumva
Să ți se rupă firu-n casa mea!...
Bine-ai venit, An nou...
Bine-ai venit!...

NU SUNT CE PAR A FI...

lui Gicu

Nu sunt ce par a fi —
Nu sunt
Nimic din ce-aș fi vrut să fiu!
Dar fiindcă m-am născut fără să știu,
Sau prea curînd
Sau poate prea tîrziu...
M-am resemnat, ca orice bun creștin,
Și n-am rămas decît... Cel care sunt!...

Sunt cel din urmă strop de vin
Din rustica ulcică de pămînt
Pe care l-au sorbit pe rînd
Cinci generații de olteni —
Cei mai de seamă podgoreni,
Dintre moșneni
Și orășeni —
Strămoșii mei, care-au murit cîntînd:
„Oltule... rîu blestemat...
Ce vii așa turburat?"...
Dar Oltul i-a plătit la fel
Cum l-au cîntat și ei pe el...
Și cum — mi-e martor Dumnezeu —
Astăzi, nu-l mai cînt decît eu!...

Pe mine, însă —
Ce păcat
Că vinul vechi, de Drăgășani,
M-a întinerit cu trei sute de ani,
Cînd fetele din Slatina
Cu ochii mari cît strachina,
De cîte ori le-am sărutat,
M-au blestemat
Să-mi pierd cu mințile
Și datina,
Să nu mai fiu cel care sînt
Cu-adevărat,
Și ca să fiu pe placul lor,
Să le sărut doar la... culesul viilor,
În zvonul glumelor zvîrlite-n vînt
Pe care Oltul, cînd le prinde —
Oricît ar fi de turbure —
Se limpezește
Și se-ntinde
Cu ele pînă-n Dunăre!...

La fel și eu, ca orice bun creștin,
Pe malul oltului cîndva,
Mă voi întinde tot așa,
Cînd cel din urmă strop de vin
Îl voi sorbi tot din ulcica mea,
Nu din paharul de argint, al altuia —
Pahar străin!...

Și-abia atunci voi fi cu-adevărat
Cel care-am fost —
Un nou crucificat —
În vecii vecilor... Amin!...

DRUM CRUCIAL

lui Al. Tzigara-Samurcaş

Pe scara sufletului meu
M-am întîlnit cu bunul Dumnezeu —
Eu coboram mîhnit din conştiinţa mea,
Iar El urca surîzător spre ea!...

Şi ne-am oprit la jumătatea scării
Încrucişîndu-ne în clipa-ntîmpinării
Săgeţile perechilor de ochi, ca de-obicei —
Ah! ochii Lui cum semănau cu ochii mei!

Pe scara sufletului meu
M-am întîlnit din nou cu Dumnezeu —
El cobora solemn din conştiinţa mea
Iar Eu urcam surîzător spre ea!...

EPILOG

lui Nicu Herăscu

Ce regăsire triumfală după un sfert de veac aproape!...
Îţi mai aduci aminte, mare, de-Argonautul epigon
Ce-ţi fragmenta imensitatea
Într-un caiet de versuri şchioape
Şi-ţi profana tridentul clasic cu simple urme de creion?

Aceeaşi rece-mbrăţişare de-albastru, violet şi verde,
Aceeaşi mută întrebare «de ce», «de unde» şi «de cînd»,
Şi-aceeaşi inutilă goană spre orizontul ce se pierde
În golul circonflex din care pornesc Sirenele cîntînd.

Te regăsesc aceeaşi mare, cu-aceeaşi tragică poveste,
Cu-aceleaşi vînturi vagabonde,
Cu-aceeaşi lună cap de mort
Şi-acelaşi glas care mă cheamă, —
Deşi mi-ascunde cine este:
«Sosesc corăbiile, vino, să le vedem cum intră-n port».

ITA EST...

Ştiţi voi ce sunt versurile mele?
Zboruri în «zigzag» de rîndunele,
Zboruri fragmentate,
Rupte
Şi-nnodate
Ca să poată fi de toţi cîntate,
Nu cetite numai pe sub gene —
Pui golaşi de vrăbii fără pene...

Dar voi nu ştiţi nici măcar silabisa
Zborurile-acestea, smulse din inima mea!
Nu ştiţi că din zborul versurilor mele,
Se-ntregesc perechile rebele
Şi că-n ochii celor care mi le cîntă,
Strălucesc scîntei de aur, ce-nspăimîntă
Pe cei care mi le-ascultă-ntîia oară,
Măcinîndu-se ca grîul sub piatra de moară!...

Versurile mele?...
Semne de-ntrebare
Pentru-abecedarul vieţii viitoare...
Versurile mele?
Stropi de apă vie
Şi ploaie de stele
Pentru veşnicie!...

PATRUSPREZECE INEDITE

(1943)

DE VORBĂ CU DIAVOLUL

lui Scarlat Struţeanu

Azi-noapte, Diavolul din mine —
Un diavol ce pretinde-a fi profet —
M-a luat cu vorba-ncet... încet...
Şi m-a băgat în tainele divine,
Pe care eu — spun drept — mi-e frică
Să nu care cumva să le-nţeleg,
Fiindcă sunt taine care — cînd se strică —
Nu se mai dreg...

De-aceea nici nu sunt prea lămurit
Asupra celor ce mi-a povestit...
Dar cum azi-noapte Diavolul din mine
Vorbea ca un profet adevărat,
Să nu-l ascult deloc mi-a fost ruşine,
Şi curios, ca orice om, i-am suportat
Năzbîtia cu care m-a-ngrozit
De la-nceput şi pînă la sfîrşit...

Mi-a spus că-n viaţă trebuie să ştii
Ce nu ştiu decît morţii
Cînd pleacă dintre vii,
Să ştii că dacă-ntîmplător vei fi flămînd,
Să nu te-arăţi bogaţilor aşa cum eşti,
Să nu te-audă prietenii plîngînd,

Să nu-ntinzi mîna dreaptă să cerșești
Femeilor ce ți-au păpat avutul,
Să nu-ți compari prezentul cu trecutul,
Să nu blestemi... și să nu faci
Nimic mai mult decît ce face mutul:
Să taci, să taci, să taci...
Și iar să taci...

Iar cînd vei amuți complect,
Ca orice-autohton fără defect,
Tăcerea, care-i aur controlat,
Te va-ndrepta spre lozul cu noroc,
Iar tu — un simplu sîmbure de-alună —
Te vei schimba-ntr-un sîmbure de foc...

Și Diavolul din mine sfîrși cu ...
« Noapte bună ! »...

Romanța Zădărniciei — manuscris inedit din colecția familiei

Coperta volumului *Spovedanii*, colecţia „Manuscriptum"

POVESTEA UNUI « CINEVA »

A fost cîndva un «Cineva » —
Un «Cineva » aşa prostuţ,
Că-n nopţile cu lună plină se trudea
Să scoată pe furiş luna din puţ
Cu ciutura...

Şi totuşi, acest «Cineva » —
Deşi « copilul nimănui » —
Se socotea-n prostia sa
Născut din zborul minţii lui,
Nu conceput
Numai din lut,
Cum l-învăţase *Biblia*...

Şi-nfuriat că Dumnezeu
Nu-l modelase după chipul său —
Ca pe Adam —
A strănutat
Şi s-a-narmat
Cu-o bardă de oţel călit
Cu care singur şi-a cioplit
Şi palmele,
Şi tălpile,
Şi capul,

Şi ideile,
Şi inima,
Şi sufletul,
Şi gura,
Şi răsunetul
Minciunii trîmbiţată prin văzduh,
Că «El» e frate bun cu «Sfîntul Duh»...

Dar ce păcat... că-n ziua cînd pleda
Că-n lume singur «El» e «Cineva»,
Şi jubila că-n veci n-are să fie
Decît acelaşi strop de «apă vie» —
N-a fost decît un mare ... «foc de paie»
Pe care primul strop de ploaie
L-a stins, ca să nu mai rămînă
Nimic din «El»,
Decît aceeaşi rece mînă
De ţărînă —
În cimitirul «Pătrunjel»...

HODIE MIHI, CRAS TIBI

În mine,
În tine
Şi-n el
Inima cîntă
Şi plînge la fel...

Cîntă
Şi plînge
Înfiptă în noi —
Cîntă cu clipa în care ne naştem
Şi plînge cu clipa de-apoi...

Cînd cîntă cu ploaia
Ne-nchidem odaia...
Cînd plînge cu vîntul
Ne-nchidem mormîntul
Tustrei, şi, la fel,
Şi-n mine,
Şi-n tine,
Şi-n el!...

CÎNTECUL UNUI OM

profesorului Vasile Vartolomei

Ce-am fost cîndva azi nu mai sînt...
Dar ce sunt azi îmi pare rău
Că n-am putut să fiu mereu —
Același cîntăreț cu chip de Sfînt...

Cînd am urît am fost iubit,
Cînd am iubit am fost urît...
Și-n viață n-am cîntat decît
Romanța Celui răstignit...

Tot ce-am sperat rămas-a vis,
Și-am dobîndit ce n-am visat...
Dar ce-am fost ieri am și uitat —
Un titlu de volum nescris...

Și-azi, dacă sunt un chip de Sfînt,
Așa m-a vrut, pesemne, Dumnezeu —
Să fiu tot altul... Și să-l cînt mereu
Pe cel ce-am fost cîndva, dar nu mai sînt...

RUGĂ PROFANĂ

Stăpîna mea, învață-mă să plîng,
Așa cum pînă astăzi n-am plîns încă —
Să plîng, dar să nu mă mai frîng
Ca Prometeu, legat de stîncă...

Să plîng și eu ca biblicul Adam
Gonit de Dumnezeu din Paradis,
În clipa cînd, cu Eva, ne trudeam
Să descifrăm întîiul nostru vis...

Învață-mă să-mi plîng ca Boabdil
Grenada vieții mele din trecut,
Pierdută-n clipa cînd — un biet copil —
Mi-o apăram cu-o suliță și-un scut...

Și dacă-n viață n-am putut citi
Ce-i încrustat pe fruntea tuturor,
Ca și Hamlet, « A fi, sau nu a fi?.. »,
Stăpîna mea, învață-mă să mor!...

RÎNDURI PENTRU NECHEMATA

Aștepți pe cineva?
Nu știi pe cine?
Sau nu te-aștepți decît pe tine
Să te-nfruptezi din ce ți se cuvine?

Nu știi că azi sau mîine —
Vrei, nu vrei —
N-aștepți decît sosirea Ei?

Și-oricine-ai fost
Sau vei mai fi,
Sosirea celei nechemate —
Fie că-ți bate-n geam în zori de zi,
Fie că-ți intră-n casă-n miez de noapte —
Exact în clipa cînd ți-apare,
Doar te sărută și...
Dispare!...

VASUL FANTOMĂ

lui Const. Tonegaru

În port a ancorat un vas fantomă
Cu trei catarguri frînte
Și cu prora
Zdrobită
Și desfigurată, ca un craniu
De sinucis intrat în comă...

Îl recunosc!...
Pe puntea lui, odată,
Am navigat cu Cristofor Columb
Spre insula cu mine de platină
De aur,
De aramă
Și de plumb...
Și ancorele pline de rugină
Le-am aruncat în rada unui port
Cu apele opace ca opacul
Decolorat al ochiului de mort...

Îl recunosc!...
Pe puntea lui, odată,
Am navigat spre vechiul continent,
Purtînd mîndria luptei cîștigate
Sub veselele lui pavilioane

În noul continent
Din Occident...

Şi toate bogăţiile furate
Din insula cu mine de platină,
De aur,
De aramă
Şi de plumb
Le-am debarcat cu Cristofor Columb
În Monarhia celor trei Coroane!...
. . . .
. . . .
În port a ancorat un vas fantomă...
Îl recunosc —
Dar unde-i căpitanul?
Şi matelotii unde-au debarcat?...

Pe punte te sufocă o aromă
De sînge tropical,
Iar cabestanul
Suspină ca un matelot înjunghiat!...

ROMANŢA ZĂDĂRNICIEI

Toţi vă grăbiţi să vă luaţi înainte,
Deşi ştiţi că-n viaţă staţi pe loc,
Iar singurul vostru mare noroc
E doar acelaşi veşnic «blid de linte».

Toţi ştiţi că v-admiraţi cu ură,
Sorbindu-vă cu ochii-nduioşaţi —
Că, deşi fraţi, voi nu vă sunteţi fraţi
Şi nu schimbaţi decît ocări pe gură...

Toţi ştiţi că-n viaţă vă juraţi credinţă
Şi faceţi cruci numai cu mîna dreaptă,
Cînd nebunia cea mai înţeleaptă
E să n-aveţi nici pic de conştiinţă...

Zadarnic vă minţiţi, că fericirea
N-aşteaptă decît să vă bată-n geam,
Cînd ştiţi că toţi sunteţi copiii lui Adam
Şi nimănui nu-i va surîde nemurirea!..

ROMANȚA ZILELOR DE IERI

lui D. Karnabatt

Ce veche —
Și totuși, ce nouă —
Ne pare și-astăzi, udă de rouă,
« Romanța zilelor de ieri » —
Romanța primelor dureri
Și-a nesfîrșitelor înfrîngeri!...

Ce demoni cu aripi de îngeri
Se furișază — noapte după noapte —
Prin camerele noastre de culcare,
Trezindu-ne din somn pe fiecare
Cu-aceleași repetate șoapte,
Cu care-n zorii zilelor de ieri
Epilogam nebunele plăceri,
Defuncte astăzi pentru totdeauna...

Păcat că n-am putut păstra nici una!...

Dar noi — copiii nimănui,
Copiii zilelor de post —
Ca să putem trăi cu-adevărat,
Ne-am spînzurat ghitarele în cui
Și ne-am vîndut măgarilor « sub cost »...
C-așa — pesemne — ne-a fost dat,

Deși morți, să rămînem și-azi
Aceiași cîntăreți nomazi —
Fantomele medievalilor «truveri»,
În ale căror stanțe
Doar minciuna
«Romanței zilelor de ieri»
De astăzi
Și de totdeauna —
Păcatul sfînt al tuturor
«Truverilor» —
Trăiește-n vecii... vecilor!..

ROMANȚĂ TAHITIANĂ

pictorului Ștefan Popescu

Tehura — neagră orhidee —
Nu ești nici floare,
Nici femeie!...
Dar, orice-ai fi — așa cum ești —
Nu-ți cer să-mi juri că mă iubești...
Nu-ți cer nimic din ce-ai jurat
Lui Paul Gauguin —
Zugravul tău tahitizat —
Pe care-abia sosit în Paradis,
Tu l-ai mințit
Și l-ai ucis
Cu-același biblic «fruct oprit»...

Pacificul mi-e martor credincios
Că sufletul ți-e-ntors pe dos...

Nu-mi jura, deci, că mă iubești,
Nu-mi jura, căci așa cum ești —
O biată insulară jucărie
Cu zece șiruri de mărgean la gît —
Cînd juri că știi
Tot ce nu știi,
Tu nu ești altceva decît
Un strop de tropicală nebunie
Într-un vîrtej marin de apă vie...

Iar mîine-n zori cînd voi pleca
Nu te-ntrista
Că-mi vei sfîrși tu singură romanța...
Nu te-ntrista, fiindcă și eu —
Mi-e martor bunul Dumnezeu —
Tot singur voi sfîrși-o-n Franța...

ROMANȚĂ ORIENTALĂ

lui **George Tutoveanu**

În care zi din calendar
Ne-am întîlnit o dată doar,
În fața unui mic bazar
Dintr-un oraș oriental —
Bazar cu marfa pe trotoar,
Ca-ntr-un ajun de carnaval?

În care zi din calendar,
În fața unui mic bazar,
Cînd eu — un biet cumpărător —
Iar tu — o biată vînzătoare —
Cu ochii noștri de fosfor
Ne-am tocmit prima sărutare?

În care zi din calendar
Ne-am îngropat ca-ntr-un bazar,
Și lacrimile ochilor
Din ochii noștri de fosfor,
Și măștile de carnaval,
Cu-ntregul fast oriental,
Și visul nostru pe Bosfor?...

În care zi din calendar
Și-n fața cărui mic bazar

Dintr-un oraș oriental,
Ne-am întîlnit
Și ne-am iubit,
În visurile noastre doar,
Ca-ntr-un final de carnaval?...

ROMANȚA NEBUNULUI

Vreți să vă spun cine sunt eu?...
Un pod cu chip de curcubeu —
Un curcubeu multicolor,
Armonizat pe placul tuturor!...

Cei mai mulți —
Proștii —
Cred că sînt
Aureola unui sfînt...
Iar cei mai puțini —
Cei cuminți —
Cei care nu se-ncred în sfinți,
M-asigură că sunt un pod,
Pe care regele Irod —
Un rege mîndru
Și stupid —
A vrut să-l construiască-n vid...

Dar Dumnezeu l-a pedepsit,
Căci a murit,
Lăsîndu-și podul nesfîrșit
Exact cînd reușise să-l îndoaie
Cu cei din urmă stropi de ploaie

Schimbați în lacrime solare,
Ca orice pod fără picioare.

Și totuși, acest pod sunt eu —
Un pod cu chip de curcubeu!...

JALEA PAZNICULUI

De cînd duşmanii ţării ne arseră palatul,
De-atunci rămas-am singur —
Vai!... Ce spectacol jalnic...
Turişti din ţări străine vin doar s-admire patul
În care-şi va da duhul şi cel din urmă paznic...

Pe-naltele terase de piatră, statui sparte
Privesc îndoliate castanii trişti
Şi goi...
Iar vîntul —
Glasul toamnei, prevestitor de moarte —
Le-ngroapă goliciunea în maldăre de foi...

Cîndva pe-aci fu viaţă
Cu cîntece
Şi glume...
Dar azi din cîntăreţii de ieri
N-a mai rămas
Decît o cioară —
Cioclu venit din altă lume —
Ce croncăne obraznic de-aşa măreţ popas...

UNDEVA ...

lui Codiţă Osiceanu

Hotelul cu firma «La Wilhelm cel Mare»
Din medievalul oraş teuton,
Cu sfînta Maria deasupra intrării,
Scăldată-n lumină de opt lampadare,
Hotelul cu *hall*-ul — perfect hexagon —
Şi geamuri rotunde şi-albastre,
Prin care —
De mînă cu visele noastre —
Pătrunde timidă tristeţea-nserării
Pe mobile negre şi triste de nuc,
Şi vechi ilustraţii, tăiate din *Jugend* —
Sirene de Boecklin
Şi satiri de Stuck —
Hotelul în care purtat-am o vară
Cea mai plăcută şi sfîntă povară,
Citindu-i pe Heine şi Nietzsche,
Traduşi —
Ca două viori sub acelaşi arcuş —
În limba-nflorată
Şi-n stilul sever —
O limbă-mpletită din sfîrcuri de bice
În care, pe vremuri, scrisese Voltaire,
Pe care-l citise şi Heine, şi Nietzsche...
Hotelul acesta —
Citesc în jurnal —
Azi este spital!

Spital — gazda morții
Cu « Crucea Genevei »
Chiar deasupra porții.

Hotelul cu *hall*-ul perfect hexagon
Din medievalul oraș teuton,
Azi este refugiul defuncților vii,
Ce-și mîngîie gheara de vultur crispată
Pe hainele lor cenușii —
O « Cruce de fier »
Pătată de sînge pe front
Și spălată
Cu trei picături de eter...

Hotelul?
Aceeași eternă-ntrebare...
Spitalul?
Aceeași prevestire tristă...

Hotelul cu firma « La Wilhelm cel Mare »
Azi... nu mai există!

CINCI GROTEȘTI

(1943)

lui Horia Teculescu

PLOAIA SFÎNTULUI ILIE

Plouă!...
Zi și noapte, plouă —
Ploaie veche,
Ploaie nouă,
Ploaie-n rate
Calculate
De cerescul cămătar,
Și la termen, achitate —
Să ne spele de păcate
După noul calendar...

Ploaia Sfîntului Ilie
Abia stă...
Și-ncepe iar!...

Parcă-ar fi o păpădie
Ca barba Sfinției-Sale —
Barbă fără-asemănare,
Ce se spulberă-n spirale
Peste «România Mare»,
Pe care Sfîntul Ilie
Ar fi luat-o cu chirie
Pentru... hidroterapie!...

Plouă!..
Zi şi noapte, plouă...
Plouă-aşa cum nu se ştie
Să mai fi plouat cîndva...
Plouă-aşa
Ca şi cum Sfinţia-sa
N-ar fi om de omenie,
Şi-ar fi —

Doamne!... Cum să zic?...
Om ca noi — la suflet mic —
Om adică, cu păcat,
Nu chiar sfînt adevărat...

Plouă!...
Zi şi noapte, plouă...
Plouă-aşa ca şi cum ploaia
N-ar fi ploaie, ci... potop! ...

Stop, Sfinte Ilie...
Stop!...
Domoleşte-ţi telegarii
Şi mai crapă-ţi barba-n două,
Că de cînd tot plouă... plouă,
Ploaie veche,
Ploaie nouă,
Ne-au murit toţi cărturarii
De ftizie,
Şi-n spital
Nu ne-a mai rămas decît
Un poet, cu-o tuse-n gît
Ca o strofă de... cristal!...

Nu-l lăsa, Sfinte, să moară,
Că-i păcat de-aşa comoară!...
Nu-l lăsa să moară-n ploaie
Ca pe-o biată cucuvaie...

Iar de-o fi să fie aşa
Cum socoţi Sfinţia-ta,
Vreau să zic
Să-l pedepseşti
Pentru faptele-i lumeşti,
Dă-i cerneală şi hîrtie
Şi-un consemn ceresc,
Să-şi scrie
Ultima lui poezie:
Ploaia sfîntului Ilie! ...

PEISAJ UMED

Plouă strîmb
Şi fals,
Plouă tîmpit —
Plouă cum ploua-ntr-o zi la Londra
Cînd sorbeam un vermut sec
Cu Anny Ondra
Într-un bar pe Piccadilly Street...

Plouă ca și cum o stropitoare
Ar uda, pripită, verzile peluze
Inventate-anume ca s-amuze
Lorzii beţi de whisky
Şi morţi după soare...

Plouă ca și cum stropii de ploaie
N-ar fi decît stropi de năduşală
Ce s-ar scurge de pe Anny Ondra goală —
Cînd se-ncuie cu boxerul în odaie...

Plouă,
Plouă,
Toată ziua plouă,
Plouă ca-ntr-o baltă fără fund —

Baltă-n care — Ofelia și Hamlet
Se ascund
Să-i procure lui Shakespeare
O dramă nouă...

PĂPUŞA AUTOMATĂ

Doamne!
Ce-am păţit aseară!..
De-a fost faptă de ocară,
Să mă ierţi, că-i vina Ta,
Fiindcă Tu ai vrut-o aşa?...

Cineva —
Dar nu ştiu cine,
O păpuşă automată —
A intrat fără să bată
În odaia mea...
A intrat fără ruşine —
Goală toată,
Indecentă
Ca Ofelia dementă,
Şi rîzînd:
Ha, ha, ha, ha!...
S-a trîntit pe canapea
Lîngă mine,
Ca o viespe-ntărîtată
Pe un tort de ciocolată!...

Doamne, Doamne!...
Ce ruşine!...

Dar eu ce puteam să-i fac?...
Să-i dau brînci?
S-o strîng de gît?
S-o omor?...
Sau să-i dau pace?
Nu puteam să fac decît
Să-nchid ochii
Şi să tac...
Că păpuşii n-ai ce-i face,
Şi păpuşa dacă vrea,
Mori cu zile pentru ea!...

Cine eşti, păpuşă mică,
Cu ochi verzi de levănţică
Şi cu unghii de urzică?...
Cine eşti, păpuşă blondă,
Cu prezenţa vagabondă
Cînd p-aici...
Cînd pe colea —
Pînă şi-n odaia mea?...
Cine eşti
Şi ce pofteşti?
Vrei odaie cu chirie.
Sau un loc pentru vecie?...

Păpuşică prost crescută —
Ochi căscaţi
Şi gură mută —
De ce taci şi nu vorbeşti?...
Sau, ca zîna din poveşti,
Nici tu nu ştii cine eşti?..

Fii cuminte...
Şi-nţelege
Că păpuşa, cînd se strică,
S-a sfîrşit,
Nu se mai drege
Chiar cînd este-o păpuşică

Cum ești tu —
Păpușă mică,
Cu prezența indecentă,
Ca Ofelia dementă...

Fii cuminte...
Și-astă-seară,
Nu mai hoinări pe-afară
Ca o biată « pierde-vară ».
Fii cuminte
Și, mai bine,
Stai pe loc, nu mai pleca!...
Stai colea,
Pe canapea —
Lîngă mine...
Uite-așa!...
Ca păpușile-n vitrine
Sau ca sfintele creștine
Cînd Cristos le convertea!...

Și de milă — că era,
Biata fată,
Goală toată...
Și n-avea nimic pe ea,
Nici măcar o pijama... —
I-am împrumutat pe-a mea!...

Iată vina mea de-aseară —
Mai mult vină ... literară!...

Dar de-aseară, Doamne Sfinte,
Păpușica e cuminte!...

FETIȚA DIN FĂGĂDĂU

De ce mi-ai promis că vii
Cu buzele-ți arămii.
Cînd știai c-ai să mă minți
Cu aceiași zece dinți
Cu care m-ai sărutat
Cînd din « Moși » ți-am cumpărat
Un flacon de « Ton Sourire»
Și-o cutie de rahat
« Hagi Bekir»?...

De ce mi-ai jurat solemn
Pe icoanele de lemn
Și-ai promis lui Dumnezeu
C-ai să mă iubești mereu,
Cînd tu ne-ai mințit la fel
Și pe mine,
Și pe El?...

De ce taci?
Cum?...
Tu nu știi
Că fetița mincinoasă
Chiar cînd este-așa frumoasă
Și cochetă
Cum ești tu —

Vînzătoare la « Bon Goût» —
Nu mai merită să fie
Nici dorită,
Nici iubită,
Nici subiect de poezie
Într-o mică prăvălie
Cu mantouri
Și rochițe
Scoțiene
Și pestrițe?

Nu ți-a fost măcar rușine,
Cînd știai că n-ai să vii,
Să-mi mănînci două cutii
Cu « praline»,
Alta cu « marons glacées»
Și nu mai știu încă ce —
Că tu prea mănînci de toate,
Prea ai pofte asortate!...

Aoleo... și vai de mine!...
Ce să mai fac eu din tine?
Că de iertat nu te iert,
Și continui să te cert,
Ba chiar să te și blestem,
Că de tine nu mă tem...
Ce te fac eu nu-i secret —
Te fac « cu ou și oțet»
Și, dacă-ar fi să te-ntorci,
Te fac « albie de porci».
Cum se face-n Făgădău...
Și-apoi rog pe Dumnezeu
Să te facă și mai rău
Decît ce te făcui eu!...

SINUCIDEREA UNUI ANONIM

S-a sinucis un anonim!..
Un « fapt divers», și-atîta tot...
Căci anonimii, precum știm,
Nu fac nici ei decît ce pot —
Unii pleacă,
Alții vin...
Un anonim pe lume mai puțin,
Un mort mai mult în cimitir,
Și bietul om a fost scutit de bir...!

S-a sinucis un anonim ...
S-a sinucis, după cît știm,
Într-o mansardă de hotel —
Hotel modern, cu ascensor,
Ca mortul să coboare-n stradă mai ușor.!..
S-a sinucis fiindcă iubea
Pe cineva...
Pe cine!...
Nu se poate spune...
O anonimă ca și el,
Pe care-a vrut să se răzbune,
Probabil, fiindcă-l înșela...
Sau, poate... numai bănuia,
Căci fapta n-a fost confirmată
Nici chiar de anonima arestată,

Interogată,
Judecată,
Şi... achitată!...

S-a sinucis un anonim!...
Şi-atîta tot!...
Povestea lui,
Povestea capetelor cu cucui,
Povestea noastră,-a tuturor,
Povestea anonimilor!...

S-a sinucis un anonim!..
Dar, lucru nemaipomenit,
Cadavrul lui a dispărut
Ca o cometă-n infinit,
Şi n-a mai apărut,
Aşa c-anunţul mortuar
N-a mai ieşit nici el de sub tipar...
Şi-a doua zi gazetele n-au scris
Nici un cuvînt de bietul sinucis!...

Doar mai tîrziu, cînd s-a aflat
Anume ce s-a întîmplat,
Întreaga presă s-a cutremurat!...
Acum, se ştie-n mod precis
Că anonimul sinucis
De anonima lui a fost furat,
De teamă să n-o facă de ruşine
Cînd în oraş s-ar fi aflat
Exact ce-a fost:
O anonimă care-ncepe bine
Şi-un anonim care sfîrşeşte prost!...

Deci anonima cu pricina,
Voind să-şi ispăşească vina,
L-a dus la ea acasă pe furiş,
Şi-n toiul nopţii l-a-ngropat

Într-un alcov luxos şi parfumat,
În care alţi trei sinucişi —
La fel, tustrei, tot pentru ea —
Îl aşteptau pe-al patrulea...
Ba poate chiar pe-al cincilea
Şi-al şaselea...
Şi-al şaptelea...
Şi-al optulea...
Et caetera...
Et caetera...

Şi-abia atunci gazetele au scris
Un necrolog cu litere aldine,
Şi-au scris solemn
Şi grav,
Ca să se ştie
De orişicine
Că anonimul sinucis
N-a fost decît o biată jucărie,
Căzută-n gheara altei jucării...
Sau, dacă vreţi,
Doi diavoli de copii,
Copii precoci —
O fată
Şi-un băiat —
Ce-au încercat
Să iasă din anonimat
Prin acest «fapt divers» adevărat...
Dar care, vai!... n-a existat
Decît în fantezia mea
Şi-a celor care-mi vor ierta
Curajul de-a-i fi convertit
Să mă citească pînă la sfîrşit!...

DIN PERIODICE

GÎNDULUI

Și ce pustie-i casa și tristă. De urît
Îmi pare că-ntr-o criptă de viu am fost vîrît
Doar gîndul cel năpraznic aducător aminte
Dezgroapă din uitare atîtea taine sfinte.
Îmi scormone trecutul... Și-n minte-mi reapari
Tu sfînta vieții mele, cu ochi frumoși și mari
Ce mi-au vrăjit ființa în nopțile cu lună
Cînd unul lîngă altul, ținîndu-ne de mînă,
Sub teii ninși de floare ne-am spus iubirea toată.
Ce tot mă porți spre dînsa, năpraznicul meu gînd?
O! Cînd vei da uitării frumosu-i chip și blînd?...

ÎN AŞTEPTARE

În locul liniştit şi clar
Îşi oglindeşte chipul luna
În fundu-i stelele răsar
Ca-ntotdeauna.

În preajma lacului aştept,
De-atîta timp să te arăţi
Cu drag să te mai strîng la piept
Ca-n alte dăţi.

Şi-n fundul lui tot cat cu drag
Să-ţi văd frumosu-ţi chip bălai
Dar din al stelelor şirag
Tu nu-mi resai.

Pe malul unde-odată-am stat
Crescut-au acum bălării
Şi totu-i trist... De ce-ai plecat?
De ce nu-mi vii?

PLÎNS

Din nou revăd pădurea în care împreună
Cu tine rătăcit-am în nopţile cu lună
Şi banca solitară pierdută-n flori albastre
Pe care ades stătut-am strîngîndu-ne de mînă
Uimiţi de sfîntă vraje a fericirei noastre.

Azi dragostea ni-i moartă, şi banca-i părăsită,
De vîntu rece-al toamnei pădurea-i desfrunzită
Copacii-şi clatin vîrful şi crăngile îşi frîng
Şi eu şi ea-mbrăca-vom de-acum haina cernită
Pădurea-şi plînge frunza şi eu dragostea mi-o plîng.

LA MONASTIRE

Din turla monastirei ascunsă după stîncă
Răsunete de clopot vestesc de-nmormîntare
Mai triste și lugubre se pierd în depărtare
În văile adînci.

În dosul monastirii doi frați o groapă sapă
Abia lovesc pămîntul. De soare sunt pîrliți
În negrele lor rase par umbre și-s slăbiți
De-atîta post. Mănîncă doar pîine și beau apă.

Tîrziu din monastire toți frații ies. Pe sus,
Pe umeri duc sicriul al unui frate mort,
Cu pași mărunți la groapă, în cîntece îl port
Și-n urmă-o cruce-nseamnă viața ce-a apus...

În preajma monastirei e iar tăcere-adîncă
Sub candele aprinse se odihnesc de veci
Atîția frați. În vale izvorul cu-ape reci
Mai șopotește încă.

UNEI MAICI

Maică tînără, frumoasă,
Cu ceaslovu-n mînă șade
Și scîntei din ochi îi cade
Peste cartea-n colțuri roasă.

Și cu gura ei cea mică
Mormăind încet o rugă
La cuvinte sfinte-ndrugă
Dar o lacrimă îi pică.

Căci din nou gîndul o poartă
În grădina monastirii,
Cînd în brațele iubirii
Și-ale lui se dase toată.

Și mai tristă ca-altădată
Tot mai neagră-i pare rasa,
El plecat-a; ea rămas-a
Singură, nemîngîiată.

Să petreacă încă-o noapte
Îi e dor, — de nu mai multe —
În grădină, și s-asculte
A iubirii dulce șoapte.

— Părăsește monastirea
Maică tînără, frumoasă,
Decît viața-ți cuvioasă
Mult mai dulce e iubirea.

Maică nu mai sta la gînduri
Nu vezi?... Monastirea-ți curmă
Tinerețea, și la urmă?...
Tot țărînă-n patru scînduri!

SONET

Cum se deșir din strașina-nvechită
Și picur jos broboanele de ploaie!...
Un palten tînăr crengile și-ndoaie
Ai crede că își frînge vreo iubită.

Tăcerea casei-mi pare mai greoaie
Și mă dezgustă viața netrăită
Și fără sens... Pe fiece clipită
Mai scad din cartea vremii cîte-o foaie.

Aș vrea să prind a gîndului aripă
Să pot s-o țin în foc măcar o clipă,
Să-mi mîngîie viața-ntunecată...

Și o aștept... dar nu știu... o să-mi vină?
Mi-e dor de ea... mi-e dor de luna plină
A nopților din vremile de-alt'dată.

Pitești

SUB MERI

Se scuturau de floare merii...
Cărarea-ntreagă părea ninsă
Și-n nesfîrșita pace-a serii
Cîte o stea cădea, desprinsă,

Sfios eu te țineam de mînă
Și tu mă ascultai uimită;
Îți povesteam un basm c-o zînă
Ce de un prinț era-ndrăgită.

Și amîndoi atunci vrăjiți
De-acea poveste minunată,
Ascunși sub merii înfloriți
Ne-am sărutat întîia dată.
. . . .
Trecut-au ani de-atuncea mulți
Și azi prin flori străbate luna...
De ce nu vii să mai m-asculți
Să-ți spun povestea cea cu zîna?

Din nou să ne vrăjească iar
Aceleași vorbe din trecut...
Ce trist mi-e traiul și amar!
Ce mult aș da să mai sărut!...

ZÎNA LACULUI

Din poveste

prietenului George Stănescu

Se sting departe-n asfințit
Roșietici razele de soare
Și plîngător, o doină moare
În crîngul tînăr înverzit.

Din golurile reci de haos
O pace-adîncă se desprinde
Și peste toate se întinde
Treptat, al nopților repaos.

Din depărtări răsare blînd
Luceafărul străjer bătrîn —
Nemărginirilor stăpîn,
Ce știe tainele pe rînd

Atîtor inimi pustiite
De focul dragostei aprinsă
Dintr-o privire — și-apoi stinsă —,
Atîtor viețe netrăite.

Și-n fundul lacului s-aprind
Puzderia de stele-n șir
Și din nemărginitul fir
Al vremei, clipe se desprind.

În crîng încet auzi foșnind
Un cînt pierzîndu-se în zare
Și printre vîrfuri zîmbitoare
Vezi luna plină răsărind.

E liniște... Din lacul clar
S-a ridicat încet o zînă,
Pe cap ea poartă o cunună
De pietre de mărgăritar.

Și gînditoare se așază
Pe mal, cătînd în depărtare.
Privirea ei se pierde-n zare
Unde-i luceafărul de pază.

Privea... Și mult n-a așteptat —
Un prinț frumos la chip și-n port
De sub al frunzelor verzi cort
Eși în zale îmbrăcat.

Un prinț frumos... Ea tremura
Cînd l-a văzut dar n-a fugit
Că tocmai prințul îndrăgit
De ea, de-atîta timp, era —

A stat în loc iar prințul drept
A mers la ea de s-a-nchinat
Întîi zîmbind ea l-a mustrat
Și-apoi s-au strîns la piept.

„De-atîtea nopți n-ai mai venit
Te-am așteptat dar în zadar
Și-am plîns mereu un plîns amar
Tu nu știi cît am suferit

De ce-ai venit așa tîrziu?...
O spune-mi prințe?“...
El plîngea
Și c-o năframă își ștergea
Un șir de lacrimi argintiu.

—„Căci mîine-n zori va trebui
Să plec departe în război
Să-nfrunt primejdii și nevoi
Și poate-acolo voi muri —

Și-atunci, frumoși-ți ochi căprii
Pe veci n-am să-i mai văd, atunci
Voi putrezi departe-n lunci
În cîmpuri goale și pustii“ ...

De-odată brațele ei goale
Căzură-n jos — Plîngea nebună
Iar el ținînd-o strîns de mînă
Îngenunchiase-n iarbă moale.

Și-au stat mult timp așa-mpietriți
De jalea lor omorîtoare...
Părea și luna plîngătoare
Și leii toți păreau vrăjiți.

Tîrziu plîngînd s-au despărțit...
La oaste prințul a plecat
Iar zîna-n lac s-a scufundat
Și multe nopți n-a mai ieșit.

....
....

De-atunci trecură nopți în rînd
Mulțimi, luceafărul de pază
Răsare și-azi și cîte-o rază
În loc, străbate tremurînd.

Și-ascultă luna-nmărmurită
Pe cer cum între trestii vîntul
Plîngînd își poartă vecinic cîntul
I-ascultă jalea nesfîrșită.

Doar el... Doar prințu-n mîndru-i port
De-atunci nu s-a mai arătat...
O veste tristă a buciumat
În lumea toată „Prințu-i mort".

Cînd auzi sermana zînă
S-a cufundat în lac pe veci...
Și azi pe-acolo dacă treci
Pe cer, cînd strălucește luna

Auzi din fundu-i argintiu
Venind un vaet nesfîrșit.
. . . .
Și crîngul verde-a-mbătrînit
Și-n jurul lacului ... pustiu!

1 ianuarie 1896, Pitești

PRIMĂVARĂ

A-nmugurit castanii din grădină,
Și aeru-i scăldat în razele de soare,
Departe, șireaguri de cocoare
Se văd plutind sub bolta cea senină.

Și tot mai clar s-aude-n vale gîrla
Cum șopote mîncînd încet din maluri
Călătorește veșnic printre dealuri...
Biserica în unde își oglindește turla.

Înoată-n veselie întreagă firea
Dar eu sunt trist și-n inima-mi mîhnirea
A început de-un timp să se aștearnă;

Căci ea a plecat și din aceea seară
Doar plîng, și dacă-afară-i primăvară
Fiți veseli voi... În inimă-mi e iarnă.

NOAPTE

Mînă vîntul nouri negri,
Plopii vîjîie de vînt,
Corbii ţipă-a jale-n aer,
Cîntec de mormînt.

Iar acolo-n susul apei,
În răzbaterea vîltorii,
Se-nvîrteşte furtunoasă,
Roata morii.

Cînd şi cînd peste pustiul
Ce afar' şi-n suflet port,
Printre nori se uită luna
Cap de mort.

SONET

Să-mi mîngîie cu drag ca un părinte
În inimă-mi, noianul de-ntristare,
Din nesfîrşita timpului cărare,
Un gînd pribeag s-a rătăcit în minte.

Şi-n cadrul lui întunecat, mi-apare
Trecutul tot cu orele lui sfinte
Ca o *Romanţă fără de cuvinte*
Un cînt duios şi plîngător, ce moare!...

S-a stins încet... S-a stins pe nesimţite
Frumosul glas ce mă chema odată
La fericiri nespuse... nesfîrşite!

Povestea vieţii mele-ntunecată
Am învăţat s-o spun pe negrăite:
Un val purtat de-o mare-nfuriată.

CE FACI TU?

Annei

Ce faci tu? de-atîta vreme
N-am mai rătăcit prin crînguri...
N-a-ncercat să te mai cheme
Dorul ca să fim iar singuri?...

Haide, fii copil cuminte
N-aştepta să vin la tine
Să te fac cu rugăminte
Să pricepi ce este bine.

De-ai şti tu ce farmec dulce
E sub teiul singuratic!...
Vino, crîngu-o să ne culce
Pe-al lui pat de flori, sălbatic.

Şi-ochii tăi ca doi luceferi
Să-mi lumine ca-n trecut.
Să te văd cum o să-i aperi.
Dacă-oi vrea să ţi-i sărut.

Pe poteca înfundată
Iarba deasă să ne-ascunză

S-ascultăm ca şi-altădată
Freamătul duios de frunză.

Şi privind cum de povară
Teiul floarea-ncepe a-şi cerne
Să-nvăţăm pe din afară
Cîntul dragostei eterne.

SONET

Ce trist se-nalță de-astă dată merii!
Grădina toată-mi pare-ntunecată
Și-ascult uimit, o voce minunată
Răsună clar din mijlocul tăcerii!...

Să fie vocea dragostei de-alt'dată?
De ce nu taci și în amurgul serii
Mă chemi din nou și nu mă lași durerii
Să-nchin pe veci de-acum viața-mi toată?

Ce repede s-a stins iubirea noastră —
O floare-uscată făr' de vreme-n glastră.
Și-atîta tot pe farmecul vieții

Se-ntinde azi năprasnica durere
Și-un gînd ascuns mă mistuie-n tăcere —
Zăbranic negru — doliu tinereții...

POVESTE

El — visător iubea o fată,
Dar nu știa pe care-anume —
Un ideal visat odată, —
Și-l căuta să-l afle-n lume.

În cartea inimii stinghere
Scrisese cu amarul vieței
Năprasnicul cuvînt «durere»,
Zăbranic negru tinereței.

Și nu-ntîlnise niciodată
În calea lui ființi iubite —
El își urzise viața toată
Din zile, numai netrăite.

Dar se opri odată-n cale
Și-o visătoare a-ndrăgit;
Urîtului vieții sale
Să pună-odată un sfîrșit.

. . . .
. . . .

În urmă ce-a mai fost-anume
Sfîrșitul nu pot să vi-l spun,
Decît că tot stingher în lume
O cată și-astăzi — Un nebun.

OPREȘTE-ȚI...

Oprește-ți, ornice, bătaia
Căci nesfîrșita ta poveste
Am învățat-o:
«Tot ce este
A fost și iarăși o să fie!»
Zadarnic anul se mai duce
Că vine altul și văpaia
În care ardem nu-ntîrzie:
Ne mînă rînd pe rînd sub cruce.

DIN VREMEA ROMEI

d-lui Eniu D. Bălteanu

În ziua-aceea forul gemea de lume plin
Venise-n Roma vestea c-armata-nvingătoare
Ce-a cucerit Corintul — cetatea-nfloritoare
Se reîntoarce iarăși în sunet de fanfare,
De pradă încărcată, la vechiul ei cămin.

Pe «Via triumphalis» bătrînii senatori
Cu Consulul în frunte și oamenii dreptății
Cu preoți și vestale — simbol virginității,
Pornit-au să-ntîlnească la porțile cetății
Pe Mumius și bravii soldați învingători.

Afară-n preajma Romei, convoiul s-a oprit
Și toți și-ndreaptă ochii cătînd în depărtare
La sutele de coifuri și scuturi lucitoare
Ce vin încet spre Roma, mișcîndu-se în zare
Ca solzii unui șarpe de aur nesfîrșit.

Bătrînii par mai tineri umbriți de veselie
Iar demnele matroane de ani și griji albite
Și-așteaptă-n nerăbdare odraslele iubite —
Soldați viteji cu brațe și piepturi oțelite
Ce au ca far în luptă «Străbuna vitejie»...

Ei vin. Iată-i aproape... Poporul izbucnește
În vivat și din somnu-i lung valea se trezește.
Un pas mai mult și toată mulțimea de popor
Se pierde-amestecată în rînduri cu soldații
Părinții-și cată fiii, femeile bărbații,
Fecioarele iubiții și-ntreabă toți de-ai lor.

— Bine-ai venit, Pompilius. Dar de la el ce veste?
Cînd v-a chemat de-acasă plecat-ați amîndoi
Și gîndul meu de-atuncea neobosit la voi
A alergat, dar astăzi, vii singur din război?
Cum, unde e Cornelius? Iubitul unde-mi este?

Și tînăra fecioară ce-ntreabă-ngrijorată
Și tremură, la față ca ceara s-a făcut...
O clipă pedestrașul privi la ea tăcut
Și-apoi:
— L-aștepți zadarnic, căci chiar de la-nceput
I-a ridicat viața o lance-nveninată.
. . . .

. . . .
. . . .

Tîrziu cînd noaptea-n negru-i zăbranic învelise
Cetatea-n care vinul curgea fără-ncetare
Și cîntul nu-ncetase: o stranie-ntîmplare
Spuneau pe străzi soldații — că ziua la o poartă
A Romei, o fecioară ce-n treacăt auzise
Că i-a murit iubitul, căzuse-ndată moartă.

UNEI VISĂTOARE

Suflet chinuit de setea fericirei negustate
Și zdrobit, ca și de greul neiertatelor păcate,
Dacă-n dorul tău respiră idealul vieții voastre,
Nu-ți mai fugări gîndirea prin nemărginiri albastre.
Nu te avînta zadarnic — un luntraș în aiurare —
Spre un țărm ce niciodată n-ai să-l poți atinge-n zare
Și rămîi de-ți împletește visurile-ți de fecioară
Tot pe vechiul ghem al celor cari dornici te-nconjoară,
Căci nu-i dat plăpîndei raze să străbată fundul mărei
Și nici ierbei să răsară drept în mijlocul cărărei...

Cine ți-ar putea pricepe gîndul tău așa cum este?
Unde-i visul vieții tale — Făt-Frumosul din poveste?...
Știu că lumea-i plăsmuită în bolnavul tău avînt
N-ai s-o poți găsi aevea întrupată pe pămînt
Și de-a pururi rătăcită pe cărările gîndirei,
Blestemînd fără-ncetare neschimbata lege-a firei,
Ai să plîngi nemîngăiată, că din palidul tău zbor
Ai căzut — un strop de rouă pe un pustiit răzor.
Dar răzoru-i lumea toată!... Poate-or fi ca tine multe.
Cine însă-și pierde vremea și mai stă ca să le-asculte,
Cînd în ochii tuturora tremură aceeași scînteie?
Nu cunoaștem *visătoarea*, dar știm toți că e femeie!

UNEI FETE

O, nu mă mai privi întrebătoare
Cu ochii-ți mari și plini de-atîta milă,
Căci niciodată n-o să poți, copilă,
Pătrunde jalea inimii ce moare.

Tu pari născută-n țara primăverii
Cu cer senin și mare de smarald
În valurile căreia își scaldă
Tremurătoare umbre palmierii.

Și nu cunoști posomorîte valuri
Bătute veșnic de ocean și vînturi
În preajma căror n-auzi alte cînturi
Decît eternul zbuciumat de valuri.

Întoarce-ți, dar, privirile spre soare
Spre orizonturi pururea senine
Și nu căta să renviezi în mine
Apusul vis ce încă tot mă doare.

ÎN FERICIRE

A fost destul ca să răsară
După furtună blîndul soare
Şi pustiitele ogoare
Cu mult mai mîndre renviară.

Odată m-ai oprit în cale
Şi-o clipă de ajuns mi-a fost
Ca-n tremurul privirii tale
Să pot pricepe-al vieţii rost.

Şi-acum cînd mi-eşti aşa de-aproape
Cînd te privesc şi cînd te-ascult
De-ncearcă gîndul să-mi dezgroape
Vreun dor din vremea de demult,

E doar acela că odată
Visam să fiu mai fericit
Şi astăzi visul s-a-mplinit,
Căci tu eşti fericirea toată.

CÎNTEC DE DRUM

Cînd am pornit, ştiam doar că-i departe
Şi-i tare greu de-ajuns unde voiam;
Dar unde-i acel *unde* nu ştiam
Căci nu-l găsisem încă-n nici o carte.

Pe drumuri lungi şi vechi, bătătorite
De-atîţia mulţi porniţi 'naintea mea,
Am colindat călăuzit de-o stea —
Icoana unei lumi întrezărite.

Dar într-o zi o fată — bat-o focul —
Mi-a-ntors din cale pasul obosit...
— Unde-aş fi fost de nu m-aş fi oprit
Şi nu mi-aş fi vîndut ei tot norocul?...

Paris, 1903

CÎNTEC DE TOAMNĂ

Toamnă... Vîntul se strecoară
Șuierînd pe lîngă zid
Și mă roagă să-i deschid
Că-mi aduce vești din țară...

Vești din țară!... De la cine?
De la ei ori de la ea?
Să mai fie cineva
Ca să-ntrebe și-azi de mine?...

Du-te, vîntule, grăbește,
Și le spune c-ai aflat
Cum că cel de mult plecat
A murit, nu mai trăiește;

C-ai bătut în lung și-n lat,
Răscolind întreg pămîntul
Și că n-ai găsit mormîntul
Celui mort, dar nengropat!

St. Germain, 1904

SCRISOARE

Contesei J. de A.

Am plecat... Pustietatea mi-a deschis negrele-i porți...
Cît eram de-aproape-aseară și-astăzi ce departe sînt!...
Și ce-ncet mă duce trenul — parcă-ar duce la mormînt
Cel din urmă mort din lume — cel mai singur dintre morți..

Doamne, cum aș vrea, privirea să mi-o plimb ca-ntr-un deșert
Să-ți văd ochii dacă-s umezi, cum erau cînd am plecat,
Și să plîng de bucuria celui dus și neuitat,
Or, găsindu-te cu altul, să zîmbesc și să te iert...

Dar gîndind că pîn' la tine drumu-i lung, că-i noapte afar'
Că luminele sunt stinse și că totul doarme dus,
Îmi ascund în pernă capul, ca-ntr-un nor un soare-apus
Și-ascult trenul cum mă duce obosit spre alt hotar.

Berlin, 1904

ÎN PRIBEGIE

Toamna-mi scutură castanii din grădină și pe cer
Norii strîng de gît pătratul de senin rămas stingher,
Iar în vale, furtunoasă, pe sub țărmul nalt și drept
Trece marea și mă-ntreabă de ce-ntîrzii, ce aștept?...
. . . .
Era tot o zi de toamnă cînd plecam întîia oară
Să visez sub alte ceruri și să plîng în altă țară.
Să-mi aduc aminte, parcă fu mai ieri cînd am plecat,
Nu era la gară nimeni... nimeni nu știa din sat...
Ce le pasă lor de unul ce se duce cînd rămîn
Ceilalți toți să-și strîngă banii și iubitele la sîn?
Ce le pasă dacă unul dintr-ai lor s-a-nstrăinat
Și-o să moară pe-alte drumuri, cînd femeile din sat
Sunt ca ei și-i fac să uite pe cei morți și cînd cei morți
Nu se mai strecor în taină pe șosea, pe lîngă porți?...
Ce le pasă lor?...
Nici unul dintre cei rămași nu poate
Să cuprindă necuprinsul țărmurilor depărtate
Și nici poate-a-și da cu gîndul că afar' de satul lui
Mai sunt și-alte sate-n lume cu femei și bani destui...
Și de-o fi să mă-ntorc iarăși, iarăși să mă vază-n sat
N-o să vrea să creadă nimeni că sunt eu — că-i cel plecat;
Nimeni n-o să mă cunoască și-ochii reci ai tuturor
Vor privi-ncruntați streinul poposit în satul lor...
. . . .
. . . .

Du-mă, mare, tu ce-alt'dată m-ai purtat de-atîtea ori
De cu ziuă pînă-n noapte și din noapte pînă-n zori
Și mi-ai dat să beau otrava dulce-a ducerii-neștire
Și m-ai legănat în visuri, în estaz și-n nesimțire;
Du-mă iar în zarea-n care tu doar poți să mă mai duci
Și mă-ngroapă-n cimitiru-ți fără flori și fără cruci...

CÎNTECE

I

E vina mea că te-ntîlnesc acum
Și-i vina mea că nu te pot iubi?
De ce trecuși așa tîrziu pe-aci
Și nu-mi ieșiși mai de cu vreme-n drum?

Privesc în zări și zările îmi par
Că-s tot mai reci și tot mai depărtate,
Și-n care țări de-ndrăgostiți uitate
Cei morți învie să iubească iar?

De ce-aș pleca cu tine?... Drumul meu
Nu-i drumul tău, și visurile tale
Le-aș spulbera la jumătate cale,
Că n-aș putea să te-nsoțesc mereu.

Norocul tău e veșnic înainte
Spre răsărit — al meu spre miazăzi;
Te-aș urmări de te-aș putea iubi
Și te-aș iubi de mi-aș aduce-aminte...

II

Dă-mi ochii să ți-i mai sărut o dată
Și lasă-mă să plec în lume iar,
Nu-mi pare poarta-nchisă stăvilar,
Nici gura suptă și nesărutată.

Și nu-ntreba să-ți spun de ce te las,
Cînd știi și tu ce toată lumea știe —
Că nu putem iubi pe veșnicie
Și-s obosit de-al dragostei popas.

Azi vreau să plec din nou și-n noul drum
Să-mi uit de toate cîte-am întîlnit,
Să nu mai fiu ca-n vremuri nici iubit,
Nici să iubesc, cum te iubesc acum.

Și să m-afund pe drumuri tot mai șterse,
Tot mai pustii, iar suflul toamnei reci
Cărarea dulce-a liniștei de veci
În bietu-mi corp și-n suflet să mi-o verse.

Paris

UNUI CÎNTĂREȚ

Îmbătrînești, și versul tău
Îmbătrînește ca și tine;
Cîntai odată mult mai bine
Dar astăzi tot ce cînți e rău.

Alt'dată cîntecele tale
O lume-ntreagă le-nvăța
Și satul tot te îndrăgea
Dar astăzi cine-ți iese-n cale?

Nu simți cum cîntecu-i sfîrșit
Și-n țitera dezacordată
Zac moarte pentru lumea toată
Tot ce-ai cîntat, tot ce-ai iubit?

CÎNTECUL MORTULUI

Hei, ciocli, spune-ți-mi pe cine
Conduceți azi, de sună-așa de tare
Trei clopote deodată-a-nmormîntare ...
Ori v-ați adus aminte și de mine?

Bine-ați venit... Intrați pe poarta mare
Să vadă lumea toată cine pleacă
Și s-or găsi destui să mă petreacă —
Căci pentru ei un mort e sărbătoare.

CÎNTĂ-MI LĂUTARE

— Cîntă-mi lăutare doina
Celor ce pornesc departe
Şi pornind se pierd în zarea
Năzuinţelor deşarte!...

Dar bătrînu-şi pleacă fruntea
Şi sub braţ vioara-şi strînge:
— Îmi ceri doina care-n viaţă
Nu se cîntă ci se plînge!

Plînge-mi dar atuncea cîntul
Celor care nu mai vin,
Celor ce pornesc în lume
Şi se sting sub cer strein...

Dar bătrînul mă priveşte
Cu ochi mari şi plini de pace:
— Îmi ceri cîntul care-n viaţă
Nu se plînge ci se tace.

POVESTEA MEA

Povestea mea e-aşa de scurtă
Şi-aşa de tristă că ades
Deşi-am trăit-o pe de-a-ntregul
Îmi pare-un ce fără-nţeles...

«Un fluturat uşor de mînă
Şi-atîta tot»... Cînd am plecat,
Nici sărutări de despărţire,
Nici tînguiri de-nmormîntat.

Nu mi-am lăsat nimic în urmă
Şi-aproape nu mi-am luat nimic
Decît scrisorile iubitei
Pecetluite-n vechiul plic.

Şi dacă-mi pare rău de-un lucru
E doar acel că nici nu ştiu
Dacă-am sfîrşit la timp povestea
Ori de-am sfîrşit-o prea tîrziu...

CÎNTEC

Închide-ţi pleoapele-obosite şi-adoarme-ţi
ochii-nlăcrămaţi ...
Sunt visători cu ochii-n zare şi cerşetori de fericire
Şi vagabonzi spre idealuri şi cîntăreţi îndureraţi
Ce-aşteaptă de la tine-o vorbă, un semn, o singură
privire,
Şi-s gata să-ţi usuce plînsul
C-un vers nebun ce-ar spune tot!...
. . . .
Dar ochii-ţi verzi şi plînşi nu pot
Pătrunde tot ce zace-ntr-însul
Şi versul nu l-a spus nici unul din cîntăreţii-ndureraţi ...
... Închide-ţi pleoapele-obosite şi-adoarme-ţi
ochii-nlăcrămaţi ...

CÎNTEC

Lumina torţelor aprinse în candelabrele de-aramă
Din sala tronului sculptată în ametist şi în porfir
N-au străluciri mai vorbitoare
Ca ochii tăi desprinşi din soare;
Iar luna plină-n prima noapte, veghind în tristul
cimitir —
Un cap de mort pictat pe-o pînză enormă,
nencadrată-n ramă,
În prima noapte luna plină
N-a inspirat mai mulţi artişti
Ca ochii tăi nespus de trişti
Muiaţi în lacrimi şi-n lumină...

RĂMÎI

Iar vrei să pleci? Rămîi aci, nu vezi
Cum toamna-a smuls tot verdele grădinei,
Cum norii-nchid ferestrele seninei
Bolţi, sub care-alt'dată rătăceam
Şi-ţi repetam ce nu vreai să mă crezi?...

Iar vrei să pleci? Rămîi aci să-ţi spun
De ce-ţi păream alt'dată-aşa nebun —
În prima zi cînd nu ne cunoşteam!...

Pe-atunci eram — îţi mai aduci aminte? —
Eram aşa cum iar am vrea să fim —
Nici nu iubeam, nici nu voiam să ştim
Al cui voi fi şi-a cui vei fi... Eram
Copii naivi, cuminţi şi fără minte.
Dar mai tîrziu, a fost de-ajuns o seară
De mai, trăită sub castani afară
Şi-a doua zi...
A doua zi te vream
Să-mi fii alături nu o zi ci toată
Viaţa... Dar tu nu puteai pricepe
De ce şi-azvîrle marea-nfuriată
Stingherii stropi spre zidul de granit...

Şi n-ai ghicit
Înverşunarea mişcătoarei stepe
Decît tîrziu... Şi-atuncea m-ai iubit!...

. . . .

Şi-azi vrei să pleci? De ce-ai pleca, nu vezi
Cum toamna-a smuls tot verdele grădinei,
Cum norii-nchid ferestrele seninei
Bolţi, pe sub care-al'dată rătăceam?
Rămîi aici... Nu vezi cum cei dintîi
Peri albi sosesc învingători... Rămîi
Să-ţi mai repet ce nu vreai să mă crezi
În prima zi cînd nu ne cunoşteam.

CÎNTEC

În ochii tăi ca-n două oglinzi însuflețite
Amurgul își răsfrînge privirea-nsîngerată
Și ochii tăi sunt roșii ca două flori de mac
Plutind împerecheate pe luciul unui lac.

În ochii tăi amurgul, ușor, pe nesimțite,
Se stinge ca lumina din candela uitată
Și ochii tăi din roșii se-ntunecă și par
Doi ochii tăcuți de sfîntă pictați într-un altar.

CÎNTECUL SCUTIERILOR

Noi suntem scutierii celor din urmă Feodali...
Stăpînii
Ne-au dus cu ei în Cruciade;
Dar cruciații-au fost învinși...
Blazoanele scăpat-au, însă, neinsultate de păgînii
Ce-și potoleau în luptă setea din craniile celor prinși

Noi suntem scutierii celor ce luptară pentru cruce
Și pentru cel căzut victimă nepieritoarelor idei;
Dar crucea fuse-ngenunchiată
Și-ntreg Iordanul astăzi duce
Spre Marea Moartă
Mărturia victoriilor altor zei!...

Pe scuturile-nsîngerate purtăm mîndria feodală
A celor ce muriră-n luptă bătîndu-și joc de-nvingător
Și-n flamurile zdrențuite în nebunia lor finală
Credința-n luptele de mîine
Și-n Cavalerii viitori.

Noi suntem scutierii celor din urmă Feodali...
Blazonul
L-am moștenit de la Marchizii ce ni l-au dat
Și l-am primit —

Am fost ai lor
Și-au fost ai noștri —
Și-al nostru-i astăzi Panteonul
În care dorm învingătorii
Și-nvinșii celui Răstignit!..

1909

CELEI CE PLÎNGE

Tu plîngi și-n ochii-ți ce nu mint
Zac două lacrimi încrustate
Ca două pietre nestemate
În doi cercei de-argint...

Tu plîngi și-n plînsul tău ascult
Tristețea țiterilor sparte
Spumînd în cupele deșarte
Din vremea de demult.

Tu plîngi și plînsul tău renvie
Sideful clapelor tăcute
Și degetele-ntrevăzute
Risipitoare de-armonie.

Tu plîngi și-n lacrimile tale
Plîng preotesele Ninivei
Și gesturile primitivei
Îmbrățișări patriarhale...

SIMPATICEI NECUNOSCUTE

E poate cea dintîi scrisoare a ei...

Un scris mărunt, nervos și chinuit,
Un peisaj de toamnă-ntrezărit.
De la un geam păienjenii de ploaie:
b, d, f, h, k, l, și t se-ndoaie
Ca niște plopi stingheri
Și-ntregul scris,
Rînd după rînd,
Îți pare-un șir de trepte de granit
Pe care nu le urci decît în vis
Și le cobori plîngînd...

Ce poate fi
Mai plină de *etern* și *infinit*
Ca cea dintîi scrisoare a unei femei!
Și-i poate cea dintîi scrisoare-a ei,
Scrisoarea ce-am primit...

O recitesc și parcă nu-nțeleg
De ce — necunoscută pentru mine —
Necunoscuta-mi cere s-o aleg
Tovarășă supremei Sybiline.

O recitesc și parcă-aș vrea să-i scriu:
Simpatică necunoscută,
Tu,
Ce nu cunoști sentința *prea tîrziu*,
Nici stavila celui din urmă *nu*,
Cînd toți necunoscuții sunt la fel,
Cînd *el* e-n *toți*
Și toți ceilalți în *el*,
Și-n toți trăiește-același prefăcut?...

De ce te-ncrezi în cel pe care-l vrei
Să fie-așa cum n-o să poată fi?...
Scrisoarea ta: *Capricii de femei*,
Răspunsul meu: Do, mi, sol, fa, do, mi...

PĂȘEȘTE-NCET

Un singur lucru-ți cer: Să nu regreți...

Și-acum,
Pășește-ncet să nu-mi deștepți covorul
Și măștile-adormite pe pereți!...
Pășește-ncet ca și cum nici n-ai fi
Intrat aci!...
Odaia mea e scena-n care-actorul
E veșnic altu-n fiecare seară —
O scenă ce-și păstrează doar decorul
Și liniștea
Ca și-o modestă gară
Prin care trenurile trec mînate
De gestul unor mîini halucinate.

Pășește-ncet să nu-mi deștepți minciuna
Scrisorilor închise prin sertare
Și florile-adormite prin pahare.
Odaia mea e grota fără soare
Prin care nu mai intră azi
Nici una
Din cele ce pășiră la-ntîmplare...

Pășește-ncet să nu-mi deștepți bazarul
De lacrime-ncrustate prin dantele
Și nasturi descheiați de mîini rebele.
Odaia mea-i cavoul fără poartă
Din care poți ieși afar'cînd vrei,
În el nu odihnește nici o moartă,
Ci numai visuri blonde de femei...

Pășește-ncet să nu-mi deștepți groparul
Și umbrele-adormite pe pereți,
Pășește-ncet și nu privi spre ele...
Și nu uita ce-ți cer: Să nu regreți!

NIHIL

Din Orientul plin de soare,
De flori,
De fructe aromate
Şi de poveşti neterminate,
Din orientul plin de soare
Şi maladii molipsitoare,
În portul ce-şi deschide rada
Ca două albe maxilare
Ce-aşteaptă să-şi înghită prada
Cotidiană de vapoare —
Din Orientul plin de soare
Şi din bogata lui risipă
Împrospătată zi şi noapte —
De ani de zile nu mai vine
Nimic,
Nici flori,
Nici fructe coapte
Şi nici tutunul blond de pipă
Stropit cu apă de smochine...

De ani de zile nu mai vine
Nimic din Orient
În zare
Convalescenţele marine
Plutesc în ritmuri funerare,

Plutesc aducerile-aminte
Cu legendarele dezastre,
Iar noile presimţeminte
Ce-apar din golurile-albastre,
Schiţează în nedumerirea
Necunoscutului din larg
Un gest ce-amînă-n veci fantoma
Multaşteptatului catarg.
Şi grave ca nişte Sybile
Ce rătăcesc pe Euxin
Rostesc:
— Trec zile după zile
Şi-argonauţii nu mai vin.

DRAGOSTE FALITĂ

Ha, Ha!... Ce faliment fraudulos
Ne-așteaptă poate chiar în astă-seară!..
Eu, nu mai sunt nici tînăr,
Nici frumos;
Tu nu mai ești multimilionară.
Te-ntreb atunci:
— De ce ne-am mai iubi
Cînd firma noastră
X & Comp.
În mod fatal o să se-mpartă-n două —
De-o parte, Eu —
Un X bătrîn și slut
Trăind doar cu-amintirea din trecut;
De alta, tu —
Un Y inutil,
O lampă fără gaz,
Fără fitil
Și fără nici o întrebuințare nouă...
Soluția?
Există numai una:
Cînd soarele apune pe cer răsare luna...
E timpul dar să ne urăm «cu bine»
Și-n clipa cînd fatala *noapte mare*
Va coborî grăbită și pe noi
Ca pe doi munți de gheață, din Țările polare,
S-o-ntîmpinăm solemn cum se cuvine

Și să ne sinucidem amîndoi:
Tu ca-ntr-o frescă prerafaelită
Cu-o supradoză forte de stricnină,
Iar eu ca-ntr-o icoană bizantină
Cu un enorm cartuș de dinamită.

BANCHETUL MEU

În cinstea plictiselei mele
Voi da la noapte un banchet
Cu versuri,
Muzică
Și poze plastice cu « stele »
De cabaret.

Voi pune-n capul mesei pe poeți...
(Poeții sunt nebuni inofensivi),
În coadă pe dresorii de sticleți,
Și printe ei
Simetric așezați
Ca vorbele cu tîlc dintr-o șaradă
Pe Bunii-Templieri, între bețivi,
Pe filozofii gravi între ratați,
Pe Muze-ntre femeile de stradă
Și lîngă surdo-muți pe guralivi...

Banchetul meu va fi un « fapt divers »,
Expus a doua zi și comentat
De presă și de public (vai!...) invers
De cum aș vrea să-l dau cu-adevărat...
Dar cum va fi cu totul gratuit
De la-nceput și pînă la sfîrșit,

Eu cred
Și sper
C-atît mîncarea cît și băutura
Vor sătura complet literatura
De la « hors d'oeuvre »
Pînă la « desert ».

PASTEL ABSURD

Casă veche, casă mică,
Parcă tremură de frică
Să nu cadă pe trotuar...
Lîngă ea un felinar,
Lîngă felinar un pom
Şi pe stradă, nici un om...
Nici un om...
Nici un om...

Ce se vede pe fereastră?...
Ea şi El —
O bluză-albastră
Şi-un monoclu de bagà
Stau de vorbă pe sofa...
Capşa vine, cîteodată, şi prin mahala!...

Ce-i afară?... Noapte?... Ziuă?...
Parcă-i soare...
Ba e lună...
— Bună ziua!...
— Noapte bună!...
— Sau mai bine chiar Adio!..
— Ai dreptate, tu... Adio!...

ROMANŢA OULUI DE CIOCOLATĂ

Tu eşti ce n-a fost încă oul din cîte
Ouă vor mai fi,
Tu eşti bazarul de surprize pentru
Amante
Şi copii,
Eşti simetria maritimă
A două stridii-mpreunate,
Eşti frenezia unui zero
Prins în contururi crenelate,
Eşti taina primelor mistere,
Himera primului cuvînt,
Eşti spasmul
Lenea şi dezgustul
Netălmăcitului avînt
Cînd panglicele te-nfăşoară
Într-un simbol de veselie,
Parcă eşti capul lui Othello
Cînd e bolnav de nevralgie!

În burta ta
Cea mai superbă din pîntecele care mint,
Am strecurat în perspectivă
Trei trepieduri de argint,
Trei madrigale inutile din
Patru puncte cardinale,

Trei bibelouri musulmane
Cu
Vagi culori orientale,
Trei măști de bronz sculptate-n stîncă:
Mozart, Beethoven și Chopin
Și trei flacoane cu miresme
Occidentale de Guerlain...

În burta ta,
Cea mai superbă din burțile de ciocolată,
Am strecurat trei tamburine,
Trei stampe
Și-un pachet de vată,
Volumele lui «Pirandello»
«Les fleurs du mal»
Și-apoi în van
Am strecurat și trei mimoze,
Patru foteluri
Și-un pian!...

Și te-am purtat ca pe un rege
Prin Lesbos
Roma și Corint,
În iahtul nou cu trei catarguri
De alabastru și argint.

Și te-am împodobit cu panglici
De roz,
De bleu,
De violet,
Ca să pricepi atunci prin tine
Simbolul unui triolet.

Voiam să te ofer Rozinei, cucernic
În iubire, ca o
Supremă jertfă de sperare
Extras din cupe de cacao!

Dar deodată în tăcerea de spectru verde
A agatei
Un matelot tușea la proră
În do-majorul *Traviatei*...

Căci te mîncase el, tiranul, crezînd că ești
Ca alte ouă!
Era în anul una mie și nouă sute două-și nouă!...

NEGRU PE ALB

Fecioara neagră și buzată,
Ce-ți intră-n casă nechemată,
O știți cu toții...
E fecioara
Care-ți iubește numai gura
Și-ți fură numai respirarea
Cu care-ți prelungești caricatura,
Pe care bunul Dumnezeu
Ți-a desenat-o după chipul său.

Fecioara neagră și buzată,
Ce-ți intră-n casă nechemată,
Azi-noapte mi-a bătut și mie
Cu degetele-i reci în geam...
Și m-a rugat s-o găzduiesc
În patul meu o clipă doar,
Ca s-o cunosc și s-o cinstesc
Așa cum i-a fost dat să fie
Cinstită de pe vremea lui... Adam!
Iar mîine-n zori cînd va pleca
În gura ei cu respirarea mea
Aș vrea să-mi lase amintire
Portretul ei lipit pe poartă,
Un miros greu de băligar
Și ... « Veșnica mea pomenire »

Pe fundul cîtorva pahare
De țuică fiartă
Golite după-nmormîntare...

Fecioara neagră și buzată,
Ce-ți intră-n casă nechemată,
A fost azi-noapte dată-afară
De-o doctoriță albă — tot fecioară —
Ce mă-ndopa pe gît cu-o doctorie
Cu care chiar și morții pot să-nvie,
Și sta de veghe lîngă mine
De teamă ca-mpăcat cu cele sfinte,
Să nu-i fac doctoria de rușine,
Și s-o pornesc cu tălpile-nainte.

Dar lucrurile-acestea le-am aflat
Abia tîrziu de tot, cînd m-am trezit,
Nu sus în cer, cum mă credeam,
Cînd mi-a bătut fecioara neagră-n geam,
Ci tot la mine-acasă, jos, în pat!...
Și dacă azi sunt încă viu și n-am murit,
Probabil că fecioara neagră n-a venit,
Și visul meu n-a fost adevărat.

PORUMBIȚA FĂRĂ ARIPI

Se cîntă pe aria [La] « Paloma ».

Eu sunt porumbița cu aripi tăiate,
Sunt pasărea mică ce cîntă și minte,
Eu sunt un crivăț rece și-un băltăreț fierbinte
Ce moare-n zori de ziuă și-nvie pe-nnoptate...

Și așa voi fi cum sînt:
Sunt lacrimă și cînt...
Ah! Ah!...
Tu care vrei să fiu a ta,
Iubește-mă așa!

Nu sunt pentru nimeni decît ce vreau eu,
Nu sunt decît noapte de cînt și beție,
Eu sunt o porumbiță închisă-n colivie
Din care nu mă fură decît amantul meu.

Și-așa voi fi cum sînt:
Sunt lacrimă și cînt...
Ah! Ah!...
Tu care vrei să fiu a ta,
Iubește-mă așa!

Eu sunt porumbița din cărțile sfinte,
Sunt pasărea mică ce-i zice « duhul sfînt »,
Eu sunt ce n-a fost nimeni din cîte-au fost și sînt,
Eu sunt un pas în urmă și zece pași-nainte.

Și-așa voi fi, cum sînt,
Sunt lacrimă și cînt...
Ah! Ah!...
Tu care vrei să fiu a ta,
Iubește-mă așa!...

ROMANȚĂ MESCHINĂ

Idila noastră-a fost, iubito,
Așa de ștearsă
Și banală,
Că parcă nici n-am fost trăit-o
Decît în clipa scurtă
Și meschină,
Cînd posedați de-o febră tropicală
Ne-o potoleam cu cîte-o doză de chinină...

Așa a fost —
La despărțire,
Noi nu ne-am luat drept amintire,
Ca să ne țină de urît,
Decît —
Același reciproc semn de-ntrebare
Cu care-n România Mare,
Aveam să rătăcim prin munți — două calvare —,
Urcate mînă-n mînă, de doi Criști...

A cui e vina, dacă n-am putut
Să prelungim în noi, la infinit,
Ecoul *pizzicato*, la unul « duo-mut »?...
Și a cui e vina, dacă ne-am cobit
Ca-n flacăra fatalului chibrit,

Pe care l-am aprins chiar noi după cortină,
În loc să ne-ntregim noi ne-am topit
Ca două manechine de ceară-ntr-o vitrină,
Ascunsă-n fundul unui bulevard
În care numai becuri roșii ard!...

MOARTEA AMANŢILOR

La marginea apei, cu sălcii şi plopi,
Trei gropari, azi-noapte, au săpat trei gropi...
Una pentru mine,
Una pentru tine,
Şi-alta pentru cine nu se ştie încă,
Fiindcă-a treia groapă este mai adîncă
Decît cele două
Pregătite nouă —
Paturi noi în care vom dormi pe veci
Înveliţi în umbră şi-n cearceafuri reci.

Dar în groapa treia —
Doamne!...
Cine ştie
Cu ce mort dormi-vom în tovărăşie!
Vai, ce groapă-adîncă!..
Vai, ce groapă mare!..
Parcă-ar vrea să-nghită mortul în picioare,
Nu cu floarea-n gură, ci culcat pe spate
Cum l-azvîrliră cioclii în eternitate!

Cine-o fi vecinul nostru de-azi-nainte?
Mort cu mintea-ntreagă sau scrîntit la minte?
Vorbăreţ ca ploaia?

Arţăgos ca vîntul?
Sau tăcut ca mutul —
Mînca-l-ar pămîntul!...

Cine-o să ne ţină de urît?
Cu cine
Vom vorbi-mpreună de rău sau de bine
Rudele şi-amicii
Care-au să ne-ngroape
Cu « rouge-feu » pe buze
Şi « noir-mat » pe pleoape?...

Cine-o să ne-ntrebe, ce-am făcut în viaţă?
Cînd sfîrşirăm piesa?
Dis-de-dimineaţă,
Sau în miezul zilei,
Sau mai pe-nserate,
Sau cînd bate toaca, noaptea jumătate?...
Cine-o să ne-ntrebe cine-am fost?
Şi cine
Va-nţelege,-n fine, că Tu cu Mine
N-am fost decît nişte anonimi
Şi-n lume
N-am plîns niciodată şi-am făcut doar glume...
Cine-o să ne-asculte — curios să ştie —
Cum îşi schimbă-amanţii proza-n poezie?
Şi cine-şi va-nchide ochii de ruşine
Că-i vecinul nostru?
Cine? Cine? Cine?

Doamne!...
Fă ca-n groapa vecină cu noi,
Nu cumva copita plină de noroi
Să ne strice somnul
Şi să ne deştepte
Ca s-o luăm « da capo » tot pe-aceleaşi trepte...
Fă să intre-n groapă, ce ne-a fost mai drag —
Poartă fără gratii,

Casă fără prag,
Gură fără lacăt
Și inimă, fără
Ornic, să ne-o schimbe oră după oră!...
Și mai fă să intre și dragostea noastră —
Dragostea de mîine cu «semn de-ntrebare»
Fiindcă a treia groapă, mai are-o fereastră
Deschisă spre soare —
O unică și postumă consolare
Pentru toți amanții morți de surmenare!

ANUL NOU 1937

Azi-noapte cînd Anul nou
Dădu buzna-n casa mea
Fără nici un alt cadou
Decît — ca și-acum un an,
O cutie « Wiils Capstan »
Cu tutun pentru lulea...
Cucul din ceasul de nuc
Mucalit ca orice cuc
L-a cîntat
Și repetat
De douăsprezece ori:
Al meu nume
Și pronume
Și-o « *Romanță pentru mai tîrziu* »
Sculă veche —
Dar cu care
Pătrunzînd în lumea mare
Am ucis fără să știu
Zece mii de cetitoare
Și cinci mii de cetitori!...

*

Cucul însă a mințit —
Fiindcă victimele mele
N-au murit
După cum toți Anii noi

Mi-au tot cobit...
Și sunt tot atît de vii
Și de rebele
Ca și romanțele mele —
Sclipitoare șiruri de bijuterii —
Pe care, de Anul nou,
Eu — poetul criminal
Condamnat de tribunal —
Le fac pe toate — cadou —
Altor zece mii de cetitoare
Și cinci mii de cetitori...
Fie, Anul care vine...
Plin de soare!...
Fie,-ntunecat de nori!...

ROMANȚA PLOILOR DE VARĂ

Ce voluptoase-s ploile de vară!...
Sunt veșnic calde și catifelate
Ca brațele femeilor ce ne-nfioară
Cu-aceleași biblice senzații repetate
La infinit —
Ca ploile fără sfîrșit —
Din clipa primului păcat
De Eva și Adam sanctificat!...

Ce voluptoase-s ploile de vară
Cînd se-mpreună sexele spre seară!..

Ce voluptoase-s picăturile de ploaie
Cînd le lăsăm să intre în odaie,
Să ne topească buzele timide
În buzele lor calde și umide!...

Ce voluptoase-s picăturile de ploaie
Cînd ne repetă-n fiecare seară
Romanța ploilor de vară —
Pe care noi
Doi cîte doi —
N-o mai cîntăm nici pe ghitară

De cîte ori
Nerăbdători
Ne-nchidem tainic în odaie...

Ce voluptoase-s ploile de vară
Cînd ne-ntregesc cu stropii calzi de ploaie
Şi ne sărută — seară după seară —
Cu-aceleaşi buze pline de văpaie
Eternizînd acel «Da capo-al fine»
Pe care noi îl repetăm fără ruşine
Pe-aceeaşi sofà din odaie
Armonizîndu-l cu-ale ploii şoapte
Pînă se schimbă seara-n miez de noapte...
Ce voluptoase-s ploile de vară
Cînd ne sărută pînă ne omoară...

iulie 1943.

DE VORBĂ CU CERNA

Peste fereastra mea —
De la hotel —
Mă cert mereu cu murmurul rebel
Al Cernei —
Apă binecuvîntată
Ce-mi limpezeşte mintea turburată
De tot ce nu se poate şti —
Ca-ntr-un etern «A fi sau a nu fi»

Mă cert mereu cu Cerna...
Mă cert că nu-mi mai spune —
Din zece vorbe rele —
Decît trei vorbe bune!...

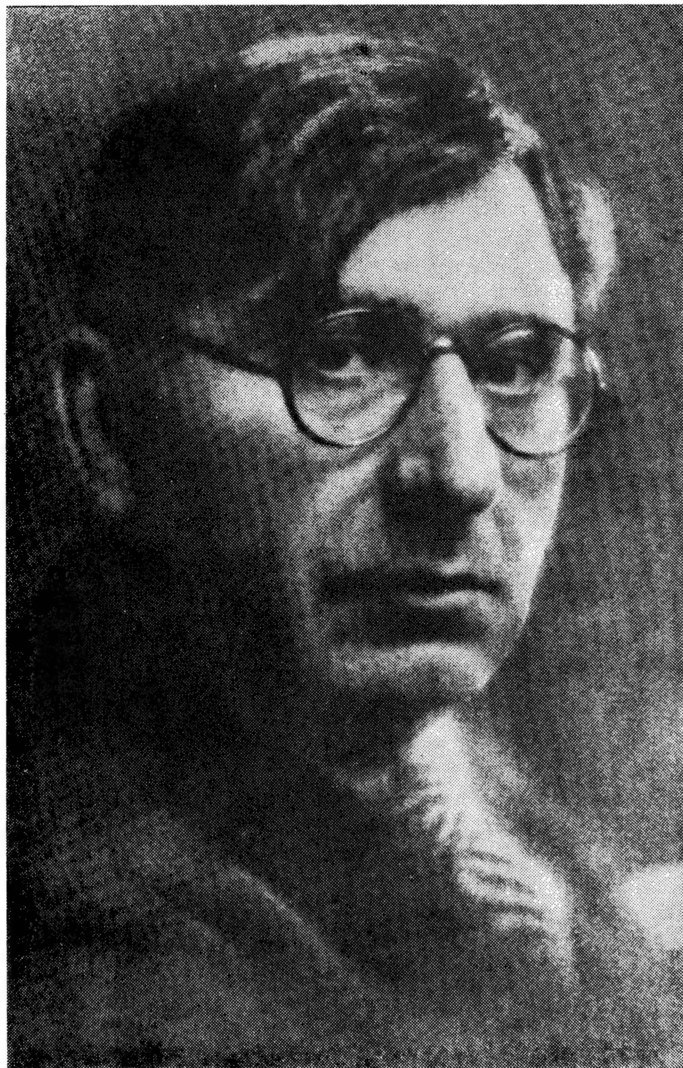
De ce mă tot priveşte, cu-atîta duşmănie?
De ce nu-mi mai recită aceeaşi poezie
Pe care Cerna, astăzi
O face
Şi-o ascunde
În murmurul rebelelor ei unde —
Nu ca-n trecut,
Cînd ea mi-o recita
De cîte ori fereastra mea
Se deschidea doar pentru ea?...

Azi...
Cerna mea, nu-mi mai recită
Decît ecoul unui cartuș de dinamită —
O dinamită blestemată
Ce i-a zdrobit
Tot ce-a iubit —
Și poezia de altădată,
Defunctă azi
Și-nmormîntată...
Și poezia viitoare,
Pe care ea, mi-ar fi cîntat-o
Etern sub razele de soare!...

Azi...
Poezia Cernei se ascunde
În burțile umflate și rotunde
Ale bogaților, îndestulați
Cu păstrăvii bătrînilor Carpați
Și-ai repezilor ape care curg
Spre cel mai diavolesc amurg —
Amurgul ce-a schimbat în tragedie
Și cel din urmă strop de poezie
Cu care-azi, Cerna de altădată
Își plînge apa binecuvîntată
Și păstrăvii,
Pe care eu —
Mi-e martor bunul Dumnezeu —
Azi...
Nu-i mai plîng
Și nu-i mai cînt
Decît pe propriul lor mormînt!..

Băile Herculane
august 1943

Manuscris inedit din colecția familiei

Ion Minulescu în 1940

INEDITE ŞI POSTUME

[DEGETELE-ŢI SMIRNĂ ŞI TĂMÎIE]

Degetele-ţi smirnă şi tămîie
Şi sub gene ochii-ţi negri, goi,
Nu mai simţi de-acuma nici durere
Şi nici milă pentru noi...

Vestitoare-a dulcei primăveri
Şi a ultimului vis —
Dumnezeu pe-o scară albastră
Te va duce-n Paradis.

Un biet diacon descifrează
Slova sfintelor canoane,
Măturînd cu barba-i albă
Vechiul praf de pe icoane.

[FRUMOASA MEA NECUNOSCUTĂ, CU OCHI SATANICI CA IROD]

Frumoasa mea necunoscută, cu ochi satanici ca Irod,
Cu părul despletit în două, taman ca Cleo de Merode,
Cînd te-am zărit întîia oară, gătită-n roșu-aprins,
pe pod,
Ca-ntr-o estampă colorată, domnița unui Voievod,
Simțit-am inima-nghețată și-n gît, înfipt adînc, un nod.
Ah! Unde ești, ispititoareo, n-ai milă tu de-un biet
rapsod
Ursit, pe lira lui de aur, să-și cînte propriul său prohod.
Cerșindu-mi zilnic pîinea neagră, pe străzile pline de
glod,
De-aș ști că ești romanțioasă te-aș cuceri-n același mod
Cum cucerit-a Dahomeyul teribilul general Dodds
Și-apoi cîntîndu-ți frumusețea după același calapod
Cum ți-ar mai fi cîntat-o-n versuri, poate și-un
alt sărman nerod,
Fără să mă mai tem ca prostul, de ce scrie-n penalul
Cod,
De procurorul Hamangiul sau de cumplitul eșafod,
Te-aș duce he, he, he!... departe, tocmai la
Nijni-Novgorod,
Unde te-aș proclama Regină... iar eu, umilul tău aprod...
Și-n schimb, eu te-aș ruga o noapte să-mi vii gătită
în capod
Ca să petrecem împreună, — cum vine vorba — mai
comod!...

[SUB BOLȚILE DE TREI ORI MILENARE]

Sub bolțile de trei ori milenare
Închis ca-n propriul meu mauzoleu
Transciu pe pergamentul veșniciei
Ecoul preistoricului vers
Și-n fundul catacombelor săpate
În visele proteicului «Eu»
Prin glasul meu tălmăcitor de dogme
Renvie parcă-ntregul Univers.

București, 14 iunie 1912

ROMANȚĂ TROPICALĂ

Cînd știu ce-ai fost și cine ești
Nu-ți cer să-mi juri că mă iubești...
Nu-ți cer nimic din ce-ai jurat
Celor care te-au blestemat
C-abia intrați în Paradis,
Tu i-ai mințit
Și i-ai ucis
Pe toți la rînd
Cu-același biblic «fruct oprit».
De ce?

*

Nu-ți cer să-mi juri că mă iubești
Cînd știu ce-ai fost și cine ești:
Un strop de scurtă nebunie
Într-un pahar de apă vie
Ești tot ce trebuie să fii
Ce juri că nu știi, deși știi
Și-atîta tot
Mai mult n-aș vrea
(Decît să știi, c-ai fost și-a mea)
Decît să pieri din calea mea.

[IERI]

Ieri —
Pornit în descifrarea unor semne de-ntrebare —
El pășea cu maiestatea unui tînăr înțelept
Pragul vechilor legende
Mîzgălite la-ntîmplare
Pe un colț de pergament...

Dar dușmanii lui, cu ură
Îi vîrîră pumnii-n gură
Îngropîndu-l nu-n mormînt —
Cum se-ngroapă pe pămînt —
Ci-ntr-un cimitir de haos
Cimitir cu negre porți,
Fără cruci
Și fără flori
Unde morții — deși morți —
N-au nevoie de repaos
Fiindcă sunt nemuritori.

Astăzi iară, cînd ecoul primelor lui primăveri
Întregește amintirea unei vieți fără păcat
Noi, din cele două forme,
Cea de azi
Și cea de ieri
L-am întruchipat sub nimbul
Unui om crucificat...

[NOI SUNTEM AZI CE-AM FOST ȘI IERI]

Noi suntem azi ce-am fost și ieri
Și ce vom fi pînă la moarte —
Suntem creștinii pivnicieri
Ce-n jurul butiilor sparte,
Cu glasurile noastre goale
Cîntăm aceleași osanale
Pentru «sîngele lui Cristos»
Care curgînd de sus în jos
El l-a-ndreptat de jos în sus
Schimbîndu-și numele-n Isus.

Noi cei dintîi păgîni creștinizați
Rămas-am azi ce-am fost și ieri
Aceiași creștini pivnicieri,
Pe care foștii noștri frați
Deși ne-au căutat mereu
Nu ne-au mai găsit nicăieri
Pe unde proslăveam alt Dumnezeu,
Pe zeul Bacchus care a murit
Ca toți păgînii zei ce-au putrezit.

Noi însă, creștinii pivnicieri,
Rămași și azi ce-am fost și ieri

Noi proslăvim pe noul împărat,
Care, deși crucificat —
Din morți el singur a-nviat
Și s-a-nălțat la cer cu-adevărat.

MARŞ RĂZBOINIC

Stîng, drept...
Stîng, drept
În pas de marş
În pas de zbor
Sub mîndrul nostru tricolor
Pornim
Gonim,
Săltăm,
Zburăm
Cu arma Manlicher în mînă
Şi flori de tufănică-n piept
Gîndim la gloria străbună
Şi-naintăm spre parapet
Stîng, drept,
Stîng, drept.
Trompeţii sună la atac
Şi ofiţerii iau comanda.
Ghiulele par ochi de drac
Ce joacă-n spaţiu sarabanda.
Trompeţii sună la atac
Şi baionetele sclipesc.
În pas de marş
În pas de zbor
Soldaţii vin
Soldaţii cresc,
Din ochii-aprinşi ai tuturor
Par alte gloanţe ce pornesc.

Şi frontul pare un inel
De foc,
De sînge
Şi oţel...
Ce strînge parapetu-n el!

*

Un «ura» lung şi repetat
Şi-apoi năvala...
Doamne-ajută!...
În faţa noastră, pe redută,
Un alb stindard s-a ridicat!

*

Soldaţii se opresc pe loc,
Iar glasul gurilor de foc
Se sting pe deal.
Învingători
Ne-ascundem rănile din piept
Şi plini de sînge şi de flori,
Sub mîndrul nostru tricolor,
Triumfător,
Intrăm cu totu-n parapet,
Stîng, drept,
Stîng, drept.

1 IANUARIE 1943

Doamnă,
Versurile mele
Nu sunt șiruri de mărgele
Și nici pietre nestemate
Șlefuite și-ncrustate
În cercei și în inele
Ca să vă mîndriți cu ele!...
Nu sunt decît — vă spun drept —
Niște rînduri paralele
De cuvinte-mperecheate
Care merită să fie —
Dacă nu chiar ce m-aștept —
Cel puțin... o jucărie
Pentru autorul lor
Și femeia pentru care
El le-a scris fără să știe
Ce-l așteaptă-n viitor —
Un surîs?...
O sărutare?...
Sau superba nepăsare
A unei femei rebele
Pentru versurile mele?

1 ian. 1 9 4 3

ROMANȚA ALBASTRĂ

Erau doi amanți —
Doi amanți ca două turturele...
Erau doi amanți,
Dar păcat, că nu prea aveau sfanți...

El era student,
Iară ea la fel ca el, studentă...
El era student,
Dar la cursuri totdeauna absent...

Într-o zi cu soare,
Zi de vară lungă cît o boală,
Într-o zi cu soare
Se treziră că n-au de mîncare.

Vai ce groaznic vis
Pentru doi amanți care s-admiră...
Vai ce groaznic vis
Fiindcă ambii amanți s-au sinucis...

Și-azi la cimitir
Unde s-au mutat pe veșnicie...

Și azi la cimitir
Au scăpat de foame și de... bir...

Dacă v-a plăcut
Canțoneta mea improvizată,
Dacă v-a plăcut
Hai, s-o luăm cu toți de la-nceput!

16 mai 1943

ANUL NOU 1944

Azi-noapte, cînd Anul nou
A dat buzna-n casa mea,
Fără nici un nou cadou,
Decît — ca și-acum un an —
O cutie de «Capstan»
Și-o lulea...
Cucul din ceasul de nuc —
Revoltat,
C-am fost trădat —
Mi-a cîntat ca orice cuc,
De douăsprezece ori,
Numele,
Pronumele,
Și «*Romanțele*»
Cu care am pătruns în lumea mare,
Omorînd pînă mai ieri —
În cincizeci de primăveri —
Zece mii de-admiratoare —
Cetitoare
Și cinci mii de-admiratori —
Cetitori...
Cucul, însă, m-a mințit
Fiindcă victimele mele
N-au murit...
Dar mai vii chiar decît ele,
Sunt tot «*Romanțele*» mele

Pe care mi le-a dictat —
Cînd în casă mi-a intrat
Multaşteptatul «*An nou*»
Ca să le trimit cadou
Şi-admiratoarelor mele —
Vai de ele!...
Şi-admiratorilor mei —
Vai de ei!...

ianuarie 1944

„Ex libris"-ul lui Ion Minulescu

Ion Minulescu — portret de Camil Ressu

TRADUCERI ȘI PRELUCRĂRI

NOAPTE DE IARNĂ

(după Lenau)

De ger și ceru-a-nghețat,
Pădurea-i de zăpadă plină,
În barbă țurțurii s-anină;
Eu totuși merg neîncetat.

Ce sfîntă-i liniștea adîncă!
Stejarii dornici de mormînt...
Își pleacă crengile-n pămînt...
Blînd iese luna după-o stîncă.

O de-ar pătrunde asprul ger
Pînă-și-n inima-mi nebună
Să potolească a ei furtună,
Eu, pace, doar atîta cer.

TREI ŞI TREI

(după Lenau)

Încet, încet, vin prin noroi
Trei inşi călări de la război.

Din răni se scurge sînge rar
Picînd pe caii ce tresar.

Şi de pe frîu şi de pe şea
Tot sînge cald în stropi cădea.

În mers uşor şi legănat
Ca umbre şesul îl străbat.

Cei trei călări alături strînşi
Privindu-se cu ochii plînşi,

Îşi spun pe rînd la ce gîndesc,
Pe rînd apoi se jeluiesc:

— Mireasa m-aştepta cu dor
N-aş vrea, o, Doamne, ca să mor!

— Am bani şi casă şi pămînt,
Păcat că mor aşa curînd!

— Că vreau să mor nu pot să zic,
Nici eu, deşi nu am nimic...

Trei vulturi sus îi urmăresc
Şi croncănind şi-i împărţesc:

— Pe unu-l sfîşii eu, iar voi
Veţi împărţi pe ceilalţi doi!

VEDENIE

de Victor Hugo

Ieri am văzut un înger zburînd deasupra mea...
Se potolea furtuna pe unde el trecea
Și-naltele talazuri se linișteau pe mare!..

— O!.. Înger, cu-aripi albe,
În noaptea asta neagră, pe cine cauți oare?..

El mi-a răspuns că vine
Anume pentru mine,
Vrînd sufletul să-mi iee!..
Și-am tremurat de spaimă, cînd am văzut minunea
Că îngerul cu aripi avea chip de femee...

Cu brațele-nălțate spre el, atunci i-am spus!
— Cu ce mai rămînea-voi, cînd tu zbura-vei sus?
Dar el tăcu...
Și cerul se-ntuneca treptat...

— Vai!... Sufletul meu, Înger, de-l iei — l-am întrebat —
Unde să-l duci ?.. Răspunde-mi...
În care lume nouă?... În care-mpărății?...

Dar el tăcu...
— O! Înger, din care ceruri vii?
Și cine ești?... Ești moartea sau ești viața?... Spune!...

Și umbrele mai negre prindeau să se adune,
Cernindu-mi albul Înger, ce-mi spuse:
— Sunt Amorul!...

Avea sclipiri de fulger, pe frunte, Zburătorul...
Și-n umbra-n care ochii îi străluceau sub gene
Goneau fugari luceferi, prin albele lui pene!..

PANNYRA CU TOCURILE DE AUR

de Albert Samain

Un strigăt scurt!... Un nume!... Şi-n zgomotul din sală
O linişte spontană, ca de mormînt se face!...
Pe tocurile-i de-aur, Pannyra stă să joace!...

Frumosu-i corp tresaltă sub fina draperie
Ce graţios l-ascunde de-a ochilor năvală...

C-un tril de-argint, un flaut o cheamă-ntîi, să vie...
Şi iată că s-aruncă cu-ncrucişeri de pasuri,
În legănări de braţe, în tact şi cu popasuri,
Dînd faldurilor ştofei o ritmică mişcare
Ce creşte şi se umflă... şi scade şi dispare
Ca iarăşi să revie şi-n alt vîrtej s-o-mbrace...
Şi-atunci Pannyra-n floare... şi-n flutur se preface!...

Tac toţi cu ochii ţintă, sorbind-o cu extaz...
A dansului privire o prinde-ntr-un talaz
Cu irizări marine, de-argint şi de topaz,
Rotind-o tot mai iute, în largile-i mişcări —
Un vînt parcă s-abate grăbit pe lumînări...

Apoi, fără de veste, s-opreşte brusc în sală
Iar voalul ce-o-nfăşoară în larga lui spirală

S-abate deodată şi-ncepe apoi să cadă
Uşor pe sînu-i tare şi coapsa-i de zăpadă...

Şi-apoi ca-ntr-o sclipire de ape mişcătoare,
În liniştea din sală,
Pe trupul ei, din creştet şi pînă la picioare,
Pannyra dansatoare,
Apare-ntreagă... goală.

INTRASE O ALBINĂ

(Madrigal)

de Charles Guérin

Intrase o albină într-un potir de floare
Şi-atunci, potirul floarei în degete l-am prins...
Apropie-ţi urechea de-albastra închisoare
Şi-ascultă cum se zbate în ea un biet învins...

În inima ta, dragă, intrai şi eu cîndva
Neştiutor de cîte acolo-aveam să-ndur,
Şi nentrerupt de-atuncea, mă zbat închis în ea
Asemenea albinei din urna de azur...

ADUCERILE-AMINTE

de Henry Bataille

Aducerile-aminte-s odăi fără zăvoare —
Odăi pustii, prin care, să intri, nu-ndrăzneşti,
De cînd muriră-n ele străbunii...
                                        Şi trăieşti,
Trecînd pe lîngă ele, tăcut... prin coridoare...

Le ştii că sunt acolo, aşa precum au fost —
Aci-i odaia roză... şi colo-i cea albastră...
Şi liniştea sporeşte sub tristul adăpost,
Şi-aşa, nepăsătoare, se scurge viaţa noastră!...

Adesea, amintirei — spre mine, cînd se-ndreaptă —
Îi zic:
            — Rămîi aicea... Mai vin eu să te văd...
Dar deşi toată viaţa ştiu bine că m-aşteaptă,
Eu totuşi, uit adesea să vin s-o mai revăd.

Şi multe sunt asemeni, în casa mea bătrînă
Ce s-au deprins, încetul cu-ncetul, cu uitarea...
Şi dacă-ar fi de-a pururi uitate să rămînă,
Să nu mă mai îndrepte spre ele întîmplarea —
Nu-i cereţi unei inimi mai mult decît vieţii...

Știu bine că-s acolo... că dorm după pereții
Odăilor...
Dar ele, ce-mi mai pot spune-acum
Cînd le zăresc la geamuri, de-a pururea, din drum,
Și le-oi zări tot astfel, întreaga mea viață...

Și totuși, cîteodată, cînd soarele coboară,
O tristă presimțire, mă prinde și mă-nghează...
Dar cum nu-mi pot da seama ce-i jalea asta-amară
Eu trec... deși știu bine, c-a mai sosit o moarte!...

O turburare-n taină, mereu îți dă de știre
C-o amintire moare... sau că s-a dus departe!...
Dar vezi... În clipa-aceea, nu știi ce amintire
Că nu le mai ții minte, cînd ești de moarte-aproape!...
Și totuși... Simt că-n mine, se-nchid anume pleoape!

ORAȘ FRANCEZ

de Henri de Régnier

Mă scol în zori... și-orașul, în urma mea rămîne...
Trotuarele răsună, de-a lungul lor cînd treci —
Cald, soarele s-abate, pe-olanele bătrîne
Și curțile-s albastre, de flori de liliecі...

De-a lung de negre ziduri, sub bolți de pomi în floare,
Cînd mergi, în cale-ți iese de-a pururi un ecou
Iar pietruita cale, răzbate-n drumul mare
Ce trece prin foburguri și piere-n cîmp din nou.

Și iată-mă deodată, ajuns pe deal, de unde,
Sclipind tăcut în soare, îl vezi culcat în vale,
Sărac și singuratic, sfios cum se ascunde
Orașul meu, cu streșini și porți patriarhale...

Așa se vede-orașul...
Sub două punți arcate,
Un rîu domol se scurge cu ape somnoroase...
Iar arborii șoselei sunt parcă de-o etate
Cu turla ce privește mirată peste case.

Din cînd în cînd, prin aer, plutind își face cale
Un murmur lung ce urcă...

S-aud zgomote vii...
Bat maiuri și ciocane greoaie-n nicovale
Și crește-o gălăgie de glasuri de copii...

Din viața-i monotonă, de cînd se află-n lume,
Nici amintiri nu are, nici zile mari, nici rost,
E-un biet oraș ca și-altul, obscur și fără nume,
Și-așa va fi de-a pururi — la fel precum a fost.

Și totuși, cînd urîtul mă poartă la-ntîmplare
Din zori, pînă-n amurgul, cînd cresc umbrele sure,
Și soarele coboară pe dîmburi și dispare
Posomorînd cărarea ce trece prin pădure,

Cînd formele spre seară, devin misterioase
Și drumul lung răsună, sub ostenitu-mi pas,
Cînd apele din scocuri se zbat tumultuoase
Iar vîntul se trezește dînd sălciilor glas,

Tîrziu de tot cînd noaptea m-aduce iar acasă
Punînd un capăt trudei și rătăcirei mele,
Și văd cum în fereastră s-aprinde luminoasă
O lampă după geamul rămas fără perdele...

Atunci, renaște-n minte puterea obosită —
Și-n timp ce-mi caut urma pe ulița bătrînă,
Alături, simt din umbră, cum Patria-mi iubită
Mi-arată-n noapte drumul, ținîndu-mă de mînă.

NOTE ȘI VARIANTE

ROMANȚE PENTRU MAI TÎRZIU
(1908)

Ediția princeps apare în 1908, în Editura librăriei „Leon Alcalay", București, 102 pag., dedicată lui Tilică Burillianu cu același motto din Baudelaire, păstrat în toate reproducerile. La finele cărții s-a imprimat o mică și voit desuetă casetă tehnică: „Sfîrșitu-s-a de tipărit această carte în ziua de 10 aprilie a anului 1908, în tipografia « Cultura» din București". La 1 aprilie volumul este anunțat în *Revista celorlalți* (I, nr. 2): „În primele zile ale lui aprilie va apărea volumul de poezii al colaboratorului nostru" (nota este semnată: „Camil și Sanzio").

În nr. 3, din 10 aprilie, al revistei volumul este anunțat ca apărut, „cu o copertă de Iser".

În 1909 apare a doua ediție, în colecția „Biblioteca românească enciclopedică Socec", nr. 47, cu aceeași dedicație și același motto, 112 p.; textul este precedat de o „Notiță critică" nesemnată care explică succesul poeziei lui Ion Minulescu și mai ales confruntă noutatea poeziei simboliste cu sensibilitatea epocii:

„În timpul din urmă, au început să se împămîntească și la noi unele forme *noi de poezie* care în occident preocupă spiritele de un sfert de secol și mai bine [...]. Spre a păstra legătura cu toate manifestările importante ale mișcării literare și poetice contemporane, « Biblioteca românească enciclopedică » publică poeziile d-lui Ion Minulescu care este cel mai original și mai puternic dintre tinerii reprezentanți ai *simbolismului impresionist.* Într-o limbă românească care (sic) cu toată întrebuințarea cîtorva cuvinte prea străine (« coșmar », « peluză », « roz », « bleu », « violet », « cavou ») rămîne totuși simplă și frumoasă — într-o ritmică, ce pare că rupe armonia versului tradițional, dar care totuși rămîne credincioasă în ceea ce are mai esențial (căci prin frîntura neregulată a versului, se accentuează numai

pauzele şi se variază poziţia rimelor, dar nu se strică întru nimic ritmul) — într-un stil, care cu toate unele îndrăzneli, în care exotismul *cu orice preţ* nu e cea mai mică, îşi păstrează totuşi o limpezime de cristal şi o preciziune de contur remarcabilă, — şi într-o armonie largă, melancolică şi cu desăvîrşire nouă, Ion Minulescu, temperament rezignat şi revoltat în acelaşi timp, izbuteşte în aceste poezii să întrupeze sentimente adînci şi variate, în legătură cu gîndul vieţii şi morţii, cu al aparenţei şi realităţii, cu al dragostei şi al credinţei.

Pentru ca cetitorul cult să-şi facă o idee completă şi de calităţile şi de cărările prea lăturalnice ale acestei noi forme de poezie, n-am ales şi n-am înlăturat din opera lui *Minulescu nimic:* am publicat-o întreagă, aşa cum el însuşi şi-a publicat-o, în acele *Romanţe pentru mai tîrziu* şi nu ne-am îngăduit decît oarecare schimbări în ordinea bucăţilor, făcute cu gîndul ca cetitorul să prindă mai uşor deosebitele direcţiuni pe care se mişcă inspiraţia acestui poet atît de interesant."

Ediţia a III-a apare la „Cultura Naţională", în 1922, 93 pag., fără dedicaţie, cu acelaşi motto: dedicaţia reapare la ediţia definitivă din 1939.

Tilică Burillianu, un prieten apropiat al poetului, a fost guvernator al Băncii Naţionale o bună perioadă de timp. În arhiva Bibliotecii „I. C. Bibicescu" din Turnu-Severin (ca şi în alte colecţii de manuscrise) am întîlnit chitanţe semnate de diverşi scriitori (printre care Macedonski), prin care Tilică Burillianu le acorda ajutoare în bani. În Turnu-Severin, casa „guvernatorului" era deschisă scriitorilor; aici a locuit şi Minulescu în vacanţe şi de aici pleca în turnee literare la conacul de la Corcova (lîngă Strehaia) al lui Anton Bibescu.

„Rezonanţa poeziei lui Ion Minulescu, prin apariţia *Romanţelor pentru mai tîrziu*, a trezit în acel suflet al tineretului ecouri de expansiune sentimentală şi de bucurie, de cîntec şi de nostalgii, făcînd din viaţa noastră de studente o frescă subjugătoare. Pe de o parte, conţinutul versurilor, pline de nedumeriri şi de păreri de rău cîntate pe un registru sonor, şi pe de altă parte, lirismul nou, evocator şi uman, cu sentimente reci ca apa de munte şi cu combustiuni solare, au fost clipe măsurate cu bătaia inimii noastre. Porneam cu poezia lui în toate porturile imaginare, îi întîmpinam corăbiile la sosire şi fluturam batistele la plecare." — scrie Claudia Millian în amintirile sale despre Minulescu (*Ion Minulescu*, Editura pentru literatură, 1968, p. 54).

În *Convorbiri critice* an. II (1908), nr. 6, p. 492—497, Mihail Dragomirescu analizează volumul „cu coperta impresionist-simbolistă", ajungînd la detectarea valorilor dar şi la citarea unor greşeli de ordin estetic. „Deşi, poetul izbuteşte în aceste poezii să întrupeze într-o formă *nouă* şi într-o *nouă* armonie sentimente superioare, în legătură cu cele mai înalte preocupări omeneşti, — viaţă, moarte, soartă, credinţă, ideal — totuşi ele nu pot fi puse alături de marile poeme lirice — ode sau elegii — în care îndeobşte liricii îşi toarnă puternicile lor concepţiuni despre viaţă. Aceste poezii, cu tot farmecul lor pătrunzător — şi făcînd abstracţie de toate ciudăţeniile manieriste, de toate *pozele*, de care uneori poetul abuzează — fac parte din domeniul poeziei *uşoare*, a poeziei care atinge, nu adîncul sufletului omenesc, oricare ar fi el, ci numai partea lui superioară dar superficială. Aceste poezii nu ne mişcă, nu ne înfioară, nu ne zguduie; n-au nimic din tragicul poeziilor lirice [...]". Şi aici citează categoria metafizicilor lirici din care Minulescu nu poate face parte. „Minulescu e din categoria nu a pasionaţilor reflexivi [...] ci din a sensitivilor..." Analiza continuă: „Minulescu are o lume a lui colorată şi luminoasă, lume de senzaţii superioare şi inferioare, o lume de culori, de forme, de mirosuri, de pipăiri, la care gîndirea ia prea puţin parte [...]. Astfel Minulescu apare ca un sensitiv naturalist, simbolic prin concepţie, romantic prin exagerarea imaginilor, clasic prin seninătatea simţirii. Dar cu aceste calităţi, — sau mai bine tocmai din pricina lor — care-i dau o fizionomie aşa de particulară, operele poetice ale lui Minulescu nu sînt, nu pot fi mari poeme lirice — ci *romanţe*, de un gen superior, e adevărat, dar simple *romanţe*."

De amintit şi opinia lui E. Lovinescu, consemnată în *Critice* I, 1926, p. 96—97: „Romanţele d-lui Minulescu sînt scrise pentru mai tîrziu. Nu ştiu însă de vor ajunge la adresă". Ulterior, criticul şi-a revizuit opinia, iar „romanţele" au ajuns la adresă.

Chiar la doi ani după apariţie, volumul a fost obiectul unor comunicări în cercuri animate de tineret; astfel „Duminică după-amiază (21 martie 1910) la « Societatea studenţilor în litere», d. Bartolomeu Cecropide a ţinut o conferinţă despre *Romanţele pentru mai tîrziu* ale d-lui Ion Minulescu" (cf. *Falanga literară şi artistică* I, nr. 11, 21 martie 1910 p. 8 — informaţii).

Se poate spune că apariţia *Romanţelor* nu aduce numai un debut poetic ci şi unul tehnografic. Autorul se îngrijise de aproape de formatul cărţii, de calitatea hîrtiei, de literă. Cu Iser avea să colaboreze şi la al doilea volum, *De vorbă cu mine însumi* (1913), unde în afara copertei pictorul va face „desenuri" la fiecare poem.

Prezenţa unei cărţi în casa lui Minulescu avea aerul unei apariţii sentimentale. La Paris avusese mulţi bani, într-o perioadă cumpărase multe volume, dar nu adusese cu el decît vreo cîteva care-i erau dragi, cîteva cărţi mai boeme. Selecta bibliotecă minulesciană era, după expresia prietenilor apropiaţi, „cam trăsnită", ca şi vestimentaţia poetului. Minulescu este primul bibliofil român, care sfidează maniile aristocratice ale marochinelor cu monogram. Se poate spune că Ion Minulescu a impus o modă a legăturii

de carte. Şi-a legat volumele de versuri în creton sau alte pînze divers colorate şi chiar imprimate în mod special. Unora li s-a părut o aberaţie, şi legătura cărţilor şi formatul volumelor sale proprii, dar au început apoi să-l imite.

p. 3 ROMANŢA NOULUI-VENIT

Poezia cu care se deschide volumul *Romanţe pentru mai tîrziu* a apărut în *Convorbiri critice* (C. cr.) II, nr. 1, 1 ianuarie 1908, p. 32; R.t. 1908, 7; R. t. 1909, 9–12; 1922, 11–12; B. P. T., 3; V 1939, 9–11, V. 1943, 9–11.

Concepută ca un manifest sau în orice caz ca o prefaţă pentru o nouă artă, poezia stîrneşte pe de o parte proteste violente, pe de alta adeziuni totale, după gruparea de cafenea care se pronunţa. Chiar în revista unde apăruse textul (*Convorbiri critice* II, nr. 3, din 1 februarie 1908, p. 122–123) poetul este admonestat: „E păcat că în limba cristalină a acestei bucăţi de lirică simbolică se găsesc barbarisme ca « coşmar» şi sonorităţi ca: « Purtat pe-a berzelor aripe / Din ţărm în ţărm, / Din ţară-n ţară / / Din om în om, / Din gură-n gură / Din lumea celor patru vînturi / Şi patru puncte cardinale... / ». E păcat, fiindcă această bucată, într-adevăr e poezie: imaginaţia ce se vădeşte în concepţie nu e nearticulată; deşi la prima vedere ciudată, ea ne face impresia realităţii. Poetul cu noi idealuri de artă bate la poarta curţii poeţilor de şcoală clasică şi cere să fie primit şi el între dînşii. Dar ei nu-l cunosc şi-l întreabă de unde vine. Este înduioşetoare şi admirabil exprimată starea de plîns, în care poetul cu idealuri noi, a ajuns luptînd pentru ele [...]. Şi noi adăugăm, ieşind din lumea ficţiunii la realitate. Nimeni nu e de vină decît poetul, care, odată cu arta adevărată, caută să împămîntenească sonorităţi fără sens şi barbarisme, chiar avînd o atît de frumoasă limbă." Nota aparţine lui Mihail Dragomirescu.

Titlul poemei este plin de ostentaţie, iar textul echivalează cu un mic manifest literar construit în dialog. Poate cu o undă de autobiografie disimulată, poate numai ca un paradox afişat poetul îşi conjugă în final deziluzia debutului.

Variante:
v. 9–10
De unde pot veni, cînd ochi-mi *mai trişti ca primele regrete.*
(C. cr.; R.t. 1908; Rt. 1909; R.t. 1922, B. P. T.)
De unde pot veni, cînd ochi-mi
Plini de regrete şi tristeţi (V. 1939; V. 1943)
v. 11
Par două candele aprinse în

cripta *moartelor poete.* (C. cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; Rt. 1922; B. P. T.)
Par două candele aprinse în
cripta *morţilor poeţi* (V. 1939; V. 1943).
v. 67
Să le-ncunun cu *violetul* aureolelor de mîine
(C. cr.; R.t 1908, R.t. 1909; R.t. 1922 B. P. T.)
Să le-ncunun cu *strălucirea* aureolelor de mîine (V. 1939; V. 1943).

p. 6 LA POARTA CELOR CARE DORM

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 43, din 22 octombrie 1906, 4; R.t., 1908, 10; R.t. 1909, 35; R.t. 1922, 12–13; B. P. T., 5; V. 1939, 12–13; V. 1943, 12–13, cu dedicaţia „lui Dimitrie Anghel".

Cu Dimitrie Anghel, Minulescu era bun prieten, spunîndu-i în intimitate Mitif; fuseseră împreună, în toamna anului 1906 şi iarna din 1907 la Constanţa, ca secretari ai lui Iancu Păucescu, administrator al domeniilor statului. În această şedere, au tradus împreună un mănunchi de poezii din Victor Hugo, Albert Samain, Charles Guérin, Henry Bataille, Henri de Régnier. (V. notele de la paginile 598–599.)

În *Amintiri despre Dimitrie Anghel*, conferinţă ţinută la posturile de radio în 1932 (publicată de Victor Crăciun în *Ramuri*, VII, nr. 1, 1971), Ion Minulescu face o descriere sentimentală momentului pontic:

„În fostul palat al prinţului Sturdza Viţel, de pe terasa căruia coboram direct în mare, eu şi cu Anghel am trăit, o toamnă, o iarnă şi o jumătate de primăvară, ca doi pustnici, care, retraşi de lume, ne întreceam care de care să ne ridicăm mai mult spre cer. Pentru noi marea nu era decît oglinda magică, pe care Dumnezeu ne-o pusese la dispoziţie, anume parcă, să ne putem răsfrînge în ea înălţimile în care ne plăcea să credem că ne-am instalat cu mult mai comod decît în canapelele cafenelei Kübler. Numai că eu nu ştiu dacă i-am putut fi de folos cu ceva lui Mitif... În schimb pentru mine Dimitrie Anghel a fost primul ghid care m-a ajutat să-mi fac prima ascensiune pe Mont-Blanc, şi de acolo să mă avînt mai departe, acolo de unde nu-ţi mai poţi da seama dacă te urci spre cer sau te cobori pe pămînt."

p. 8 ROMANŢA NOASTRĂ

Apare în *Viaţa literară şi artistică* I, nr. 12, 1 aprilie 1907, p. 90, datată „1907"; R. t. 1908, 13; R.t. 1909, 16; R.t. 1922, 14–16; V. 1939, 14–16; V. 1943, 14–16). Textul rămîne nemodificat (ca şi motto-ul din Klingsor) în toate reeditările următoare. Poema e în fond continuarea celor două manifeste anterioare.

Apare în *Viața literară și artistică* II, nr. 4, din 27 ianuarie 1908, p. 1, cu titlul *Spre țările enigme*, fără dedicație; în R. t. 1908, 16, cu același titlu, poezia este dedicată „lui Iser"; dedicația și titlul se mențin în R.t., 1909, 13. În B. P. T., 7, dispare dedicația și reapare în R. t. 1922. Poezia e reprodusă cu modificări însemnate în N. s. p. — p. 105—106, în ciclul „Șase variante", schimbîndu-i dedicația „lui N. M. Condiescu". Varianta din N. s. p. este reprodusă cu ultima dedicație în V. 1939, p. 17—19 și V. 1943, p. 17—19.

Chiar la apariția poemei în *Viața literară și artistică*, revista *Convorbiri critice* II, nr. 3, din 1 februarie 1908, p. 123—124 reproduce textul aproape în întregime, cu suprimarea unor pasaje cu care Mihail Dragomirescu nu era de acord; republicarea era totuși un elogiu adus tînărului Minulescu.

Pentru comparație reproducem textul din *Viața literară și artistică*.

SPRE ȚĂRILE ENIGME

lui Iser

Un șuierat prelung salută sosirea zorilor
În larg
Un strop de purpură pătează albastrul violet al mărei,
Pe iaht semnalele aprinse în vîrful primului catarg
Se sting,
Și-n locul lor se-naltă pavilioanele...
E ziuă ...
Și călătorii se deșteaptă pe bord,
Și ancorele grele,
Apar cu ghearele-ncleștate ca-n spasmurile disperărei
Și iahtul alb se mișcă-alene,
Și-n juru-i albele inele
De apă,
Tremură, și parcă voiesc să-l țină-n loc.
Adio!. . .
Pornim!. . .
În urma noastră portul cu-ntregul țărm,
Par un tablou
Pictat pe-o pînză ne-nrămată. . .
Iar mai tîrziu, sărmanul port
Abia-și mai rotunjește-n zare conturul alb
Ca și-un cavou

Din care morții-ncep să-nvie —
Și iahtul nostru-i primul mort
Care-a-nviat...

Suntem departe...
Departe...
Vîntul ne sărută
Pe frunte,
Pe obraji,
Pe gură —
Și parcă ne cunoaște vîntul...
Cu nevăzutele lui brațe, ne-arată drumul
Și ne-nvață să ne ferim de sfatul zării,
Cînd zarea-i veșnic prefăcută!
Și-apoi ne lasă cînd pricepe că noi i-am tîlmăcit cuvîntul.

Plutim spre răsăritul unde se face prima dimineață!...
. . . .
Și iahtul alb,
Sfîșie-n două covorul apelor albastre,
Lăsînd în urma lui o brazdă de spumă albă
Ce se-ntinde
Ca și o punte uriașe
Pe care sufletele noastre
Se vor întoarce-acasă-n ziua cînd *uraganele* ne-or vinde!

. . . .
. . . .
Și-așa pluti-vom toată ziua...
Și-așa pluti-vom noaptea toată...
Și-așa pluti-vom vreme multă —
Căci *prea mult*,
Nu e niciodată
Cînd ne-ndreptăm spre *țări enigme*,
Spre țări, în care, mîine-n zori,
Găsi-vom poate — *Aureola* eternei noastre sărbători!...

Schimbarea dedicației în 1936 nu are decît o justificare simbolistă. Inițial fusese dedicată lui Iser, coleg de școală și de copilărie, la Pitești dar apărînd ediția a II-a din volumul lui N. M. Condiescu *Peste mări și*

țări, volum plin de exotism și de invitație la evaziune geografică, Minulescu a adaptat poezia unei alte geografii lirice și i-a schimbat și dedicația. Generalul N. M. Condiescu (1880–1940) a fost președinte al Societății scriitorilor români (1938–1940); bun prieten cu poeții generației sale (Pillat, V. Voiculescu în special) e cunoscut pentru romanul său *Conu Enache* și proza autobiografică din *Însemnările lui Safirim.*

O scrisoare inedită a lui N. M. Condiescu, se referă chiar la dedicația poetului:

„Sîmbătă 22 august 1936. Insula Brioni

Iubite Minulescu,

Aici în insula liniștită, făcută pentru odihnă, am cetit cu nesfîrșită voluptate, volumul tău *Nu sunt ce par a fi...* și nu știu cu ce umilință, cu ce rușine de mine, să-ți mulțumesc, pentru frățeasca ta prețuire, dedicîndu-mi poezia *Spre insula enigmă.* N-o s-o uit. E o frumusețe desăvîrșită. Dragul meu, atîtea minuni în slovele acestea... Dragul meu, nu știu pe unde ești acum, oricum, vei găsi acasă slovele acestea... Pe tine te îmbrățișează frățește,

N. M. Condiescu"

(Manuscris păstrat în colecția familiei.)

Poezia cunoaște o versiune franceză în traducerea lui Claude Sernet *(Vers l'Ile-enigme)* în *Anthologie de la poésie roumaine* apărută la Paris în 1960 sub direcția lui Alain Bosquet.

p. 13 ROMANȚA MARILOR DISPĂRUȚI

Apare în R. t. 1908, 19; reprodusă în R. t. 1909, 38; R. t. 1922 20–21; B. P. T., 10; V. 1939, 20–21; V. 1943, 20–21. Textul a fost retipărit în *Freamătul din Bîrlad*, I, nr. 1–3, ianuarie-martie 1912 și în *Vremea* nr. 746 din 23 aprilie 1944, în cadrul unei microantologii minulesciene inițiată de G. Ivașcu.

În ediția definitivă din 1939 se adaugă versurile 17, 18, 19: *Noi, / Ca și voi, / La fel simțim.*

În *La revue roumaine* III, nr. 3 (48), 5/18 octombrie 1914, p. 86 se publică o versiune franceză a acestei poeme, nesemnată dar aparținînd, fie lui Matei Rusu, care face de obicei traducerile în versuri la această publicație, fie autorului. Toate celelalte versiuni franceze

sînt semnate Matei Rusu. Cum Ion Minulescu cunoștea bine limba franceză se poate presupune și că și-a făcut singur traducerea.

LA ROMANCE DES GRANDS DISPARUS

Nous sommes depuis longtemps morts...
Vous nous avez oubliés —
Vous nous avez oubliés, vous ne nous voyez plus,
Mais nous, cachés dans l'ombre des sombres murailles,
Nous sortons souvent devant vous
Et, dans vos rêves, nous revivons
Comme dans la vie,
Quelque vers étranges
Du grand poème, en échange duquel
Vous nous avez jeté la boue à la figure !
A ceux qui ne peuvent pas nous comprendre,
Nous pardonnons, car nous sommes morts ;
Et de ceux qui suivent notre voie
Nous serons les frères,
O frères, chantez —
Car nous, d'ici, du fond de la tombe, nous vous écoutons!

Et demain, à l'aube, si nous vous rencontrons
Sur les voies d'où, aujourd'hui,
Nous vous regardons —
O ! demain à l'aube si nous vous rencontrons,
Nous vous recevrons, les bras ouverts,
Et vos figures, souvent frappées,
Nous les embrasserons,
Car vous êtes nos frères.

ION MINULESCU

Numele lui Minulescu e familiar redacției revistei pentru că uneori la *note* (Echos) îi sînt anunțate volumele (R. R. II, nr. 7, 5/18 iunie 1913 p. 32).

Simpatia lui Ion Minulescu pentru cei doi mari dispăruți este declarată adesea și atestată și de mărturisirile din 1941 (*Nu sunt ce par a fi...*, extras din *Revista Fundațiilor regale*, nr. 10, oct. 1941, p. 10): „La București, un nou eveniment neprevăzut. Sensibilitatea mea artistică începe să-și lărgească deodată orizonturile și să-mi deschidă porți nebănuite încă. Aici reușesc să-mi verific gustul pentru poeziile lui Ștefan Petică și cîteva din ale lui Iuliu Săvescu, pe care pînă atunci nu-i citisem decît în treacăt."

În ziarul *Viitorul* III, nr. 638, 24 august 1909, p. 1, ziaristul Minulescu comentînd expedițiile lui Shackleton și dr. Cook, își amintește de versurile lui Iuliu Săvescu, „un mare dispărut care prin anul 1902 cînta polurile în versuri admirabile“. Articolul se încheie cu reproducerea poemului *La Polul Nord, la Polul Sud*. În volumul *Doi dispăruți : Iuliu Săvescu și Ștefan Petică*, Al. T. Stamatiad reproduce poezia lui Ion Minulescu.

p. 15 ROMANȚA CELOR TREI ROMANȚE

Apare în *Viața literară și artistică* (V.l.a.) I, nr. 48 din 26 noiembrie, p.2, datată „1906 Constanța“ ; reprodusă în ziarul *Prezentul* II, nr. 79, 28 noiembrie 1906, p. 2; R. t., 1908, 21 R. t., 1909, 95; R. t., 1922, 22—23; B. P. T., 12; V. 1939, 22—23; V. 1943, 22—23. Atît în periodice cît și în edițiile anterioare celei definitive din 1939 poezia se publică fără dedicația „lui Dumitru Cuclin“.

Cu Dumitru Cuclin (mai exact Dimitrie) compozitor și în același timp poet, Ion Minulescu a fost coleg de generație și de studii în Franța. Romanța fiind un comentariu al unor forme muzicale justifică sensul dedicației colegiale.

Romanța celor trei romanțe e în fond o evocare a trei mari momente istorice de artă poetică, așezate anacronic: romanța-n gustul florentin, amintind *canzonele* lui Dante, un epitalam în stilul clasic antic, de la serbările din Lesbos, date în cinstea „blondei Venus“ și un madrigal trist al nopților polare, un inventar de nuanțe, de orizonturi, de sentimentalisme, de epoci, de meridiane...

Tentația compoziției față de versurile lui Minulescu a existat și mai există încă. O declara însuși poetul în 1935: „Au fost mulți compozitori care au încercat să-mi pună pe muzică romanțele mele. S-au scuzat însă că trebuie să renunțe, deoarece romanțele mele sunt atît de muzicale, recitate numai, încît nu găseau o melodie cu care să completeze propria lor muzică poetică.“ (*De vorbă cu Ion Minulescu* în *Rampa*, 6 mai 1935).

Textul din revistă ca și cel din R.t. 1908, 1909, 1922, B. P. T. diferă față de cel din edițiile definitive:

v. 2 *Voi face* trei romanțe
Voi scrie trei romanțe (V. 1939; V. 1943)
v. 11 Romanța *inția*
Romanța *primă* (V. 1939; V. 1943)
v. 30 Un verde *negru-mort*, în care
Un verde *mocirlos*, în care (V. 1939; V. 1943)
v. 34 *Voi face* trei romanțe
Voi scrie trei romanțe (V. 1939; V. 1943).

p. 17 ROMANȚA CHEII

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 24 din 15 decembrie 1907, p. 697, R.t. 1908, 23; R.t. 1908, 22; R.t. 1922, 24—25; B. P. T., 14—15; V. 1939, 24—25; V. 1943, 24—25.

Eugeniu Speranția face biografia acestei poeme, una din cele mai recitative din piesele volumului de debut. „Pe vremea cînd a scris Minulescu versurile acestea, purtam la mine o cheie de o mărime neobișnuită de la poarta locuinței mele. Iar poarta aceea era verde. Întîmplător Minulescu m-a văzut odată trecînd cheia dintr-un buzunar într-altul și m-a întrebat ce cheie e aceea, atît de zdravănă. I-am răspuns textual, simulînd în glumă o declarație inspirată: « E cheia de la poarta verde». Lui i-a plăcut... formula și cum subconștientul lui era bîntuit de cheile lui Maeterlinck, a repetat-o visător, atrăgîndu-le atenția și altora care mai erau cu noi. La scurtă vreme după aceea a scris *Romanța cheii*.“ (*Ion Minulescu* în *Steaua* XV, nr. 3, 1964, p. 68).

Variante:

v. 13 Noapte ca sub *bizantina* (C. cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B. P. T.)
Noapte ca sub *boltuita* (V. 1939; V. 1943)
v. 25—26 Și-au trecut *de-aseară ore*
Și-au trecut *de-aseară clipe* (C. cr.; R. t. 1908; R. t. 1909; R.t. 1922; B. P. T.)
Și-au trecut *de-aseară clipe*
Și-au trecut *de-aseară ore* (V. 1939; V. 1943)

p. 19 ROMANȚA ZILELOR DE IERI

Apare în *Semănătorul* nr. 36, 2 septembrie 1907, p. 742. Textul e identic în toate edițiile. R. t., 1908, 25; R. t. 1909, 29; R. t. 1922, 26; B. P. T., 16; V. 1939, 26; V. 1943, 26.

În ediția definitivă din 1943 (p. 358) apare o poezie cu același titlu, în grupul „14 inedite“, dedicată lui D. Karnabatt. În afara celor două ediții definitive, poezia este însoțită de următorul motto:

„Ah Seigneur!... Donnez-moi la force et le courage
De contempler mon cœur et mon corps sans dégout!“

CHARLES BAUDELAIRE

p. 20 ROMANŢA MORTULUI

Apare în *Convorbiri critice* nr. 21, 1 noiembrie 1907, p. 834; reluată în R. t. 1908, 27; R. t. 1909, 31; R. t. 1922, 27—28; B. P. T., 17; V. 1939, 27—28; V. 1943, 27—28.

Poema ne dovedeşte că sentimentul de macabru al simboliştilor rămîne numai un element de pitoresc — elementele groteşti n-au semnificaţii. Romanţele macabre nu se deosebesc decît tematic de restul poeziilor; aceeaşi degajare savuroasă, acelaşi comentariu elegiac cultivat pentru straneitatea imaginii. Strigoii acestei poeme sînt noţiuni, mai bine-zis, imagini golite de conţinutul apocaliptic, au o existenţă decorativă. Eminescu realizase după o alchimie onirică figuri romantice de strigoi, învăluite în palori lunare, cu o excepţională fluiditate. Strigoii minulescieni sînt cinici, autoironici, încărcaţi de simboluri.

p. 22 ROMANŢA MORŢII

Apare în *Viaţa literară şi artistică* II, nr. 50, din 23 decembrie 1907, p. 398; reluată în volume: R.t. 1908, 29; R.t. 1909, 29; R.t. 1922, 29—30; V. 1939, 29—30; V. 1943, 29—30.

Variante:

v. 6 Trei nenţelese versuri *dintr-un poem barbar*
(V.l.a.; R. t.1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Trei nenţelese versuri *din noul calendar*
(V. 1939; V. 1943)

v. 26 Se stinge *ca refrenul unei balade uitate*
(V.l.a.; R. t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Se stinge cu *sfiala luminii pe-noptate*
(V. 1939; V. 1943)

v. 33 Şi vocea *ce ţi-a răspuns* îţi pare (V.l.a.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Şi vocea *ce-ţi răspunde timidă*, deşi-ţi pare
(V. 1939; V. 1943)

v. 35 Şi totuşi, simţi *bine* că nu are
(V.l.a.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Simţi totuşi că nu are (V. 1939; V. 1943)

p. 24 ROMANŢA CORBULUI

Apare în *Viaţa literară şi artistică*, I, nr. 7, din 25 februarie 1907, p. 50 cu titlul *Corbul* şi cu un motto ce n-a fost menţinut în nici o ediţie:

Sois donc le crieur du devoir
O notre funebre oiseau noir
ARTHUR RIMBAUD

Textul este reprodus, cu modificări în: R.t. 1908, 32; R.t. 1909, 20; R.t. 1922, 31—32; V. 1939, 31—32; V. 1943, 31—32.

Poezia aparţine perioadei constănţene a poetului, fiind datată „1907 — Constanţa".

Variante:

După versul 6 în ediţiile definitive (V. 1939; V. 1943) s-au scos versurile:

Pe ţărmu-nalt şi drept
De unde
de-atîtea veacuri neînvinsul
Granit
Cu ochi de Sfynx priveşte
Spre zeii mării-nfuriaţi.

(V.l.a., R.t. 1908; R.t. 1909, R.t. 1922)

v. *11* *Părea* sositul care-aşteaptă să vină şi alţi întîrziaţi.
(V.l.a., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Parcă-i sositul care-aşteaptă să vină şi alţi întîrziaţi... (V. 1939; V. 1943)

p. 26 ROMANŢA CELOR CE SE VÎND

Apare, fără dedicaţie, în *Viaţa literară şi artistică* I, nr. 3, din 15 ianuarie 1906, p. 5, sub titlul *Romanţă*. Textul cu titlul definitiv este reluat în volume: R.t. 1908, 34; R.t. 1909, 98; R.t. 1922, 33; B.P.T., 21; V. 1939 — 33; V. 1943, 33.

Textul din periodic este diferit:

v. 5—17
Pe la ferestre-şi plimbă vîntul
Tomnaticele-i veşti, pe cînd,
Din strunele de-aramă, cîntul
Ghitarelor îşi ia avîntul.

Şi fără voie, rînd pe rînd,
O ceată de amanţi artişti
Toţi nenţeleşi şi mari, toţi Crişti
Îşi plîng iubirile-ngînînd

Romanţa celor ce se vînd.

În toate ediţiile anterioare celei definitive:

v. 17 Îşi plîng trecutul fredonînd.

p. 27 ROMANŢA PELERINULUI

Apare în *Viaţa literară* (V.l.)I, nr. 37 din 10 septembrie 1906, p. 2 cu titlul *Cîntecul pelerinului*. Cu titlul definitiv este reluată în volume: R.t. 1908, 35; R.t. 1909, 27; R.t. 1922, 34–35; V. 1939, 34–35; v. 1943, 34–35.

Poezia contribuie, tematic, la precizarea unei simbolistici a volumului oferind metafora pelerinajului poetic — cultivată obsesiv de Minulescu. Variante:

v. 7 *Ca* sfinţii palizi din altare (V.l. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Toţi sfinţii palizi din altare (V. 1939; V. 1943)

v. 28 Şi pelerinu-*acel* sunt eu (V. 1.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Şi-*acest biet* pelerin sunt eu (V. 1939; V. 1943)

p. 29 SONET

Apare în *Viitorul social* (V.s.), Bucureşti, I, nr. 1, august 1907, p. 43, semnat „M. I.", sub titlul *În ţara mea*. Cu titlul *Sonet* poezia este reprodusă în toate ediţiile: R.t. 1908, 37; R.t. 1909, 40; R.t. 1922, 36, B.P.T., 27; V. 1939, 36; V. 1943, 36.

Variante:

v. 7 Nu vezi plutind *corăbiile-n zare* (V.s.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Nu vezi plutind corăbii *albe*-n zare (V. 1939; V. 1943)

p. 30 PELERINII MORŢII

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 11, din 1 iunie 1907, p. 481, cu un motto din Gustave Kahn, care n-a mai fost reprodus în volume:

Des chevaliers qui sont partis
des longtemps, pour plus loin, pour la vie,
des chevaliers qui sont partis
Dame, savez-vous morts ou vies?

Textul este reluat în volume: R.t. 1908, 38; R.t. 1909, 25; R.t. 1922, 37–38; B.P.T., 23; V. 1939, 37–38; V. 1943, 37–38.

Variante:

v. 2 De oameni *ciudaţi* ce vin de departe (C. cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
De oameni *tăcuţi* ce vin de departe (V. 1939; V. 1943)

v. 20 *Ciudaţii* străini cu sandalele rupte (C.cr.; R.t. 1908, R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
Tăcuţii străini cu sandalele rupte (V. 1939; V. 1943)

v. 26 *Ciudate* fiinţe (C.cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; P. B.P.T.).
Hei!... Mute fiinţe (V. 1939; V. 1943).

Sînt cunoscute mai multe traduceri în limbi străine, printre care cele mai cunoscute în franceză (de Charles Tanlègue) şi în maghiară (de Szabó István).

p. 32 ÎN TEMPLUL LINIŞTII

Apare iniţial în *Viaţa literară şi artistică* I, nr. 8 din 4 martie 1907, p. 58, datată „1907, Medgidia". Este apoi reprodusă fără modificări în *Prezentul* III, nr. 556, din 10 martie 1907, p. 2; în *Viitorul* II, nr. 56, miercuri 2 ianuarie 1908, p. 4, cu menţiunea „Din volumul *Romanţe pentru mai tîrziu* care va apare în curînd"; în *Ordinea* I, partea II, nr. 118, din 20 aprilie 1908, p. 2. Poezia se tipăreşte fără modificări în primele ediţii: R.t. 1908, 40; R.t. 1909, 41; R.t. 1922, 39, adăugîndu-se dedicaţia „lui Al. Gherghel", în V. 1939, 39–40; V. 1943, 39–40.

Cu Al. Gherghel, poet afirmat în cenaclul lui Macedonski şi apoi al lui Densusianu, Minulescu a fost coleg de liceu. Împreună, au scos atunci, la Piteşti, o mică revistă şapirografiată, intitulată *Luceafărul*, care dispare după primul număr, ca şi *Zigzag*, revista şcolarităţii lui Arghezi şi Galaction.

p. 34 NOCTURNĂ

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 39, din 24 septembrie 1906, p. 5, reprodusă ulterior în *Sărbătoarea eroilor*, I, nr. 1, Bucureşti, aprilie 1913, p. 4, reprodusă în R.t. 1908, 42; R.t. 1909, 43; R.t. 1922, 41; B.P.T., 25; V. 1939, – 41; V. 1943, 41;

Textul iniţial din periodice se menţine numai în R.t. 1908; începînd cu R.t. 1909 şi cu versiunea din *Sărbătoarea eroilor*, ultimele două strofe suferă transformări esenţiale:

În noaptea-aceea noaptea părea mai rece chiar
Decît în clipa-n care, Cristos învineţise
Ca orice om pe cruce, cînd somnul fără vise
Sfîrşea balada celui mai sfînt de pe Calvar.

Şi-n noaptea-aceea lumea părea un gol enorm —
Cavou săpat în spaţiu de uriaşa mînă
A celei ce-n viaţă ni-e singura stăpînă
Şi rînd pe rînd ne-adoarme ca şi pe cei ce dorm. (V.l.; R.t. 1908)

p. 35 PE DUNĂRE

Apare în *Convorbiri critice* nr. 18 din 15 septembrie 1907, p. 727. Reprodusă în volume: R.t. 1908, 43; R.t. 1909, 44; R.t. 1922, 42; V. 1939, 42—43; V. 1943, 42—43. Modificări de nuanţă apar în textul definitiv:

v. 13 *Matrozii* trişti ce poartă-n glas (C. cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922).
Pescarii trişti ce poartă-n glas (V. 1939; V. 1943)

v. 17 *Pe-albastrul* fără de hotare (C. cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Pe-ntinsul fără de hotare (V. 1939; V. 1943)

v. 20 *Şi*-n negrul apelor *ce poartă* (C.cr., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Pe negrul apelor *murdare* (V. 1939; V. 1943)

v. 23—24 *Sub caldul buzelor astrale*
Renvie parcă o lume moartă (C.cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Sub sărutările solare,
Pluteşte şi-o ghitară spartă (V. 1939; V. 1943)

p. 37 CREPUSCUL LA TOMIS

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 41, din 8 octombrie 1906, p. 1. cu titlul *Tomis.* Textul iniţial e reprodus în primele trei ediţii (R.t. 1908,45; R.t. 1909, 46; R.t. 1922, 43). Modificarea titlului are loc în B.P.T., 26. Cu modificări poezia reapare în ciclul „Şase variante" din volumul N.s.p., 96—97 şi în ediţiile definitive V. 1939, 44—45; V. 1943, 44—45.

Reproducem textul din periodice şi primele ediţii:

TOMIS

Pe mare-n asfinţit...
Şi vîntul,
Ne poartă pe-aurul cărării
De soare —
Cărare ce-ar lega pămîntul
Cu golurile verzi din zare
Muiate-n purpura-nserării...

Din larg, pe norul alb, ce pare
Ruina vechilor palate
Egiptiene,
Pe zidurile-i tapetate
Cu stofe-albastre şi covoare,
Plutesc spre noi, nenumărate
Înamoratele Sirene...

Iar noi,
Porniţii-n căutarea
Frumosului nespus în rime —
Trei vagabonzi certaţi cu marea
Că nu-i coboară-n adîncime —
Ne-nchidem pleoapa obosită
Şi-n chipul rugilor tîrzii,
Întindem braţele spre astrul
Ce ca o pasăre rănită
Şi-ngroapă purpura-n albastrul
Crepuscularei agonii.

p. 39 SOSESC CORĂBIILE

Apare în *Viaţa literară şi artistică* II, nr. 4 din 28 ianuarie 1907, p. 26, fără dedicaţie, datată „1907, Constanţa". Este reprodusă în ziarul *Prezentul* III, nr. 524 din 29 ianuarie 1907, p. 3 şi în săptămînalul *Vremea* nr. 746 din 23 aprilie 1944, după moartea poetului, la rubrica „Antologia minulesciană"; reprodusă în volume: R.t. 1908, 47; 1909, 48; R.t. 1922, 44; B.P.T., 27; N.s.p., 94—95; V. 1949, 46; V. 1943, 46.

În primele patru ediţii textul se tipăreşte fără dedicaţie; dedicaţia lui „Krikor Zambaccian" apare prima dată în ciclul „Şase variante" din volumul N.s.p. Dedicaţia înscrisă pe acest madrigal compus pentru apele mării, e normală, colecţionarul, şi el tomitan, fiind prieten apropiat al poetului. În însemnările sale (*Însemnările unui amator de artă*, E.P.L. 1956, p. 44—46) Zambaccian îi dedică la rîndul său două pagini calde. Aminteşte aici dedicaţia autografă de pe volumul *Romanţe*] *pentru mai tîrziu:* „Şi tu Zambacule, eşti o romanţă pentru mai tîrziu". Exodul tomitan al poetului, e consemnat succint dar afectuos: „Şi Minulescu îmi recita versuri [...] cînd era funcţionar la Administraţia domeniilor din Constanţa. Mă lua de braţ, îndreptîndu-se spre digul care duce la far şi declama sonor: *Sosesc corăbiile / Vino / Să le vedem cum intră-n port... !*"

Într-o scurtă antologie a literaturii române (*Zarys dziejáw literatury rumunskiej*, Lwòw, 1935, p. 105) poeţii polonezi Emil Biedrzycki şi Tadeus Hollender au tradus această romanţă. În prefaţa antologiei Emil Biedrzycki subliniază ca sentiment dominant al poeziei lui Ion Minulescu „setea de necunoscut". Recent poezia a fost tradusă şi de modernistul polonez S. Wyspianski (date comunicate de N. Mareş).

Reproducem textul din *Viaţa literară şi artistică*, diferit de cel definitiv începînd cu versul al 14-lea pînă la sfîrşit:

Şi-aşa cum vin misterioase
Ca nişte sfinxi purtaţi de mare
Şi intră-n port triumfătoare
Ca cei ce luptă şi înving
Par nişte magi bătrîni ce poartă
Secretul vrăjilor ce sting
Făclia vieţilor muncite
De visul vieţii viitoare.

p. 40 ROMANŢA CELOR TREI CORĂBII

Apare iniţial în *Viaţa literară* I, nr. 50 din 10 decembrie 1906, p. 1–2, datată „1906, Constanţa"; reprodusă în *Prezentul* nr. 491 din 13 decembrie 1906, p. 2 şi apoi în *Viitorul* nr. 51 din 25 decembrie 1907, p. 2. Fără modificări reapare în *România literară* I, nr. 20, 1939, p. 16 (număr închinat mării), în *Curentul literar – magazin II*, nr. 10, din 2 martie 1941, p. 5 şi în *Vremea* XIV nr. 662, din 23 august 1942, p. 9 (pagină de antologie a mării, alături de Oreste, D. Iacobescu, Arghezi, Eftimiu ş. a.); reprodusă în volume: R.t. 1908, 48; R.t. 1909, 50; R.t. 1922, 45–46, B.P.T., 28; V. 1939, 46–47; V. 1943, 47–48.

Romanţa celor trei corăbii este comentată de Mihail Dragomirescu în *Convorbiri critice* I (1907), nr. 3, p. 266: „În versuri libere cu o limbă neologistă, cu o armonie originală şi în orice caz mai consistentă decît aceea a lui Ervin, dar cu o imaginaţie tot aşa de ciudată, şi, deşi mai clară, avînd totuşi aceeaşi lipsă de preciziune în contur (cum se cuvine dealtminteri unui simbolist), poetul cearcă să întrupeze sentimentul mistic al peirii ce ne ameninţă în drumul vieţii. Dar, deşi vrea cu tot dinadinsul să-şi exagereze defectele, întrebuinţînd imagini şi vorbe disparate, greşeşte totuşi, dîndu-ne o strofă frumoasă, în care găsim o imagine bine conturată, cum cere adevărata artă, de care poetul n-ar trebui să se înstrăineze atît de cu dinadinsul..."

Romanţa e comentată şi tradusă de romanistul Mario Roques într-o conferinţă ţinută la Oxford în 1934 şi publicată în acelaşi an în colecţia „The Taylorian Lecture": *La poésie roumaine contemporaine* p. 14–15 şi în *Revue internationale des Etudes balkaniques*, 1937, III-ème année, Tome I, Beograd. „Cel mai cunoscut dintre simboliştii români, scrie Mario Roques, este dl. Ion Minulescu. E un poet încîntător, spiritual, ironic uneori, dar cu adevărat sensibil. [...] Ascultaţi această romanţă. Ea aparţine primei culegeri pe care autorul o publică în 1908; avea 27 de ani atunci şi părea influenţat de poeţii francezi, în special de Baudelaire."

O altă versiune, mai nouă aparţine lui Claude Sernet, apărută în *Anthologie de la poésie roumaine*, ediţie elaborată sub direcţia lui Alain Bosquet, Paris, 1960, p. 107. Poezia a fost tradusă în greceşte de Antoni Mustakan în antologia sa apărută în 1943.

p. 42 ROMANŢA CELOR TREI GALERE

Apare în *Semănătorul*, nr. 33 din 12 august 1907, p. 687, fără dedicaţie. Textul se menţine fără modificări în volume: R.t. 1908, 50; R.t. 1909, 52; R.t. 1922, 44–45; B.P.T., 29; V. 1939, 49–50; V. 1943, 49–50; Dedicaţia „lui Horia Oprescu" se adaugă le ediţia din 1943.

Colaborarea la *Semănătorul* nu ne surprinde. În perioada aceasta simbolismul nu se constituise – în conştiinţa „literatorilor" – drept un curent literar. Nici paginile *Vieţii noi*, revistă declarat simbolistă, nici ale altor reviste cu orientare antisemănătoristă, nu sînt lipsite de surprize. Paradoxul constă în faptul că Ion Minulescu publică în *Viaţa nouă* poezii de factură tradiţionalistă, cel puţin la început, şi poezii simboliste în *Semănătorul*. De altfel şi debutul poetului în cafeneaua literară a vremii are loc într-o tabără tradiţionalistă. (V. mărturisirile din articolul *Nu sunt ce par a fi...*, *Revista Fundaţiilor*, VIII, 1941, nr. 10, p. 67).

p. 44 OCTOMBRE

Apare în *Viaţa literară*, II, nr. 2, din 13 ianuarie 1908 p. 2; cu altă dispoziţie a versurilor în final, poezia e reprodusă identic în toate ediţiile R.t. 1908, 53; R.t. 1909, 54; R.t. 1922, 49–50; B.P.T. 31, cu excepţia celor definitive, V. 1939, 51–52; V. 1943, 51–52.

Variante:

v. 32–34 Şi *azi* parcul unde altădată veneau Boemii să-şi aştepte
Necredincioasele Boeme
Azi parcul ce părea altdată

(V.l., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)

Şi-n parcul unde altădată veneau Boemii să-şi aştepte
Necredincioasele Boeme
Acelaşi parc ce-ţi pare şi-astăzi (V. 1939; V. 1943).

p. 46 ROMANŢA CELUI CE S-A-NTORS

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 11, din 12 martie 1906, p. 5, sub titlul *Plecaţi*. Fără modificări de text este reprodusă în volumele: R.t. 1908, 54; R.t. 1909, 57; R.t. 1922, 51–52; B.P.T., 33; V. 1939, 53–54, V. 1943 – 53–54; în ediţia definitivă din 1939 se adaugă două versuri – v. 17–18.

Compozitorul polon R. Wislocki a pus această romanţă pe muzică în *Poèmes* (opus 12, pentru tenor şi orchestră,) prezentînd-o într-un concert la 6 decembrie 1944, în sala „Aro" din Bucureşti.

p. 48 ROMANŢĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare direct în R.t. 1908, 56 fiind reprodusă în celelalte ediţii: R.t. 1909, 60; R.t. 1922, 53–54; B.P.T., 35; V. 1939, 55–56; V. 1943, 55–56

p. 50 MULTAŞTEPTATEI...

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 45, din 5 noiembrie 1906, p. 4, reprodusă şi în *Gazeta femeii* nr. 46–47, din 26 ianuarie 1934, p. 3. În ediţii: R.t. 1908; 58; R.t. 1909, 62; R.t. 1922, 55–56; B.P.T. 36; V. 1939, 57; V. 1943, 57;

Variante:

v. 4 Şi-asculţi ciudatele romanţe ce plîng viorile *streine* (V.l.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Şi-asculţi ciudatele romanţe ce plîng viorile-n *surdine* (V. 1939; V. 1943)

p. 52 ACELEI CARE VA VENI

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 32, din 6 august 1906, p. 3; reprodusă în volume: R.t. 1908, 60; R.t. 1909, 64; R.t. 1922, 57–58; B.P.T., 37; V. 1939, 58–59; V. 1943, 58–59.

Variante:

v. 6 De ce plecaşi din ţara *de unde* palmierii
(V.l.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
De ce plecaşi din ţara *în care* palmierii
(V. 1939; V. 1943).

v. 9 Şi nu găsişi pe-aiurea să-ţi plimbi *anticu*-ţi trup
(V.l.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
Şi nu găsişi pe-aiurea să-ţi plimbi *frumosu*-ţi trup
(V. 1939; V. 1943)

v. 25 Să-mi uşurezi *urcuşul* fatalului Calvar
(V.l.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
Să-mi uşurezi *povara* fatalului Calvar.
(V. 1939; V. 1943)

p. 54 ROMANŢĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Viaţa literară şi artistică* II, nr. 10, din 18 martie 1907, p. 73, reluată în volume: R.t. 1908, 62; R.t. 1909, 67; R.t. 1922, 59–60; B.P.T., 38; V. 1939, 60; V. 1943, 60.

p. 55 ODELETĂ

Apare în *Convorbiri critice* nr. 19 din 1 octombrie 1907, p. 751, se retipăreşte în volume: R.t. 1908, 64; R.t. 1909, 68; R.t. 1922, 60–61; B.P.T., 39; V. 1939, 61–62; V. 1943, 61–62; cu altă dispunere prozodică în ediţia definitivă (p. 61).

E una din poeziile care au stimulat diverse parodii, de ex.: în foaia umoristică *Mişto* I, nr. 2 din 1 noiembrie 1923, p. 3 un oarecare Ginette semnează o *Odeletă*. Tudor Vianu ne relatează în postfaţa volumului din 1957 (*Amintirea lui Ion Minulescu*, p. 25) că „a funcţionat într-o vreme o adevărată industrie a parodiei minulesciene [...] pastişa şi parodia minulesciană deveniseră un gen literar. Se spune că prietenii, printre care D. Anghel, ori de cîte ori luau masa cu Ion Minulescu întrebau chelnerul: « Aveţi sarmale verzi, chiftele blonde, cîrnaţi cu must şi mititei? »."

p. 57 ROMANŢĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 25, din 24 decembrie 1906, p. 1, reprodusă identic în *Prezentul* II, nr. 501, 28 decembrie 1907, p. 1, reprodusă în volume: R.t. 1908, 66; R.t. 1909, 70; R.t. 1922, 62–63; B.P.T., 40; V. 1939, 63; V. 1943, 63.

Romanță fără muzică este comentată de Mihail Dragomirescu în *Convorbiri critice* I, nr. 3, p. 266: „E un amestec de prozaism îndrăzneț și de galimatie în care lipsa de gust nu se poate susține nici măcar prin armonia particulară poetului..."

Față de edițiile anterioare în ediția definitivă din 1939 se reduc șapte versuri, după v. 13:

Și nu mi-ai spus chiar tu, că-n versuri
Găsești mai multe armonii,
Decît în sarbedele-acorduri, în tactul cărora, își poartă
Amanta, doar acel, pe care
Erato l-a trecut pe partea mulțimii mute,
Călătoare
Prin viață ca și cîntărețul purtînd sub braț ghitara spartă?...

p. 58 CELEI MAI APROAPE

Apare în *Viața literară și artistică*, II, nr. 29, din 29 iulie 1907, p. 230 și se retipărește fără schimbări în toate edițiile: R.t. 1908, 68; R.t. 1909, 72; R.t. 1922, 64—65; B.P.T., 43; V. 1939, 64—65; V. 1943, 64—65.

p. 60 ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Reforma* (R.), revistă politică ilustrată, București, IV nr. 15—16, din 23—30 decembrie 1907, p. 29. Este reprodusă în volume: R.t. 1908, 70; R.t. 1909, 75; R.t. 1922, 66—67; B.P.T., 45; V. 1939 66—67; V. 1943, 66—67.

În ediția definitivă din 1939 se adaugă versul 6 și se modifică:

v. 24 Părea o *togă albă* sfîșiată. (R., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Părea un *peplum de mătase* sfîșiat (V. 1939; V. 1943).

p. 62 CELEI CARE TRECE

Apare în *Semănătorul*, nr. 29, din 15 iulie 1907, p. 603 subintitulată *romanță modernă* și se reproduce în volume: R.t. 1908, 72; R.t. 1909, 77; R.t. 1922, 68; B.P.T., 47; V. 1939, 68; V. 1943, 68.

p. 63 CELEI CARE PLEACĂ

Apare inițial în *Convorbiri critice* nr. 20 din 15 octombrie 1907, p. 802 și apoi în toate volumele: R.t. 1908, 74; R.t. 1909, 75; R.t. 1922, 69; B.P.T., 48; V. 1939, 69—70; 1943, 69—70.

În manuscrisele din arhiva familiei se păstrează o variantă scrisă special pentru compozitorul Gabriel Egony, intitulată:

TU CREZI C-A FOST IUBIRE-ADEVĂRATĂ?

Tu crezi c-a fost iubire-adevărată?
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie,
Dar ce anume-a fost, ce-a vrut să fie
Noi nu vom ști-o poate niciodată!...

N-a fost decît un vis de primăvară,
Mai scurt ca visul primului păcat
Și-un duo mut ce l-am cîntat o seară
Și-a doua seară nu l-am mai cîntat.

N-a fost decît un strop de apă vie
Ce l-am simțit pe buze doar o dată...
Ah... De-ar fi fost iubire-adevărată?
Dar, vai ... N-a fost decît o nebunie!...

Pe textul apărut în ediția princeps compozitorul polonez R. Wislocki a scris muzica prezentată în primă audiție în 6 decembrie 1944.

Aceeași poezie a fost tradusă în limba slovacă *(Té, která odaházi)* de prof. Jindra Huscova-Flajšhansova în volumul *Moderni rumunské básnictvi* apărut la Bratislava în 1929, p. 80—81, cu o prefață de Ovid Densusianu.

p. 65 TREI LACRIMI RECI DE CĂLĂTOARE

Apare în *Viața literară* I, nr. 8, din 19 februarie 1906, p. 4, cu mențiunea *„Boulogne s'mer"*, reprodusă în volume: R.t. 1908, 76; R.t. 1909, 81; R.t. 1922, 71; B.P.T., 49; V. 1939, 71; V. 1943, 71.

Față de textul din revistă cel din ediții prezintă o singură modificare:

v. 19 Te vei gîndi la adorata *de dorul căreia a fost scris* (V.l.)
Te vei gîndi la adorata *în cinstea căreia fu scris:* (R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T., V. 1939, V. 1943).

p. 67 CELEI ÎNVINSE

Apare inițial în R.t. 1908, 78 și se transcrie fără modificări în edițiile următoare: R.t. 1909, 83; R.t. 1922, 72—73; B.P.T., 41; V. 1939, 72—73; V. 1943, 72—73.

p. 69 ROMANȚA AMANTELOR DE IERI

Apare în *Viața literară* I, nr. 12, din 19 martie 1906, p. 4 cu titlul *Imn* și fără motto-ul din Gérard de Nerval; reprodusă cu acest motto, dar cu noul titlu în R.t. 1908, 80; R.t. 1909, 86; R.t. 1922, 74—75; B.P.T. 50; V. 1939, 74—75; V. 1943, 74—75.

p. 71 CELEI CARE MINTE

Apare în *Viața literară și artistică* I, nr. 17, din 23 aprilie 1906, p. 2, cu titlul *Cîntec antic*, cu mențiunea „După un manuscris găsit la Pompei" și fără motto-ul din Paul Verlaine. Cu titlul definitiv este reprodusă în volume: R.t. 1908, 82; R.t. 1909, 88; R.t. 1922, 76—77; B.P.T., 52—53; V. 1939, 76—77; V. 1943, 76—77.

O biografie a poemei dă însuși poetul în mărturisirile din 1941 (p. 18): „Cam în același timp, după îndelungate tratative mai mult diplomatice decît literare, reușesc să public în *Viața literară și artistică* a lui Ilarie Chendi, — care se găsea în ceartă cu *Semănătorul* patronat de N. Iorga — poezia *Celei care minte* pe care o prezentasem ca tradusă după un papirus egiptean. Poezia place. Place așa de mult că a doua zi, toată cafeneaua Kübler recită pe dinafară primele două versuri, iar Chendi este felicitat chiar de colegii lui de la Academie. Vesel de succesul noului său colaborator, Chendi renunță să mă mai cenzureze și-mi publică cu plată chiar, mai toate marinele mele scrise la Constanța, unde fusesem luat ca secretar de către defunctul Iancu Păucescu, administratorul domeniilor statului din Dobrogea."

Dintre șansonetiștii francezi îndrăgiți de Minulescu în timpul șederii în Franța (1900—1905), Paul Delmet este cel dintîi. N. Budurăscu, poet simbolist din aceeași generație, își amintește că Minulescu reproducea adesea cîntecele lui Delmet iar unul din aceste cîntece l-a inspirat în romanța *Celei care minte*. (V. *Viața românească*, XXIV, nr. 12, 1971, p. 42). E vorba de versurile lui Maurice Bouquai: „J'aime ton cœur inhumain, / Tu me trahiras demain / Mais ce soir je t'aurai toute!"

Se cunoaște versiunea în limba polonă a lui Wlodzimierz Lewik într-o antologie din 1933 (*Wielka Literatura Powszechna*, Warszowa, 1933, Tom III, p. 1195).

p. 73 ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 14—17, din 15 iulie —1 septembrie 1907, p. 643, cu un motto din Jean Lorrain, text la care a renunțat începînd cu ediția princeps:

Pauvres petites Ophélies
Qui sans batelier ni bateau
Vous en allez au fil de l'eau
Comme vos Hamlets vous oublient!...

Reprodusă în volume: R.t. 1908, 84; R.t. 1909, 91; R.t. 1922, 78—79; B.P.T., 54; V. 1939, 78—79; V. 1943, 78—79.

Poezia a fost tradusă în germană de Zoltan Franyo (*Rumänische Dichter*, Timișoara, 1932).

p. 75 MARȘ FUNEBRU

Apare în *Viața literară și artistică* II, nr. 2, din 14 ianuarie 1907, p. 2 datată „31 decembrie 1906", cu dedicația „Vouă și lor", ce se menține în toate edițiile. Este reprodusă de ziarul *Viitorul* II, nr. 60, luni 17 ianuarie 1908, p. 2, fără dedicație. În același număr Cincinat Pavelescu publică 18 epigrame la adresa caricaturilor lui Iser, reprezentînd 17 scriitori, printre care și Ion Minulescu. Este reprodusă în volume: R.t. 1908, 86; R.t. 1909, 93; R.t. 1922, 80—81; B.P.T. 55; V. 1939, 80—81; V. 1939, 80—81.

Marș funebru este consemnată de Mihail Dragomirescu în *Convorbiri critice* I, nr. 5, p. 473; „E o simțire rafinată, cam prea influențată de poezia nouă franco-belgiană, dar este *reală*, și limba românească, îmbrăcînd-o, apare în mod firesc, într-o haină nouă, de care trebuie să ținem seamă: e tot limba noastră, cu o înmlădiere în expresie mai mult".

Variante:

v. 7 Și astăzi fără voie în suflet *încadrată* (V.l.)
Și astăzi fără voie în suflet *încrustată* (toate edițiile).

LITURGHII PROFANE
(1908)

Acest ciclu, subintitulat *Quintet ateu* se numeşte în ediţia princeps (R.t. 1908) *Leturghii barbare.* Titlul se menţine pînă la ediţia definitivă din 1939 cu grafia *liturghii* în loc de *leturghii* cînd i se adaugă şi dedicaţia — „lui Zenovie Pîclişanu".

Numele acestui ziarist a fost extrem de frecvent în presa timpului

p. 79 CLOPOTELE

Textul iniţial a apărut în *Convorbiri critice*, nr. 8—10, din 15 aprilie—15 mai 1907, p. 405, datat „Tulcea, 1907", reprodus în volume: R.t. 1908, 91; R.t. 1909, 103; R.t. 1922, 85; B .P.T., 56; V. 1939, 85; V. 1943, 85.

Deşi azi *Clopotele* nu mai e socotită una din cele mai bune poezii ale lui Minulescu, la apariţie a stîrnit un deosebit interes pentru că, violentînd expresia, propaga aspectele cele mai caracteristice ale curentului simbolist

Poetul ne-a dat biografia intimă a acestei po eme: „Paralel cu colaborarea mea la *Viaţa literară şi artistică* a lui Ilarie Chendi, reuşesc, tot după un scandal, să devin colaborator şi la *Convorbiri*[le] *critice* ale domnului Mihail Dragomirescu, de unde-i furasem pe Dragoslav. Prima mea poezie *Clopotele* trimisă la *Convorbiri critice* apare publicată — e drept — dar însoţită de o variantă a directorului pe care eu o refuzasem ca să fie publicată în locul adevăratelor mele *Clopote*". (I. Minulescu, *op. cit.*, p. 18—19.)

S-a întîmplat ca această poezie să atragă atenţia lui Caragiale, care, ca autor de versuri „aderă organic", cum spune Claudia Millian (*op. cit.*, p. 69) la stilul lui Minulescu. Şerban Cioculescu a identificat o poezie în acelaşi stil semnată chiar de autorul *Scrisori i pierdute;* e vorba de poema *Litanii* publicată în ziarul *Opinia* din Iaşi, la 10 februarie 1908 nesemnată,

dar aparţinînd lui I. L. Caragiale (cf. Şerban Cioculescu în *Notiţe critice, literatură, versuri* din *Opere IV*, Editura Fundaţiilor, 1938, p. 351—352); reproducem un fragment:

— Pentru sfîrşitul lumii —
Trageţi clopotele!
Trageţi clopotele!
Faceţi zi şi noapte rugăciuni!
Scoateţi moaşte şi icoane
Făcătoare de minuni!

Trageţi clopotele!
E sfîrşitul lumii!
Ceasul judecăţii a sunat.
Sfintele aşezăminte
Din adînc s-au clătinat.

. . . .

Trageţi clopotele!
Ocoliţi-l
Şi huliţi-l!
Toţi cu groază şi din toată inima
Îmbălaţi-l,
Blestemaţi-l!
Să fie anatema!
Şi scrîşniţi şi-n piept vă bateţi
Pravoslavnici mici şi mari!

Trageţi clopotele!
Trageţi clopotele, clopotari!
Maica Domnului Slăvita
Ce-a născut pe Nefăcut,
Apără-ne!
Apără-ne!
Apără-ne de ispita
Fiului lui Belzebuth.

Imediat după apariţia poeziei, în numărul următor al revistei (p. 473—474), Mihail Dragomirescu face următorul comentariu:

„*Clopotele* de Ion Minulescu este o remarcabilă bucată poetică prin sinceritatea sentimentului şi mai cu seamă prin originalitatea armoniei. Poetul, care şi-a pierdut credinţa în făgăduielile sfinte ale religiunii, este

obsedat de sunetul clopotelor şi-şi exprimă această simţire de scepticism nuanţat cu dispreţ. Farmecul ei stă nu în negaţiunea ce cuprinde, ci în claritatea cu care redă această stare sufletească, ce puţini o au. E păcat că unele expresii sunt prea tari, mersul gîndirii nu e destul de limpede. Strofa finală deşi plină de avînt, ar putea fi mai sugestivă printr-o simplă corecţiune. Spre a înlătura aceste defecte s-au propus modificări pe care poetul, tînăr şi ţinînd încă la defectele sale, nu le-a primit. Iată cum ar fi sunat poezia în forma corectată (formă, fireşte, care ar fi fost definitivă numai prin conlucrarea poetului):

Sună clopotele
Sună clopotele departe...
Clopotele, clopotele!
Cîte clopote să fie?
Cîte voci nedesluşite mor în zori iar noaptea-nvie?
Cîte voci-învie-n cîntul leturghiilor barbare?
Clopotele, clopotele ...
Sunt trei clopote de-aramă, sunt trei clopote de-argint?
Şi ce clopote să fie?
Ce Crist nou vorbeşte-n glasul clopotelor ce ne mint,
Ce nebun profet mai vine să ne spună că-i trimisul
Celui ce făcu pămîntul din nimic?
Şi ce minciună
Iar schimba-va faţa lumii?
Sună clopotele...
Sună,
Ca şi noaptea cînd surîse pentru prima oară Sfinxul...
Sunaţi clopote de-aramă,
Sunaţi clopote de-argint —
Vîntul să vă-nalţe glasul tot mai sus,
Tot mai departe
Să vă-mprăştie-n albastrul mîngîierilor deşarte
Şi să vă sugrume cîntul profeţiilor ce mint!..."

Variante:
v. 6 Cîte voci *învie-n cîntul leturghiilor barbare?*
(C.cr., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
Cîte voci *blestemă foamea zilelor din postul mare?*
(V. 1939; V. 1943)

 ÎN ORAŞUL CU TREI SUTE DE BISERICI

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 13, 1 iulie 1907, p. 607.

Reprodusă în volume: R.t. 1908, 93; R.t. 1909, 105; R.t. 1922, 86—87; B.P.T., 57; V. 1939, 86—87; V. 1943, 86—87.

Poezia atrage atenţia lui Caragiale — pe atunci la Berlin — care-i transmite lui Mihail Dragomirescu, directorul revistei, impresiile direct entuziaste: „Rogu-te, cine-o fi Minulescu? *În oraşul cu trei sute de biserici* este ceva nepreţuit. Ăsta nu mai e domnişoară! Ăsta bărbat! Bravo lui! De mult n-am avut aşa impresie. Îl salut călduros şi-i mulţumesc pentru înalta plăcere ce mi-a făcut cu ciudatele-i versuri. Extraordinar! Dar despre el, mai pe larg, cînd voi avea plăcerea să te revăz. De cœur, Caragiale." (scrisoarea în colecţia „Claudia Millian — Ion Minulescu" — donaţie Şerban Cioculescu).

Minulescu ţinea mult la această scrisoare: „Lotul cel mare, însă, l-am cîştigat în stima publicului, cînd s-a aflat de scrisoarea de la Berlin, prin care Caragiale, pe care eu nu-l cunoşteam încă, cerea domnului Dragomirescu lămuriri asupra mea ca persoană şi ca poet de talent". (I. Minulescu, *op. cit.*, p. 19.)

Contemporanii povestesc împrejurarea cînd, într-o seară la berăria Gambrinus, în tovărăşia lui G. Coşbuc, Caragiale îl elogia pe Ion Minulescu:

„— Mă, dar băiatul ăsta are talent."

De faţă erau A. Vlahuţă care a relatat cîndva scena şi cîţiva tineri, printre care simbolistul N. Budurescu (V. *Viaţa românească*, XXIV, nr. 12, 1971, p. 44).

p. 82 GÖTTERDÄMMERUNG

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 14—17, din 15 iulie—1 septembrie 1907, pag. 634, cu o vignetă de Iser. În volume: R.t. 1908, 95; R.t. 1909, 106; R.t. 1922, 88—89; B.P.T., 59; V. 1939, 88—89; V. 1943, 88—89.

p. 84 LA UMBRA CRUCILOR DE LEMN

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 22, din 15 decembrie 1907, p. 885; reprodusă: R.t. 1908, 96; R.t. 1909, 107; R.t. 1922, 90—91; B.P.T., 60; V. 1939, 90—91; V. 1943, 90. Pînă la prima ediţie definitivă în volumele intermediare nu există modificări.

Variante:

v. 9 *Iar* într-o zi (C.cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Or într-o zi (V. 1939; V. 1943)

v. 21—22

Sta gata să-şi desfăşoare *violetul*
Şi verdele
Şi roşul mat
La cea dintîi îngenunchere *a celui alb* (C.cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Sta gata să-şi desfăşoare *tricromia*
La cea dintîi îngenunchiere *a albului imaculat* (V. 1939, V. 1943)

După versul 2, în *Convorbiri critice* şi în volumele de pînă în 1939 există încă un vers:

Iar stelele îţi par corăbii închise-n rada unui port.

p. 86 O, NU TE-APROPIA DE MĂNĂSTIRE!

Apare în *Viitorul social*, nr. 7, februarie 1908, p. 33 sub titlul *O, nu te apropia de monastire!* şi în *Poetul* I, 1, 1—14 ian. 1921, p. 2. Cu acest titlu, este reprodusă şi-n primele ediţii R.t. 1908, 99; R.t. 1909, 111, R.t. 1922, 92—93. În afara ediţiilor definitive (V. 1939, 92—93; 1943, V. 92—93) se transcrie peste tot *monastire*, în titlu, v. 3, 6, 11, 23.

Această temă de tinereţe îl obsedează pe Ion Minulescu, cam în acelaşi timp cu implicaţiile monahale ale lui Tudor Arghezi, fără să arate vreo dorinţă de canonizare. Astfel publică în 1897 la 1 octombrie în *Foaia pentru toţi* (anul I, nr. 41, p. 327) poezia *La Monastire* sau în 2 noiembrie 1897 în *Foaia interesantă* I, 43, p. 4 poema *Unei maici;* mai ales ultima se apropie de romanţa de faţă:

Părăseşte monastirea,
Maică tînără, frumoasă,
Decît viaţa-ţi cuvioasă
Mult mai dulce e iubirea.

A se vedea secţiunea *Din periodice*, p. 383.

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI
(1913)

Volumul apare în 1913, cu o copertă şi desene de Iser; tiparul în atelierul Albert Baer iar clişeele la Institutul Marvan; ediţia a II-a la „Cultura Naţională" 1924, cartonat, cu o vignetă; în ediţia definitivă din 1939 se adaugă dedicaţia „lui Tilică Ioanid".

S-a vorbit în mai multe rînduri de corespondenţele dintre poezia lui Minulescu şi desenele hieratice şi senzuale care împodobesc acest volum.

Claudia Millian, subliniind aceste corespondenţe, scria în amintirile sale (*op. cit.*, p. 152): „Oamenii de studiu vor descoperi, desigur, într-o bună zi, sursa comună a exotismului celor doi artişti, identitatea viziunii lor plastice şi aceeaşi înrudită atmosferă în zugrăvirea panopticumului feminin. Aceeaşi pastă densă, toridă şi ispititoare, palpită în verbul poetului şi în paleta pictorului..."

În privinţa desenelor lui Iser, cea mai interesantă referinţă din epocă se află în *Revue roumaine* (numărul 1 din 5 septembrie 1913, p. 32): „M. Cincinat Pavelescu fera paraître un volum d'épigrammes en même temps que M. Ion Minulescu qui nous donnera bientôt des soliloques poétiques cubifiés par le caricaturiste cubiste Iser. M. Iser pouse jusqu'au paradoxe le cubisme en peinture. C'est le monstre révè par Marinetti, Apollinaire et Metzinger; bref c'est un futuro-cubiste eminent."

În *Revue roumaine* II, nr. 7 (35) 5/18 dec. 1913, p. 218—222, volumul este recenzat elogios *(Les soliloques de M. Ion Minulescu)*, vorbindu-se de: „La limpidité cristallinne d'un Racine, la clarté de Barrès..." Elogiile sînt semnate de C. A. Ion.

N. Davidescu scria în *Flacăra*, VII, nr. 40, 6 octombrie 1922:

„... Volumul acesta reprezintă formaţia definitivă a poeziei domnului Ion Minulescu, concepţia poetului se rotunjeşte, astfel, şi se cristalizează

pînă la diamant. [...] Dl. Ion Minulescu încheie în mişcarea noastră literară modernă, alături de domnul Tudor Arghezi, prima fază, cea hotărîtoare a emancipării noastre de sub formula poetică a poeziei noastre decadente posteminesciene. De aici înainte scrisul românesc e liber să se îndrepte potrivit fiecărui temperament nou, ivit pe cele mai deosebite drumuri."

p. 91 DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI

Apare în *Viața românească*, IV nr. 9, septembrie 1909, p. 361—362; reprodusă în Dvm. 1913, 7—8; Dvm. 1924, 5—6, B.P.T., 61; V. 1939, 97—98; V. 1943, 97—98; dedicația „lui Tilică Ioanid" din ediția princeps se menține și în celelalte volume cu excepția ediției definitive din 1939 cînd trece asupra întregului ciclu.

p. 93 ECCE HOMO

Apare în *Viața românească*, IV, nr. 6, iunie 1909, p. 360, datată „1909"; este retipărită apoi în *Insula* I, nr. 2, 25 martie 1912, p. 1; în *Viitorul* VI, nr. 2117, 1 ianuarie 1914, p. 2; în *Viața bucureșteană*, nr. 37, din 21 decembrie 1920, p. 1; reprodusă în volume: Dvm. 1913, 9—11; Dvm. 1924, 7; B.P.T 63; V. 1939, 99—100; V. 1943, 99—100. Atît în periodice cît și în primele ediții poezia nu are nici o dedicație. În ediția definitivă (1939) se adaugă dedicația „Mie".

Poezia a fost tradusă în franceză de Alexandru Macedonski:

ECCE HOMO

Je sens en moi l'harmonie etrangement heurtée
Du bizarre; et je suis
Comme une voix de cloches qui vibrent dans la nuit
A toute vollée,
Et maintes foi
Encore
Un hallali de cor,
Et d'autres fois
D'autres voix:
Celles de flûtes,
Celles des eaux s'en allant vers leur chûte,
Celles de touches d'ivoire
Et puis, celles en ut —
Voix graves de planètes s'abiment dans le noir.

Rythmes tantôt purs et tantôt barbares-rythmes
Sabrés de logarythmes
Ailés d'ether,
Retentissants de colères
Ou de grands cris de mort
Mêlés à des remords
Mais toujours trop tardifs
Ou trop hâtifs
Et rythmes portant en eux le feu de gestes fous —
Ceux qui déniant tout sont un défi à tout:
Même au Soleil et même à Dieu,
Et même aux affres de ma trop lente agonie
Celle d'un soleil aussi.

Puis rythmes qui ne sont que bercements de harpes
Ou frolements soyeux d'insectes dans les herbes
Pour remonter à des fanfares,
De trompettes sonores
Et pour
Ensuite revenir aux doux propos d'amour,
A des langueurs de pavanes, à des
Entre filets
Ou vivement, en si-do-sol.
S'enléveraient
Les folâtres et gracieuses farandoles.

*

Or mon être
Est à ne point connaître...
Ni beau, ni laid,
Il est
La prose
Et
Les vers...
Il est
Divers,
Hideur
Vers
Rongeur
Et fleur rose —
Un Univers!...

Un Univers,
Et pourtant
Etant
Ce qu'il semble être
Il reste encore, et quand même
Qu'on le haisse ou l'aime
Celui que nul ne peut connaître
Cet Univers,
Mon être!...

trad. par AL. MACEDONSKI

(Manuscrisul transcris de Ion Minulescu; în colecţia familiei.)

De semnalat pentru comparaţie traducerea poemei tot în limba franceză şi comentarea ei de către romanistul Mario Roques cu ocazia unei conferinţe la Oxford în 1934 despre poezia românească (*La poésie roumaine contemporaine*, Oxford, 1934, *The Taylorian Lecture*, p. 15—16): „Iată o altă poezie unde poetul a încercat să se analizeze înţelegîndu-şi dualitatea contradictorie a sufletului său, sub un titlu nobil şi tragic:

ECCE HOMO

Je suis une alliance d'étrange
Et de commun,
De cloches balancées
De touches tripotées —
Je porte en mon âme la tristesse des planètes au déclin
Et dans mes chants, le tumulte des cataractes.
Je suis un rythm de bien
Et de mal
De voix révoltées
Et de résignations.
Dans mes gestes je porte le défi de tout ce qui est Dieu
Et dans mes rêves la majesté de l'agonie solaire...

Je suis une rencontre de harpes
Et de trompettes
De Pavanes paresseauses
Et des vives Farandoles;
Dans mes larmes je porte le mensonge des regrets silencieux
Et dans mon rire, l'impertinence des sonores mandores.

Je suis une harmonie de prose
Et de vers

De crimes
Et d'idylles,
D'art
Et de préjugé. —
En mon crâne je porte l'Immense maître de l'Univers
Et dans mon vers, la volonté du dernier Incompris."

p. 95 ALEA JACTA EST

Apare în *Viaţa românească*, IV, nr. 3, martie 1909, p. 367—368, reprodusă în *Viitorul* III, nr. 495, duminică 29 martie 1909, p. 1; reprodusă în volume Dvm., 1913, 11—12; Dvm., 1924, 9—10; B.P.T., 64—65; nici în periodice, nici în primele ediţii nu întîlnim dedicaţia din ediţiile definitive, „lui Iser" (V. 1939, 101—102; V. 1943, 101—102).

Variante:

v. 16—17 *Le ştiu numai* noctambulii şi poeţii (V.R. Dvm. 1913; Dvm. 1924);
Nu le ştiu decît noctambulii şi poeţii (V. 1939; V. 1943)

p. 97 ÎNAINTE

A apărut în *Viaţa românească* IV, nr. 1, ianuarie 1909, p. 12—13, datată „1908 — Bucureşti", dedicată „lui I. G. Duca", cu un motto la care a renunţat ulterior în volume:

Ah! pour ton coeur gonflé le printemps fut trop peu
Tu voulus devancer l'ordre éternel des formes
Et pour murir les fruits tu pris la foudre au deu
....
Les dieux moin grands que toi morts...

EMANUEL SIGNORET

În primele ediţii Dvm. 1913, 13—15; Dvm. 1924, 11—13; B.P.T. 66—68; V. 1939, 103—104; V. 1943, 103—104 se menţine aceeaşi dedicaţie; în ediţiile definitive poezia e dedicată „lui George Brăescu".

p. 100 TREC VAGABONZII

Apare în *Viaţa românească* III, nr. 11, noiembrie 1908, p. 206, dedicată în ediţii: Dvm. 1913, 17—18; Dvm. 1924, 14—15; V. 1939, 106—107; V. 1944, 106—107 „lui George Arghirescu".

Variante:

v. 28—29. Şi dacă v-o resping / Zdrobiţi (V.R., Dvm. 1913; Dvm. 1924)
Şi dacă v-o resping *scîrbiţi* (V. 1939; V. 1943)

v. 36 lipseşte în periodice şi în primele două ediţii.

p. 102 NOCTURNĂ

Apare în *Viaţa românească* III, nr. 8, august 1908, p. 209—210, fără dedicaţie. În primele ediţii Dvm. 1913, 19—20; Dvm. 1924, 16—17, B.P.T. 69—70, se adaugă dedicaţia „lui George Danielopol"; în ediţia definitivă din 1939 dedicaţia este înlocuită cu „lui Eugen Lovinescu".

Variante:

v. 9—10 Rîdea, / *Iar porţile multiple, din jurul negrului infern, / Se deschideau pe rînd cu gesturi de guri flămînde — Şi pe cer* (V.R. Dvm. 1913; Dvm. 1924; B.P.T.)
Rîdea *voios / Deşi pe cer* (V. 1939; V. 1943).

p. 104 SPRE SOARE

Apare în *Falanga literară şi artistică* I, nr. 1, din 1 ianuarie 1910 p. 1 şi e reprodusă în *Viitorul* IV, nr. 1084, din 25 decembrie 1910, p. 1 şi în *Sărbătoarea eroilor* nr. 2, mai 1913. Motto-ul se adaugă numai în volume : Dvm. 1913, 21—23; Dvm. 1924, 19; B.P.T., 71—72; V. 1939, 110—111; V. 1943, 110—111.

În manuscrisul ce se păstrează în colecţia familiei are titlul *Spre soare răsare.*

p. 106 ROMANŢA SOARELUI

Apare în *Viaţa românească* (V.R.), V, nr. 5, mai 1910, p. 168, dedicată „lui Mihail Sadoveanu"; reprodusă în *Făt-Frumos* I, septembrie 1915, p. 1 fără dedicaţie. Reprodusă în volume cu dedicaţie: Dvm. 1913 — 24, Dvm. 1924, 20—21, B.P.T., 75 V. 1939, 111—112, V. 1943, 112—113.

Variante:

v. 23 Se zbate-n cupa *negrului* Repaos (V.R.; Dvm. 1913; Dvm. 1924, B.P.T.)
Se zbate în cupa *recelui* Repaos (V. 1939; V. 1943).

Colaborarea la *Viaţa românească* ne-o comunică foarte pitoresc Minulescu în mărturisirile din 1941 (I. Minulescu, *op. cit.*, p. 19—20): „Totuşi

la *Viaţa românească* continuam să fiu respins. Într-o zi, însă, cînd luam dejunul acasă la Ionel Brătianu care mă cunoştea de la *Viitorul* [...], la sosirea cafelei, fusei invitat să spun cîteva poezii pentru delectarea comesenilor, care, afară de soţii Brătianu, mai erau şi defuncţii I. G. Duca, Vasile Morţun şi Constantin Stere. Mi-aduc aminte că am recitat *Glasul morilor, Romanţa soarelui* şi *Trec vagabonzii*, după care Stere, sculîndu-se de la masă şi îndreptîndu-se spre mine, încruntat dar totuşi plăcut impresionat, mă întreabă de ce nu public şi la *Viaţa românească*. I-am răspuns că vina nu e a mea, deoarece eu le trimisesem chiar pe cele pe care le declamasem la masă, dar că mi-au fost respinse. L-am văzut pe Stere atunci încruntat cu adevărat. M-a rugat să i le aduc seara la hotel, scrise cu maşina şi mi-a dat un acont de 300 lei, ceea ce pe vremea aceea făcea 12.000 lei de azi. De prisos să mai adaug că cele mai bune poezii ale mele le-am publicat la *Viaţa românească*, deşi de cîte ori am tipărit cîte un volum, fie de versuri, fie de proză, *Viaţa românească* de la Iaşi m-a înjurat ca la uşa cortului."

p. 108 GLASUL MORILOR

Apare în *Viaţa românească*, VI, nr. 8, august 1911, p. 246—247, fiind reprodusă apoi în *Viitorul*, nr. 1303, din 16 septembrie 1911, p. 2 şi în *Almanahul Societăţii scriitorilor români* pe anul 1912 (anul I), p. 130—131. Este reprodusă în volume Dvm. 1913, 25—26; Dvm. 1924, 22—23; B.P.T., 73; V. 1939, 114—115; V. 1943, 114—115. Poezia e dedicată iniţial „lui Mitif" (Dimitrie Anghel). În *Almanah* lipseşte dedicaţia iar începînd cu ediţia definitivă din 1939 e schimbată — „lui Grigore Tăuşanu".

p. 110 ROMANŢA IAHTURILOR

Apare în *Flacăra* I, nr. 38, din 7 iulie 1912, p. 297, reprodusă în volume: Dvm. 1913, 27—28; Dvm. 1924, 24—25; V. 1939, 116—118; V. 1943, 116—118; nici o modificare în primele ediţii; în ediţia definitivă din 1939 ultimul vers cu care se încheie poezia, diferit de textele anterioare, e în fond repetarea laitmotivului simbolic — „Dimineaţa-n clipa cînd cîntau cocoşii."

p. 113 ROMANŢĂ NORDICĂ

Apare în *Viaţa românească* VI, nr. 2, februarie 1911, p. 244, datată „1911". Reprodusă în Dvm. 1913, 29—30; Dvm. 1924, 27—28. În primele ediţii lipseşte dedicaţia „lui Mihail Samarineanu", care apare în V. 1939, 119, V. 1943, 119—120.

Mihail Samarineanu era directorul seriei interbelice a revistei *Familia* de la Oradea, revistă la care Minulescu a colaborat cu versuri, teatru şi articole.

p. 115 PRIN GĂRILE CU FIRME-ALBASTRE

Apare în *Ramuri* — Craiova, nr. 4, 15 februarie 1913, p. 107—109. Reprodusă în volumele: Dvm. 1913, 31—33; Dvm. 1924, 29—30; B.P.T., 78—80; V. 1939, 121—123 ; V. 1943, 121—123. În volume poezia este dedicată „lui Emil Gârleanu", pe atunci director al Teatrului Naţional din Craiova.

S-au făcut legături „contagioase" între această romanţă şi poemul lui Henry Bataille *Les trains* (v. Eugeniu Speranţia, *op. cit.*, p. 66). Poetul francez evocă „Le train qu'on croise et qui vous dit qu'il souffre". La Minulescu, ideea, dacă este prin probabilitate a lui Bataille, e o asimilare originală.

Cu Emil Gârleanu poetul călătoreşte adesea la şezători literare, şezători prin care poezia sa se impune, aşa cum de altfel o mărturiseşte, reeditînd febra călătoriilor literare care au făcut pe atunci epocă; Minulescu îşi recita poemele cu o dexteritate dramatică, implicînd în arta sa un fel de regie suis-generis, o punere în scenă extrem de originală. Cu Emil Gârleanu, *Prin gările cu firme-albastre*, Minulescu îşi topea nostalgiile de călător nesătul, poreclit adesea „Baronul von Zug".

Un an mai tîrziu de la apariţia volumului, în 5 iulie 1944, la moartea lui Gârleanu (v. *Românul*, XLIV, nr. 65 p. 1) Minulescu îl saluta ca pe un „*călător* plecat în căutarea frumosului etern", un „călător timpuriu".

p. 118 ROMANŢA REGELUI

Apare în *Revista celorlalţi* I, nr. 3, 10 aprilie 1908, p. 35, fără dedicaţie. Acelaşi text este reprodus în *Calendar literar şi artistic*, nr. 21—24, 1909, colecţia „Biblioteca românească", editată de Socec, sub îngrijirea lui Mihail Dragomirescu; reprodusă în volume: Dvm. 1913, 34; Dvm. 1924, 32, V. 1939, 124; V. 1943, 124.

La pag. 81—82 din *Calendar*, M. Dragomirescu trece în revistă activitatea revuistică din ţară, subliniind importanţa *Revistei celorlalţi*, „condusă de cel mai excentric, dar în acelaşi timp şi cel mai original şi mai puternic dintre reprezentanţii şcoalei nouă poetice din Occident, Ion Minulescu". La pag. 86 poetul este elogiat pentru *Romanţele* sale, apărute în 1908 iar

la pag. 308 i se publică o notă-bibliografică şi o fotografie, urmate de un fragment din volumul de proză *Cetiţi-le noaptea*.

Dedicaţia „lui Anibal Teodorescu" apare de-abia în ediţia definitivă din 1939. Cu Anibal Teodorescu, mare jurist, a fost coleg la Paris. Studiile de drept ale lui Ion Minulescu s-au soldat cu un singur examen; poetul, în loc de F. Laurent, M. Planiol, E. H. Perreau sau O. de Meulenaere frecventa pe Lautréamont, André Gide, Baudelaire, Rimbaud şi-şi permitea să declare: „Dreptul e o ştiinţă pe care, la nevoie, o poţi învăţa ca pe o poezie. Dacă nu mă-nşel, agatirşii aveau legile scrise-n versuri... În schimb, principiile de drept le poţi comenta la infinit. Le poţi întinde şi răsuci după cum îţi convine. Ştiinţa dreptului are ceva din personalitatea cauciucului... suportă orice diformare. Cu cît reuşeşti să pari mai absurd, cu atît mai mult impresionezi pe specialişti..." *(Corigent la limba română)*

Variante:

v. 7—8 Poporul aşteaptă afară...
Poporu-l doreşte şi-l cheamă
Dar regele — barbarul rege, din larma atitor chemări. (Dvm. 1913, Dvm. 1924)
Poporul aşteaptă afară... *Poporul ţipă* şi-l cheamă
Pe rege însă, din larma atîtor sonore chemări (V. 1939 V. 1943).

p. 119 PASTEL DE TOAMNĂ

Apare în *Falanga literară şi artistică* I, nr. 2, din 17 ianuarie 1910, p. 7, reprodusă în volume: Dvm. 1913, 35—36; Dvm. 1924, 33—34; B.P.T., 81—82; V. 1939, 125—126; V. 1943, 125—126.

Textul a fost pus pe muzică de compozitorul polon R. Wislocki.

Cu primul vers al pastelului *(Toamnă, noapte, ploua)* Minulescu îşi începe un articol din *Viitorul* III, 31 iulie 1919, p. 2.

p. 121 PASTEL BOLNAV

Apare în *Convorbiri critice*, III, nr. 6, din 25 iunie 1909, p. 454; reprodusă în *Insula* I, nr. 3, 5 aprilie 1912, p. 4; în *Viitorul*, nr. 2117, 1 ianuarie 1914, p. 2; în *Adevărul literar şi artistic*, nr. 127, 29 aprilie 1923, p. 3. Reprodusă în volume: Dvm. 1913, 37; Dvm. 1924, 35, B.P.T., 83; V. 1939,

127—128; V. 1943, 127—128. Atît în periodice cît și în primele trei ediții lipsește dedicația „doctorului Ionescu-Mihăești" ce apare în ediția definitivă din 1939.

Destinul a făcut ca Ion Minulescu să moară într-o primăvară tristă (11 aprilie 1944) și-ntr-un spital tăcut (Spitalul Brîncovenesc).

„Burnița ușor, dintr-un cer trist, cenușiu, amar. Minu a ieșit pe brancard, întins pe spate. Boarea rece și umedă se cernea peste haine și peste chip, gravă și parcă totuși timidă. În această zi am trăit preludiul *Pastelului bolnav*, sincronizat cu timpul, cu viața, cu destinul lui." (Claudia Millian, *op. cit.*, p. 229).

p. 123 PASTEL MECANIC

Apare în *Flacăra* I, nr. 52, 13 noiembrie 1912, p. 413, fără dedicație; textul este reprodus în volume: Dvm. 1913, 39—40; Dvm, 1924, 37—38; B.P.T., 84, V. 1939, 129—130; V. 1943, 129—130. Dedicația „lui George Oprescu" apare în ediția definitivă din 1939.

p. 125 CÎNTA UN MATELOT...

Apare în *Versuri* I, nr. 3, 15 octombrie 1911, p. 1; reprodusă în *România literară* I, nr. 20, 1939, p. 26 (număr închinat mării). Textul e identic în toate edițiile: Dvm. 1913, 41; Dvm. 1924, 39; B.P.T., 35—36; V. 1939, 131—132; V. 1943, 131—132; în ediția definitivă din 1939 se adaugă dedicația „lui V. Demetrius".

Cînta un matelot a fost o poezie de mare succes la șezătorile literare ale timpului, pe care poetul o recita într-un fel de joc semidramatizat. Textul a fost pus pe muzică de compozitorul polon R. Wislocki.

p. 127 CRISTOS A ÎNVIAT

Apare în *Viitorul* IV, nr. 368, din 18 aprilie 1910, p. 1, datată „1910"; este reprodusă în *România nouă* supliment literar II, nr. 14, 1 mai 1921, p. 1; în *România literară* II, nr. 54, 1940, p. 13. Textul este reprodus în volume: Dvm. 1913, 42—43; Dvm. 1924, 41—42; V. 1939, 133—134; V. 1943, 133—134. În periodice și în primele ediții poezia se publică fără dedicație; în ediția definitivă din 1939 se adaugă dedicația „părintelui Petre Partenie"; fost profesor la liceul Gh. Lazăr din București, Petre Partenie (n. în com. Sisești — Mehedinți) e unul din întemeietorii *Ramurilor* la Craiova alături de C. S. Făgețel și D. Tomescu.

p. 129 CÎNTEC DE LEAGĂN

Apare în *Convorbiri critice* III, nr. 5, 25 mai 1909, p. 341, cu dedicația „pentru Evelyn Burillianu", dedicație ce se menține în toate volumele. Dvm. 1913, 45—46; Dvm. 1924, 43—44; B.P.T., 135; V. 1939, 135—136; V. 1943, 135—136.

Evelyn Burillianu este fiica lui Tilică Burillianu, prieten apropiat al poetului.

Variante:

v. 11 Dormi în vraja *aiurărilor* de șoapte (C.cr. Dvm. 1913; Dvm. 1924, B.P.T.)

Dormi în vraja-*mpletiturilor* de șoapte (V. 1939; V. 1943)

p. 131 ROMANȚĂ APOCRIFĂ

Apare în *Versuri și proză* II, nr. 1, 1 ianuarie 1913, reluată în *Viitorul* VI, nr. 1765, 8 ianuarie 1914, p. 2. Reprodusă în volume: Dvm. 1913, 47—48; Dvm. 1924, 45—46; B.P.T., 87; V. 1939, 137—138; V. 1943, 137—138. În periodice lipsește dedicația, în primele trei volume, e dedicată „lui Iser", prieten apropiat și ilustrator al cărților sale; în ediția definitivă din 1939, dedicația veche este înlocuită cu alta „lui Făgețel", directorul revistei *Ramuri* din Craiova care organizează în această perioadă cîteva șezători literare la care participă și Ion Minulescu, alături de Liviu Rebreanu și Cezar Petrescu.

p. 133 ROMANȚA NECUNOSCUTEI

Apare în *Flacăra* I, nr. 3, 5 noiembrie 1911, p. 21, reprodus în Dvm. 1913, 49—50; Dvm. 1924, 47—48; V. 1939, 139—140; V. 1943, 139—140.

Variante:

v. 8 Sunt ura *negrelor* feline, surprinse-n perne adormite (Fl.)
Sunt ura *falselor* feline surprinse-n perne adormite (Dvm. 1913; Dvm. 1924; V. 1939; V. 1943)

v. 11 *Și muza* netălmăcitului poet (Fl.)
Himera netălmăcitului poet. (Dvm. 1913; Dvm. 1924; V. 1939; V. 1943)

p. 135 ODELETĂ

Apare în *Falanga literară și artistică* I, nr. 14 duminică, 11 aprilie 1910, p. 1, datată „1910", cu dedicația „celei mai blonde". În același număr, pe aceeași pagină Claudia Cridim (viitoarea Claudia Millian-Minulescu) publică poemul *În altă lume* dedicat „Poetului". Se pare un schimb de mesaje dictate de un destin nedescifrat atunci.

În nr. 16 al revistei, p. 6 apare o parodie la Minulescu intitulată *Odelette ușoare* semnată de Jean Nono.

Reprodusă, fără modificări în volume: Dvm. 1913, 51; Dvm. 1924, 49; V. 1939, 141; V. 1943, 141.

p. 136 ÎNTR-UN BAZAR SENTIMENTAL

Apare în *Falanga literară și artistică* (Fal. lit. a) I, nr. 3, duminică 24 ianuarie 1910, p. 2, fără dedicație. Reprodusă în *Pagini literare*, nr. 1, din 15 martie 1912, reprodusă apoi în volume: Dvm. 1913, 52–53; Dvm. 1924, 50-51; N.s.p., 95–93; V. 1939, 142–143; V. 1943, 142–143.

În ediția princeps întîlnim o altă aranjare prozodică; dedicația „pictorului G. Pătrașcu" se adaugă în volumul N.s.p.

Variante:

v. 2 Un *Manet* și doi Gauguin (Fal. lit. a)
Un *Cézanne* și doi Gauguin (Dvm. 1913, Dvm. 1924, N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 9 Un potir de-argint, mai multe
Vase *de-alabastru* pline (Fal. lit. a)
Un potir de-argint, mai multe vase *vechi de Saxa*, pline (Dvm. – 1913, Dvm. 1924, V. 1939, V. 1943).

v. 12 Toate sunt ca la plecare
Bronz, dantelă și cristal (Fal. lit. a)
Toate sunt *ca și-altădată...*
O, bazar sentimental (Dvm. 1913; Dvm. 1924, N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 19–20 Să-i transcrie madrigaluri.
Pe obrajii *ei de ceară* (Fal. lit. a, Dvm. 1913, Dvm. 1924)
Să-ți transcrie madrigaluri
Pe obrajii *tăi în fiecare primăvară* (N.s.p.)
Să-ți transcrie madrigaluri
Pe obrajii *tăi de ceară* (V. 1939, V. 1943)

p. 138 VA FI...

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 3, 25 martie 1909, p. 201; reprodusă în *Sărbătoarea eroilor* I, nr. 4, decembrie 1913 și în *Viitorul* VI nr. 2117, din ianuarie 1914. În volume: Dvm. 1913, 54–56; în Dvm. 52–53; V. 1939, 144–145; V. 1943, 144–145, apare fără schimbări esențiale.

Variante:

v. 42 Nu va mai fi nici *noapte* (C.cr.)
Nu va mai fi nici *lună* (Dvm. 1913, Dvm. 1924, V. 1932, V. 1943);

v. 45 lipsește în periodice.

p. 140 ROMANȚA ULTIMEI SERI

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 21, 1 noiembrie 1908, p. 675; reprodusă în *Versuri și proză* I, nr. 9, 30 ianuarie 1912, p. 1. În volume: Dvm. 1913, 36–37; Dvm. 1924, 54–55; V. 1939, 146–147; V. 1943, 146–147.

În primele două ediții se transcrie același text din periodice; în ediția definitivă se reduc șase versuri și se înlocuiesc cu v. 15.

Versurile suprimate:

Pătate de sînge —
Ca două stindarde pe care le-ar strînge
O-ntreagă armată la piept,
Mai-nainte
De-aș vinde simbolul icoanelor sfinte
Ce plîng pe ruina cetății ce arde...

p. 142 ROMANȚA UNUI REGE ASIATIC

Apare în *Viitorul*, II, nr. 407, din 25 decembrie 1908, p. 3; reprodusă în *Simbolul* din 25 decembrie 1912, p. 49–50 și apoi, fără modificări în primele două ediții (Dvm. 1913, 56–60, Dvm. 1924, 56–57). În ediția definitivă din 1939 (148–149) se reduce un vers, după versul 21 *(Rănit de scorpionul tîrziei remușcări)* și se adaugă dedicația — „lui Cuza Hotta". Modificările se mențin în V. 1943, 143–148.

În revista *Simbolul*, condusă de tinerii S. Samyro [Tristan Tzara] și I. Iovanache [Ion Vinea] mai toți poeții imită pe Ion Minulescu. Un exemplu îl constituie chiar S. Samyro care publică poemele: *Perîul vieții*,

Cîntec, Poveste, Dans de fete. Aceste poeme de debut ale lui Tristan Tzara n-au fost incluse de Saşa Pană în culegerea apărută la Editura Cartea Românească (1971), socotindu-le prea mult influenţate de Ion Minulescu. Reproducem pe cea mai caracteristic minulesciană.

POVESTE

de S. Samyro

Trei prinţese au plecat
Să-şi găsească trei iubiţi.

Trei prinţese
Trei prinţese — avînd în suflet
Trei iubiri neînţelese
Au plecat în zorii zilei
Înspre mare,
Înspre albastra, agitata, veşnic agitata mare,
Au plecat
Ca fiecare dintre cele trei prinţese
Să-şi găsească pe acela care le-a fost prezis
Şi pe care, fiecare
Dintre cele trei prinţese
L-a văzut în vis.

Şi s-au dus, s-au dus, au mers
Ca şi-n ritmul unui vers,
Înspre mare,
Înspre albastra, agitata, veşnic agitata mare
Şi-au zărit la orizont
În amurg
Cînd luminile de aur ca şi valurile curg,
Pe un fond
De-azur,
De aur,
Şi de verdele speranţei,
Falnic stînd în drumul mărei
Turnul Vieţii ridicat... —
Turnul Vieţii sta deschis...
Cele trei prinţese care-au căutat trei prinţi iubiţi,
Au zărit într-un balcon
Cel mai nalt şi mai frumos.
Pe iubiţii lor din vis.

Şi-au intrat în Turnul Vieţii...
Trei prinţese
Ce purtau închise-n suflet
(Ca şi-ntr-un sicriu de-argint)
Trei iubiri neînţelese.
Au intrat în Turnul Vieţii...

(*Simbolul*, I, nr. 3, 1 decembrie 1912, p. 42—43)

p. 144 CELEI DIN URMĂ

Apare în *Ilustraţiunea română* I, noiembrie 1911, p. 96, reprodusă identic în volume: Dvm. 1913, 61—62, Dvm. 1924, 58—59. V. 1939, 150—151, V. 1924, 150—151.

p. 146 ROMANŢA ROZINEI

Apare în *Flacăra* II, nr. 6, 24 octombrie 1912, p. 45, reprodusă cu exactitate în volume: Dvm. 1913, 63—64; Dvm. 1924, 60—61; V. 1939, 152—153; V. 1943, 152—153.

p. 148 ROMANŢĂ POLICROMĂ

Apare în *Flacăra* II, nr. 17, din februarie 1913, p. 131, fără dedicaţie. Se reproduce identic în ediţii: Dvm. 1913, 65—66; Dvm. 1924, 62—63; B.P.T., 93; V. 1939, 154; V. 1943, 154—155. În ediţia definitivă din 1939 se adaugă dedicaţia „lui Eug. Ştefănescu-Est" (n. 1881) prieten apropiat al lui Ion Minulescu, poet simbolist pe plan tematic „fără nevroză" (G. Călinescu). Minulescu îl cunoaşte din tinereţe, ca membru activ al cafenelei literare de la papa Kübler. Compun în colaborare mai multe poezii prin 1904, amintindu-şi în 1941, numai cîteva versuri răzleţe:

„El e englez... Nea Stan Păpuşe a scos din lampă tot fitilul,
Nu s-a aflat nici pînă astăzi de unde izvorăşte Nilul...
La cursele de astă toamnă, un cal şi-a frînt piciorul drept..."

(Ion Minulescu, *op. cit.*, p. 16)

Aceste versuri juvenile, întocmite cu o doză de absurd, anticipă într-o formă întîmplătoare şi lejeră, suprarealismul lui Urmuz. (Urmuz publică primele scrieri în 1922).

p. 150 LITANII PENTRU MIEZUL NOPŢII

Apare direct în volumul Dvm. 1913, 67—70; reprodusă apoi în Dvm. 1924, 64—66, B.P.T., 95—96; V. 1939, 156—158; V. 1943, 156—158.

p. 153 TRIPTIC BANAL

Apare în *Convorbiri critice* III, nr. 12, 25 decembrie 1909, p. 766—769. Prima parte, fără motto-ul din Tristan Corbière este reprodusă în *Insula* I, 1, 18 martie 1912, p. 5, sub titlul *Romanţă pentru după-amiază* şi în suplimentul literar al ziarului *România nouă*, II, nr. 10, 3 aprilie 1921, p. 1, cu o ilustraţie adecvată.

În acelaşi număr din *România nouă*, Ion Barbu publică poemul *Driada*.

Textul din *Convorbiri critice* e diferit de cel din *Insula* şi *România nouă;* modificările produse în *Insula* se transcriu în volume: Dvm. 1913, 71—74; Dvm. 1924, 67—72; B.P.T. 97—100; V. 1939, 159—162; V. 1943, 159—162.

Variante:

În *Convorbiri critice* lipsesc versurile 15 şi 17 iar versul 16 apare modificat:

Ca stropii de ploaie ce cîntă, cînd cad.

Răsună ca stropii de ploaie ce cad. (Dvm. 1913, Dvm. 1924, B.P.T. V. 1939, V. 1943).

Partea a III-a prezintă neesenţiale retuşări stilistice:

v. 30 Şi-aşteptarea îi *aţiţa* (C.cr.)

Şi-aşteptarea *îi excită* (Dvm. 1913, Dvm. 1924, B.P.T., V. 1939, V. 1943).

STROFE PENTRU ELEMENTELE NATURII
(1930)

Ciclul dedicat „lui Ion I. Pillat", este cuprins în volumul *Strofe pentru toată lumea*, „Cultura Naţională", 1930, reluat în B.P.T., V. 1939, V. 1943.

p. 159 STROFE PENTRU LUMINĂ

Apare în *Cugetul românesc* I, nr. 1, februarie 1922, p. 40, aranjată în versuri, nu în proză ritmată. Fără modificări esenţiale, textul se transcrie în ediţii: Stl., 11—12, B.P.T., 101; V. 1939, 165, V. 1943, 165.

p. 160 STROFE PENTRU FOC

Stl., 13—14, şi apoi în ediţiile definitive: V. 1939, 166, V. 1943, 166.

p. 161 STROFE PENTRU VÎNT

Apare în *Rampa*, nr. 379, 1 ianuarie 1919, p. 4, aranjată în versuri. În Stl., 15—16, B.P.T. 103, V. 1939, 167, V. 1943, 167, textul se transcrie fără schimbări, în proză.

p. 162 STROFE PENTRU PLOAIE

Apare în *Rampa*, nr. 375, din 25 decembrie 1918, p. 375, aranjată în versuri; în volume Stl., 17—18, B.P.T., 105, V. 1939, 168, V. 1943, 168, se dispune în proză ritmată.

p. 163 STROFE PENTRU ZĂPADĂ

Apare în *Viața românească* XII, nr. 1, martie 1920, p. 50, sub formă de versuri. Volume Stl., 19–20, B.P.T., 106, V. 1939, 169, V. 1943, 169.

p. 164 STROFE PENTRU ÎNTUNEREC

Apare în Stl., 21–22; B.P.T., 107, V. 1939, 170, V. 1943, 170.

STROFE PENTRU CELE PATRU ANOTIMPURI (1930)

Acest ciclu apare în volumul *Strofe pentru toată lumea* din 1930. Reluat în B.P.T., V. 1939, V. 1943.

p. 167 PRIMĂVARĂ INUTILĂ

Apare pentru prima dată în *Convorbiri literare* LVI, nr. 1–2, ianuarie-februarie 1924, p. 91–92; apoi în *Propilee literare* III, nr. 2–3, 1–15 aprilie 1928, p. 29 și în *Vremea* XIV, nr. 647, 10 mai 1942, p. 9 (într-o pagină de antologie a primăverii, alături de Tudor Arghezi, Ion Barbu, Ion Pillat, Lucian Blaga, Al. Philippide, Camil Petrescu ș. a.).

Textul din *Convorbiri literare* și *Propilee lierare* se transcrie neschimbat în Stl., 25–26, B.P.T. 108–109, adăugîndu-se dedicația „lui Adrian Maniu".

Adrian Maniu era un admirator al lui Ion Minulescu. O dovedește articolul scris cam în perioada apariției volumului *Strofe pentru toată lumea*, cînd autorului *Romanțelor pentru mai tîrziu* i se refuzase premiul Academiei: „Academia a găsit insuficiente lucrările prezentate anul acesta spre premiere, deși după umila noastră părere erau cîteva cărți bune, iar între ele, toată opera poetului Ion Minulescu [...] Opera lui Minulescu nu e la prima luptă, iar victoriile ei sînt largi și adînci. Minulescu a rămas și poetul celor tineri, și poetul de căpătîi al intelectualilor [...] Nepremierea e un fericit prilej să recitim poeziile lui Minulescu în care versul a rămas proaspăt prin arșița anilor!" (apud Claudia Millian — *op. cit.*, p. 187–189).

p. 169 VARA ÎN CAPITALĂ

Apare în *Adevărul literar și artistic*, V, nr. 189, 20 iulie 1924, p. 1, fără dedicație. Dedicația „lui Camil Resu" apare în volume: Stl., 27–28, B.P.T., 110, V. 1939, 175–176, V. 1943, 175–176.

p. 171 CU TOAMNA ÎN ODAIE

Apare în *Gîndirea* III, nr. 8—10, 20 ianuarie 1924, p. 187, sub titlul *Vizita nocturnă*, fără dedicaţie. În *Almanahul Vremea* din 1942, p. 51 e reprodusă cu titlul *Noiembrie*. În vol. *Spovedanii* apare cu titlul *Vizită nocturnă*. În volumele: Stl., 29—30, BPT, 112, e dedicată „lui Iser", în V. 1939, 177—178 „lui Dion Mardan" dedicaţie ce se menţine şi în V. 1943, 177—178.

Cu Toamna în odaie e una din piesele „picante" pe care şi le juca cu pasiune, îşi aminteşte Eugeniu Speranţia (*op. cit.*, p. 64): „Făcea grăbit cîţiva paşi pînă în fundul scenei, deschidea uşa, se retrăgea politicos, puţin mai la o parte, ca şi cum i-ar fi făcut loc toamnei să intre şi o invita: « Donnez-vous la peine d'entrer Madame »."

Variante:

v. 27 O să moară *fără grai* (*Gîndirea*)
O să moară... *vai* (Stl., BPT, V. 1939, V. 1943)

Discografiată în 1928, este păstrată în „Le musée de la parole" din Paris; o copie se află în „Fonoteca de aur" a Radioteleviziunii române. (Comunicare : Ion Stoica şi Iulius Ţundrea.)

p. 173 DE VORBĂ CU IARNA

Apare în *Gîndirea* III, nr. 11, 5 februarie 1924, p. 257, fără dedicaţie şi cu o frîngere a versurilor în cîteva locuri.

În primele volume Stl., 30—31, BPT, 114 e dedicată „lui Octavian Goga" în ediţiile definitive (V. 1939 — 179—180 şi V. 1943, 179—180) „lui Ion U. Soricu". Este cunoscută versiunea franceză semnată de Olga Cruşevan -Florescu *(Causant avec l'hiver)* din ziarul *Le moment* (26 martie 1938).

STROFE PENTRU FAPTELE DIVERSE (1930)

Acest ciclu apare în volumul *Strofe pentru toată lumea*, „Cultura Naţională", 1930, reluat în : B.P.T., *Versuri*, 1939 şi *Versuri*, 1943.

p. 177 ULTIMA ORĂ

Stl, 35—36; B.P.T., 116—117; V. 1939, 183—184; V. 1943, 183—184. În toate volumele este dedicată „lui Horia Furtună" (1888—1952).

p. 179 MOARTEA PASAGERULUI

Apare în *Gîndirea* V, nr. 2, 1925, p. 30, cu titlul *Moartea unui pasager* fără dedicaţie. În volumele: Stl., 37—88; BPT, 118; V. 1939, 185—187; V. 1943, 185—187, apare cu dedicaţia „lui Perpessicius". D. Panaitescu-Perpessicius a cultivat poezia lui Minulescu, alegîndu-l chiar „autor preferat" la bacalaureat.

Tradusă în italiană de Marcello Camilucci *(La morte del passeggèro)* în *Letteratura*, II, 3, 1938, p. 143.

p. 180 PASTEL PROFAN

Dedicată „lui Damian Stănoiu", apare direct în Stl., 39—40, reprodusă în V. 1939, 186—187; V. 1943, 186—187.

p. 182 AMIAZĂ RURALĂ

Apare în *Contimporanul* III, nr. 48, octombrie 1925, p. 2 cu titlul *Idilă;* e reprodusă sub titlul *Rustică* în *Revista scriitoarelor şi scriitorilor*

români, 5 mai 1929, p. 69 şi în *Vitrina literară* I, nr. 4, 11 noiembrie 1929. Cu titlul *Pastel democrat* e reprodusă identic în *Almanahul ziarelor „Adevărul"* şi *„Dimineaţa"*, 1930, p. 55; în volume: Stl., 41–42, V. 1939, 188; V. 1943, 188. Dedicaţia „lui I. Al. Valjean", apare numai în volume. I. Al. (Vasilescu) Valjean, autor de teatru, printre altele al comediei *Nodul Gordian*, era un prieten de cafenea al poetului.

p. 183 SEARĂ RURALĂ

Apare dedicată „lui Nichifor Crainic", în *Universul literar* XLI, nr. 52, 27 decembrie 1925, p. 4; Stl., 43–44, BPT, 119, V. 1939, 189–190; V. 1943, 189–190.

Variante:

În *Universul literar* în locul versurilor 7–12:

La noi
Biserica şi casele din sat.

v. 26–27 *Şi atîta tot ce poţi vedea*
La noi în sat...

În *Universul literar* lipsesc versurile 29–31, iar ultimul vers e diferit: *„Şi-a plecat"* faţă de *„Şi-a scăpătat"* cum apare în volume.

p. 185 PLOAIE URBANĂ

Apare în *Universul literar* XLI nr. 10, 7 martie 1926, p. 3; reprodusă în volume: Stl., 45–46, V. 1939, 191–192, V. 1943, 191–193. În Ul. apare cu dedicaţia „lui Zenovie Pîclişeanu"; în toate volumele apare dedicaţia „lui Corneliu Moldovanu"

p. 187 ACUARELĂ

Apare în *Viaţa Românească*, XII, nr. 6, august 1920, p. 379 şi e reprodusă fără modificări în *Flacăra* din 8 septembrie 1922, p. 570 cu adăugarea dedicaţiei „Claudiei Millian"; în volume: Stl., 47–48, V. 1939, 193–194; V. 1943, 193–194.

E una din cele mai frecvente poeme din repertoriul lui Ion Minulescu, recitîndu-o la şezătorile literare ale vremii. Tudor Vianu îl evoca pe poet recitînd-o cu dexteritatea unui actor (v. *Postfaţa* volumului Ion Minulescu — *Versuri*, 1957).

Poezia e scrisă la Huşi, în timpul refugiului din 1916–1917, cînd familia poetului era găzduită în casa a doi bătrîni Donici (frate şi soră) care i-au sugerat imaginea bătrînilor din această acuarelă (v. Claudia Millian — *op. cit.*).

În nr. 4/1943 al revistei *Meridiane di Roma*, Lia Luchini o traduce în italiană iar în *Anthologie de la poésie roumaine* Claude Sernet semnează traducerea în franceză.

p. 189 MARINĂ ESTIVALĂ

Apare în *Propilee literare*, III, nr. 8, 1 iulie 1928, p. 18; Stl. 49–50, B.P.T. 121–122, N.s.p. 100–105, V. 1939, 195–196, V. 1943, 195–196.

p. 191 PASTEL BANAL

Apare în *Flacăra* (Fl.) VII, nr. 36, 8 septembrie 1922, p. 570, Stl., 51–52, B.P.T. 123, N.s.p., 98–99, V. 1939, 197–198, V. 1943, 197–198.

În Fl. apare fără dedicaţie. În Stl., apare dedicaţia „lui Nicu Dărăscu", în B.P.T. „pictorului Dărăscu" iar în N.s.p. „pictorului Nicu Dărăscu" aşa cum se va păstra şi în ediţiile definitive. Cu pictorul Dărăscu era prieten apropiat şi aveau aceleaşi manii vestimentare.

Coroborînd notaţiile memoriale ale contemporanilor cu portretele pictorilor şi fotografiile de familie, putem vorbi de un rafinament vestimentar la Minulescu, rafinament francez, cu catalizări englezeşti. Şi pictorul Dărăscu avea ceva din maniile vestimentare minulesciene: pălării cu boruri largi, ciorapi scoţieni de lînă fină, pantofi cu talpă groasă de crep. Zambaccian îşi aminteşte ţinuta lui Dărăscu: „Dărăscu îşi cumpăra haine şi lenjerie de la cele mai mari magazine, cu tradiţie seculară ale Londrei, purta pălăriile celebrului « Luck», firmă engleză datînd din secolele trecute, a cărei clădire şi vitrine păstrează aspectul epocii; parcă ar fi o vitrină de muzeu [...]. Slăbiciunile lui Minulescu nu se opreau la simpla admiraţie a croielii sau a culorilor ci mergeau pînă acolo că-i oferea preţuri duble ca să aibă şi el măcar o pereche de ciorapi « ecosezi» sau cel puţin o batistă din prăvălia lorzilor, dar Dărăscu asculta flegmatic şi drept răspuns îi trimitea cîteva rotogoale de fum, din trabucul parfumat al pipei sale." (Zambaccian, *op. cit.*, p. 49.)

v. 13—21 Hamalii de pe chei privesc
La mateloţii de pe bord
Şi-n fumul pipelor citesc

Trei fraze frînte fiecare
De-acelaşi semn de întrebare:
Spre care sud?...
Spre care mare?...
În care fund opac de mare... (Fl.)

p. 193 ELEGIA DOMESTICĂ

Apare în *Gîndirea* II, nr. 8, 20 noiembrie 1922; Vol. Stl., 55—56 (în ciclul intitulat „Strofe pentru el şi pentru ele" la care a renunţat în ediţiile definitive") B.P.T., 124—125, V. 1939, 199—200, V. 1943, 199—200, S.

În *Gîndirea* apare fără dedicaţia „Mioriţei" aceasta figurînd în toate volumele, în afara culegerii *Spovedanii.*

Pentru că varianta din ediţia definitivă este atît de diferită transcriem în întregime textul din *Gîndirea:*

Tu care-mi intri-n casă cu noaptea
Şi cu cîntul
Viorilor solemne ce-şi frîng nervoase-arcuşul
Sub cerul mat de toamnă
Sub care-ţi plimbi culcuşul
Ce nu ţi-l dete încă
Nici patul,
Nici pămîntul
În casa mea fii bine venită...

Iată-mi casa!

Întoarce doar butonul electric din perete
Şi-mprieteneşte-ţi ochii cu *hall*-ul
Cu terasa
Cu albele surîsuri din negrele portrete,
Cu treptele ce urcă sub rustice covoare
Spre salonaşul galben
Şi-odaia de culcare,
Cu Mylord ce te latră nedumerit din uşe...
Şi cu Fatma ce doarme pe vatra cu cenuşe...
Opreşte-ţi apoi ochii pe frunzele de laur
În care se-ncadrează (însufleţind decorul)
Patronii mei:

La dreapta — Ion Botezătorul
Şi lîngă el la stînga — Ion Gură de Aur.
Iar pe comoda veche priveşte-l cum stă gata
Să-şi părăsească parcă, de bucurie, rama,
Un domn cu ochi albaştri şi bucle negre
Tata!...

În volumul *Spovedanii* (colecţia „Manuscriptum") versurile 9—10 şi 14—15 diferă atît faţă de textul iniţial cît şi faţă de cel definitiv:

Cu albele surîsuri din negrele portrete
Ce-mi descifrează viaţa, familia şi rasa
şi
Cu cîinele ce-ţi linge mantaua de-astrahan
Şi cu pisica neagră, ce toarce pe divan.

În rest textul e identic. De menţionat aranjarea numelui celor trei sfinţi Ion, sub formă de triunghi în vol. Stl., şi în ediţiile definitive.

p. 195 VESPERALĂ

Apare în *Gîndirea* (G.) VII, nr. 7—8, iulie-august 1927, p. 142, reprodusă în *Rampa*, XIII, nr. 3279, din 25 decembrie 1928, p. 1, cu titlul *Vesperală de Crăciun*; în volume: Stl., 57—58, B.P.T., 126—127, V. 1939, 201, V. 1943, 201. Dedicaţia „lui Gala Galaction" apare numai în volume.

Variante:
v. 5 Şi ochii *negri-verzi* (G.)
Şi ochii *negri-galbeni* (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

p. 196 RÎNDURI PENTRU SULAMITA

Apare în *Flacăra* VII, nr. 27, din 7 iulie 1922, p. 424; în volume Stl., 59—60, B.P.T., 128—129; V. 1939, 202—203; V. 1943, 202—203.

Dedicaţia „lui Benjamin Fundoianu" apare numai în volume. Pe Fundoianu, Minulescu îl descoperă la Iaşi, în refugiul din timpul primului război mondial; tînărul de 17 ani avea să găsească în casa lui Minulescu primele ecouri ale unui climat literar francez. Prima sa carte de versuri, *Privelişti* — 1930, e închinată în mare măsură lui Ion Minulescu; înainte de

prefaţa, atît de insolit intitulată, *Cîteva cuvinte pădureţe*, dedicată lui Claude Sernet, ne întîlnim cu o declaraţie patetică:

„lui Ion Minulescu
primul clopotar al revoltei lirice româneşti,
poetul evaziunii din *Romanţe pentru mai tîrziu*
poetul bucuriei de a fi din *De vorbă cu mine însumi*.
Această carte îi este dedicată virtual încă din anul de graţie 1917.

În intenţia mea de atunci, dedicaţia aceasta trebuia să supravieţuiască timpului fixat de Parce pentru apariţia problematică a cărţii, oricare ar fi fost în aceşti ani viitori adversitatea, ruperile, zăpezile, care ar fi putut să ne aburească prietenia.

După doisprezece ani iată că această primă asigurare asupra nestatorniciei Evenimentului, se dovedeşte inutilă. Aceiaşi au rămas în prietenie; aceiaşi în admiraţie. Bucuria de a fi fost preţuit de ceea ce preţuiau mai mult, cea dintîia, rămîie deci în cazul acestui volum şi servească de mărturie respectuoasă,

B. Fundoianu"

În *Flacăra* lipseşte versul 11, dar apar în plus două versuri:
după v. 8 — *Şi poporul*
după v. 9 — *Şi lumina.*

p. 198 ROMANŢA EI

Apare, sub titlul *Romanţa femeii* în *Flacăra* (Fl.) VII, nr. 20, din 13 mai 1922, p. 312; în volume sub titlul *Romanţa ei*, Stl., 61—62, B.P.T. 130, V. 1939, 204—205; V. 1943, 204—205.

În Fl. nu apare motto-ul din Jules Laforgue.

Variante:

v. 4 Simbolul unui rendez-vous *sentimental* (Fl.)
Simbolul unui rendez-vous *banal* (Stl., B.P.T, V. 1939, V. 1943)

v. 9 *Ce*-mi pasă!... (Fl.)
Nu-mi pasă (Volume)

De la versul al 9-lea pînă la sfîrşit textul e foarte diferit în Fl.:

Cînd casa mea e casa tuturora
Iar pentru cel ce vrea să-mi intre-n casă
Eu sunt o navă ce-şi îndreaptă prora
Spre madreporul magic de mărgean
Al masculinului ocean...

Învesmîntată-n alb ca o fecioară
(Cum vrei să fiu naivă sau meschină?)
Eu te primesc cu graţii de Regină,
Printr-un solemn preludiu de ghitară
Şi te petrec la fel, protocolară,
Printr-un savant final de mandolină.

p. 199 CÎNTEC MEDIOCRU

Apare în *Flacăra* VII, nr. 41, din 13 octombrie 1922, p. 647; reprodusă în *Salonul literar* din Arad, I, nr. 7, noiembrie 1925, p. 58, cu titlul *Toamnă*, dedicată „lui Al. T. Stamatiad", directorul *Salonului*. Stl., 63, B.P.T., 131, V. 1939, 206, V. 1943, 206.

p. 200 NIHIL

Apare în *Viaţa românească*, nr. 11—12 decembrie 1925, p. 322—323. Fără modificări cu dedicaţia „lui Scarlat Froda" se tipăreşte în volumele Stl., 64, B.P.T. 132; V. 1939, 207—208; V. 1943, 207—208.

p. 202 ÎMPĂCARE POSTUMĂ

Apare în *Flacăra* VII, nr. 32, din 11 august 1922, p. 510; reprodusă în *Propilee literare* (Pl.) II nr. 2 din 1 aprilie 1927, p. 7; în volume: Stl., 66—67, B.P.T. 133; V. 1939, 209—210; V. 1943, 209—210.

În Pl. apare un motto „Ha Diis placuit" care nu se mai menţine în nici un volum. Fără nici o dedicaţie în periodice şi în volume: se adaugă în V. 1943 dedicaţia „Olguţei Cruşevan".

Olga Cruşevan-Florescu traduce în franceză cîteva din poeziile lui Minulescu, intuindu-i specificul. Printre manuscrisele poetului întîlnim poezia *Primăvară nouă* de Olga Cruşevan, dedicată lui Minulescu. E un text foarte minulescian pe care-l corectează şi-l completează chiar Minulescu:

La primul vînt de primăvară
Eu mă cutremur de dorinţi
Ca-n vechile răpiri de minţi
Cînd hoinăream din ţară-n ţară...

Poezia este tradusă de Franyó Zoltán în limba germană *(Posthume Begegnung)* în *Rumänische Dichter*, Timişoara, 1932.

p. 204 ECHINOX DE TOAMNĂ

Apare în *Rampa*, nr. 2152 din 25 decembrie 1924, p. 1; reprodusă în *Salonul literar* — Arad I, nr. 3, din 25 mai 1925, p. 26, şi în *Adevărul*, Bucureşti L, nr. 16156 din 24 septembrie 1936, p. 1; în volume Stl., 68—69; B.P.T. 135; V. 1939, 211—212; V. 1943, 211—212. Textul apare fără modificări în periodice şi volume.

p. 206 PLASTICĂ MEDIEVALĂ

Apare direct în Stl., 70—71; reprodusă identic în B.P.T., 136; V. 1939, 123—214 şi V. 1943, 213—214.

p. 208 PIANISSIMO

Apare în *Cugetul românesc* (C.R.) III, nr. 1, martie 1924, p. 5, în volume: Stl., 72—73; B.P.T, 137; V. 1939, 215—216; V. 1943, 215—216. În C. R. apare fără dedicaţie, de-abia în volume se adaugă dedicaţia „lui Anton Bibescu". Anton Bibescu avea un conac şi o vie la Corcova în judeţul Mehedinţi. Aici se organizau de multe ori agape literare, la care face aluzie şi Tudor Arghezi în tablete, şi aici a stat cîtva timp şi Mihail Sebastian. În textul iniţial Minulescu vorbeşte şi de localitatea Strehaia, circumscriind şi mai exact punctul geografic al agapelor.

Variante

V. 21 *Nefiinţa unei doze de morfină* (C. R.)
Agonia unei dîre de lumină (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943)

V. 23 *Şi pe vechile velinţe / de Strehaia şi Corcova* (C. R.)
Şi sub braţele troiţei olteneşti de la Corcova (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943)

2 p 01. ROMANŢĂ FĂRĂ ECOU

Apare în *Universul literar* XLIV, nr. 8, din 19 februarie 1928, p. 120 şi se retipăreşte identic în toate ediţiile Stl., 74—75: B.P.T., 138; V. 1939, 217—218; V. 1943, 217—218, cu dedicaţia „lui Theodor Solacolu".

Era una din piesele repertoriului minulescian la şezători.

Poezia a fost tradusă în limba franceză de Olga Cruşevan-Florescu *(Romance sans echo)*.

STROFE PENTRU MINE SINGUR
(1930)

Acest ciclu se tipăreşte în Stl. (1930) şi în ediţiile definitive, V. 1939, V. 1943, fragmentar în B.P.T.

p. 215 ANDANTE RELIGIOSO

Apare în *Gîndirea* II, nr. 16—17, 1922, p. 232; se transcrie în volume: Stl., 79—80; B.P.T., 139; V. 1939, 221; V. 1943, 221 şi *Spovedanii*, 1.

În *Gîndirea* este datată „Mogoşoaia 1922", datare ce nu mai apare în volume, în afară de *Spovedanii* unde întîlnim „Mogoşoaia 1923".

În volume va apare dedicaţia „domniţei Martha". „Domniţa Martha" este scriitoarea Martha Bibescu. Aluziile din poem se fac la Palatul Brîncovenesc de la Mogoşoaia.

p. 216 REGĂSIRE POSTUMĂ

Apare în *Gîndirea* III, nr. 13, din 20 martie 1924, p. 314; este repro dusă în volume: Stl., 81—82; B.P.T. 140; V. 1939, 222—223; V. 1943, 222—223. În volume se adaugă dedicaţia „lui Liviu Rebreanu".

p. 218 PE HARTA EUROPEI

Apare în *Gîndirea* VIII, nr. 3, martie 1928, p. 117. Este retipărită în *Vremea* nr. 746 — 23 aprilie 1944; în volume: Stl., 83—84 ; B.P.T., 142; V. 1939, 224; V. 1943, 224. Dedicaţia „lui Aristide Blank" apare în volume.

p. 219 SPOVEDANIE

Apare în *Adevărul literar și artistic* V, nr. 193, din 17 august 1924, p. 5 și în *Propilee literare* I, nr. 2, 1926, p. 13; este reprodusă în volume: Stl., 85—86; B.P.T., 143; V. 1939, 225, V. 1943, 225, *Spovedanii.*

În *S.* apare cu titlul modificat *Prima spovedanie.* În volume față de periodice se produce o altă aranjare prozodică și se adaugă dedicația „lui Paul Zarifopol".

p. 221 SOLILOCUL NEBUNULUI

Apare în *Letopiseți* I, nr. 8, din 1 martie 1919, p. 1, cu titlul *Solilocul plictisului,* avînd numai 5 strofe, reprodusă în *România nouă* — supliment literar, II, nr. 5, 27 februarie 1921, p. 1, cu o ilustrație adecvată (avînd 7 strofe).

În volume: Stl., 89—90; B.P.T., 76—77, V. 1939, 226—227, V. 1943, 226—227; se adaugă încă o strofă (a VIII-a) și dedicația „lui Tudor Arghezi".

Claudia Millian descifrează (*op. cit.*, p. 63—64) în poemul dedicat lui Arghezi, mai ales în final, un gînd sau un omagiu adus și lui Lautréamont, prin faptul că în ultimul vers se vorbește de Rio de la Plata, unde poetul francez a copilărit.

p. 223 SCRISOARE

Apare în *Ideea europeană*, VI, nr. 147, 15—22 iunie 1924, p. 3, cu titlul *Spovedanie,* dedicată „lui Marin Simionescu-Rîmniceanu"; reprodusă cu același titlu, fără dedicație în *Almanahul ziarelor „Adevărul" și „Dimineața"*, 1930. În 1927 poezia este reprodusă cu titlul *A doua spovedanie* în vol. *Spovedanii,* p. 13—14. În 1930 apare în Stl., p. 87—88, cu dedicația din periodice; în ediția definitivă din 1939 (p. 228—229) este dedicată „lui Alex. Mavrodi", dedicație ce se menține și-n V. 1943, 828—829.

p. 226 PARTENZA

Apare în *Flacăra* (F) III, nr. 9, din 14 decembrie 1913, p. 74, datată „1913", cu dedicația „lui Alex. Macedonski"; în *România nouă* (Rn), supliment literar, nr. 12, din 23 mai 1920 p. 1 se retipărește fără dedicație

iar în volume Stl., 91—92; B.P.T., 144—145; V. 1939, 230—231, V. 1943, 230—231 e dedicată „lui Constantin Brâncuși"; este reprodusă fără dedicație în vol. *Spovedanii,* 23.

Fără dedicație și fără titlu, poezia este reprodusă în volumul *Măști de bronz și lampioane de porțelan* (1922, p. 34—35), cu mențiunea „10 spre 11 decembrie, noaptea".

Pe Constantin Brâncuși, Minulescu l-a cunoscut îndeaproape și l-a elogiat printr-un foarte original articol, publicat în *Integral* I, nr. 2, 1 aprilie 1925, p. 8—9. Articolul are stil de poem: „Se spune că în ziua a șasea Dumnezeu și-a desăvîrșit creația făcîndu-l pe om după chipul și asemănarea lui și că în ziua a șaptea s-a odihnit. Probabil că Dumnezeu, în cele șase zile de lucru, obosise așa de mult că de-atunci și pînă azi n-a mai făcut nimic și continuă să se odihnească. Dar iată că, după cîteva mii de ani, un om cu numele de Constantin Brâncuși și cu chipul aidoma cu al marelui creator — un țăran din județul Gorj — se hotărî să îndrepte rînduiala creației divine pe care maeștrii atîtor vremuri de înflorire artistică i-o copiaseră cu atîta îndemînare încît o stricaseră cu desăvîrșire..."

Variante:

7 *Fantasticei drame* cînd ochii închiși (F, S)
Haotic al clipei cînd *cu*-ochii închiși (Rn, Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

15—16 Mă cheamă *secretul / Mulatrelor blînde* cu ochii topiți (F, S)
Mă cheamă *portretul / Femeii-absente,* cu ochii topiți (Rn, Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

18 *M-atrag Orientul* ocult și magnetul (F)
Mă vrea Orientul ocult și magnetul (Rn, S.)
Mă cheamă parfumul ocult și magnetul (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

STROFE PENTRU CEL-DE-SUS
(1930)

Ciclul este tipărit în vol. *Strofe pentru toată lumea*, „Cultura Națională" 1930, dedicat lui I. G. Duca, om politic liberal și coleg cu cîțiva scriitori, printre care Arghezi, Cocea, Galaction.

p. 229 RUGĂ PENTRU DUMINICA FLORIILOR

Apare în *Universul literar* (Ul) XLIII, nr. 17, din 24 aprilie 1927, p. 258, sub titlul *Rugă de Paști* datată „1927". Textul avînd titlul schimbat *Rugă pentru Duminica Floriilor* este reprodus în Stl. 95—96; B.P.T., 146, V. 1939, 235, V. 1943, 235.

v. 14—20 (Deci cum vedeam că-i bine)

Azi însă,
Șterge-mi chipul de pe icoana ta
Și fă să nu mai seamăn deloc de-acum cu tine. (Ul.)

p. 230 RUGĂ PENTRU ZIUA SCHIMBĂRII LA FAȚĂ

A apărut în *Gîndirea* VII, nr. 9, septembrie 1927, p. 195, sub titlul *Rugă*. În afara unor mici schimbări de reașezare prozodică este reprodusă în Stl., 97—98; V. 1939, 236, V. 1943, 236.

p. 232 RUGĂ PENTRU ZIUA MEA ONOMASTICĂ

Apare în *Gîndirea* VII, nr. 3, martie 1927, p. 90, sub titlul *Spovedanie*; reprodusă în *Universul literar*, XLIII, nr. 15, din 10 aprilie 1927, p. 239, cu același titlu; retipărită în Stl., 99—100, B.P.T., 147, V. 1939. 237, V. 1943, 237, cu titlul definitiv.

În *Gîndirea* lipsește versul 10.

p. 234 RUGĂ PENTRU IERTAREA PĂCATELOR

Apare în *Gîndirea* VII, nr. 12, decembrie 1927, p. 336, cu titlul *Spovedanie*.

În *Universul literar* XLIII, nr. 15, din 10 aprilie 1928, p. 239 la *Cronică* este reprodusă cu un comentariu elogios: „*Minulescu* rarissim [...] Peregrinul mărilor, rapsodul galerelor și al urbanismului pitoresc, se apropie acum, mai mult ca oricînd și convorbește cu sine însuși."

Este reprodusă în volume: Stl., 101—102; V. 1939, 239, V. 1943, 239.

p. 235 RUGĂ PENTRU MÎNTUIREA COPIILOR DIN FLORI

Apare în *Gîndirea* VIII, nr. 8—9, august-septembrie 1928, p. 343, sub titlul *Bocet scurt*. Reprodusă în volume. Stl., 103—104; V. 1939, 240—241; V. 1943, 240—241.

p. 237 RUGĂ PENTRU ULTIMA RUGĂ

Apare în *Revista Fundațiilor regale* IV, nr. 5, 1 mai 1937, p. 243 sub titlul *Ultima rugă;* reprodusă în ziarul *Curentul* IX, nr. 2943, din 12 aprilie 1936, p. 9 cu titlul *Rugă la Paști*. Textul reprodus în volume nu suferă modificări: Stl., 105; V. 1939, 242—243, V. 1943, 242—243.

NU SUNT CE PAR A FI...
(1936)

București, „Fundația pentru literatură și artă", 1936, 118 pag. Reluat în V. 1939 și în V. 1943.

p. 241 ÎN LOC DE PREFAȚĂ

Apare în *Gîndirea* XI, nr. 1, ianuarie 1931, p. 25, cu titlul *Prefață la un volum fără titlu*, fără dedicație. În N.s.p., 5–6; V. 1939, 247; V. 1943, 247, se adaugă dedicația „Mie".

Variante:

v. 1–3 *N-am fost / Nu sunt* / Și nu voi fi / *Nici azi* /
Nici mîine după moarte (G)

N-am fost nici ieri, / Nu sunt nici azi /
Și nu voi fi,
(N.s.p., V. 1939, V. 1943).

v. 39 *Ca să-nțelegi* ce daltă de oțel (G)
Pînă se va-nțelege ce daltă de oțel (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

p. 243 POVESTEA MEA ȘI-A LOR

Apare în *Familia* V (seria III), nr. 7, iulie-august 1938, p. 38; nu apare în N.s.p.; reprodusă cu mici schimbări în V. 1939, 249 și V. 1943, 249; în ultima ediție definitivă se adaugă și dedicația „lui Mihail Cruceanu", poet simbolist din cercul *Vieții noi* și membru al *Grupului nostru*.

Variante:

v. 7–8 Dovadă eu — care-am fost ucis (F)
Dovadă eu — / *Eu*, care-am fost ucis (V. 1939, V. 1943)

v. 22 Trăiesc *ascunși* (F)
Trăiesc *din semne de-ntrebare* (V. 1939, V. 1943)

v. 23 *Rămîn aceiași anonimi* nenmormîntați (N.s.p.)
Și putrezesc neînmormîntați (F, V. 1939, V. 1943).

p. 244 RÎNDURI PENTRU CARTE

Apare în *Revista Fundațiilor regale*, III, nr. 2, februarie 1936, p. 301–302, cu dedicația „lui Ion Marin Sadoveanu". Textul se reproduce fără schimbări în N.s.p., 7–8; V. 1939, 250–251; V. 1943, 250–251.

p. 246. OLANDEZUL ZBURĂTOR

Apare în ziarul *Dimineața*, XXIX, nr. 9697, din 25 decembrie 1933, p. 3; N.s.p., 9–10; V. 1939, 252–253; V. 1943, 252–253.

În *Dimineața* textul nu are dedicație. Începînd cu N.s.p. se adaugă dedicația „comandorului Eugen Tăutu".

p. 248. RÎNDURI PENTRU ÎNTREGIREA MEA

Apare în *Viața românească*, XXIII, nr. 7–8, iulie-august 1931, p. 60–61, fără dedicație, sub titlul *Întregire*. N.s.p., 11–12; V. 1939, 254–255; V. 1943, 245–255. În volume apare cu titlul *Rînduri pentru întregirea mea* și este dedicată „lui Al. Rosetti".

p. 250. SPOVEDANIE

Apare în *Comedia ilustrată* (Ci) nr. 3, din 24 decembrie 1927, p. 2 și în *Cuvîntul liber* (Cl) nr. 46, din 22 septembrie 1934, p. 3; N.s.p., 13–14; V. 1939, 256–257; V. 1943, 256–257.

Dedicația „lui Istrate Micescu" care apare în *Cuvîntul liber* se menține în toate volumele.

Cu juristul de mare ținută Istrate Micescu, Minulescu fusese coleg de studii la liceu și apoi la Paris; chiar începutul *Spovedaniei* face trimitere la o epocă juvenilă citînd „rustica și vesela Trivale" a Piteștilor.

Romanța aceasta este în același timp și un voit badinaj foclorizat:

Mă doare Cosînzeana din poveste
Furată și ascunsă de un Zmeu,
Cu care Făt Frumos —
Adică Eu...

Variante:

după v. 4 — *Se fragmentau în taină*
Perechi,
Perechi,
Perechi —
Perechi numai de ochi
Și de urechi,
Și *sub* imboldul unor demonice ispite
Banalele perechi de jucării
Puneau la cale pentru viitor (Ci., Cl., N.s.p.)

Simțind imboldul unor demonice ispite
Puneau la cale pentru viitor (V. 1939, V. 1943)

v. 14 Vestea sosirii *unei* primăveri
Mai bună decît cele din trecut
Deși soseau cu aceleași sferturi de plăceri
Și cu aceleași porții de duble neplăceri (Ci., Cl., N.s.p.)

Vestea sosirea *altei* primăveri
Și cu aceleași porții de duble neplăceri (V. 1939, V. 1943)

v. 41 De-admiratoarele ce mi-au rămas străine
Succesele-arvunite la bufet
De Mecenatul anonim analfabet
Și cupele de aur, închinate (Ci, Cl)

De admiratoarele ce mi-au rămas străine,
Succesele arvunite, în secret
De cîte-un mecenat analfabet
Și cupele de aur, închinate (N.s.p.)

De-admiratoarele ce mi-au rămas străine,
Și cupele de aur, închinate (V. 1939, V. 1943).

p. 252 RÎNDURI PENTRU CREDINȚA MEA

Apare în *Viața românească* (V.R.) XXIV, nr. 3—4, martie-aprilie 1932 p. 215—216 cu titlul *Eu și credința mea*, datată „1923", (probabil 1932, greșeală de tipar); N.s.p., 16—17; V. 1939, 258—259; V. 1943, 258—259.

În volume se adaugă dedicația „lui Eustațiu Măciucescu".

Eustațiu Măciucescu a fost casierul Societății scriitorilor români; „un *bonhomme* cultivat", prieten al poeților, cititor și iubitor de poezie, cum și-l amintește Claudia Millian (*op. cit.*, p. 85)

Variante:

V. 34 *Și nici* credința mea (V. R., N.s.p.)
Nici ea, — credința mea (V. 1939, V. 1943)

p. 254 RÎNDURI PENTRU UN NECREDINCIOS

Apare în *Viața românească* XXIV, nr. 9—12, p. 35—36, septembrie 1932, fără dedicație și sub titlul *Invitație absurdă*. Dedicația „lui Șerban Cioculescu" se adaugă în volume N.s.p., 18—19; V. 1939, 260, V. 1943, 260—261.

Variante:

v. 13 Decît exact trei *palme* de pămînt (V. R.)
Decît exact trei *străchini* de pămînt (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 14 *Pe care flămînzesc nouă nebuni* (V. R.)
Cu hrană pentru nouă guri de căpcăuni (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 17 *Să furi secretul morților poeți* (V. R.)
Secretul măscăricilor poeți (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 24—26 *Plăcerea celor treizeci de arginți*
Să-ți legi la gard năravul de ateu
Și travestit în cel *ce-ai vrea să fii.* (V. R.)
Cum sună-o ploaie de monezi cu zimți
În punga goală — a unui biet ateu...
Și travestit în cel *ce-ai vrut să fii* (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

p. 256 ÎN AȘTEPTARE

Apare în *Viața românească*, XXIII, nr. 6, iunie 1931, p. 281—282, datată „1931". În volume: N.s.p. 20; V. 1939, 262; V. 1943, 262, este reprodusă identic renunțîndu-se la datare.

p. 257 ROMANȚĂ NEGATIVĂ

Apare în *Viața românească*, XXIII, nr. 4, aprilie 1931, p. 28—29, sub titlul *N-a fost nimic*. În volume: N.s.p., 21; V. 1939, 263; V. 1943, 263, s-a schimbat titlul fără să se opereze nici o modificare.

p. 258 ROMANȚĂ MESCHINĂ

Apare în *Vremea* V, nr. 227, din 28 februarie 1932, p. 10; reprodusă fără schimbări în N.s.p., 22; V. 1939, 264, V. 1943, 264.

p. 259 EPILOG SENTIMENTAL

Apare direct în N.s.p., 23—24; V. 1939, 265—266, V. 1943, 265—266. Primele două versuri reproduc textul părții a doua din *Cîntece*, apărute în *Viața nouă* I, 8, 15 mai, 1905 (v. secțiunea *Din periodice*, p. 411).

p. 261 POVESTE SCURTĂ

Apare inițial în *Viața literară* I, nr. 14, din 2 aprilie 1906, cu titlul *Pe cînd iubeam* și în *Familia*, V (seria III), nr. 1—2, ianuarie-februarie 1938, p. 32 cu titlul definitiv. Este reprodusă numai în V. 1939, 267—268 și V. 1943, 267—268, în ultima ediție definitivă cu dedicația „lui Octav Desila".

Textul din *Viața literară* este foarte diferit de cel din *Familia* care este reprodus în ediție definitivă, de unde se suprimă un singur vers după v. 21 — *Și graba sufletului meu rebel*. Reproducem în întregime textul din *Viața literară* :

PE CÎND IUBEAM

Pe cînd iubeam — căci am iubit odată —
I-am zis iubitei care mă-nșela:
— Tu știi să cînți... de ce nu-mi cînți ceva?
Să-mi cînți romanța veche și uitată
De cîntăreții toți din țara ta...

Ea m-a privit cu ochii mari dar reci —
Ochi mai frumoși decît ai unei sfinte
Și mi-a răspuns că nu-și aduce-aminte,
Căci ea cînd uită, uită pentru veci.

A treia zi frumoasa-mi alintată
Mă părăsea ca mai întotdeauna
Și-și lua de martori stelele și luna
Că n-are să mai vină niciodată —
Mărturisire, vai, adevărată —.

De ce-a plecat? De ce-a sfîrșit poema
De sărutări și nopți de nebunii?...
Nici eu nu știu, nici ea, nici tu nu știi —
Tu ce mă-ntrebi de ce-a plecat boema.

Abia tîrziu... Tîrziu în primăvară
Cînd înfloresc castanii prin alei
Și rochile frumoaselor femei
Îți amintesc perdelele sub care
Le-ai cumpărat întîia sărutare,
Abia tîrziu... Era-ntr-o zi spre seară —
Am întîlnit-o iarăși... Căuta
Pe cineva să-i mai aducă-aminte
Romanța veche, fără de cuvinte,
Pe care-alt'dată nimeni n-o cînta
Afar' de noi — de mine și de ea.

p. 263 QUIPROQUO

Apare în *Familia* III (seria III), nr. 7—8, septembrie-octombrie 1936, p. 12. Este reprodusă în V. 1939, 269 și V. 1943, 269.

În arhiva familiei Octav Șuluțiu se află o variantă, pe o foaie ruptă dintr-un carnet, scrisă cu cerneală roșie, datată „Bușteni, 3 august, 1936". În vara acelui an Ion Minulescu se afla la Bușteni la vila scriitorilor, unde a întîlnit, probabil, pe Octav Șuluțiu, căruia i-a dăruit această formă primară a poeziei. Poetul avea obiceiul să facă asemenea daruri prietenilor. Fiind diferită de textul apărut în *Familia* ca și de cel din volume o reproducem:

QUIPROQUO

Eu, nu-ți spun decît că te iubesc,
Dar cît timp te voi iubi, nu știu,
Fiindcă noul meu roman pe care-l scriu
Numai ⟨dracul poate spune⟩ dracu-ți poate spune
cînd ⟨îl voi⟩ am să-l sfîrșesc.

Dar cum sper să mă-ntregesc cu tine
Marea bucurie de-a mă şti iubit
Va lungi romanul meu la infinit
Deşi-ntreg, va fi cetit numai de mine...

Tu nu-mi vei ceti decît o filă —
Prima filă-n care al tău nume
Va produce oarecare vîlvă-n lume
Ca şi cum ar fi o prorocire de Sibyllă.

Iată că ţi-am spus tot ce-am ştiut
Dar tu dacă crezi că ştii mai mult
Spune-mi tu ce ⟨crezi⟩ — ai vrea să ştii şi eu te-ascult
Ca să nu-mi pot sfîrşi romanul cu răspunsu-ţi mut.

Buşteni, 3 august 1936 *

p. 265 SINUCIDEREA LUI DON JUAN

Apare direct în N.s.p. şi e reprodusă în V. 1939, 270—271, V. 1943, 270—271 cu dedicaţia „lui Paul Prodan".

Paul Prodan a fost cîtva timp director al Teatrului Naţional pe cînd Ion Minulescu era director general al artelor.

p. 267 RÎNDURI PENTRU CUVINTELE «NU» ŞI «DA»

Apare în *Viaţa românească* XXIII, nr. 9—10, septembrie-octombrie 1931, p. 325—326, sub titlul *După şapte ani*. Fără modificări dar cu titlul schimbat este reprodusă în N.s.p., 27—28; V. 1939, 272, V. 1943, 272—273. Se cunoaşte versiunea franceză a Olgăi Cruşevan-Florescu *(Lignes pour les mots «oui» et «non»)*, păstrată printre manuscrisele poetului.

p. 269 ÎN CINSTEA CELEI CARE A PLECAT

Apare în *Viaţa românească* XXII, nr. 6, iunie 1930, p. 280—281, datată „1930"; reprodusă în *Gazeta femeii*, nr. 3—4, din 24 ianuarie 1931,

* Text comunicat de Nicolae Florescu.

p. 1, cu titlul *Rînduri în cinstea celei care a plecat*. În volume N.s.p., 29—30; V. 1939, 774—775, V. 1943, 274—275.

p. 271 CÎNTĂREAŢA ANONIMĂ

Apare în *România nouă*, supliment literar, II, nr. 2, 6 februarie 1921, p. 1 sub titlul *Nocturnă*. Este reprodusă în *Citiţi-mă* I, nr. 1, decembrie 1912, p. 18—19; în ambele fără dedicaţie. În *Adevărul literar şi artistic* XI, nr. 625, p. 1, din 27 noiembrie 1932, p. 1 e dedicată „lui Eugeniu Fişher — Galaţi". În N.s.p., 31—32; V. 1939, 276—277, V. 1943, 276—277 e dedicată „pictorului Th. Pallady".

Pentru că textul din periodice este foarte diferit îl reproducem în întregime:

NOCTURNĂ

Cine cîntă la fereastra cu perdelele lăsate
Că nu-i cîntec de femeie
Şi nici cîntec de vioară?...
Cine descifrează-n noapte note vagi
Desperecheate
Dintr-o tristă melopee
Care urcă
Şi coboară
Pe diezi de serpentine
Şi bemoli de mici confetti
Cine?...
Cineva, dar nu ştiu cine,
Îmi aruncă pe fereastră prin perdelele lăsate
Note vagi desperecheate
Dintr-un cîntec trist —
Şi totuşi plin de-atîta bucurie
Ca şi toamna ce-ntîrzie
Pe aleele pătate de rugină
Şi noroi,
Şi pe prima indecenţă a castanilor ce vor
Să-şi păstreze chiar şi goi
Peisajul
Şi parfumul ultimului lor decor.
Cineva, dar cine?
Cine?
Cine cîntă?

Cine rîde?
Cine plînge?
Cine moare?
Ca-ntr-o zi de sărbătoare
În odaie, la fereastra cu perdelele lăsate
Cine-mi numără în noapte
Clipele nenumărate?
Cine-mi luminează calea
Şi m-aduce pînă-aci?
Cine-mi schimbă noaptea-n zi
Cine cîntă?...
Cine-o fi?...
A tăcut,
Un glas ce tace e un suflet ce se duce...
Toamnă,
Noapte
Şi tăcere...
Gergevelile ferestrei mă privesc severe
Mute
Şi sinistre ca o cruce.

p. 273 FAPT DIVERS

Apare în *Cuvîntul liber* (C.l.) nr. 33, din 23 iunie 1934, p. 3, fără dedicaţie. În N.s.p., 33—35; V. 1939, 278—279; V. 1943, 278—279 se adaugă dedicaţia „doctorului C. Bibicescu". Doctorul C. Bibicescu, din Turnu Severin, este fratele folcloristului I. C. Bibicescu şi unul din prietenii poetului.

Variante:

v. 30—35 Fără să regret odaia...
Cu-al lor „cutcurig" — strident refren
Dintr-un *Marş funebru* de Chopin...
„Cutcurigu"... Ding... Dong... Ding...
Sfeşnicile din odaia ei se sting
Iar pe banca verde unde doarme ploaia
Ca un om cuminte,
Cîntă cucuvaia...
Cuib romantic de păcate,
Nici felina voluptate
De-a fi veşnic deşteptat

În acelaşi dublu pat,
De gura femeii care mă iubea
Cu aceleaşi buze roşii de... lalea —
Paralele false de oţel călit
Într-o vîlvătaie de „scurt-circuit..."

Astăzi însă...
Ce păcat!
Ah... Lalelele din glastre — buzele ei s-au uscat,
Iar pe manuscrisul meu neterminat
Nici o buză nu-mi mai lasă urma
Unui « bun de imprimat »...
Şi de astăzi înainte,
Buzele ei veşnic roşii,
Nu le mai sărută-n somn decît cocoşii — (C.l.)

p. 275. ROMANŢĂ RETROSPECTIVĂ

Apare în *Cuvîntul liber*, nr. 22, din 6 aprilie 1935, p. 7, fără dedicaţie În volume: N.s.p., 36—38; V. 1939, 280—281; V. 1943, 280—281, se adaugă dedicaţia „lui Teodorescu-Branişte".

p. 278 ROMANŢA TINEREŢII

Apare în *Viaţa românească* XXV, nr. 5, mai 1933, p. 159—160, datată „mai 1933"; în N.s.p. 39—41; V. 1939, 283—285; V. 1943, 283—285, se adaugă dedicaţia „lui Bibi Băbeanu" şi se renunţă la datare.

Variante:

v. 18 *La fel şi mie* ca şi altora (V. R.)
Nu numai mie, dar şi altora (N.s.p., V. 1939; V. 1943)
v. 21 O cumpărau *aproape* pe nimic (V. R.)
O cumpărau *la fel — mai* pe nimic — (N.s.p., V. 1939; V. 1943)
v. 59 Pe care mi-o dăduse *probabil* numai mie (V. R.)
Pe care mi-o dăduse numai mie (N.s.p., V. 1939, V. 1943).

p. 281 RÎNDURI PENTRU BRIGITTA

Apare în *Cuvîntul liber*, nr. 7, din 22 decembrie 1934, p. 7.; N.s.p., 42—44; V. 1939, 286—287; V. 1943, 286—287.

Variante:

v. 3 Nu ţi-am urat
Nimic din ce-ţi *puteam ura*
Cu-adevărat (C.l.)

v. 40 Nu *vei* mai fi
Decît un bibelou de porţelan,
Iar eu voi fi acelaşi cuc
Din bătrînescul ceas de nuc,
Ce-ţi va cînta de ziua ta:
« Brigitta mea,
Azi, 8 octombrie-i ziua ta... »

Dar tu...
Portret de Don Francesco de Goya...
Şi-n ziua aceea
Ziua ta,
Va fi vai, ziua altora... (C.l.)

p. 283 RÎNDURI PENTRU MI-TZU-KO

Apare facsimilată în *Pagini basarabene* nr. 3, martie 1936, p. 12, cu titlul *Madrigal banal*, reprodusă numai în V. 1939 şi V. 1943, 288—289, cu titlul schimbat.

p. 285 ROMANŢA ULTIMULUI SĂRUT

Apare în *Cuvîntul liber* II (seria III), nr. 16, din 23 februarie 1935, p. 10, datată „1935". Fără datare este reprodusă în N.s.p., 45—46; *V.* 1939, 288—289; V. 1943, 290—291.

p. 287 DE CE-AI PLECAT?

Apare în *Adevărul literar şi artistic* XII, nr. 653, din 11 iunie 1935, p. 1, cu titlul *Goana după Făt-Frumos*. În N.s.p., 47—48; V. 1939, 290—291; V. 1943, 292—293 (titlul *De ce-ai plecat?*) se reproduce cu reducţii şi modificări esenţiale; reproducem textul din *Adevărul literar şi artistic:*

GOANA DUPĂ FĂT-FRUMOS

De ce-ai plecat?
Tu nu ştiai
Că visul tău, n-a fost adevărat?

Şi nu ştiai
Că-n luna mai
Prin munţii cu păduri de brad,
Oricine-ai fi — femeie sau bărbat —
Potecile te duc spre Iad,
Şi nu ca-n restul anului spre Rai!...

De ce-ai plecat
Cu gîndul c-ai putea să te-ntregeşti
Cu Făt-Frumosul din poveşti?...
Tu nu ştiai
Că-n luna mai
Povestea care te-a-ncîntat
S-a terminat
Şi din parfumul verde-al bradului
N-a mai rămas decît otrava Zmeului?...

De ce-ai plecat
Cu vîntu-n părul tău vîlvoi
Cînd nici un glas nu te-a chemat?
Tu nu ştiai
Că-n luna mai
Potecile sunt pline de noroi...

Şi-orcîtă-ncredere-ai avea
În sufletu-ţi curat de fată mare
Şi-n steaua ta
De vagabondă visătoare,
Nu poţi să te-ntregeşti aşa deodată
Decît cu-o faptă vinovată?...
De ce-ai plecat?...
Tu nu ştiai
Că-n luna Mai
E luna primului păcat —
Păcatul, care dintr-o glumă
Te prinde-n laţ şi te sugrumă
Şi-apoi te-aruncă afară-n ploaie —
În lada cu gunoaie!...

Opreşte-te...
Priveşte-n jurul tău —

Şi dacă nu ţi-ai murdărit
Pantofii de noroi,
Fă-ţi cruce —
Fiindcă n-ai păcătuit
Decît în vis...
Şi visul s-a sfîrşit...
Fă-ţi cruce!...
Şi-ntoarce-te-napoi
Întoarce-te cu tot ce este-al tău...
Întoarce-te cît mai curînd
Să nu te-ajungă ceasul rău!...
Şi ca să nu te-ntorci cu ochii uzi,
Grăbeşte-te să nu cumva s-auzi
Cocoşii Iadului cîntînd!...
Întoarce-te...
Şi nu mai încerca
Să pleci cu gîndul ca să te-ntregeşti
Cu Făt-Frumosul din poveşti,
Cînd Feţi-Frumoşi găseşti şi-n lumea ta.

p. 289 PRIMĂVARĂ RURALĂ

Apare în *Adevărul literar şi artistic*, nr. 643, din 3 aprilie 1933, p. 1 şi în *Miniaturi* seria II, nr. 10 din 10 aprilie 1936, p.1, fără dedicaţie. În volume: N.s.p. 49—50; V. 1939, 294—295; V. 1943, 294—295, se adaugă dedicaţia „doctorului V. Voiculescu".

p. 291 ROMANŢA RĂSPUNSULUI MUT

Apare direct în N.s.p., 51—53 şi se reproduce fără modificări în V. 1939, 296—298; V. 1943, 296—298.

p. 294 ISPRAVA TOAMNEI

Apare în *Adevărul literar şi artistic*, nr. 618, din 9 octombrie 1932, p. 1. În volume: N.s.p., 54—59; V. 1939, 299—300; V.1943, 299—300 — se adaugă dedicaţia „lui Mircea Damian" (1899—1947), prozator de un „humor proletar" cum îl caracteriza G. Călinescu; împreună cu Ion Minulescu a condus ziarul *Bucureşti* (1941—1942).

p. 296 DA CAPO AL FINE

Apare în *Flacăra* III, nr. 1, din 19 octombrie 1913, p. 1, sub titlul *În catacombe*, dedicată „lui V. G. Morţun"; reprodusă direct în V. 1939, 301—303 şi V. 1943, 301—303 cu titlul definitiv şi cu dedicaţia „lui N. Davidescu".

Variante:

v. 53 Dispare-n *urma* celor care vin (F)
Dispare-n *calea* celor care vin (V. 1939; V. 1943)

v. 57 *Îndreaptă prova iahtului divin* (F)
Se-ndreaptă şi-azi pe iahtul lor divin (V. 1939; V. 1943)

v. 63 *Şi veşnica răsplată «prea tîrziu»* (F)
Că după moarte nu veţi mai muri (V. 1939; V. 1943)

v. 68 Decît preludiul celui *ce-am să fiu* (F)
Decît preludiul celui *ce voi fi.* (V. 1939; V. 1943)

p. 299 RÎNDURI PENTRU PĂSĂRILE CĂLĂTOARE

Apare în *Vremea*, 25 decembrie 1932, p. 15, cu titlul *Doina Toamnei;* reprodusă în *Gazeta femeii*, nr. 70—71 din 7 septembrie 1934 cu titlul *Rînduri pentru păsările călătoare.* În volume: N.s.p. 57—59; V. 1939, 304—306; V. 1943, 304—306 se adaugă dedicaţia „lui Octavian Goga".

Poezia e scrisă în 1908 în cadrul unui concurs iniţiat de revista *Viaţa literară* (redactor Ilarie Chendi), concurs care prevedea premierea celor mai realizate versuri scrise pe motive folclorice. Versurile sînt, evident, stilizate după modelul popular, dar păstrînd tonalitatea şi jovialitatea minulesciană. (După o mărturie a poetului publicată în *Familia* 78, seria IV, nr. 5—7, 1943 — *Octavian Goga şi păsările călătoare.*)

Departe de a vedea în folclor un izvor structural, Minulescu găseşte în poezia populară şi în etnografie o *zonă exotică*, mai exact o resensibilizare exotică, un exotism mai la îndemînă. Pentru un poet al civilizaţiei excesive, al pastelului mecanic, vegetalul naturist coı stituie o evadare; pentru excesul de citadinitate, satul devine o evaziune metaforică. Evaziunea în autohtonism al lui Minulescu e o metaforă exotistă.

p. 301 RÎNDURI PENTRU PLOPII ÎN PLOAIE

Apare, fără dedicaţie, în *Viaţa românească* XXII, nr. 9—10, septembrie-octombrie 1930, p. 278—279, sub titlul *Cu plopii în ploaie;* reprodusă cu titlul definitiv şi cu dedicaţie în *Gazeta femeii*, nr. 23—24, octombrie 1936,

p. 3; în volume: N.s.p., 60—61; V. 1939, 307—308; V. 1943, 307—308. Dedicaţia „pictorului Jean Al. Steriadi" se menţine în volume.

p. 303 SPECIFIC ROMÂNESC

Apare în *Cuvîntul liber* nr. 22, din 27 aprilie 1934, p. 11. În volume: N.s.p., 62—64; V. 1939, 309—310; V. 1943, 309—310, se adaugă dedicaţia „lui Aron Cotruş".

p. 305 SOLILOCUL MĂSCĂRICIULUI

Apare în *Adevărul literar şi artistic* XI, nr. 629, din 25 decembrie 1932, p. 5, cu subtitlul „Baladă de Crăciun". În volume: N.s.p., 65—66; V. 1939, 311—312, V. 1943, 311—312, se adaugă dedicaţia „lui Puiu Iancovescu", unul din actorii cei mai iubiţi de Ion Minulescu.

p. 307 MOARTEA DRESORULUI DE STICLEŢI

Apare în *Viaţa românească* XXII, nr. 7—8, iulie-august 1930, p. 12—20. În volume: N.s.p., 67—69; V. 1939, 313—314, V. 1943, 313—314 se adaugă dedicaţia „lui Const. Stere".

Variante:

v. 48 *Cînd au vrut să cînte după capul lor* (V. R.)
Cînd au încercat din nou să cînte (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

p. 309 ITINERAR

Apare în *Cuvîntul liber*, nr. 11, din 19 ianuarie 1935, p. 3 şi în *Săptămîna C. F. R.*, II, nr. 30, din 26 decembrie 1943, p. 3 cu titlul adaptat: *Itinerar C. F. R.*

În N.s.p. (70—72) poezia este dedicată „pictorului Sion" (Theodorescu-Sion), iar în V. 1939, 315—317, V. 1943, 315—317 „lui Alexandru Cazaban". Schimbarea dedicaţiei se pare a fi determinată de faptul că împreună cu Al. Cazaban poetul a călătorit mult în „turneele" organizate sub formă de şezători de către Societatea scriitorilor români. Aproape toate programele şi fotografiile acestor şezători îi cuprind pe Cazaban şi Minulescu.

Variante:

v. 39 *Ah! Păcat* că-n Pullman nu poţi *să pictezi* (*ms.*)
Numai că în Pullman nu poţi *să pictezi* (C.l.)
Păcat că în Pullman nu poţi *să pictezi* (N.s.p.)
Păcat că în Pullman nu poţi *să cinezi* (V. 1939, V. 1943)

p. 312 CÎNTECUL NEBUNULUI

Apare mai întîi în *Viaţa literară* I, nr. 26, din 25 iunie 1906, p. 4 şi apoi cu modificări esenţiale în *Revista Fundaţiilor regale*, III, nr. 10, octombrie 1936, p. 3 sub titlul *Solilocul nebunului*. Textul versiunii din *Revista*... se reproduce în V. 1943, 318—319 şi V. 1943, 318—319 cu titlul *Cîntecul nebunului*.

Reproducem varianta din *Viaţa literară*:

SOLILOCUL NEBUNULUI

Ei sînt cuminţi...
Eu sunt nebun...
Şi dacă nu le fac vreun rău
Poate că-s mai cuminte eu
Decît ei toţi, dar cînd le spun
Nu vor să creadă pe-un nebun...

Ei mă urăsc că nu-s ca Ei...
Eu îi iubesc că nu-s ca Mine
Eu beau
Şi mint şi cred că-i bine
Şi-n ochii prietenilor mei
Trec drept nebun... că nu-s ca Ei...

Lor nu le place-amanta Mea...
Şi mie nu-mi plac ale lor.
Ei văd în ochii tuturor
Frumosul...
Eu n-o pot vedea
Decît cu-ai mei —
Pe amanta mea...

Dar cum le sunt mai prieten eu
Decît ei toţi

Am să mă duc
De voia mea la balamuc
Şi fiindcă n-o să-mi pară rău
Cumintele voi fi tot Eu!...

p. 314 STROFE PENTRU EL

Apare în *Viaţa românească*, nr. 6, iunie 1937, p. 10; reprodusă în V. 1939, 320 şi V. 1943, 320.

A XI-a PORUNCĂ

Apare în *Revista Fundaţiilor regale*, IV, nr. 9, din 1 septembrie 1937, d. 483, fără dedicaţie. În ediţia definitivă din 1939, p. 321, se adaugă dedicaţia „lui Radu Cioculescu", dedicaţie ce se menţine şi în V. 1943, 321. Radu Cioculescu, fratele lui Şerban Cioculescu, traducător al lui Proust, a fost o vreme secretar de redacţie al *Revistei Fundaţiilor regale*.

p. 317 ROMANŢA INIMII

Apare în *Revista Fundaţiilor regale*, V, nr. 6, din 1 iunie 1938, p. 495, fără dedicaţie. În V. 1939 (323), se adaugă dedicaţia „lui Vladimir Streinu", prieten apropiat al poetului, dedicaţie ce se menţine şi-n V. 1943, 323.

p. 318 RETROSPECTIVĂ SENTIMENTALĂ

Apare în *Revista Fundaţiilor regale*, IV, nr. 2, din 1 februarie 1937, p. 243, reprodusă în V. 1939, 324—325; V. 1943, 324—325. Poezia este dedicată „lui Eugen Herovan". Eugen Herovan, jurist şi literat, simboliza pentru Ion Minulescu esenţa sentimentală a Iaşilor.

Se pare că în versul 19 („Biserica — minune unică — Sfîntul Sava") e o confuzie între biserica Trei Ierarhi şi biserica Sfîntul Sava, ultima fiind o mică mănăstire fără o valoare arhitectonică deosebită, deşi cea mai veche din Iaşi.

p. 319 TURISM

Apare în *Cuvîntul liber* (seria III), nr. 3, din 23 noiembrie 1935, p. 5; este reprodusă în N.s.p., 76—77; V. 1939, 326—327; V. 1943, 326—327.

p. 321 PE MALUL OLTULUI

Apare în *Cuvîntul liber* (seria III), nr. 7, din 21 decembrie 1935, p. 3, cu titlul *Crăciunul pe malul Oltului*, datată „1935". În volume: N.s.p., 78; V. 1939, 328—330; V. 1943, 328—339 se adaugă dedicaţia: „lui Nicu Budurăscu". N. Budurăscu scrie cîteva pagini de amintiri despre Ion Minulescu (*Ion Minulescu*, în *Viaţa românească*, nr. 12, 1971).

Variante:

v. 21 Care —
Pornit în noaptea de Crăciun
Cu vite,
Fructe
Şi tutun
Din Piatra Olt... (CI)

p. 323 APARIŢIE NOCTURNĂ

Apare în ziarul *Dimineaţa* (D), nr. 10525, din 14 aprilie 1936, p. 3; reprodusă în ziarul *Bucureşti* (B) I, nr. 22, din 20 aprilie 1941, p. 1; este reprodusă direct în V. 1939, 331—333 şi V. 1943, 331—333 adăugîndu-se dedicaţia „Î.P.S.S. Tit Simedrea".

Variante:

v. 9 Chipul *Domnului Cristos* (D. B.)
Chipul *omului frumos* (V. 1939, V. 1943)

v. 11 *Dar pe mine m-a prins frica*
Şi ca orice om pios
Dar sfios... (D., B.)
Şi, cum sunt un om pios, (V. 1939, V. 1943)

p. 325 CLOPOTELE ÎNVIERII

Apare în *Cuvîntul liber* III (seria III), nr. 23, din 11 aprilie 1936, p. 9, datată „1936". Se reproduce în N. s. p., 79—80; V. 1939, 332—333; V. 1943, 332—333; la ultima ediţie se adaugă şi dedicaţia „lui Radu Gyr".

p. 327 RÎNDURI PENTRU MOŞ CRĂCIUN

Apare în *Săptămîna literară*, I, nr. 1, din 23 decembrie 1928, p. 3, cu titlul *De vorbă cu Moş Crăciun.*

Cu titlul definitiv poezia este reprodusă în volumele: N.s.p., 81—82; V. 1939, 334—335; V. 1943, 334—335.

Strofa a treia este adăugată numai în volume.

p. 329 RÎNDURI PENTRU ANUL NOU

Apare direct în N.s.p., 83—85; V. 1939, 336—338; V. 1943, 336—338.

Într-o oarecare măsură, o parte a poeziei lui Ion Minulescu prezintă şi un caracter ocazional; astfel pentru Anul nou a scris numeroase romanţe, diferite în conţinut şi destinaţie: *Anul nou 1937*, *An nou 1943*, *Anul nou 1944* etc.

p. 332 NU SUNT CE PAR A FI...

Apare în *Cuvîntul liber* III (seria III), nr. 14, din 8 februarie 1936, p. 3, datat „1931" şi în *Itinerar* (Slatina) I, nr. 1 din 1 septembrie 1936, p. 1, cu dedicaţia „lui Gicu", dedicaţie ce se menţine în volumul N.s.p., 86—88; V. 1939, 339—340; V. 1943, 339—340.

În cadrul mărturisirilor literare intitulate tot *Nu sunt ce par a fi*, poezia este reprodusă în *Revista Fundaţiilor regale* VIII, nr. 10, octombrie 1941, p. 55—56, fără dedicaţie.

Poezia este tradusă în limba franceză *(Je ne suis pas ce que je parais être)* de Olga Cruşevan-Florescu, publicată în *Le Moment*, 26 mart 1938.

p. 334 DRUM CRUCIAL

Apare în *Revista Fundaţiilor regale* VI, nr. 2, februarie 1939, p. 282; reprodusă în volume V. 1939, 341, V. 1943, 341 cu dedicaţia „lui Al. Tzigara-Samurcaş".

p. 335 EPILOG

Apare în *Flacăra*, VII, nr. 1, din 10 decembrie 1921, p. 1; reprodusă fără modificări în *Rampa* nr. 2752, din 25 decembrie 1926, p. 5 şi în *România literară* (director Cezar Petrescu), I, nr. 1 din 2 aprilie 1939, p. 13, sub titlul *Epilog marin*. În V. 1939, 343; V. 1943, 343; se adaugă dedicaţia „lui Nicu Herăscu", fost profesor de limbă şi literatură latină la Universitatea din Bucureşti, traducător din Catul şi Horaţiu.

p. 336 ITA EST...

Apare în V. 1939, 343 şi V. 1943, 343.

PATRUSPREZECE INEDITE
(1943)

Ciclul apare direct în ediţia definitivă — *Versuri*, 1943.

p. 339 DE VORBĂ CU DIAVOLUL

Apare în *Almanahul ziarului „Curentul"*, 1943 şi V. 1943, 347, dedicată „lui Scarlat Struţeanu", profesor şi istoric literar.

p. 341 POVESTEA UNUI «CINEVA»

Apare în *Vremea*, X, nr. 422, din 26 ianuarie 1936, p. 4, cu titlul *Poveste fără tîlc*, datată „1935"; reprodusă în *Azi*, VIII, seria II, nr. 44, din 7 ianuarie 1940, p. 3, cu titlul definitiv.

Întrucît varianta din *Vremea* era total diferită de textul apărut în *Azi* şi V. 1943, 349 o reproducem aici:

POVESTE FĂRĂ TÎLC

Povestea mea începe-aşa,
A fost cîndva,
Ceva, ce dacă n-ar fi fost
Creştinii n-ar mai mînca post
Nici Miercurea,
Nici Vinerea...
Dar cînd s-a petrecut povestea mea,
Nu veţi ghici

Decît în ziua cînd mi-o veţi ceti
Aci,
Sau poate mi-o veţi asculta
Din gura altora...

A fost un om aşa prostuţ
Că-n nopţile senine, încerca
Să scoată pe furiş, luna din puţ
Cu ciutura...
Şi totuşi acest om foarte-ncrezut
În steaua lui —
Deşi „copil al nimănui" —
Era un democrat „născut"
Iar nu „făcut" —
Un om, pe care Dumnezeu
Nu-l concepuse chiar aşa
Cum ne învaţă Biblia —
Din lut
Şi după chipul său,
Ca pe Adam —
Întîiul om de pe pămînt...
Şi dintr-o glumă îl crease
Numai din... oase.
Din foc,
Din ploaie
Şi din vînt —
Aşa că bietul democrat
Abia „născut"
Iar nu „făcut"
În prima zi s-a zăpăcit...
A doua zi, a strănutat...
Şi-a treia zi s-a înarmat
Cu-o bardă de oţel călit,
Cu care singur şi-a cioplit
Şi palmele,
Şi tălpile,
Şi capul,
Şi ideile,
Şi inima,
Şi sufletul,
Şi gura,

Şi răsunetul
Telegrafiei fără fir
Cu care trîmbiţa solemn
Să nu se mai plătească bir
De nici un democrat cu cap de... lemn —
Care-ndrăgit, de vară-sa Păuna,
Va reuşi să scoată din puţ luna —
Cel mai grozav plocon de nuntă
Pentru miresele care se-ncruntă
La mirii care s-au grăbit
Să le sărute-n fînul de curînd cosit!...

Dar democratul care se-ncrezuse
În gluma Celui care-l concepuse
Aşa cum numai el era —
Un democrat
Adevărat
Născut în fîn... nu pe saltea...
Cum se încăpăţîna să fie
Mereu, acelaşi strop de apă vie,
N-a fost decît...
Un foc de paie,
Pe care primul strop de ploaie
L-a stins, ca să nu mai rămînă
Nimic din el...
Decît — bineînţeles — aceeaşi mînă
De ţărînă
În cimitirul de la Pătrunjel!

1935

p. 343 HODIE MIHI, CRAS TIBI

Apare în *Familia*, seria II, nr. 4—5, aprilie-mai, p. 4, 1938 reprodusă în V. 1943, 351.

p. 344 CÎNTECUL UNUI OM

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 4, 22 I 1906, p. 7 şi cu modificări însemnate, dedicată „profesorului Vasile Vartolomei", în *Familia*, seria III, an. VI, nr. 10, noiembrie-decembrie 1939, p. 6. Reprodusă în V. 1943, 352.

Varianta din 1906:

CÎNTECUL UNUI OM

Am fost aşa cum nu mai sînt,
Şi cum sunt azi îmi pare rău,
Că n-am putut să fiu mereu —
Şi n-am nimic în lume sfînt!

Cînd am urît am fost iubit...
Cînd am iubit am fost urît...
Şi-n viaţă n-am avut decît
Un dor — dar vecinic neîmplinit.

Tot ce-am sperat, rămas-a vis
Şi-am dobîndit ce n-am visat;
Dar azi trecutul l-am uitat —
Un vers pierdut, rămas nescris.

Azi n-am nimic în viaţă sfînt...
Dar n-am putut să fiu mereu
Precum sînt azi — şi-mi pare rău
C-am fost şi-aşa cum nu mai sînt.

p. 345 RUGĂ PROFANĂ

Apare în *Revista Fundaţiilor regale,* IX, nr. 6, 1 iunie 1942, p. 621 reprodusă în V. 1943, 353.

p. 346 RÎNDURI PENTRU NECHEMATA

Apare în *Revista Fundaţiilor regale,* IX, nr. 6, 1 iunie 1942, p. 620 reprodusă în V. 1943, 354. În manuscrisele poetului, păstrate în colecţia familiei, am aflat o variantă intitulată *Aştepţi:*

Aştepţi...
Dar tu, nu ştii pe cine,
Aştepţi pe cine doar o dată vine
Să stea de vorbă şi cu tine,
Suprema cinste ce ţi se cuvine.

Căci tu sau altul —
Vrei, nu vrei —
N-aştepţi decît sosirea «Ei»!...
Şi-or cine-ar fi,
Nu eşti tu oare
Acelaşi rătăcit pe mare
De dragul unui semn de întrebare?

Surpriza ta
Şi-a tuturor de-aici
Este sosirea celei neanunţate
Fie că-ţi bate-n geam în zori de zi,
Fie că-ţi intră-n casă pe-noptate...

p. 347 VASUL FANTOMĂ

Apare, fără dedicaţie în *România nouă* „supliment literar şi artistic", nr. 1, 1 februarie 1920, p. 1; reprodusă în *Familia*, Seria III, anul VII, nr. 1—2, ianuarie-februarie 1940, p. 13. În V. 1943, 355 se adaugă dedicaţia „lui Const. Tonegaru".

Variante:

v 38—41 Pe punte *rătăceşte* o aromă
De irişi tropicali
Şi cabestanul
Suspină ca un *om* înjunghiat (R. n.)

Textul este reprodus şi în *Măşti de bronz şi lampioane de porţelan* (1920, V. 97—98), fără titlu, datat „22 aprilie".

p. 349 ROMANŢA ZĂDĂRNICIEI

Apare direct în V. 1943, 357.

În manuscrisele poetului am găsit o variantă, cu acelaşi titlu, avînd a subtitlu:

„DEDICAŢIE CONFRAŢILOR MEI MAI TINERI":

Zadarnic vă grăbiţi să-mi luaţi nainte!...
Nu ştiţi că toată viaţa staţi pe loc
Iar singurul vostru mare noroc
E să cerşiţi acelaşi blid de linte...

Nu ştiţi că toţi vă întîlniţi cu ură
Sorbindu-vă cu ochii-nduioşaţi
(Urîndu-vă în schimb vă-nduioşaţi)
Şi deşi fraţi, voi nu vă sunteţi fraţi
Că nu scuipaţi decît ocări pe gură.

Nu ştiţi că vă juraţi cu toţi credinţă
Şi faceţi cruci numai cu mîna dreaptă
Cu nebunia cea mai înţeleaptă?

Zadarnic mă minţiţi că fericirea
Vă va bătea-ntr-o bună zi la geam
Nu ştiţi că toţi sunteţi copiii lui Adam
Şi nimănui nu-i va surîde nemurirea.

p. 350 ROMANŢA ZILELOR DE IERI

Apare în *Revista Fundaţiilor regale* VIII, nr. 11, noiembrie 1941, p. 322 – 323, datată „septembrie 1941", cu dedicaţia „lui D. Karnabatt"; reprodusă în V. 1943, 358, cu aceeaşi dedicaţie şi cu schimbări neesenţiale:

v. 3 *stropită (ms.)* / *umedă* (R.F.R.) / *udă* (V. 1943)
v. 5 vechilor dureri (R.F.R.)
primelor dureri (V. 1943)
v. 6 *repetatelor* înfrîngeri (R.F.R.);
nesfîrşitelor înfrîngeri (V. 1943)
v. 11 Cu aceleaşi *neîntrerupte* şoapte; (R.F.R.)
Cu aceleaşi *repetate* şoapte, (V. 1943)
v. 16–24 Dar noi *copii din flori ce-am fost* / *Vînduţi femeilor „sub cost"* / *N-am vrut să ne păstrăm niciuna* / Căci — deşi morţi — noi suntem şi azi / Aceiaşi cîntăreţi nomazi /*Şi-aceiaşi ghitarişti* „truveri" (R.F.R.)
v. 27 *Romanţa noastră-a tuturor...* (R.F.R.)
Manuscrisul poeziei este datat „1941".

p. 352 ROMANŢĂ TAHITIANĂ

Apare în V. 1943, 360–361, cu dedicaţia „pictorului Ştefan Popescu". Cu Ştefan Popescu, Ion Minulescu a făcut parte din „Grupul nostru", asociaţie avangardistă de scriitori şi artişti.

p. 354 ROMANŢĂ ORIENTALĂ

Apare direct în V. 1943, 362, dedicată „lui George Tutoveanu". George Tutoveanu (1872–1957) poet bîrlădean este unul din întemeietorii „Academiei bîrlădene", asociaţie culturală cu insistentă activitate literară.

p. 356 ROMANŢA NEBUNULUI

Apare direct în V. 1943, 364.

p. 358 JALEA PAZNICULUI

Apare sub titlul *Cîntecul parcului (Saint Cloud)* în *Viaţa nouă* (dir. Ovid Densusianu) I, nr. 6, 15 aprilie 1905, creaţie din epoca pariziană; modificată se publică în *Familia*, (seria IV), an 76, nr. 1, ianuarie 1941, p. 11; Textul din *Familia* este reprodus în V. 1943, 364.

CÎNTECUL PARCULUI

De cînd duşmanii ţării îmi arseră palatul
De-atunci rămas-am singur pustiu... Din cînd în cînd
Cîte-un strein mai vine cum ar veni la patul
Vreunui grăbit ce pleacă din lume mai curînd.

Pe-naltele-mi terase, statui de piatră sparte
Privesc îndurerate castanii trişti şi goi
Şi vîntul — glasul toamnei, prevestitor de moarte —
Şi-ngroapă goliciunea în maldărul de foi.

Cîndva p-aici fu viaţă şi dragoste şi glume
Dar astăzi din splendoarea-mi de-alt'dată n-a rămas
Nimic... O cioară — cioclu, venit din altă lume —
Priveşte-n juru-i mîndră de-aşa măreţ popas.

În manuscris se păstrează, în colecţia familiei, o variantă cu următoarele diferenţe faţă de textul din 1905:

v. 3 *Turişti din ţări streine se-nchină ca* la patul
v. 4 *Unui venit* ce pleacă din lume *prea* curînd
v. 7 *Iar* vîntul — glasul toamnei, prevestitor de moarte

v. 9 Cîndva pe-aici fu *cîntec* şi dragoste şi glume
v. 11 *Decît* o cioară — cioclu, venit din altă lume
v. 12 Ce *croncăneşte mîndră* de-aşa măreţ *palat.*

p. 359 UNDEVA...

Apărută în *Flacăra,* nr. 17, din 6 februarie 1916, p. 191, cu titlul *După 13 ani,* dedicată „lui Codiţă Osiceanu", dedicaţie ce se menţine şi în V. 1943, 366, dar nu se repetă la variantele manuscrise. În manuscrisele păstrate de familie am întîlnit modificări semnificative în patru variante, prima datată „1916":

VARIANTA I

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare"
— Hotelul din vechiul burg teuton
Hotelul cu clopot deasupra intrării
Şi-n poarta sculptată în chipuri bizare
Şi-n hall-ul geometric — perfect hexagon
Şi geamuri albastre — coloarea-nserării
Şi-n mobila neagră şi tristă de nuc
Cu cadre pătrate extrase din „Jugend"
Sirene de Bőcklin
Şi satiri de Stuck...
Hotelul în care stătut-am o lună
De vorbă cu Heine şi Nietzsche...
Traduşi
În limba-nflorată şi-n stilul sever,
În limba-nflorată din sfîrcuri de bice,
În care pe vremuri scrisese Voltaire
Pe care-l citise şi Heine şi Nietzsche,
Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare"
Refugiu de vară intim şi discret
În care-mi găsisem completa uitare
A primului mare şi tragic regret,
Hotelul acesta — citesc în jurnal —
Azi este spital —
Spital —
Gazda morţii
Preludiul uitării
Cu „Crucea Genevei" deasupra intrării —

Cu hall-ul geometric — perfect hexagon
Azi este azilul atîtor răniţi
Copii fără vină — soldaţi buimăciţi
Eroi fără nume — defuncţi încă vii —
Azi este azilul defuncţilor vii
Ce-şi urcă calvarul „Crucei de fier"
Copii fără vină
Soldaţi buimăciţi
De-aplauze-n teatrul antic al Belonei
Eroi fără nume
Defuncţi încă vii
Ce-şi poartă mîndria în cîrja de lemn
Alături cu al doilea semn
Ce-şi mîngîie o gheară de uliu crispată
Pe hainele lor cenuşii
O „Cruce de fier"
Pătată de sînge şi-n urmă spălată
Cu picături de eter.
Hotelul...
Spitalul cu stins felinar
(Ce tristă poveste)
Ce trist e — şi totuşi cu ce resemnare
Se-ngroapă-ntr-un colţ de batistă...
Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare"
Azi nu mai există...

1916

VARIANTA a II-a

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare"
Hotelul din vechiul oraş teuton,
Cu Sfînta Maria deasupra intrării
Şi scara-ncadrată în opt lampadare
Iar hall-ul geometric — perfect hexagon,
Cu geamuri albastre — culoarea-nserării
Şi mobile negre şi triste de nuc,
Cu vechi ilustraţii tăiate din „Jugend" —
Sirene de Bőcklin
Şi satiri de Stuck,
Hotelul în care citisem odată

Pe Goethe, pe Heine, pe Nietzsche
Traduşi
În limba-nflorată şi-n stilul sever,
O limbă-mpletită din sfîrcuri de bice
În care pe vremuri scrisese Voltaire
Pe care-l citise şi Heine şi Nietzsche,
Hotelul acesta — citesc în jurnal —
Azi este spital...

Hotelul?
Acelaşi semn de-ntrebare.
Spitalul?
Aceeaşi poveste prea lungă şi tristă,
Spital — gazda morţii —
Preludiul uitării
Cu „Crucea Genevei" deasupra intrării.
Hotelul din vechiul oraş teuton
Cu hall-ul geometric — perfect hexagon,
Azi este azilul defuncţilor vii
Ce-şi mîngîie gheara de vultur crispată
Pe hainele lor cenuşii —
O „Cruce de fier"
Pătată de sînge pe front şi spălată
Cu vată muiată-n eter.
Spitalul — privelişte nouă, dar tristă,
Hotelul — depozit de lacrimi amare
Ascunse-ntr-un colţ de batistă.

Pe manuscrisul variantei a II-a pe margine, mai sînt şi alte modificări de versuri:

v. 20 *Povestea cea nouă e lungă şi tristă*

Azi nouă poveste e lungă şi tristă

Spital — nou depozit de lacrimi amare
Şi-o veche poveste prea lungă şi tristă

Răspunsul acelaşi — un semn de-ntrebare,
O veche poveste, ce lungă si tristă!

VARIANTA a III-a

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare"
Hotelul din vechiul burg teuton,
Hotelul cu clopot
Şi trei felinare
Deasupra intrării,
Cu poarta sculptată în chipuri bizare,
Cu hall-ul geometric — perfect hexagon,
Cu geamuri albastre — culoarea-nserării,
Cu mobile negre şi triste de nuc
Şi cadre pătrate extrase din „Jugend",
Sirene de Böcklin
Şi satiri de Stuck,
Hotelul în care stătut-am o lună
Alături cu Heine şi Nietzsche...

(pînă la sfîrşit textul e acelaşi ca-n ediţia definitivă).

VARIANTA a IV-a

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare",
Hotelul din vechiul oraş teuton,
Cu Sfînta Maria desaupra intrării
Şi scara-ncadrată de opt felinare
Hotelul cu hall-ul perfect hexagon
Şi geamuri rotunde şi-albastre
Prin care pătrunde tristeţea-nserării
De mînă cu visele noastre
Hotelul cu mobile negre de nuc
Şi vechi ilustraţii tăiate din „Jugend",
Sirene de Böcklin
Şi satiri de Stuck,
Hotelul în care trăisem o vară
Cea mai plăcută şi sfîntă povară
Citindu-i pe Heine şi Nietzsche traduşi,
Ca două viori sub acelaşi arcuş.

(în rest textul este acelaşi cu cel din ediţia definitivă).

De reţinut şi micile variaţii marginale:

La versul *Ca două viori sub acelaşi arcuş*
se adaugă alte două forme:

Ca plînsul melodic al unui arcuş
Ca-ntr-un tremolo de-arcuş

CINCI GROTEȘTI
(1943)

Acest ciclu apare în V. 1939 (*4 grotești*) și V. 1943, dedicat lui Horia Teculescu profesor din Sighișoara cu care poetul s-a împrietenit cu ocazia unei șezători literare din 1927.

Publicînd versuri, Horia Teculescu este influențat de Ion Minulescu (v. poezia *Svon*, apărută în *Gînd românesc*, 1938, nr. 1—2).

p. 363 PLOAIA SFÎNTULUI ILIE

Apare în *Adevărul literar și artistic*, XII, nr. 659 din 23 iulie 1933 p. 1; reprodusă în volumul N.s.p., 73—75, V. 1939, 347—349; V. 1943, 371.

După unele opinii (v. Tuliu Racotă în *Revista de istorie și teorie literară*, tom 19 nr. 1, 1970, p. 119) aluziile din această poezie sînt la adresa cărturarului ftizic Horia Teculescu.

p. 366 PEISAJ UMED

Apare direct în V. 1939, 350; V. 1943, 374.

Poezia e scrisă, probabil în 1936, undeva pe malul Oltului, la Căciulata după unele mărturisiri ale lui Horia Teculescu. Poetul se mulțumește cu o copie și oferă originalul prietenului său sighișorean. În 28 ianuarie 1937, Minulescu, director general al artelor, îi trimite lui Horia Teculescu următoarea scrisoare:

„Ministerul Cultelor și Artelor
34, B-dul Palatului Cotroceni
Joi, 28 ianuarie 1937

Dragă Horia,

Fii te rog drăguț și trimite-mi și mie o copie după poezia făcută la Căciulata, cu Anny Ondra, pe care eu am pierdut-o și de care am nevoie s-o pun într-un foileton. Tu trebuie s-o păstrezi fiindcă știu că asta este una din dulcile tale manii. Nu-ți mai vorbesc de promisia de a-mi trimite un exemplar din culegerile tale populare. Ești o hahaleră simpatică de altfel, ca și mine — trebuie să ne iertăm unul altuia și să așteptăm vremuri mai bune, cînd ne vom putea ține de cuvînt. Pe Anny Ondra însă, trimite-mi-o că-mi trebuie — nu ea — poezia! Cînd mai vii pe la București, ostenește-te să dai cu nasu și pe la mine, la minister și poate chiar pe-acasă, dacă nu cumva distanța te-nspăimîntă. Stau la Cotroceni. Sărută-ți nevasta și din partea mea, iar tu primește un «pup» original și expresia vechei și constantei mele dragoste,

Al tău
Ion Minulescu"

(*Ion Minulescu și Horia Teculescu* — note pe marginea unei scrisori inedite — de Tuliu Racotă în *Revista de istorie și teorie literară*, tomul 19, nr. 1, 1970, p. 118).

p. 368 PĂPUȘA AUTOMATĂ

Apare în volumul N.s.p., 109—112, sub mențiunea „Două grotești", reprodusă în V. 1939, 351—353; V. 1943, 375—377.

p. 371 FETIȚA DIN FĂGĂDĂU

Apare direct în V. 1943, 378.

În manuscris (col. I. M.) poezia are titlul *Grotească* cu motto: „De la Moși la Colentina"; în forma manuscrisă apar multe versuri neintroduse, din scrupule estetice, în ediție.

p. 373 SINUCIDEREA UNUI ANONIM

Apare în revista *Sub ochii femeii*, I, nr. 1, din 9 noiembrie 1930, p. 3; reprodusă în volumul N.s.p., 113—116, sub mențiunea „Două grotești" și în V. 1939, 354—356; V. 1943, 380—382.

DIN PERIODICE

p. 379 GÎNDULUI

Se tipăreşte în *Povestea vorbei* I, nr. 28, Bucureşti, 20 aprilie 1897, semnată Nirvan; poezia este anunţată şi în sumarul numărului 27 din 13 aprilie 1897, dar din motive necunoscute apare abia în numărul următor.

De inspiraţie eminesciană, versurile aduc imaginea unei iubite „cu ochi frumoşi şi mari", căreia poetul îi spune „iubirea toată" sub „teii ninşi de floare". Vraja exotică este raportată la un peisaj interior ce aminteşte de Macedonski: „Îmi pare că-ntr-o criptă de viu am fost vîrît"; „Doar gîndul cel năprasnic aducător aminte..."

p. 380 ÎN AŞTEPTARE

Se tipăreşte în *Povestea vorbei,* I, nr. 29, din 27 aprilie 1897, semnată I. M. Nirvan. Eminescianismul acestor versuri atinge pastişa: stelele răsar „ca-ntotdeauna", poetul îşi aşteaptă iubita în preajma lacului, s-o strîngă la piept „ca-n alte dăţi", întrebînd-o: „De ce nu-mi vii?".

p. 381 PLÎNS

Apărută în *Foaia pentru toţi,* I, nr. 49 din 26 septembrie 1897, p. 432; semnată I. Minulescu-Nirvan. E prima poezie realizată a debutului lui Ion Minulescu; pasta poemului e încă eminesciană, dar motivul de elegie erotică proiectat pe un fundal autumnal, pare retoric, depărtîndu-se astfel de model.

p. 382 LA MONASTIRE

Tipărită în *Foaia pentru toţi* I, nr. 41, din 1 octombrie 1897, p. 327 este prima poezie semnată cu numele real, consacrat mai tîrziu, Ion Minulescu.

Foaia pentru toţi se subintitula *Revistă enciclopedică, populară şi pentru familie* şi apărea sub direcţia folcloristului Dumitru Stăncescu, organizatorul primei serii a „Bibliotecii pentru toţi". Revista publica (sau chiar republica) articole, poezii şi proză de G. Coşbuc, Delavrancea, Ilarie Chendi, Iuliu Dragomirescu, G. Cair; dintre simbolişti semnează Iuliu Cezar Săvescu şi Eug. Ştefănescu-Est (debutant) în nr. 12/1898.

Tema poemei *La Monastire* coincide cu tematica argheziană de debut. Versurile marchează detaşarea de vraja eminesciană, trecînd de la cantabil la prozaizare, la o poezie de comunicare, fără imagini.

p. 383 UNEI MAICI

Apare în *Foaia interesantă,* I, nr. 43, 2 noiembrie 1897, p. 4, semnată I. Minu; *Foaia interesantă* se subintitula *Revistă săptămînală literară şi ilustrată* şi apărea sub îngrijirea lui George Coşbuc.

p. 385 SONET

Ca şi poemul *Plîns,* sonetul acesta dovedeşte un început de virtuozitate prozodică, dar nu se deosebeşte prin nimic de poezia medie a epocii. A apărut în *Viaţa nouă* a macedonskianului D. Caselli, „revistă pentru litere, arte şi ştiinţe", în nr. 2 din 15 februarie 1898, p. 14, cu menţiunea „Piteşti" semnat I. Minulescu-Nirvan.

p. 386 SUB MERI

S-a tipărit în *Foaia pentru toţi,* II, nr. 12 (65), din 26 februarie 1898, p. 133, în acelaşi număr în care debutează şi Eugen Ştefănescu-Est semnată I. Minulescu-Nirvan.

p. 387 ZÎNA LACULUI

Aceste file „din poveste", dedicate „prietenului George Stănescu" apar în *Foaia pentru toţi,* II, nr. 28, 14 iunie 1898, p. 360, semnate

I. Minulescu-Nirvan şi datate „1 ianuarie 1896, Piteşti". Se pare că poemul a fost respins de revista lui D. Caselli, *Viaţa nouă* pentru că la „Corespondenţa" (Poşta redacţiei) nr. 3/1898 se răspunde: „I. M. N. Piteşti — Prea lungă. Sfîrşitul slab. Păcat de unele strofe frumoase."

p. 391 PRIMĂVARĂ

Apare în ziarul *Evenimentul* din Iaşi VI, nr. 1675, 15 noiembrie 1898 p. 1, semnată Ion Minulescu.

p. 392 NOAPTE

Apare în *Adevărul de joi* I, nr. 6, 19 noiembrie 1898, p. 3, semnată I. N. S-ar putea ca iniţialele să aparţină şi altui poet, poema fiind, în mare influenţată prozodic de G. Coşbuc, dar imaginea lunii — cap de mort anunţă un vers dintr-un viitor *Epilog marin* minulescian: *În noaptea aceea luna părea un cap de mort / Tăiat de ghilotină şi aruncat în mare.*

Imaginea *lunii — cap de mort* o întîlnim şi la un precursor simbolist ca I. C Săvescu:

De ce noaptea cînd e lună
Sau cînd cerul e-nstelat
Lună,
Pari un cap de mort uscat.

(*Serenada lunii*, 1901)

sau:

Însă capul lui din val
Cînd se uită către mal,
Ca din vîrful unui cort,
Vede luna — cap de mort
Căci rînjeşte trist în port.

(*Vîntul bate*, poezie publicată de N. Davidescu în antologia, *Din poezia noastră parnasiană* — 1943).

p. 393 SONET

Sonetul apărut în *Foaia pentru toţi*, II, nr. 47 (101), din 1 noiembrie 1898, p. 546, deşi de un parnasianism melodic prefigurează cîteva motive simboliste: povestea vieţii — e „un val purtat de-o mare-nfuriată", iar

trecutul apare „ca o *Romanţă fără de cuvinte*". E prima dată cînd apare în context liric cuvîntul *romanţă* în opera lui Minulescu. Poezia e semnată I. M. Nirvan.

p. 394 CE FACI TU?

Un fel minor de *Floare-albastră* eminesciană, poezia *Ce faci tu?*, dedicată „Annei", apare în *Foaia pentru toţi*, II, nr. 50 (104), din 22 noiembrie 1898, p. 572, semnată I. M. Nirvan.

În acelaşi număr colaborează Al. Macedonski şi Radu D. Rosetti.

Minulescu are o corespondenţă abundentă cu redacţia care publică, după cît se pare, numai o parte din versurile trimise. Astfel în nr. 28 (anul I), pag. 224 i se răspunde: „I. Minulescu — Toate la vremea lor: *Primăvara*, prefă sfîrşitul unde versurile sînt greoaie".

p. 396 SONET

Apare în *Moda ilustrată*, I, nr. 5, 30 ianuarie 1899, semnată T. M. Nirvan, probabil I. M. Nirvan, (greşeală de tipar). Printre colaboratorii acestei reviste de mode în care figura şi un foileton literar pot fi citaţi C. A. Ion şi Th. M. Stoenescu.

p. 397 POVESTE

E un poem din aceeaşi perioadă, de inspiraţie semifolclorică cu cele publicate în cursul anului 1898; apare în revista *Carmen*, I, nr. 10, din 5 septembrie 1899, p. 8 (ultima pagină a revistei). *Carmen*, deşi se intitulează „revistă literară", publică editoriale dedicate personajelor politice, ca de exemplu lui Mihail A. Rachtivanu, director general al închisorilor (nr. 10/1899). Versurile publicate de revistă sînt slabe (A. Stenermann, D. Conta, I. Costin etc.)

p. 399 OPREŞTE-ŢI...

Apare în ziarul *Epoca*, IV, nr. 1550, 1 ianuarie 1901, p. 2, la rubrica „Litere, ştiinţe, arte", semnată I. M. Nirvf (probabil o greşeală de tipar).

p. 400 DIN VREMEA ROMEI

Apare în ziarul *Epoca*, IV, nr. 1556, 7 ianuarie 1901, dedicată „d-lui Eniu D. Bălteanu"; reprodusă în *Revista literară* (dir. Th. M. Stoenescu), XXI, 20, 10 noiembrie 1901; în ambele cazuri e semnată I. M. Nirvan. Este singura poezie, din întreaga sa operă, cu un subiect antic.

p. 402 UNEI VISĂTOARE

Apare în *Noua revistă română pentru politică, literatură, știință, artă*, vol. 3, nr. 33, 1 mai 1901, p. 410, semnată I. M. Nirvan.

p. 403 UNEI FETE

Apare în *Revista modernă*, I, nr. 18, 18 iunie 1901, p. 5, semnată I. M. Nirvan. Publicație din constelația macedonskiană *Revista modernă* avea colaborarea plenară a tinerilor ce se afirmau atunci printre care M. S. Cobuz [M. Sadoveanu], Al. Gherghel (coleg cu Ion Minulescu la Pitești); în unele numere colabora chiar Al. Macedonski.

p. 404 ÎN FERICIRE

Apare în *Curierul literar* I, nr. 4, 28 octombrie 1901, p. 8. E o poezie cu o tematică extrem de comună poeziei minore de la începutul secolului.

p. 405 CÎNTEC DE DRUM

Apare în *Revista albă* I, nr. 2, decembrie 1904 — februarie 1905, p. 73, datată „Paris 1903", semnată I. M. Nirvan. *Revista albă* apărea la Geneva și avea printre colaboratori pe debutantul simbolist Eugen Ștefănescu-Est care semnează în nr. 2/1905 un poem în metru antic, datat „Patras 1901". Chiar dacă în versurile acestui *Cîntec de drum* găsim doar vagi filoane simboliste, textul e un impecabil subsidiar documentar prin faptul că ne ajută să precizăm unele detalii din biografia lui Ion Minulescu: colaborînd la *Revista albă* în numărul din decembrie 1904 — februarie 1905 se presupune că poetul nu s-a întors în țară decît la începutul anului 1905 sau cel mai devreme în decembrie 1904, versurile fiind trimise din Franța sau depuse direct la redacția din Geneva.

p. 406 CÎNTEC DE TOAMNĂ

Apare în *Revista albă* I, nr. 2, decembrie 1904 — februarie 1905, p. 72, datat „St. Germain 1904", semnat I. M. Nirvan; reprodusă în *Viața literară* I, nr. 2, 8 ianuarie 1906, p. 3. Face parte din producția lirică a anilor parizieni în care simbolismul este numai o intenționalitate abia sesizabilă, mijloacele de expresie nedeosebindu-se prea mult de ale contemporanilor săi din țară.

În 1936 poezia reapare reprodusă cu modificări în caietele scoase de Const. Șaban Făgețel la Craiova, *„Gînd și slovă oltenească"*, numărul din iulie, sub titlul *De vorbă cu vîntul* cu dedicația „Prietenului Făgețel".

Am reprodus în ediție textul inițial, acesta fiind net superior ultimei apariții, cu aspect ocazional.

p. 407 SCRISOARE

Apare în *Revista albă*, I, nr. 2, decembrie 1904—februarie 1905, p. 98, datată „Berlin 1904", semnată I. M. Nirvan, dedicată „Contesei J. d. A." Este o poezie scrisă în anii parizieni.

p. 408 ÎN PRIBEGIE

Apare în *Viața nouă* (dir. Ovid Densusianu) I, nr. 6, 15 aprilie 1905 p. 125. Este un poem aproape sămănătorist, dar sămănătorismul e totuși aici o metaforă, un joc de-a lumea satului; autentică e în fond numai evaziunea psihologică și geografică. Începutul poemului *În pribegie* este citat în preambulul unei cronici bucureștene din ziarul *Viitorul* (1908), iar în *Universul literar*, nr. 31, 10 noiembrie 1943, p. 3 este reprodusă sub titlul *Du-mă mare !*, cu modificări esențiale și cu o altă dispunere prozodică:

v. 3—5
Iar în port
De sub colanul digului de piatră
Marea —
Diezîndu-și respirarea —
Fructuoasă se deșteaptă
Să m-anunțe că m-așteaptă
Să mă ducă iar în țara
Unde cîntă primăvara

v. 8—10 Şi-mi aduc aminte bine —
În port cînd m-am îmbarcat —
Nimeni n-a plîns după mine...
Nimeni nu m-a sărutat!...
Ce le pasă lor, de cine pleacă singur
Cînd rămîn...

v. 12—13 Ce le pasă lor că unul dintr-ai lor
Se-nstreinează,
Cînd iubita lui de alt'dată
După el nu mai oftează!...
Ce le pasă lor, că moartea mă pîndeşte,
Cînd cei morţi
Nu se mai strecoară-n taină
Pe şosea,
Pe lîngă porţi?
Ce le pasă lor?
Nici unul dintre cei rămaşi
Nu poate
Să cuprindă necuprinsul
Mărilor necercetate!...
Căci nici unul nu-nţelege
Că-n afar' de ţara lui
Mai sunt şi-alte ţări pe lume
Cu femei
Şi bani destui?...

Iar de-mi fi va scris de soartă
Să dau ochii iar cu ei —
Ca să-i rog să-mi descifreze
Tristeţea din ochii mei —
Nimeni n-are să mă creadă
Şi-ochii lor —
Ai tuturor —
Ar privi-ncruntaţi streinul
Poposit în portul lor.

Du-mă mare,
Tu — izvor de inspirare —
Mare, care altădată,
Calmă

Sau înfuriată
M-ai purtat de-atîtea ori
Din zori pînă-n miez de noapte
Şi din noapte pînă-n zori,
Şi mi-ai dat să beau din plin
Cupa plină de venin,
De nectar,
Şi de iubire
Şi m-ai legănat în visuri
În estaz
Şi-n nesimţire...

Du-mă mare...
Du-mă-n ţara
Unde cîntă primăvara —
Ţara minunată-n care
Tu doar ştii să mă mai duci
Şi mă-ngroapă-n cimitirul
Fără flori şi fără cruci.

Versurile adăugate la ultima elaborare nu îmbunătăţesc forma iniţială pe care o considerăm text de bază.

p. 410 CÎNTECE (I, II)

Apare în *Viaţa nouă*, I, nr. 8, 15 mai 1905, p. 173—174. Manuscrisele din colecţia familiei prezintă uşoare modificări. După conţinut, *cîntecele* par a fi fost scrise la Paris. Într-un *Epilog sentimental* din volumul *Nu sunt ce par a fi...* (1936) păstrează din acest comentariu erotic al tinereţii doar laitmotivul: *Dă-mi ochii plînşi să-i mai sărut o dată.*

p. 412 UNUI CÎNTĂREŢ

Apare în *Viaţa nouă* I, nr. 13, 1 iulie 1905, p. 293, cu menţiunea „Tirol". În manuscrisele poetului am găsit o variantă cu acelaşi titlu datată „august 1940":

Îmbătrîneşti!...
Şi versul tău
Îmbătrîneşte ca şi tine...
Tot ce-ai cîntat alt' dată bine
Azi cînţi din zi în zi mai rău...

Alt' dată cîntecele tale
Grădinile-mprimăvărau
Şi-ndrăgostiţii toţi te-aplaudau
Dar azi?
Cine-ţi mai iese-n cale?...

Azi cîntecele-ţi s-au sfîrşit
Şi-n ţitera dezacordată,
Dorm mute pentru lumea toată
Tot ce-ai cîntat,
Tot ce-ai iubit...

p. 413 CÎNTECUL MORTULUI

Apare în *Viaţa nouă* I, nr. 13, 1 iulie 1905, p. 293.

p. 414 CÎNTĂ-MI LĂUTARE

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 1, ianuarie 1906, p. 5, reprodusă în ziarul liberal *Prezentul* II, nr. 224, 3 ianuarie 1906, p. 2.

p. 415 POVESTEA MEA

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 4, 22 ianuarie 1906, p. 7.

p. 416 CÎNTEC

Apare în *Revista noastră* II, nr. 2, 1 aprilie 1906.

p. 417 CÎNTEC

Apare în *Revista noastră* II, nr. 3, 15 aprilie 1906; e o poezie tipic minulesciană din zona şi perioada *Romanţelor pentru mai tîrziu.*

p. 418 RĂMÎI

Apare în *Viaţa literară* I, nr. 22, 28 mai 1906, p. 3.

p. 420 CÎNTEC

Apare în *Revista noastră* II, nr. 7, 15 iunie 1906, p. 102. E o poezie din perioada în care cuvîntul „romanţă" nu avea o frecvenţă deosebită în recuzita minulesciană, alternînd cu termenul de „cîntec".

Revista noastră a fost o publicaţie lunară feministă, condusă de Constanţa Hodoş. Aici Minulescu semnează alături de Maria Cunţan, Elena Farago, Gh. Topîrceanu, Ion Gorun, Zaharia Bîrsan etc.

p. 421 CÎNTECUL SCUTIERILOR

Apare în *Viitorul* II, nr. 759, 25 decembrie 1909, p. 1, datată „1909".

p. 423 CELEI CE PLÎNGE

Apare în *Junimea literară*, VII, nr. 1, 1 ianuarie 1910, p. 10. După conţinut şi mijloace de expresie, poezia e scrisă în perioada pariziană.

p. 424 SIMPATICEI NECUNOSCUTE

Apare în *Falanga literară şi artistică* I, nr. 9, 7 martie 1911, p. 1.

p. 426 PĂŞEŞTE-NCET

Apare în *Falanga literară şi artistică* I, nr. 12, duminică 28 martie 1910, p. 1 — nereprodus în volume, datată „1910". În acelaşi număr, la p. 2 publică o suită de *Simfonii de toamnă* Claudia Cridim, viitoarea Claudia Millian-Minulescu. La pag. 5 revista inserează un articol despre Jean Morèas, nesemnat, dar care după stil îl indică drept autor pe Ion Minulescu.

p. 428 NIHIL

Apare în *Flacăra* V, 11, 25 decembrie 1915, p.1, cu titlul *1915*; reprodusă în *România nouă* — supliment literar, I, nr. 6, 11 aprilie 1920, p. 1, cu titlul *Nihil* semnată autograf şi cu un portret în tuş. Imagini şi chiar versuri întregi din această poezie sînt utilizate în *Marină estivală.*

p. 430 DRAGOSTE FALITĂ

Apare în *Contimporanul*, III, 47, septembrie 1924, p. 2. În acelaşi număr Ion Barbu semnează poemul *Jazz band pentru nunţile necesare.*

p. 432 BANCHETUL MEU

Apare în *Cetatea literară* I, nr. 2, 15 ianuarie 1926, p. 1.

p. 434 PASTEL ABSURD

Apare în *Propilee literare* II, nr. 17, 15 noiembrie 1927, p. 17.

p. 435 ROMANŢA OULUI DE CIOCOLATĂ

Apare în *Rampa* XIV, nr. 3357, 31 martie 1929, p. 5, într-un grupaj de poezii pascale; e o autoparodie spirituală, ca o sinteză a laitmotivelor tematice, nuanţat simbolice din poezia sa.

p. 438 NEGRU PE ALB

Apare în *Viaţa românească,* XXIII, nr. 11—12, noiembrie-decembrie 1931, p. 30—31.

p. 440 PORUMBIŢA FĂRĂ ARIPI

Text din piesa în trei acte cu acelaşi titlu, apărută în 1931, Editura „Magazinul".

p. 442 ROMANŢĂ MESCHINĂ

Apare în *Vremea*, nr. 227, 28 februarie 1932, p. 10; reprodusă în *Familia* (Oradea), Seria III, nr. 9—10, noiembrie-decembrie, 1936, p. 12, semnată autograf.

p. 444 MOARTEA AMANŢILOR

Apare în *Adevărul literar şi artistic*, XII, seria II, nr. 651, 28 mai 1933, p. 5. Printre manuscrisele poetului se păstrează cîteva versuri ce amintesc de începutul acestei poeme. Izvorul îndepărtat al temei în Charles Baudelaire. Reproducem versurile manuscrise:

Pe dealul cu plopi
Groparii sapă patru gropi,
Una pentru mine care scriu,
Una pentru tine care mă citeşti,
Una pentr-aceea pe care-o iubeşti
Şi-alta pentru cine nu mai ştiu...

p. 447 ANUL NOU 1937

Apare în *Adevărul* LI, nr. 16.238, 1 ianuarie 1937, p. 1; e un text ocazional.

p. 449 ROMANŢA PLOILOR DE VARĂ

Apare în *Duminica*, II, 21, 25 iulie 1943, datată „iulie 1943".

p. 451 DE VORBĂ CU CERNA

Apărută în *Universul literar* LII, nr. 25, 10 septembrie 1943, p. 3, datată „Băile Herculane, august 1943", dedicată „doctorului Gh. Holban"; într-o pagină consacrată lui Ion Minulescu, revista *Luceafărul*, XII, nr. 7 (355), sîmbătă 15 februarie 1969, p. 3 o republică împreună cu cea intitulată *Anul Nou 1944*, alături de 4 imagini: portretul poetului de Victor Brauner, 1924, Minulescu tînăr, 1910, cu Al. Macedonski, Al. T. Stamatiad şi Hefter în 1914 şi cu G. M. Zamfirescu, în 1930. G.[eorge] T[omozei] semnează un mic editorial intitulat „Bazar sentimental".

De vorbă cu Cerna e scrisă la Băile Herculane în august 1943; deşi o improvizaţie, Ion Minulescu atacă depoetizarea peisajului montan de la Băile Herculane şi ridiculizează pe bogaţii cu „burţile umflate şi rotunde".

Ca structură piesa e tipică fazei ultime a poeziei sale cu intenţionalităţi groteşti.

Tot la Băile Herculane, Minulescu scrie o cronică rimată a „băilor" în care satirizează docil şi monden fauna burgheză venită la cură. Versurile în cauză, fără vreo pretenţie literară, au rămas în manuscris.

INEDITE ŞI POSTUME

p. 455 [DEGETELE-ŢI SMIRNĂ ŞI TĂMÎIE]

Se păstrează în manuscris în colecţia „Claudia Millian şi Ion Minulescu"; se pare a fi o poezie din perioada debutului.

p. 456 [FRUMOASA MEA NECUNOSCUTĂ, CU OCHI SATANICI CA IROD]

Se păstrează în manuscris în colecţia familiei. Poezia e un joc de virtuozitate pe rima „od": Irod, Merode, pod, voievod, nod, rapsod, prohod, glod, mod, capod, comod etc.

p. 457 [SUB BOLŢILE DE TREI ORI MILENARE]

În manuscris, în *Albumul* păstrat la Biblioteca Academiei R. S. România, nr. 3307, datată „Bucureşti, 14 iunie 1912", semnată şi cu un desen propriu: un apus de soare şi o floare. Versurile sînt cunoscute fiind difuzate în diverse romanţe.

Albumul mai conţine autografe (însemnări şi chiar poezii întregi) de la D. Nanu, Corneliu Moldovanu, Al. T. Stamatiad, A. Mîndru, St. O. Iosif, Victor Eftimiu, Oreste Georgescu, Octavian Goga, V. Demetrius, N.Davidescu, Const. Stelian, Mircea Demetriad, E. Lovinescu, Elena Farago şi desene de la Bulgăraş şi Jean Steriadi.

p. 458 ROMANŢĂ TROPICALĂ

Se păstrează în manuscris în colecţia familiei; imagini şi versuri întregi au fost utilizate în alte poeme: publicată în *Ateneu* VII, noiembrie 1970, p. 7, de Mioara Minulescu.

p. 459 [IERI]

Se păstrează în manuscris în colecţia familiei; e un poem neterminat. Publicat în *Manuscriptum* II, 1, ian.-mart. 1971. În acelaşi număr Mioara Minulescu scrie *90 de ani de la naşterea tatălui meu Ion Minulescu.*

p. 460 [NOI SUNTEM AZI CE-AM FOST ŞI IERI]

Se păstrează în manuscris în colecţia familiei; e un poem neterminat, conceput, în mod vizibil, pentru a fi cîntat în context bahic.

p. 462 MARŞ RĂZBOINIC

Se păstrează în manuscris, în colecţia familiei; se pare că e o simplă badinerie ironică la adresa războiului. După caracterul grafiei e scrisă prin 1941—1942.

p. 464 1 IANUARIE 1943

Apare în *România literară*, II, 15, 10 aprilie 1969 în cadrul unei pagini dedicată lui Minulescu. Publicată de Elena Piru după manuscrisul păstrat în colecţia familiei.

p. 465 ROMANŢA ALBASTRĂ

Publicată de Teodor Al. Munteanu în *Almanahul literar* al Uniunii Scriitorilor din 1970. Manuscrisul (reprodus în facsimil) poartă menţiunea autografă a lui Minulescu: „Scrisă de Ion Minulescu pentru Theodor Alexandru Munteanu în via lui Ciubucciu, în ziua de 16 mai 1943". Era în fond epilogul unei şezători literare la Galaţi, şezătoare la care participaseră: Ion Minulescu, Al. Philippide, G. Gregorian, George A. Petre, Coca Farago,

B. Jordan, George Dorul Dumitrescu, Virgil Carianopol, Ion Th. Ilea, Al. Raicu, Iulian Vesper şi alţii.

Aşa cum se prezintă, *Romanţa albastră* e un *text* de cîntec goliardic compus de Minulescu din perioada studiilor pariziene (1900—1904) pe care îl cîntau la petrecerile lor studenţii români din capitala Franţei. Textul era adaptat unei melodii franţuzeşti, în genul şansonetelor, pe atunci la modă.

p. 467 ANUL NOU 1944

E scrisă în luna ianuarie 1944, anul în care, la 11 aprilie, moare Minulescu; textul, comunicat de Mioara Minulescu apare în *Luceafărul*, XII, nr. 7 (355), sîmbătă 15 februarie 1969, p. 3. Ca structură e o badinerie ironică şi autoironică în care se reiau motive şi laitmotive din poeme mai vechi. Apare aici cutia de ţigări „de Capstan" ca şi imaginea „cetitoarelor" sau „cetitorilor" *Romanţelor* sale.

TRADUCERI ŞI PRELUCRĂRI

p. 471 NOAPTE DE IARNĂ
(după Lenau)

Apare în *Adevărul de joi* I, nr. 10, 17 decembrie 1898, p. 6, semnată M. I. N. [Minulescu Ion Nirvan], pe atunci elev în penultima clasă de liceu.

p. 472 TREI ŞI TREI
(după Lenau)

Apare în *Adevărul de joi* I, nr. 12, joi 31 decembrie 1898, p. 6, semnat M. I. N. În acest ziar enciclopedic colaborează Dimitrie Anghel, Jean Bart, Artur Stavri. În mai multe numere redactorii polemizează cu Al. Macedonski.

Poezia nu se deosebeşte cu nimic de faza debutului lui Minulescu.

p. 474 VEDENIE
de Victor Hugo

Apare în *Viaţa literară şi artistică*, 8 aprilie 1907, semnată Sutzu Gabriel, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel, reprodusă în volumul din 1935, *Victor Hugo, Albert Samain, Charles Guérin, Henry Bataille, Henri de Régnier, tălmăciţi în limba românească de Dimitrie Anghel şi Ion Minulescu.* (sub îngrijirea lui Ion Minulescu, 1935).

p. 476 PANNYRA CU TOCURILE DE AUR
de Albert Samain

Apare în *Viața literară și artistică*, 15 aprilie 1907, semnată Sutzu Gabriel, și în *Revista celorlalți*, I, 3, 10 aprilie 1908, p. 43–44 tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel; reprodusă în volumul citat.

p. 478 INTRASE O ALBINĂ
de Charles Guérin

Apare în *Viața literară și artistică*, 25 martie 1907, semnată Gabriel Sutzu, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel; reprodusă în volum.

p. 479 ADUCERILE-AMINTE
de Henry Bataille

Apare în *Viața literară și artistică*, 1 aprilie 1907, semnată Sutzu Gabriel, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel, reprodusă în 1935 în volumul citat. Dimitrie Anghel reprodusese poezia și în culegerea sa de articole *Povestea celor necăjiți* (1912).

p. 481 ORAȘ FRANCEZ
de Henri de Régnier

Apare în *Semănătorul*, 15 aprilie 1907, semnată Sutzu Gabriel, reprodusă în *Revista celorlalți* I, nr. 3, 10 aprilie 1908, p. 43–44 și de două ori în ziarul *Viitorul* V, nr. 1640, 1912, p. 2, VII, nr. 2357, 1914, p. 2, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel. Tipărită ulterior în volumul citat.

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPĂ TITLU

S

T

U

V

Z

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPĂ PRIMUL VERS

A

B

C

D

E

F

O

P

R

S

Ș

T

U

V

Z

TABLA ILUSTRAȚIILOR

CUPRINS

LITURGHII PROFANE

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI

STROFE PENTRU ELEMENTELE NATURII

STROFE PENTRU CELE PATRU ANOTIMPURI

STROFE PENTRU FAPTELE DIVERSE

PATRUSPREZECE INEDITE

CINCI GROTEŞTI

DIN PERIODICE

INEDITE ŞI POSTUME

TRADUCERI ŞI PRELUCRĂRI

Lector: DACIANA VLĂDOIU
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Bun de tipar 30.09.1974. Tiraj 4.620 ex.. legate 1/1.
Coli ed. 25,29. Coli tipar 43,50. Planşe 13 tipo

Tiparul executat sub comanda
nr. 26 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
Bucureşti
Republica Socialistă România